

Tid: kl. 09:00-15:00

Plats: Kulturen, OSD

Ordförande

Robert Uitto (S)

Ledamöter

Susanné Wallner (M), Vice ordförande

Eva Hellstrand (C), 2:e vice ordförande

Thomas Hägg (S)

Maria Nerpin (S)

Ersättare

Övriga

Anders Byström, Förvaltningschef

Emma Borg, Sekreterare

1. Program för arbetsutskottet den 5 december 2017

Beslutsunderlag

- Program för arbetsutskottet 5 december 2017

2. Val av justerare och tid för justering

3. Fastställande av föredragningslista

Ärendebeskrivning

Enligt reglemente för arbetsutskottet har preliminär föredragningslista över de ärenden som avses bli behandlade vid sammanträdet utsänts till ledamöterna.

Förslag till beslut

Preliminär föredragningslista fastställs som slutlig föredragningslista.

4. Informationer

Ärendebeskrivning

- Internkontrollplan 2018
- Revidering av delegationsbestämmelser
- Dialog kulturplan

5. Förvaltningschefens rapport (RUN/8/2017)

Ärendebeskrivning

- Läget i organisationen
- Regionala utvecklingsförvaltningens verksamhetsplan 2018
- Ekonomifrågor
- Agenda 2030
- Sverige-Norgesamarbetet
- Lägesrapport Bussgods
- Projekt utvecklingscheckar

6. Revidering av sammanträdesplan 2018
(RUN/306/2017)

Ärendebeskrivning

Arbetsutskottet beslutade den 29 maj, § 108, att fastställa sina sammanträdesdatum för 2018. Sammanträdesplanen innebar en utökning av antalet sammanträden gentemot föregående år.

I samband med framtagande av regionala utvecklingsnämndens verksamhetsplan har sammanträdesplanen för nämndens båda utskott setts över. Detta såväl utifrån budgetaspekter och uppföljningsplaner som förvaltningens interna planering.

Förslag till beslut

Arbetsutskottets sammanträde den 14 augusti 2018 ställs in. Övriga sammanträdesdatum kvarstår.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Revidering av sammanträdesplan 2018

7. Uppföljning av regionala utvecklingsnämndens internkontrollplan 2017 (RUN/309/2017)

Ärendebeskrivning

Regionala utvecklingsnämnden beslutade godkänna internkontrollplan 2017 den 4 april 2017, § 51. Denna plans samtliga tolv punkter ska följas upp av regionala utvecklingsnämnden i december.

Punkterna i internkontrollplanen redovisas för arbetsutskott och sammanfattas i beslutsunderlaget "Internkontrollplan 2017 regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 2017-12-19".

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Uppföljningen av regionala utvecklingsnämndens internkontrollplan 2017 godkänns.

Expedieras till

Samtliga områdeschefer

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Uppföljning december- Internkontrollplan 2017 Regionala utvecklingsnämnden
- Internkontrollplan 2017 regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 2017-12-19

8. Svar på revisorernas granskning av den interna kontrollen (RUN/563/2017)

Ärendebeskrivning

Regionens revisorer har på uppdrag av regionens förtroendevalda revisorer under granskat regionala utvecklingsnämndens arbete med den interna kontrollen.

Granskningen har syftat till att ta reda på om den interna kontrollen är tillfredsställande och om den är organiserad på ett tillfredsställande sätt.

Granskningen har visat att regionala utvecklingsnämnden för närvarande inte har en helt tillfredsställande internkontroll.

Regionala utvecklingsnämnden instämmer i stort sett med de punkter som granskningen uppmärksammat. Med anledning av detta kommer regionala

utvecklingsnämnden att ytterligare förstärka sitt arbete med den interna kontrollen genom att:

- Tydliggöra kopplingen mellan riskanalys och nämndens mål.
- Förbättra och tydliggöra riskinventeringen.
- Genomföra riktade utbildnings- och informationsinsatser till chefer inom regionala utvecklingsförvaltningen.

Ett förslag till svar på granskningen har upprättats inom sekretariatet.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Upprättat förslag till svar på granskning av den interna kontrollen antas.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse svar på revisorernas granskning av den interna kontrollen
- Svar på revisorernas granskning av den interna kontrollen
- Rapportsammandrag Granskning av den interna kontrollen 2017
- Granskning av den interna kontrollen 2017
- Revisionsrapport Granskning av den interna kontrollen 2017

9. Svar på motion från Mats El Kott (L) om hur regionen kan införa och förverkliga målet en plastförpackningsfri region (RUN/457/2017)

Ärendebeskrivning

Mats El Kott har till regionfullmäktige motionerat att regionala utvecklingsnämnden får i uppdrag att dels utreda hur regionen och dess åtta kommuner med olika aktiviteter kan införa och förverkliga målet en plastförpackningsfri region, och dels presentera ett program för att nå detta mål.

Plast är inte ett enhetligt material, det finns såväl helt fossilbaserad plast, biobaserad plast och återvunnen plast och plast kan bestå av ett antal olika polymerer med olika egenskaper och tillsatser. I Sverige återvinns ca 45 % av alla plastförpackningar totalt sett. Dock har vi inte samma problem med nedskräpning i Sverige som i många andra delar av världen, utan de flesta plastförpackningar som inte återvinns hamnar i den brännbara avfallsfraktionen. Att öka återvinningsgraden av plastförpackningar bör därför vara en primär ambition tillsammans med att eliminera onödiga förpackningar, minimera risken för skadliga ämnen i förpackningsmaterial samt minimerad materialåtgång för förpackningen.

Som beställare/konsument är det oftast inte möjligt att bestämma vilken typ av förpackning en vara ska levereras i, men till viss del kan man påverka genom att ställa krav för att minimera onödiga förpackningar samt ställa krav på återvinningsmöjlighet och för att minimera risken för förekomst av skadliga ämnen. Regionen arbetar vid varje upphandling, där det är tillämpligt, med att ställa sådana krav, även fast det i dagsläget inte finns nationella miljökriterier för förpackningar då fokus i nationella kriterier ligger på själva produkten som normalt har störst miljöpåverkan. Vi måste givetvis också prioritera hygienkrav, så för vissa produkter

finns i dagsläget inget alternativ till plastförpackning. Det är också en utmaning att fler produkter (såväl i samhället som inom hälso- och sjukvården) har övergått till att vara engångsprodukter istället för flergångs, vilket medför att antalet förpackningar också ökar i takt med konsumtionen. En ännu större utmaning är att systemet för återvinning i dagsläget nästan enbart är inriktat på förpackningar. Stora mängder plast går idag till förbränning enbart på grund av att det är en vara/produkt och inte en förpackning.

Inom regionen finns ett väl utbyggt källsorteringssystem och vi är i toppskiktet bland Sveriges regioner och landsting vad gäller återvinningsgrad för avfallet. Det är dock en stor utmaning med ökade avfallsmängder.

Varor och produkter i samhället kommer från en mängd olika producenter och aktörer och regionens och länets kommuners möjligheter att påverka världsmarknaden för att helt utesluta plastförpackningar bedöms vara relativt små. Mål ska givetvis vara utmanande, men rimligen nåbara. De miljömål som är prioriterade i länet som närmast berör denna fråga är Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö. Inom god bebyggd miljö är största prioriteringen att minska totala mängden avfall, där nuvarande etappmål handlar om livsmedelskedjan och byggsektorn.

Med befintliga resurser bedöms det vara svårt att (utöver det som redan görs via upphandlingsförfarandet) prioritera ett åtagande om utredning samt framtagande av program enligt motionen om en plastförpackningsfri region, framför till exempel de länsprioriterade målen om giftfri miljö, god bebyggd miljö och begränsad klimatpåverkan.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden
Regionala utvecklingsnämnden föreslår regionfullmäktige

Motionen avslås.

Expedieras till

Mats El Kott
Områdeschef Valfärd, klimat och kompetens

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Svar på motion från Mats El Kott (L) om hur regionen kan införa och förverkliga målet en plastförpackningsfri region
- Motion från Mats El Kott (L) om hur regionen kan införa och förverkliga målet en plastförpackningsfri region

10. Remiss: Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft (RUN/513/2017)

Ärendebeskrivning

Region Jämtland Härjedalen har av bjudits in att lämna synpunkter på Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av

vindkraft. Remissvaret ska skickas in till Miljö- och energidepartementet senast den 4 december.

Regionala utvecklingsnämnden behandlade förslag till remissvar vid sitt sammanträde den 14 november 2017. Nämnden beslutade då att ge arbetsutskottet i uppdrag att utarbeta ett nytt förslag till remissvar till utskottets sammanträde den 5 december, med hänvisning till att det nya förslaget ska ta hänsyn till de synpunkter som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) framfört i sitt förslag till remissvar.

Region Jämtland Härjedalen har med anledning av regionala utvecklingsnämndens beslut beviljats anstånd till den 6 december med att komma in med sitt remissvar.

Förslag till beslut

1. Svar på remiss Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft skickas till Miljö- och energidepartementet enligt upprättat förslag.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Expedieras till

Miljö- och energidepartementet
Områdeschef Valfärd, klimat och kompetens

Beslutsunderlag

- Förslag till svar på remiss Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft
- §168 Regionala utvecklingsnämnden Remiss: Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft
- Remissmissiv: Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft
- Remiss av Statens energimyndighets och Naturvårdsverketsrapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft

11. Justering av avtal gällande Upphandling av landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk med Torsta AB (RUN/621/2017)

Ärendebeskrivning

I tidigare tecknat avtal, "Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk" med dnr RS 2012-753, har Region Jämtland Härjedalen (tidigare Regionförbundet Jämtlands län) upphandlat tjänster av Torsta AB.

I samband med föreslagen förlängning av avtalet enligt förslag i dnr RUN/620/2017, har en genomgång av nu gällande avtal genomförts tillsammans med ledningen för Torsta AB varvid förslag om justerat avtal läggs fram enligt bilagt dokument för godkännande.

Inför verksamhetsåret 2018 har ersättningen till Torsta AB minskat med 2 mnkr. Minskningen av ersättningen har initierats utifrån avtalets punkt 1.6.1 Justering av ersättning under avtalstiden samt avtalet punkt 1.11 Omförhandling.

Utöver en justering av ersättningsnivån har även ett antal mindre ändringar gjorts i avtalet, främst av redaktionell karaktär. Dessa är markerade i gult.

Grundavtalet ”Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisnings-jordbruk”, dnr RS 2012-753, tecknades 2013 och har förlängt en gång enligt avtalets möjligheter för perioden 2016-01-01-2018-12-31, d.v.s. nu gällande avtalsperiod.

Den förlängning av avtalet som föreslås i RUN/620/2017 är sista gången avtalet kan förlängas utan ny upphandling av tjänsten. Inför en förlängning av verksamheten fr.o.m. år 2022-01-01 måste Region Jämtland Härjedalen upphandla verksamheten på nytt.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Justerat avtal för Upphandling av landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk med Torsta AB antas.

Expedieras till

Torsta AB

Områdeschef Näringsliv

Beslutsunderlag

- Justering av avtal gällande Upphandling av Lantbruksutveckling och undervisningsjordbruk
- Bilaga T 4 Avtal Justerat avtal för upphandling
- Bilaga 2 T 4 Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk, original första upphandlingen

12. Förlängning av avtal med Torsta AB (RUN/620/2017)

Ärendebeskrivning

Avtalet ”Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk” med Torsta AB löper ut 2018-12-31 och regionala utvecklingsnämnden ska besluta om förlängning av avtalet ska ske ett år innan avtalet löper ut, senast 2017-12-31.

Grundavtalet ”Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk” tecknades 2013 och gällde fram till och med 2015-12-31. Avtalet har förlängt en gång, enligt avtalets möjligheter, för perioden 2016-01-01-2018-12-31, d.v.s. nu gällande avtalsperiod.

Inför verksamhetsåret 2018 har ersättningen till Torsta AB minskat med 2 mnkr. Minskningen av ersättningen har initierats utifrån avtalets punkt 1.6.1 Justering av ersättning under avtalstiden samt avtalet punkt 1.11 Omförhandling.

Den nu föreslagna förlängning av avtalet med Torsta AB, är sista gången som avtalet kan förlängas utifrån upphandlingsregler. Inför en förlängning av verksamheten fr.o.m. år 2022-01-01 måste Region Jämtland Härjedalen upphandla verksamheten på nytt.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Avtalet Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk med Torsta AB förlängs med perioden 2019-01-01 – 2021-12-31.

Expedieras till

Torsta AB

Områdeschef Näringsliv

Beslutsunderlag

- Förlängning av avtal med Torsta AB 2019-01-01 - 2021-12-31

13. Medfinansiering till projektet Finansiering och Digitalisering för Tillväxt (RUN/597/2017)

Ärendebeskrivning

Almi Företagspartner Mitt har inkommit med ansökan om 526 750 kronor i medfinansiering till projektet "Finansiering och Digitalisering för Tillväxt". Projektiden sträcker sig från 1 januari 2018 till 31 december 2018.

Projektet avser att stärka konkurrenskraften i regionens små och medelstora företag genom insatser som höjer företagens förmåga att hitta utvecklingsfinansiering samt öka den digitala mognaden. Detta möter behovet att minska gapet mellan företagen och tillgängligt risk- och lånekapital. Ett effektmål är att företagens förädlingsvärde ökar och projektet prioriteras utifrån gällande Regionalt tillväxtprogram för Jämtlands län, insatsområde Innovation och förnyelse. Projektet har även verksamhet i och medfinansiering från Västernorrlands län. Såväl jämställdhets- som mångfalds-/integrationsaspekter har beaktats i projektupplägget.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen beviljar medfinansiering av projektet "Finansiering och Digitalisering för Tillväxt" med 24,5% av redovisade och godkända kostnader, dock max 526 750 kronor. Medfinansieringen tas från anlag 1:1, Regionala tillväxtåtgärder. Beslutet har fattats med stöd av Förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, och gäller under förutsättning att övrig finansiering ordnas enligt ansökan.

Expedieras till

Områdeschef Näringsliv

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Ansökan om medfinansiering till projektet "Finansiering och Digitalisering för Tillväxt"
- Ansökan om medfinansiering till projekt "Finansiering och Digitalisering för Tillväxt" Period 180101-181231
- Reviderad budget

14. Medfinansiering till projektet Matriket Mitt från kust till kust längs 63 grader nord (RUN/593/2017)

Ärendebeskrivning

Torsta AB ansöker om 2 554 566 kronor i medfinansiering till Interreg-projektet ”Matriket Mitt från kust till kust längs 63 grader nord”. Projektet har föranletts av en förstudie med stöd ur att ur Europeiska regionala utvecklingsfonden, Interreg Sverige-Norge. Projektiden sträcker sig från 1 mars 2018 till 28 februari 2021.

Idag driver Torsta AB projektet Creative Region of Gastronomy som syftar till att öka lönsamheten och konkurrenskraften i små och medelstora företag i matens värdekedja, samt öka kännedom om Jämtland/Härjedalen som ”matregion”. Det nya projektet riktar sig till matföretagare som vill växa och inkluderar gränsöverskridande operativt samarbete mellan stödjande aktörer och matföretag på svensk och norsk sida, vilket vidgar matregionen till ”Nordens Gröna Bälte”, från kust till kust.

Den regionala utvecklingsstrategin konstaterar att det inom den kreativa sektorn finns många framgångsrika mathantverkare, samt att regionens restauranger tar tillvara de lokalt producerade råvarorna. Därigenom kan länet erbjuda goda måltidsupplevelser som står sig väl i konkurrensen och bidrar till turismnäringens utveckling. Projektet bedöms bidra till att fortsatt utveckla en viktig och växande näring i länet genom insatser för att företagens förädlingsvärde ska öka samt för att fler ska sälja på en marknad utanför länet. Projektet bidrar även till utveckling av gränsöverskridande kluster och samarbete mellan företags-/innovationsstödjande miljöer tillsammans med Nord- och Sør-Trøndelag. Det prioriteras utifrån gällande Regionalt tillväxtprogram för Jämtlands län, insatsområde Innovation och förnyelse.

Förslag till beslut

Region Jämtland Härjedalen medfinansierar projektet ”Matriket Mitt från kust till kust längs 63 grader nord” med 50 procent, dock max 2 554 566 kronor. Medfinansieringen tas från anlag 1:1, Regionala tillväxtåtgärder. Beslutet har fattats med stöd av Förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, och gäller under förutsättning att övrig finansiering ordnas enligt ansökan.

Expedieras till

Områdeschef Näringsliv

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Ansökan om medfinansiering till projektet "Matriket Mitt från kust till kust längs 63 nord"
- Ansökan om medfinansiering till projekt "Matriket Mitt från kust till kust längs 63 nord" Period 180301-20210228
- Kostnads- och Finansieringsbudget

15. Medfinansiering till projektet VM-effekt för kompetensförsörjning, inflyttning och företagens försäljning utanför länet (RUN/618/2017)

Ärendebeskrivning

Under 2019 står regionen som värd två världsmästerskap inom loppet av några veckor. FIS Alpine World Ski Championships genomförs 5-17 februari i Åre och IBU World Championships Biathlon går av stapeln 7-17 mars i Östersund. Det är helt unikt att två världsmästerskap av sådan dignitet hålls i samma region inom så kort tid. Tävlingarna kommer sammantaget att exponeras i media i cirka 70 länder och nå därigenom cirka en miljard TV-tittare. Det beräknas finnas 2000 journalister på plats i regionen under arrangemangen.

Region Jämtland Härjedalen tidigare strategiskt medfinansierat projekt för att skapa grundförutsättningar för större tävlingar. Genom föreliggande projekt ska den regionala tillväxteffekten av de kommande VM-tävlingarna maximeras. Projektet bygger på aktiviteter som med VM-tävlingarna som utgångspunkt och deras kommunikationskanaler och event som verktyg bidra till att skapa nya strategiska nätverk mellan länets företag, att fler företag säljer på en marknad utanför länet, samt att personer utanför länet lockas att flytta hit och förse den regionala arbetsmarknaden med relevant kompetens. Projektet bedöms nyttja styrkan i VM-tävlingarnas genomslagskraft till att skapa kringeffekter som styr mot de tillväxtpolitiska målsättningarna. Projektet prioriteras utifrån gällande Regionalt tillväxtprogram för Jämtlands län, insatsområde Innovation och förnyelse.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen beviljar medfinansiering projektet "VM-effekt för kompetensförsörjning, inflyttning och företagens försäljning utanför länet" med 49,25 procent, dock max 8 000 000 kronor. Medfinansiering tas från anslag 1:1, Regionala tillväxtåtgärder. Beslutet har fattats med stöd av Förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, och gäller under förutsättning att övrig finansiering ordnas enligt ansökan.

Expedieras till

Områdeschef Näringsliv

Beslutsunderlag

- Ansökan om medfinansiering till projektet "VM-effekt för kompetensförsörjning, inflyttning och företagens försäljning utanför länet"
- Ansökan om medfinansiering till projekt "VM-effekt för kompetensförsörjning, inflyttning och företagens försäljning utanför länet" Period 171101 - 191231

16. Årsavtal med föreningsarkivet Jämtlands län för verksamhetsåret 2018 (RUN/581/2017)

Ärendebeskrivning

Region Jämtland Härjedalen tecknar årsavtal med Föreningsarkivet i Jämtlands län om ett kulturarvsrelaterat utbud. Uppdraget omfattar att samla in dokumentera, bevara och tillgängliggöra länets historia samt fungera som service- och rådgivande organ i arkivfrågor för föreningslivet i länet. Föreningsarkivet ska särskilt rikta verksamhet till barn och unga. Avtalet reglerar det regionala uppdraget, uppföljning

av mål och resultat samt ersättning för uppdraget. De nationella kulturpolitiska målen och Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015–2018 är styrande för utformningen av verksamheten. Kulturplanen anger prioriteringar och utvecklingsområden där Föreningsarkivet ska vara ett stöd för lokala aktörer på området, erbjuda arkivpedagogiska insatser för barn och unga samt stimulera till forskning.

Regionen ersätter Föreningsarkivet i Jämtlands län för uppdraget 2018 med 1 790 tkr. Dessutom en förstärkning med 75 tkr för pedagogisk metodutveckling avseende barn med särskilda behov. Ersättningen inkluderar kostnader för lönerörelsen 2018. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om statsbidrag till regional kulturverksamhet och nivån på ersättningen meddelas slutligt under mars 2018. Återrapportering sker till regionen genom uppföljning av mål och fastställd årsberättelse samt genom uppföljning av kvantitativa och kvalitativa resultatmål för kommande statlig återrapportering. Förslag till årsavtal har föregåtts av dialog mellan parterna. Ärendet har beretts med hänsyn till regional utveckling, jämställdhets-, HBTQ- och jämlikhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen tecknar föreliggande årsavtal med Föreningsarkivet i Jämtlands län om regional enskild arkivverksamhet för verksamhetsåret 2018.

Expedieras till

Föreningsarkivet Jämtlands län

Områdeschef Kultur

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Årsavtal med Föreningsarkivet Jämtlands län verksamhetsåret 2018
- Årsavtal med Föreningsarkivet Jämtlands län för verksamhetsåret 2018
- Ansökan om verksamhetsbidrag 2018 Föreningsarkivet Jämtlands län

17. Årsavtal med föreningen Riksteatern Jämtland/Härjedalen för verksamhetsåret 2018 (RUN/582/2017)

Ärendebeskrivning

Region Jämtlands Härjedalen tecknar årsavtal med Riksteatern Jämtland/Härjedalen, ideell förening och del av Riksteatern. Föreningen förmedlar och subventionerar kvalitativ scenkonst till länets barn och unga samt fördelar småplatsstöd till arrangörer. Avtalet reglerar det regionala uppdraget, uppföljning av mål och resultat samt ersättning för uppdraget. De nationella kulturpolitiska målen och Regional kulturplan för Jämtland Härjedalen 2015–2018 är styrande för utformningen av verksamheten. Kulturplanen anger prioriteringar och utvecklingsområden, där bl.a. ungas delaktighet och inflytande ska stärkas och insatser göras för publikarbete och arrangörsnätverk genom ökad samverkan.

Regionen ersätter föreningen Riksteatern Jämtland/Härjedalen för uppdraget 2018 med ett enhetligt bidrag om totalt 1 005 tkr. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om statsbidrag till regional kulturverksamhet och nivån på ersättningen meddelas slutligt under mars 2018. Återrapportering sker till regionen genom uppföljning av mål och fastställd årsberättelse samt genom uppföljning av kvantitativa och kvalitativa resultatmål för kommande statlig återrapportering. Förslag till årsavtal har föregåtts av dialog mellan parterna. Ärendet har beretts med hänsyn till regional utveckling, jämställdhets-, HBTQ- och jämlikhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen tecknar föreliggande årsavtal med Riksteatern Jämtland/Härjedalen för verksamhetsåret 2018.

Expedieras till

Föreningen Riksteatern Jämtland/Härjedalen
Områdeschef Kultur

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Årsavtal med föreningen Riksteatern Jämtland /Härjedalen för verksamhetsåret 2018
- Årsavtal med föreningen Riksteatern Jämtland/Härjedalen för verksamhetsåret 2018
- Ansökan om verksamhetsbidrag 2018 Riksteatern Jämtland/Härjedalen

18. Årsavtal med Stiftelsen Jamtli för verksamhetsåret 2018 (RUN/580/2017)

Ärendebeskrivning

Jämtlands läns landsting, Östersunds kommun, Heimbygda och Jämtlands läns konstförening är bildare av Stiftelsen Jamtli, (nedan kallad Jamtli). Huvuduppdraget beskrivs i ett Uppdragsavtal för åren 2015–2018 (LS/892/2013), fastställda av kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige. Huvudmännen Region Jämtland Härjedalen och Östersunds kommun tecknar i samarbete årliga avtal med Jamtli. Avtalet reglerar uppdrag, uppföljning av mål och resultat samt ersättning för uppdraget. Den regionala museiverksamheten och dess utvecklingsområden beskrivs även i Regional Kulturplan för Jämtland Härjedalen 2015–2018 som en av de verksamheter med statligt stöd som ingår i samverkansmodellen.

Regionen har i enlighet med kultursamverkansmodellen uppdraget att i samråd mellan huvudmännen fördela regionalt och statligt stöd till Jamtli för den regionala museiverksamheten. Regionen har även uppdraget att utföra den årliga uppföljningen och statliga återrapporteringen av Jamtlis verksamhet utifrån de nationella kulturpolitiska målen och de prioriteringar/utvecklingsområden som beskrivs i kulturplanen.

Det samlade bidraget till Jamtli (stat, region, kommun) uppgår 2018 till 38 063 500 kr. Region Jämtland Härjedalen ersätter Jamtli för uppdraget med 18 584 000 kr,

kommunen med 10 515 500 tkr, staten med 8 964 000 kr, (2017 års fördelning statsbidrag). Ersättningen inkluderar kostnader för lönerörelsen 2018. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om statsbidrag till regional kulturverksamhet och nivån på ersättningen meddelas slutligt under mars 2018. Regionen ansöker från kulturrådet utöver en uppräknig av nuvarande anslag om en förstärkning med 1 000 tkr avseende den strategiska satsningen på Nationalmuseum Jamtli.

Återrapportering från Jamtli sker till regionen under februari (preliminär) respektive mars genom fastställd verksamhetsberättelse samt genom uppföljning av mål och kvantitativa och kvalitativa resultatmått för kommande återrapportering till staten. Förslag till årsavtal har föregåtts av dialog mellan regionen, kommunen och Jamtli. Ärendet har beretts med hänsyn till regional utveckling, jämställdhets-, HBTQ- och jämlikhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen tecknar föreliggande årsavtal med Stiftelsen Jamtli om regional museiverksamhet för verksamhetsåret 2018.

Expedieras till

Stiftelsen Jamtli

Kommunstyrelsen, Östersunds Kommun

Områdeschef Kultur

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Årsavtal med Stiftelsen Jamtli för verksamhetsåret 2018
- Årsavtal med Stiftelsen Jamtli för verksamhetsåret 2018
- Ansökan om verksamhetsbidrag - Stiftelsen Jamtli 2018

19. Avtal med Gaaltije om samisk konst och kultur 2018 (RUN/583/2017)

Ärendebeskrivning

Den Regionala utvecklingsstrategin och kulturplanen framhåller Gaaltije som en central aktör för den samiska kulturens bidrag till genomförandet av de regionala målen. Att bidra till att synliggöra sydsamisk kultur, konst och språk, där Gaaltije utgör ett regionalt center är angeläget. Gaaltije ska bidra till länsinvånarnas livskvalitet och till en kontinuerlig förnyelse av kulturlivet.

Uppdraget till Gaaltije för 2018 reglerar uppdrag, uppföljning och av mål och resultat samt ersättning för uppdraget där Gaaltije aktivt ska initiera och genomföra aktiviteter och projekt som utvecklar samisk kultur, konst och språk.

Hänsyn ska tas till behov och önskemål från kommuner, civilsamhälle och näringsliv. Mångfald, jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet, delaktighet och ett normkritiskt perspektiv ska beaktas. Prioriteringarna i kulturplanen 2015-2018, kultur för alla, de professionella kulturskaparna- kärnan i kulturlivet och kulturdriven tillväxt ska integreras i verksamheten. Ärendet har beretts med hänsyn till regional

utveckling, jämställdhets-, HBTQ- och jämlikhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen tecknar föreliggande avtal med Stiftelsen Gaaltije för verksamhetsåret 2018.

Expedieras till

Stiftelsen Gaaltije
Områdeschef Kultur

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Avtal med Stiftelsen Gaaltije om samisk konst och kultur 2018
- Avtal med Stiftelsen Gaaltije om samisk konst-och kultur2018
- Ansökan om verksamhetsstöd för 2018 - Stiftelsen Gaaltije

20. Regional biblioteksplan 2019-2022 (RUN/591/2017)

Ärendebeskrivning

Sedan januari 2015 är Region Jämtland Härjedalen huvudman för den regionala biblioteksverksamheten, med placering på kulturen, enligt beslut i Regionstyrelsen 2014-06-16. Den regionala biblioteksverksamheten ingår i kultursamverkansmodellen.

Den nya bibliotekslagen (SFS 2013:801) har tydliggjort att varje landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Lagen har (enligt 17 §) tydliggjort att kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Kungliga biblioteket (KB) är den myndighet som har nationell överblick på biblioteksområdet och som följer upp processen med att utforma biblioteksplaner på kommunal och regional nivå.

Nu gällande biblioteksplan antogs av regionala utvecklingsnämnden i januari 2016, § 3, och gäller till och med 2018.

Processen med att utforma ett förslag till ny regional biblioteksplan i Jämtland Härjedalen kommer att ske under 2018 i nära samverkan med biblioteksverksamheten i regionen. En remissutgåva av planen planeras antas av nämnden i augusti med remisstid under september-oktober. Regionala utvecklingsnämnden beslutar senast i december 2018 om ny regional biblioteksplan för 2019–2022.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Den regionala biblioteksverksamheten får i uppdrag att utforma ett förslag till ny regional biblioteksplan för 2019–2022.

Expedieras till

Länets kommuner och biblioteksansvariga
Områdeschef Kultur

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Regional biblioteksplan 2019-2022

**21. Bidragsfördelning till externa organisationer 2018
(RUN/568/2017)**

Ärendebeskrivning

Enligt beslut i landstingsfullmäktige (JLL 332/2001) ska regionen ge stöd till länets organisations- och föreningsliv. Av regionfullmäktige fastställda Regler och villkor för bidrag till externa organisationer gäller för bidragsfördelningen.

I samband med att regionala utvecklingsnämnden fastställde sin verksamhetsplan och budget för 2018, § 167/2017, beslutades att ramfördelningen för organisationsbidrag år 2018 minskas med 1 500 000 kronor jämfört med år 2017. Minskningen av ramanslaget görs på grund av besparingskrav samt omprioriteringar inom regionala utvecklingsnämnden.

Regionala utvecklingsförvaltningens område Kultur har efter nämndens beslut ytterligare sett över budgeten inför kommande år, och har frigjort 100 000 kronor som föreslås gå till bidrag till externa organisationer. Detta innebär en minskning av ramanslaget med 1 400 000 kronor, och att 8 460 000 kronor kan avsättas för organisationsbidrag inom områdets ram under 2018. Utifrån det minskade ramanslaget så föreslås en minskning av anslaget till samtliga organisationsgrupper. Skillnaden i minskningen mellan organisationsgrupper görs utifrån prioritering av verksamhet som riktar sig till unga, lärande, integration och hälsa.

Anslagsfördelningen medför positiva effekter på flera av Regionala Utvecklingsstrategins prioriterade områden. Genom att stimulera ett regionalt organisationsliv så ökar förutsättningarna för lokal verksamhet där fler kan vara aktiva, delaktiga och skapande. Organisationerna erbjuder dessutom ett livslångt lärande som ger goda förutsättningar för Jämtland Härjedalens invånare att utvecklas.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

1. Regionala utvecklingsnämndens beslut § 167/2017 punkt 1. upphävs.
2. Ramfördelningen för organisationsbidrag år 2018 minskas med 1 400 000 kronor jämfört med år 2017.
3. Anslaget till organisationsgrupper 2018 fördelas enligt följande:
Studieförbund 4 300 000 kronor
Ungdomsorganisationer 300 000 kronor
Politiska ungdomsorganisationer 250 000 kronor
Idrottsförbund 1 650 000 kronor
Handikapporganisationer 960 000 kronor
Pensionärsorganisationer 240 000 kronor

Nykterhetsorganisationer 260 000 kronor
Övriga organisationer 500 000 kronor

Expedieras till
Områdeschef Kultur

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Bidragsfördelning till externa organisationer
- PM Bidragsfördelning till externa organisationer 2018

1

Program för arbetsutskottet den 5
december 2017

Sekretariatet
Emma Borg
Tfn: 063-14 76 47
E-post: emma.borg@regionjh.se

2017-11-20

43637

Program för arbetsutskottet 5 december 2017

Tid: kl. 09.00 – 15.00

Plats: Kulturen, OSD

Val av justerare och tid för justering
Fastställande av föredragningslista

09.05	Förvaltningschefens rapport	Anders Byström
09.20	Revidering av sammanträdesplan 2018	Emma Borg
09.30	Paus	
10.00	Uppföljning av regionala utvecklingsnämndens internkontrollplan 2017	Arne Nilsson
	Svar på revisorernas granskning av den interna kontrollen	Daniel Nilsson
	Informationer:	
	Internkontrollplan 2018	Arne Nilsson
	Revidering av delegationsbestämmelser	Emma Borg
10.45	Motion från Mats El Kott (L) om hur regionen kan införa och förverkliga målet en plastförpackningsfri region	Gunnar Fackel
	Remiss av Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft	

11.00	Förlängning av avtal med Torsta AB Justering av avtal gällande Upphandling av landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk med Torsta AB	Sven Winemark
11.20	Medfinansiering till projekt Finansiering och Digitalisering för Tillväxt Medfinansiering till projekt Matriket från kust till kust längs 63 nord Medfinansiering till projekt VM-effekt för kompetensförsörjning, inflyttning och företagens försäljning utanför länet	Juliana G. Wettersten
12.00	Lunch	
13.00	Årsavtal med Föreningsarkivet i Jämtlands län 2018 Årsavtal med Riksteatern Jämtland Härjedalen 2018 Årsavtal med Stiftelsen Jamtli för verksamhetsåret 2018 Avtal med Stiftelsen Gaaltje om samisk konst och kultur 2018 Regional biblioteksplan 2019–2022	Ingrid Printz
	Bidragsfördelning till externa organisationer 2018	Jimmy Eriksson
	Informationer: Dialog kulturplan	Ingrid Printz, Jimmy Eriksson

6

Revidering av sammanträdesplan 2018

RUN/306/2017

Sekretariatet
Emma Borg
Tfn: 063-14 76 47
E-post: emma.borg@regionjh.se

2017-10-16

RUN/306/2017

Revidering av sammanträdesplan 2018

Ärendebeskrivning

Arbetsutskottet beslutade den 29 maj, § 108, att fastställa sina sammanträdesdatum för 2018. Sammanträdesplanen innebar en utökning av antalet sammanträden gentemot föregående år.

I samband med framtagande av regionala utvecklingsnämndens verksamhetsplan har sammanträdesplanen för nämndens båda utskott setts över. Detta såväl utifrån budgetaspekter och uppföljningsplaner som förvaltningens interna planering.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottets sammanträde den 14 augusti 2018 ställs in. Övriga sammanträdesdatum kvarstår.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Utdrag till

Organisation/person som protokollsutdrag och/eller yttrande ska skickas till.

7

Uppföljning av regionala
utvecklingsnämndens internkontrollplan
2017
RUN/309/2017

Regionala utvecklingsförvaltningen
Arne Nilsson
Tfn: 063-146559
E-post: arne.nilsson@regionjh.se

2017-11-24

RUN/309/2017

Uppföljning av regionala utvecklingsnämndens internkontrollplan 2017 – december

Ärendebeskrivning

Regionala utvecklingsnämnden beslutade godkänna internkontrollplan 2017 den 4 april 2017, § 51. Denna plans samtliga tolv punkter ska följas upp av Regionala utvecklingsnämnden i december.

Punkterna i interkontrollplanen redovisas för arbetsutskott och sammanfattas i beslutsunderlaget ”Internkontrollplan 2017 regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 2017-12-19”.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Uppföljningen av regionala utvecklingsnämndens internkontrollplan 2017 godkänns.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Arne Nilsson
Förvaltningscontroller

Utdrag till

Organisation/person som protokollsutdrag och/eller yttrande ska skickas till.

Internkontrollplan 2017 Regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 171219

Risk	Konsekvens	Åtgärd	Riskbedömning och ansvar	Rapportering 2017-12-19
Grundfinansiering för uppdrag vilka startar som projekt och som får en viktig roll i den regionala utvecklingen.	Kontinuiteten och långsiktigheten kan hotas om finansieringen ej går att lösa.	Lösa grundfinansiering till nyckelområden/kompetenser. Hittills har vi kunnat lösa temporärt genom den "pott" vi har efter Regionförbundet.	(K3, S3 = 9) Stor, allvarlig Ansvarig: Förvaltningschef	Grundproblematiken kvarstår, men efter rekommendation i Regionens samverkansråd har nämnden beslutat förlänga de fyra uppdrag som hittills finansierats av potten från Regionförbundet. Beslutet avser 6 månader 2018, till en total kostnad om högst 1500 tkr. Det sker en kontinuerlig dialog inom förvaltningen, samt med kommunerna. Rutinen för att driva, söka och följa upp projekt är en viktig rutin att följa för att säkerställa att vi inte startar projekt som inte är kopplade till våra mål och prioriteringar. Risken är annars att vi skapar ett behov som inte är upp till oss att lösa.
Grundfinansiering basverksamhet. En nedskärning av regionbidraget inom statsbidragsberättigad verksamhet inom ex. kultursamverkan, leder till motsv. nedskärning av statsbidraget	Verksamheternas kontinuitet och långsiktighet hotas. Försämrar på sikt länets tillväxt, konkurrens- och attraktionskraft	Medvetandegöra beslutsfattare	(K4, S4 = 16) Mycket stor, mycket allvarlig Ansvarig: Förvaltningschef,	Trots stora krav på finansiering av framförallt ökade kostnader inom kollektivtrafiken, har den av nämnden nyligen beslutade budget 2018 kunnat säkerställa regional finansiering av kultursamverkansmodellen. Folkhögskolorna har fått vidkännas en besparing, vilken dock inte påverkar statsbidragets storlek. Den bedöms inte heller få allvarliga konsekvenser för verksamheten.

Internkontrollplan 2017 Regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 171219

Risk	Konsekvens	Åtgärd	Riskbedömning och ansvar	Rapportering 2017-12-19
Samarbetet om regional utveckling med kommunerna och det förtroende de gett Region Jämtland Härjedalen genom de uppdrag som samarbetsavtalet anger.	Otroligt viktigt med ett bra samarbete och en bra relation med kommunerna. Risker om vi inte klarar uppdraget är att kommunerna kan vilja säga upp avtalet.	Värna om och tillse att resurser för att klara uppdragen enligt avtalet tillgodoses. Regelbundna kommundialoger.	(K4, S4 = 16) Mycket stor, mycket allvarlig Ansvarig: Förvaltningschef,	Arbetet med en ny överenskommelse med kommunerna gällande samarbetet har påbörjats, och kommer fastställas under våren, senast juni 2018. Arbetet sker i nära samarbete med kommunerna.
Eventuellt förändrade direktiv från regeringen när det gäller statliga anslag och fördelningen av tillväxtmedel.	Eventuella förändringar med minskad tilldelning av medel skulle kunna få förödande konsekvenser för vårt län. Medlen är viktiga för utvecklingen och ger våra små och medelstora företag möjligheter att klara utveckling och konkurrens.	Påverkans- och lobbyarbete.	(K4, S4 = 16) Mycket stor, mycket allvarlig Ansvarig: Chef Näringsliv	Ingen risk rapporterad under perioden. Lobbyarbete pågår kontinuerligt.

Internkontrollplan 2017 Regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 171219

Risk	Konsekvens	Åtgärd	Riskbedömning och ansvar	Rapportering 2017-12-19
Länstrafikens och Norrtågs kostnader. 1) Minskad statlig medfinansiering (Norrtåg) 2) Förändrade taxor och produkter Länstrafiken	1) Minskad statlig medfinansiering kan medföra ökade kostnader (ägarbidrag). 2) Risk för lägre intäkter.	1) Politiskt påverkansarbete i förhandlingarna mellan Trafikverk och departement. 2) Justering av taxor.	(K3, S3 = 9) Stor, allvarlig Ansvarig: Chef Infrastruktur och kommunikationer	1) Norrtågs finansiering har påverkat RJH ekonomi. Det budgeterade ägarbidraget har ökat med 4 MKr från 2017, det beror på ny upphandling och minskad statlig medfinansiering. 2017 finansieras kostnadsökningen med fonderade medel hos Norrtåg. 2) Länstrafiken har lägre intäkter än budgeterat. Det beror på fel i intäktsfördelningen mellan länen. Den höjning av taxor som sker i december 2018 i länet kan ej kompensera intäktsbortfallet. Åtgärdsplan kommer att tas fram och åtgärder görs från 2018 bl a minskat trafikutbud, kampanjer för ökat resande.
Elektrifieringen av Meråkerbanan	Ev förseningar/utdragna beslutsprocesser (i Norge) hindrar infrastruktur-utvecklingen	Påverkansarbete i Norgesamarbetet.	(K2, S2 = 4) Liten, mindre allvarlig Ansvarig: Chef Infrastruktur och kommunikationer	Beslut om elektrifiering har fattats i nationell plan, men norska regeringen vill skjuta på investeringen på grund av ökade kostnader. Beslut tas i Stortinget i december. Påverkansarbete pågår från bland andra Sveriges regering för att få till stånd åtgärden inom tidigare angiven tidsram.
Uteblivna resultat funktionella Mittstråket (förbättrad infrastruktur E14 och	Vid ev förseningar och utdragna processer kan förseningar uppstå. Åtgärder utgår.	Styrgrupp och arbetsgrupp måste arbeta för att planer och beslut håller tidsramar.	(K3, S4 = 12) Mycket stor, allvarlig Ansvarig: Chef Infrastruktur	För närvarande följer projektet sin tidplan.

Internkontrollplan 2017 Regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 171219

Risk	Konsekvens	Åtgärd	Riskbedömning och ansvar	Rapportering 2017-12-19
Mittbanan)			och kommunikat.	
Våld eller hot om våld i samband med publika arrangemang	Våra anställda befinner sig ofta i olika sammanhang där risk finns för möte med instabila personer eller personer med tex politisk eller religiös agenda.	- Utbildning i konflikthantering - Riskbedömning inför varje evenemang	(K3, S4 = 12) Stor, mycket allvarlig Ansvarig: Förvaltningschef,	Genomförs löpande. Ingen avvikelse rapporterad under perioden.
Arrangemang i andras lokaler	- nödutgångar - instabila personer i publiken etc	Checklistor Säkerhetsutbildning	(K3, S3 = 9) Stor, allvarlig Ansvarig: Förvaltningschef,	Genomförs löpande.
Påverkan, påtryckningar och viljor när det gäller tillväxtmedlen.	Kan uppstå svårigheter om personalen utsätts för olika påtryckningar och viljor.	Strikta regelverk (finns) och handlingsplaner för hur medlen ska användas. Regelbundna genomgångar, utbildning och stöd till personalen. Uppföljning och kontroll.	(K3, S3 = 9) Stor, allvarlig Ansvarig: Chef Näringsliv	Följs upp löpande. Ingen avvikelse rapporterad under perioden.

Internkontrollplan 2017 Regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 171219

Risk	Konsekvens	Åtgärd	Riskbedömning och ansvar	Rapportering 2017-12-19
Eventuellt förändrad sammanhållningspolitik.	Eventuell förändring med minskade strukturfonds-medel skulle kunna få stora konsekvenser för regionen. Medlen är viktiga för att bl.a. stötta forskning och utveckling, små och medelstora företag och kompetensutveckling.	Påverkans- och lobbyarbete.	(K4, S3 = 12) Mycket allvarig, stor Ansvarig: Förvaltningschef	Diskussioner och förberedelser inför EU:s nästa långtidsbudget (för perioden efter år 2020) och den kommande sammanhållningspolitiken pågår. Kommissionens ambition är att presentera ett budgetförslag innan sommaren 2018, juni 2018. Budgeten sätter ramarna för den europeiska sammanhållningspolitiken. Junckerkommissionens politik och Storbritanniens utträde ur EU väntas leda till en mindre budget och mest troligt sammanhållningspolitikens struktur- och investeringsfonder. Diskussioner som går nu innebär allt från ingen förändring till en 30% reducering av sammanhållningspolitikens budget. Risken att detta kommer att innebära minskade medel för programområdet Mellersta Norrland är stor, därtill är vår särskilda allokering, de så kallade gleshetsmedlen, inte given och alltid uppe för diskussion inför nya budgetperioder. Förvaltningen arbetar, tillsammans med politiken, med att bevaka frågorna och påverka EU-kommissionen och regeringen för en framtida territoriellt anpassad sammanhållningspolitik för samtliga Europas regioner

Internkontrollplan 2017 Regionala utvecklingsnämnden, uppföljning 171219

Risk	Konsekvens	Åtgärd	Riskbedömning och ansvar	Rapportering 2017-12-19
Bristfälliga digitala verktyg innebär ineffektivt arbete, T ex projektverktyg	Slöserier	Modernisera digitala verktyg	K3, S4 12, allvarlig, mycket stor Ansvarig: Förvaltningschef	Det nyligen fattade beslutet att övergå till MS Office 365 innebär en rejäl modernisering och stora möjligheter till att arbeta effektivare.

8

Svar på revisorernas granskning av den
interna kontrollen
RUN/563/2017

Sekretariatet
Daniel Nilsson
Tfn: 063-14 75 71
E-post: daniel.l.nilsson@regionjh.se

2017-11-21

RUN/563/2017

Svar på revisorernas granskning av den interna kontrollen

Ärendebeskrivning

Regionens revisorer har på uppdrag av regionens förtroendevalda revisorer under granskat regionala utvecklingsnämndens arbete med den interna kontrollen. Granskningen har syftat till att ta reda på om den interna kontrollen är tillfredsställande och om den är organiserad på ett tillfredsställande sätt. Granskningen har visat att regionala utvecklingsnämnden för närvarande inte har en helt tillfredsställande internkontroll.

Regionala utvecklingsnämnden instämmer i stort sett med de punkter som granskningen uppmärksammat. Med anledning av detta kommer regionala utvecklingsnämnden att ytterligare förstärka sitt arbete med den interna kontrollen genom att:

- Tydliggöra kopplingen mellan riskanalys och nämndens mål.
- Förbättra och tydliggöra riskinventeringen.
- Genomföra riktade utbildnings- och informationsinsatser till chefer inom regionala utvecklingsförvaltningen.

Ett förslag till svar på granskningen har upprättats inom sekretariatet.

Förvaltningschefens förslag

Upprättat förslag till svar på granskning av den interna kontrollen antas.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Utdrag till

Organisation/person som protokollsutdrag och/eller yttrande ska skickas till.

Sekretariatet
Daniel Nilsson
Tfn: 063-14 75 71
E-post: daniel.l.nilsson@regionjh.se

2017-11-02

RUN/563/2017

Svar på revisorernas granskning av den interna kontrollen

Regionens revisorer har på uppdrag av regionens förtroendevalda revisorer under granskat regionala utvecklingsnämndens arbete med den interna kontrollen. Granskningen har syftat till att ta reda på om den interna kontrollen är tillfredsställande och om den är organiserad på ett tillfredsställande sätt. Granskningen har visat att regionala utvecklingsnämnden för närvarande inte har en helt tillfredsställande internkontroll.

Regionala utvecklingsnämnden instämmer i stort sett med de punkter som granskningen uppmärksammat. Med anledning av detta kommer regionala utvecklingsnämnden att ytterligare förstärka sitt arbete med den interna kontrollen genom att:

- Tydliggöra kopplingen mellan riskanalys och nämndens mål.
- Förbättra och tydliggöra riskinventeringen.
- Genomföra riktade utbildnings- och informationsinsatser till chefer inom regionala utvecklingsförvaltningen.

Nedan följer regionala utvecklingsnämndens svar på de utvecklingsområden som revisorerna pekat ut.

Det bör tydligare framgå av riskinventering och riskanalysen hur dessa kopplas till de mål den regionala utvecklingsnämnden har att förhålla sig till.

Arbetet med att förbättra internkontrollarbetet pågår alltjämt och under 2018 är målet att dels kunna inkludera förvaltningen fullt ut i riskanalysen och dels kunna inkludera internkontrollplanen i regionala utvecklingsnämndens verksamhetsplan för att skapa en mer naturlig koppling till nämndens mål och uppföljning. Med anledning av detta och för att underlätta framtagandet av planen kommer internkontrollreglementet att revideras i syfte att bli tydligare med hur arbetet ska organiseras.

Regionala utvecklingsnämnden bör bli mer konkret i sin beskrivning av risk och kontrollåtgärder. Vi anser att de är för oprecisa, vilket medför svårigheter att kunna följa upp och utvärdera dessa.

Vi delar granskningens åsikt att framförallt kontrollåtgärderna behöver preciseras för att underlätta uppföljning av de risker som nämnden bedömt som väsentliga. Inför den kommande internkontrollplanen 2018 har frågan fått hög aktualitet. Fokus på möjlighet att följa upp kontrollåtgärderna tydliggörs av att vi övergår till att arbeta i en, av samordningskansliet, nyligen framtagna dokumentmall.

Vi anser att regionala utvecklingsnämnden har allt för många otydliga mål för att kunna ha en god internkontrollmiljö. Vi konstaterar dock att ett arbete med att göra målen tydligare och att minska antalet mål har påbörjats.

Regionala utvecklingsnämndens verksamhetsplan 2017-2019 innehåller ett 60-tal mål och aktiviteter som följs upp i delårsbokslut och i kommande årsbokslut. Inför den nya verksamhetsplanen 2018-2020 har planen ytterligare anpassats till utformningen av planen för regionstyrelsen. Det innebär att kopplingen till regionplanen blivit ännu tydligare än tidigare år och att mål och aktiviteter omarbetats till framgångsfaktorer inom de av fullmäktige beslutade områdena. En viktig prioritering har varit dels att kraftigt reducera antalet framgångsfaktorer, dels att så långt möjligt göra dem konkreta och mätbara. I dessa avseenden innebär 2018 års plan en tydlig förbättring.

Vi anser att en översyn av IT-stödet bör övervägas då det framkommer synpunkter om att det borde vara enklare att följa upp verksamhetens resultat. Ett väl fungerande IT-stöd för resultatuppföljning är en väsentlig del för en fungerande internkontrollmiljö.

Idén på ett införande av IT-stöd har funnits inom regionstaben en längre tid. Idag finns flera aktörer på marknaden som kan erbjuda ett stöd för både verksamhetsplanering, uppföljning och internkontroll. Det är dock kostsamt och kräver avsättande av både tid och personella resurser. Arbetet med internkontroll har ännu inte implementerats fullt ut inom förvaltningarna och reglementet revideras löpande för att skapa en effektiv och givande kontrollmiljö. För Region Jämtland Härjedalens del handlar det i första hand om att skapa ett fungerande arbetssätt innan man satsar på ett införande av ett dedikerat IT-stöd.

Områdescheferna uppger att de saknar tillräckligt med tid för att ägna sig åt internkontrollarbetet. Det framkommer också ett behov av utbildningsinsatser.

Utbildning i framtagande av internkontrollplaner har tidigare år hållits för dåvarande kanslichef för regionala utvecklingsnämndens förvaltning. Det finns således ett behov av att utbilda samtliga områdeschefer inom regional utveckling.

Således kommer det att under 2018 ske riktade utbildnings/informationsinsatser till områdeschefer inom regional utveckling.

En granskning av den interna kontrollen.

Regionens revisorer har genomfört en granskning av den interna kontrollen inom Regionstyrelsen och den Regionala utvecklingsnämnden.

Vi ser positivt på att det finns ett internkontrollreglemente som reglerar hur den interna kontrollen ska bedrivas. Förvaltningen har tillförts ny kompetens inom området och det finns en vilja att genomföra förbättringar.

Då internkontrollarbetet betraktas som en kedja som inte är starkare än sin svagaste länk är vår samlade bedömning att varken Regionstyrelsen eller den Regionala utvecklingsförvaltningen har en helt tillfredsställande intern kontroll.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har inte inkluderats i riksinventeringen

Regionstyrelsen och nämnder ska genomföra sin riskinventering utifrån sitt samlade uppdrag och identifiera de mest väsentligaste riskerna som skulle förhindra att målen nås. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har dock inte inkluderats i denna riskinventering, vilket är en brist i sammanhanget.

Det bör tydligare framgå hur riskinventering och riskanalyserna kopplas till målen

Den grundläggande principen för hur arbetet med den interna kontrollen ska bedrivas är att den ska utgå från verksamhetens mål. Det framgår inte av de riskanalyser som Regionstyrelsen och den Regionala Utvecklingsnämnden hur kopplingen till målen ser ut.

Intern styrning och kontroll – en process

Kontrollåtgärderna bör bli mer konkreta

Den Regionala Utvecklingsnämnden bör bli mer konkret i sin beskrivning av risker och kontrollåtgärder.

Tid saknas och utbildning behövs

Områdescheferna uppger att det saknas tillräckligt med tid att ägna sig åt internkontrollarbete. Behov av utbildningsinsatser inom området framkommer också. IT-stödet för uppföljning framhålls som ett förbättringsområde.

Återrapportering till fullmäktige bör säkerställas

Regionstyrelsen bör säkerställa att en utvärdering och återrapportering sker till regionfullmäktige. För 2016 genomfördes ingen utvärdering eller återrapportering till fullmäktige.

Revisorernas skrivelse och revisionsrapport, se diarienummer Rev/15/2017. Rapporten kan även hämtas på:
<http://www.regionjh.se/Revisionsrapporter>

För information, kontakta:
Annelie Bengtsson revisorernas ordförande
070-688 81 75
Leif Gabrielsson, Revisionsdirektör
063 - 14 75 28

Regionala utvecklingsnämnden

Granskning av den interna kontrollen

Regionens revisionskontor har på uppdrag av regionens förtroendevalda revisorer genomfört en granskning av den interna kontrollen inom den Regionala utvecklingsnämnden.

Granskningen har syftat till att ta reda på om den interna kontrollen är tillfredsställande och om den är organiserad på ett tillfredsställande sätt.

Regionala utvecklingsnämnden har för 2017 tagit fram en internkontrollplan som också har följts upp. Internkontrollarbetet inkluderar samtliga områden inom förvaltningen. Det finns överlag en vilja till att genomföra förbättringar inom området.

Då internkontrollarbetet kan betraktas som en kedja som inte är starkare än sin svagaste länk¹ innebär det att de delar som inte fungerar tillfredsställande sätter nivån för bedömningen av den interna kontrollen. Detta innebär att vår samlade bedömning är att Regionala utvecklingsnämnden för närvarande inte har en helt tillfredsställande internkontroll.

Resultatet av granskningen redovisas i bifogad revisionsrapport.

Nedan följer några av de brister och rekommendationer som beskrivs i rapporten:

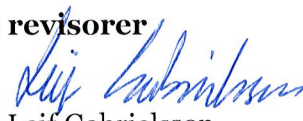
- Det bör tydligare framgå av riskinventering och riskanalysen hur dessa kopplas till de mål den Regionala utvecklingsnämnden har att förhålla sig till.
- Regionala utvecklingsnämnden bör bli mer konkret i sin beskrivning av risk och kontrollåtgärder. Vi anser att de är för oprecisa, vilket medför svårigheter att kunna följa upp och utvärdera dessa.
- Vi anser att Regionala utvecklingsnämnden har allt för många otydliga mål för att kunna ha en god internkontrollmiljö. Vi konstaterar dock att ett arbete med att göra målen tydligare och att minska antalet mål har påbörjats.
- Vi anser att en översyn av IT- stödet bör övervägas då det framkommer synpunkter om att det borde vara enklare att följa upp verksamhetens resultat. Ett väl fungerande IT- stöd för resultatuppföljning är en väsentlig del för en fungerande internkontrollmiljö.
- Områdescheferna uppger att de saknar tillräckligt med tid för ägna sig åt internkontrollarbetet. Det framkommer också ett behov av utbildningsinsatser.

¹ Intern styrning och kontroll – både lönsamt och säkert, Torbjörn Wiklander

Vi emotser senast den 1:a februari 2018 redovisning av vilka åtgärder som regionstyrelsen vidtar eller avser vidta med anledning av granskningsresultatet.

För Region Jämtland-Härjedalens revisorer

Annelie Bengtsson
Ordförande

Leif Gabrielsson
Revisionsdirektör

Bilaga

Revisionsrapport "Granskning av den interna kontrollen" Rev/15/2017.

Kopia till

Regiondirektören

Förvaltningschef för Regionala utvecklingsförvaltningen

Chefen för Regionstaben

Ekonomidirektör

REVISIONSRAPPORT
GRANSKNING AV
den interna kontrollen 2017

Jan-Olov Undvall

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING.....	3
2	INLEDNING/BAKGRUND	4
	SYFTE, REVISIONSFRÅGA OCH AVGRÄNSNING	4
	REVISIONSKRITERIER.....	5
	METOD	5
3	RESULTAT.....	6
3.1	Riskenventering	7
3.2	Risk- och konsekvensanalys	8
3.3	Internkontrollplan och kontrollåtgärder	11
3.4	Uppföljning och återslagrapportering av den interna kontrollen	12
3.5	Kontrollmiljö, tid och kompetenser	13
3.6	Attestförteckning och beslutsattester	14
3.7	Åtgärder avseende delegationsbeslut	15
4	SVAR PÅ REVISIONSFRÅGORNA	17
5	KVALITETSSÄKRING	18
6	ANSVARIGA FÖR GRANSKNINGENS GENOMFÖRANDE	18
7	LITTERATURFÖRTECKNING.....	19

1 SAMMANFATTNING

Regionens revisionskontor har på uppdrag av regionens förtroendevalda revisorer genomfört en granskning av den interna kontrollen inom Regionstyrelsen och den Regionala utvecklingsnämnden.

Granskningen har syftat till att ta reda på om den interna kontrollen är tillfredsställande och om den är organiserad på ett tillfredsställande sätt.

Vi ser positivt på att det finns ett internkontrollreglemente som reglerar hur internkontrollarbetet ska bedrivas. Förvaltningen har tillförts ny kompetens inom området som ger ökade förutsättningar till förbättringar. Det finns också överlag en vilja att genomföra förbättringar inom området. Både Regionstyrelsen och Regionala utvecklingsnämnden har för 2017 tagit fram internkontrollplaner som också har följts upp.

Då internkontrollarbetet kan betraktas som en kedja som inte är starkare än sin svagaste länk¹ innebär det att de delar som inte fungerar tillfredsställande sätter nivån för bedömningen av den interna kontrollen. Detta innebär att vår samlade bedömning är att varken Regionstyrelsen eller den Regionala utvecklingsnämnden för närvarande har en helt tillfredsställande internkontroll.

Nedan följer några av de brister och rekommendationer som framkommer i rapporten:

- Det bör tydligare framgå av riskinventering och riskanalysen hur dessa kopplas till de mål Regionstyrelsen och Regionala utvecklingsnämnden har att förhålla sig till. Regionstyrelsen har inte inkluderat hälso- och sjukvårdsförvaltningen i riskanalysen.
- Regionala utvecklingsnämnden bör bli mer konkret i sin beskrivning av risk och kontrollåtgärder. Vi anser att de är för oprecisa, vilket medför svårigheter att kunna följa upp och utvärdera dessa.
- Vi anser att Regionala utvecklingsnämnden har allt för många otydliga mål för att kunna ha en god internkontrollmiljö. Vi konstaterar dock att ett arbete med att framföra tydligare mål har påbörjats.
- Vi anser att Regionstyrelsen bör överväga en översyn av IT- stödet då det framkommer synpunkter om att det borde vara enklare att följa upp verksamhetens resultat. Ett väl fungerande IT- stöd har betydelse för en tillfredsställande internkontrollmiljö.
- Områdescheferna uppger också att de saknar tillräckligt med tid för ägna sig åt internkontrollarbetet. Det framkommer också ett behov av utbildningsinsatser. En tredjedel av områdes- och avdelningscheferna uppger att det till liten del finns utrymme att framföra synpunkter som kan uppfattas som kritik mot förvaltning- eller regionledning.
- Vi anser att det finns fortsatta brister i internkontrollen avseende beslut som fattas utan stöd i delegationsbestämmelserna. När det gäller denna brist bör Regionstyrelsen omedelbart vidta åtgärder för att förhindra upprepningar.
- Vi anser att regionstyrelsen bör säkerställa så att en utvärdering och återrapportering av arbetet med den interna kontrollen till Regionfullmäktige genomförs i slutet av året. För 2016 genomfördes ingen sådan återrapportering.

¹ Intern styrning och kontroll – både lönsamt och säkert, Torbjörn Wiklander

2 INLEDNING/BAKGRUND

Regionens revisorer har mot bakgrund av sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt det angeläget att genomföra en granskning av den interna kontrollen.

Enligt kommunallagens 6 kap 7 § är en nämnd ansvarig för att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. En nämnd är också ansvarig för att den interna kontrollen är tillräckligt effektiv och tillfredsställande.

Tidigare granskningar av den interna kontrollen har visat på brister. Granskningen av styrelsens internkontrollplan från 2015 visade på otydlighet avseende vilka de bakomliggande orsakerna var till riskerna i internkontrollplanen. Det framkom också oklarheter avseende ansvarsfördelningen för återrapporteringen.

Den grundläggande granskningar av styrelsen och nämnder för verksamhetsåret 2016 visade även på brister i uppföljningen av den interna kontrollen och brister i återrapportering av den interna kontrollen till regionfullmäktige. I granskningen framkom också att delegationsbeslut fattats utan stöd i delegationsbestämmelser, samt brister i anmälan av delegationsbeslut.

Brister i den interna kontrollen ökar risken för att fullmäktiges mål inte uppnås, ökad risk för en ineffektiv organisation, samt en ökad risk för oegentligheter.

SYFTE, REVISIONSFRÅGA OCH AVGRÄNSNING

Syfte

Granskningen syftar till att ta reda på om regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden har en tillfredsställande intern kontroll av verksamheten, samt att kontrollen är organiserad på ett ändamålsenligt sätt.

Revisionsfrågor

Granskningen har följande revisionsfrågor:

- Sker en tillfredsställande riskinventering?
- Sker en tillfredsställande risk- och konsekvensanalys samt efterföljande riskvärdering?
- Upprättas en internkontrollplan med kontrollåtgärder med tydlig koppling till riskvärderingen?
- Genomförs kontrollåtgärder utifrån planen?
 - Vidtas tillfredsställande åtgärder när det gäller identifierade brister avseende delegationsbeslut?
- Sker en tillfredsställande uppföljning av den interna kontrollen?
- Görs uppföljning av om kontrollåtgärderna varit tillräckligt effektiva?
- Sker en tillfredsställande återrapportering av interna kontrollen till styrelse och fullmäktige?
- Finns tillfredsställande förutsättningar för en god kontrollmiljö?
- Finns tillfredsställande förutsättningar i form av tid, kompetenser etc. för att systematiskt utveckla den interna kontrollen?
- Har styrelsen/reg. utvecklingsnämnden beslutat om attestförteckning och/eller delegerat beslutanderätten om att utse beslutsattestanter?

Avgränsning

Granskningen avgränsas till regionstyrelsen och den regionala utvecklingsnämndens arbete med den interna kontrollen på övergripande nivå.

REVISIONSKRITERIER

Uppfylls kraven på:

- Kommunallagen
- Internkontrollreglementet
- Attest- och utbetalningsreglemente
- Reglemente för regionstyrelse
- Reglemente för regionala utvecklingsnämnden
- Delegationsbestämmelser

METOD

Granskningen har utförts genom dokumentstudier, intervjuer och tre enkätundersökningar.

Följande personer har intervjuats:

- Ordförande för Regionstyrelsen.
- Ordförande för Regionala utvecklingsnämnden.
- T.f regiondirektör
- Förvaltningschef för regionala utvecklingsförvaltningen
- Förvaltningschef för hälso- och sjukvårdsförvaltningen
- Regionstabschef
- F.d. ekonomidirektör
- Ekonom på ekonomienheten
- Handläggare på samordningskansliet
- Controller för regionala utvecklingsförvaltningen

Tre enkätundersökning har genomförts. Målgrupper för dess enkätundersökningar har varit ordinarie ledamöter i Regionstyrelsen, Regionala utvecklingsnämnden samt alla områdes- och avdelningschefer. Svarsfrekvensen på enkätundersökningarna var för Regionstyrelsen 70 %, Regionala utvecklingsnämnden 62 % och för områdes- och avdelningschefer 100 %.

Substansgranskning har gjorts för att i erforderlig omfattning verifiera gjorda utsagor samt att system och rutiner fungerar på avsett sätt.

3 RESULTAT

Kommunallagen

Enligt kommentarer till lagen måste den interna kontrollen utformas utifrån en helhetssyn på den kommunala verksamheten med beaktande av risk- och väsentlighetsaspekten. Syftet med den interna kontrollen ska vara att den bidrar till att bl.a. uppnå fullmäktiges mål och att verksamheten bedrivs effektivt och säkert (1).

I övrigt ger inte kommunallagen eller kommentarerna till lagen närmare vägledning för hur den interna kontrollen skall genomföras. För att ge styrelse och nämnder vägledning för hur internkontrollarbetet ska bedrivas kan fullmäktige besluta om ett reglemente för den interna kontrollen.

Internkontroll reglemente

Efter rekommendationer 2013 från dåvarande landstingsrevisionerna om att ett reglemente för den interna kontrollen med tillämpningsanvisningar borde tas fram (2) beslutade landstingsfullmäktige 2013 om ett reglemente för intern kontroll. Reglementet har därefter reviderats. Den senaste gången var 2016 (3).

Reglementet beskriver vad intern kontroll är, samt hur den interna kontrollen ska tillämpas i Region Jämtland Härjedalen. Internkontrollreglementet utgår från COSO² ramverk för arbetet med den interna kontrollen och framhåller betydelsen av att intern kontroll ska syfta till att ge en rimlig försäkran om att verksamhetens mål uppfylls.

COSO

COSO är ett ramverk med några grundläggande principer för hur arbetet med den interna kontrollen ska bedrivas. Dessa grundläggande principer är att den interna kontrollen ska utgå från organisationens mål, det ska finnas en fungerande kontrollmiljö, riskbedömning ska göras för att identifiera de väsentligaste riskerna för att målen inte uppfylls. Vidare skall det utifrån riskanalysen tas fram kontrollaktiviteter som är fokuserade på att minska risken för att inte nå målen och det skall också finnas en övervakning av att kontrollaktiviteterna fungerar som planerat (4).

I COSO framhålls betydelsen av att verksamhetens mål är väl preciserade för att kunna göra en bra riskvärdering. En god styr- och kontrollmiljö framhålls som den mest betydelsefulla komponenten i ramverket och det poängteras att en kontroll är meningslös om det inte finns en styr- och kontrollmiljö som kan ta emot och hantera resultatet. Ledningens styrsignaler och agerande har stor betydelse för den interna kontrollen (4).

Reglemente för regionstyrelsen

Enligt reglementet för Regionstyrelsen ansvarar styrelsen för den interna kontrollen i egenskap som hälso- och sjukvårds nämnd. Därutöver ansvarar styrelsen för den interna kontrollen avseende stöd och servicefunktioner inom regionen, t.ex. ärendehantering, ekonomifunktionen, informationssäkerhet, IT etc. Regionstyrelsen ska också följa övriga nämnders internkontrollarbete (5).

² The Committee of the Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.

3.1 Riskinventering

Enligt reglementet för internkontroll ska styrelsen och nämnderna utifrån sitt samlade uppdrag identifiera och hantera de väsentligaste riskerna som skulle förhindra att målen uppnås, att oegentligheter sker samt stärka organisationens varumärke (6).

Regionala utvecklingsnämnden

Enligt förvaltningschefen för Regional utveckling är det områdescheferna som gör riskinventeringen inom sina respektive områden. En sammanställning av dessa riksinventeringar sker på förvaltningens ledningsgruppsmöten, enligt förvaltningschefen. Av protokoll/minnesanteckningar från ledningsgruppsmöten framgår att en riskinventering skett.

Nämndens ledamöter deltar inte direkt i riskinventeringen, men ges möjlighet att komma med förslag på risker, enligt förvaltningschefen. Nämnden får en presentation över de riskområden som förvaltningen tagit fram. Förvaltningschefen uppger att han ställer frågan till nämnden om de anser att det är rätt risker som finns med i förslaget, eller om andra risker ska tas med.

Av internkontrollplanen framgår inte hur riskinventeringen kopplats till verksamhetens mål, risken för oegentligheter eller att stärka organisationens varumärke (7). Flera riskområden i planen är i stället sammankopplade med fortsatt finansiering från externa finansiärer t.ex. EU finansiering.

Regionstyrelsen

I regionstaben finns en utsedd handläggare med ansvar för ärenden som handlar om internkontroll. Enligt denna handläggare brukar samtliga avdelningschefer inom regionstaben genomföra en riskinventering inom sina respektive enheter. Inför framtagandet av 2017 års internkontrollplan var det dock enbart ekonomi- och personalavdelningen och samordningskansliet som genomförde några riksinventeringar. Bakgrund till detta hör samman med brister i återredovisningen av internkontrollarbetet under hösten 2016. Flera avdelningschefer redovisade då inte vilket arbete som utförts kopplat till internkontrollplanen. Utifrån detta faktum fattades beslut att frångå den normala rutinen och enbart fokusera på de avdelningar som inkommit med en redovisning inför 2017 års internkontrollplan.

Enligt handläggaren planerades i samband med beslutet ovan att en omstart av internkontrollarbetet skulle ske inför 2018 års internkontrollplan.

Riskinventering inom hälso- sjukvårdsförvaltningen saknar koppling till styrelsens internkontrollplan

Enligt hälso- och sjukvårdsdirektören har inte hälso- och sjukvårdsförvaltningens ledningsgrupp genomfört någon riskinventering med koppling till regionstyrelsens internkontrollplan. Däremot sker en form av riskinventering i samband med planeringsdagarna i september då målen från regionplanen ska brytas ner i hälso- och sjukvårdsförvaltningens verksamhetsplan. Denna riskinventering har dock inte haft fokus på att identifiera risker kopplade till att uppnå verksamhetens mål.

Hälso- och sjukvårdsdirektören poängterar att det också sker en riskinventering i samband med att hon ger områdescheferna i uppdrag att identifiera risker kopplade till områ-

desövergripande processer. Dessa risker ligger till grund för olika uppdrag som skall återredovisas till ledningsgruppen. Dessa uppdrag finns inte diarieförda eller registrerade, men vi har fått tagit del av några av dessa³.

Utifrån enkätsvaret från områdescheferna inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen genomförs riskanalyser inom områdena. Dessa riskanalyser har dock framförallt fokus på arbetsmiljöarbetet.

Flera av de intervjuade har idéer på hur hälso- och sjukvårdsförvaltningen i högre grad ska inkluderas i internkontrollarbetet. En sådan idé är att i samband med planeringsdagarna under hösten också inrymma en riskinventering med koppling till verksamhetens mål.

Bedömning

Regionala utvecklingsnämnden

- Vår bedömning är att riskinventeringen inom den regionala utvecklingsförvaltningen är delvis tillfredsställande. Riskinventering görs av respektive områdeschef och på så sätt fångas verksamhetens samlade uppdrag in i riskinventeringen utifrån ett underifrånperspektiv. Dock saknas en redogörelse av hur riskinventeringen kopplas till de mål som nämnden har att förhålla sig till. Vi anser att ett allt för stort fokus har lagts på externa risker som ligger utanför nämndens möjlighet till påverkan i stället för inre processer med större möjlighet till påverkan.
- Vi rekommenderar nämnden att öka fokus i riskinventeringen på inre processer som är möjliga att påverka, t.ex. processer kopplat till måluppfyllelse, effektivitet och säkerhet.

Regionstyrelsen

- Vi anser inte att regionstyrelsen genomfört en tillfredsställande riskinventering inför 2017 års internkontrollplan då stora delar av verksamheten inte inkluderats i riskinventeringen.
- Vi rekommenderar regionstyrelsen att även inkludera hälso- och sjukvårdsförvaltningens olika verksamhetsområden i riskinventering för att fånga in verksamhetens samlade uppdrag utifrån ett underifrånperspektiv.

3.2 Risk- och konsekvensanalys

Enligt reglementet för intern kontroll skall regionstyrelsen och övriga nämnder göra en risk- och konsekvensanalys utifrån den riskinventering som genomförts (6).

Enligt tillämpningsanvisningarna i interkontrollreglementet ska en riskkarta användas som ett underlag för en riskvärdering. Ett risktal ska räknas fram. Styrelse och nämnd ska därefter besluta om vilka risker som ska accepteras, begränsas eller elimineras (8).

³ Uppdrag: Förvaltning av NEWS, rutiner och arbetssätt för vårdgivarens systematiska patientsäkerhetsarbete.

Regionala utvecklingsnämnden

Enligt förvaltningschefen och kontrollern för Regional utveckling är det områdescheferna som genomför risk- och konsekvensanalysen, vilket också framgår av enkätundersökningen.

Enligt förvaltningschefen för Regional utveckling sker en övergripande riskanalys också i ledningsgruppen där det sker en prioritering av de risker som områdescheferna tagit fram. Detta innebär, enligt honom, att vissa risker inte tagits med i internkontrollplanen då dessa risker inte prioriterats.

Den dokumentation av riskanalysen som vi kunnat ta del av, är den som finns i nämndens internkontrollplan. Någon dokumentation över den övergripande riskanalysen har vi emellertid inte kunnat se. I riskanalysen framgår inte vilka mål som påverkas ifall riskerna faller ut.

Enligt kontrollern för Regional utveckling används riskkartan för att värdera riskerna. De risktal som återfinns i internkontrollplanen varierar mellan 4 och 16 där 16 indikerar på störst risk i kombination med den största konsekvensen.

Nämnden medverkar inte i riskanalysen, men får tillfälle att ta del av ett utkast av riskanalysen innan den fastställs i internkontrollplanen.

Regionstyrelsen

Enligt den handläggare på regionstaben som bereder internkontrollärenden genomförs risk- och konsekvensanalys och efterföljande riskvärdering av avdelningscheferna inom den regionstaben. Riskkartan används vid riskvärderingen.

Då det inför 2017 års internkontrollplan enbart var avdelningscheferna för ekonomi- och samordningskansliet som genomförde någon riskinventering, var det enbart dessa som också genomförde någon riskanalys.

Regionens ledningsgrupp genomför ingen övergripande riskanalys. Den riskvärdering som avdelningscheferna gjorde inför 2017 års internkontrollplan låg fast och ändrades inte av regionledningen, enligt handläggaren. Regionledningen kan dock ändra/komma med synpunkter om de anser det vara nödvändigt, enligt handläggaren.

Den riskanalys vi tagit del av är den som finns i internkontrollplanen (9). Enligt denna når samtliga risker ett risktal på 32 poäng. Detta trots att max talet är 16 poäng enligt riskartan.

Det framgår inte av riskanalysen vilka konsekvenserna blir för verksamhetens måluppfyllnad ifall risken faller ut. Chefen för regionstaben kommenterar detta med att fokus för riskanalysen har varit risker förbundna med "kamerala" processer dvs. ekonomisk intern kontroll. Med detta menar regionstabschefen att den "kamerala" internkontrollen måste alltid finnas med, men att riskanalysen bör utvidgas till ett bredare område.

Ingen riskanalys utifrån internkontrollreglementet inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Någon riskanalys utifrån internkontrollreglementet har inte genomförts inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen, enligt hälso- och sjukvårdsdirektören. Däremot formuleras aktivi-

teter i verksamhetsplanen utifrån områden som behöver förbättras, vilka kan vara förknippade med risker. Ett exempel på en sådan aktivitet i verksamhetsplanen är den att minska risken för våld i nära relationer.

Hälso- och sjukvårdsdirektören påpekar att en rutin för hur riskanalys ska genomföras inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen, utifrån internkontrollreglementet, behöver tas fram. Hon poängterar dock att en sådan rutin bör integreras med övrig verksamhetsplanering för att undvika dubbla planeringsprocesser.

Tanken på att integrera risk- och konsekvensanalysen med övriga planeringsprocesser framförs av flera av de intervjuade. Risk- och konsekvensanalysen skulle kunna genomföras samtidigt som verksamhetsplanerna tas fram vid planeringsdagarna i september.

Olika former av riskanalyser

Utifrån enkätresultatet sker det olika former av riskanalyser inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Dessa riskanalyser sker framförallt utifrån regelverket kring arbetsmiljöarbete och patientsäkerhetsarbete. Det sker också riskanalyser kopplade till internrevisionen, ledningens genomgång och IT- säkerhet, enligt den tillförordnade regiondirektören.

Det finns en administrativ rutin framtagen för krisberedskap, säkerhet och miljö (10). I denna rutin finns en något mer utförlig beskrivning av hur riskanalys ska göras jämfört med den tillämpningsanvisning som finns i internkontrollreglementet.

Enligt den tillförordnande regiondirektören har de risker som kopplats till styrelsens internkontrollplan i huvudsak varit sådana risker som inte fångats upp i andra kontrollsystem och inte risker utifrån verksamhetens samlade uppdrag.

Bedömning

Regionala utvecklingsnämnden

- Vår bedömning är att den risk- och konsekvensanalys som regionala utvecklingsnämnden genomför är delvis tillfredsställande. Riskkartan har använts i enlighet med reglementet och ett risktal har räknas fram. Dock är det svårt att se hur riskerna kopplas till verksamhetens mål.
- Vi rekommenderar nämnden att tydligare beskriva vad som är risken och vilka konsekvenserna blir för måluppfyllelsen om risken faller ut.

Regionstyrelsen

- Då riskanalysen enbart bygger på identifierade risker från en mycket begränsad del av regionstyrelsens samlade uppdrag kan den inte anses som tillfredsställande. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen avspeglas överhuvudtaget inte i riskanalysen. Det framgår inte av riskanalysen hur den kopplats till målen.
- Vi rekommenderar regionstyrelsen att inkludera hälso- sjukvårdsförvaltningen i sin riskanalys. Vi rekommenderar regionstyrelsen att tydligare beskriva och dokumentera hur risk- och konsekvens analysen kopplas verksamhetens mål och uppdrag, samt vilka konsekvenserna blir om risken faller ut. Vi rekommenderar styrelsen att utveckla tillämpningsanvisningen för hur riskanalysen ska genomföras.

3.3 Internkontrollplan och kontrollåtgärder

Enligt internkontrollreglementet ska regionstyrelsen och nämnderna årligen besluta om en plan för intern kontroll. Av planen skall framgå vad som ska granskas under året. För varje kontrollåtgärd ska en ansvarig tjänsteman utses (6).

Regionala utvecklingsnämnden

Regionala utvecklingsnämnden fastställde årets internkontrollplan i april. I internkontrollplanen finns kontrollåtgärder med koppling till en risk. För genomförandet av kontrollåtgärder har nämnden uppgetts som ansvarig. Det finns dock en tjänstemannaversion av internkontrollplanen där en tjänsteman är uppsatt som ansvarig. Dock är denna version inte diarieförd och politiskt behandlad.

Planen avser ett år, men för vissa risker finns kontrollåtgärder som sträcker sig flera år framåt och som förmodligen kommer att återkomma i senare planer.

Flera kontrollåtgärder är väldigt oprecisa i sin utformning. "Att medvetengöra beslutsfattare" är ett exempel på en kontrollåtgärd som inte har preciserats.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen beslutade i mars om en internkontrollplan för 2017 (9). Internkontrollplanen för 2017 omfattar hälften så många risker och kontrollåtgärder jämfört med föregående år, fem åtgärder i internkontrollplanen för 2017 (11) jämfört med 10 åtgärder 2016.

Det finns en koppling mellan kontrollåtgärder och en beskriven risk i planen. Det saknas dock en beskrivning av hur risken kopplas till de mål styrelsen har att förhålla sig till. För varje kontrollåtgärd finns det en ansvarig tjänsteman utsedd.

Bedömning

Regionala utvecklingsnämnden

- Vi anser att regionala utvecklingsnämnden har en delvis tillfredsställande internkontrollplan. Det finns en koppling mellan risk och kontrollåtgärd. Dock anser vi att kontrollåtgärderna är alltför oprecisa, vilket medför problem när åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Vi anser också att planen beslutades allt för sent in på året.
- Vi rekommenderar regionala utvecklingsnämnden att tydligare konkretisera kontrollåtgärder och tydligare beskriva hur åtgärderna kopplas till målen.

Regionstyrelsen

- Vi anser att utformningen av regionstyrelsens internkontrollplan i stort sett är tillfredsställande. Det finns en koppling mellan risk, konsekvens och åtgärd. Det finns tydliga aktiviteter beskrivna kopplade till kontrollåtgärd och ansvarig tjänsteman finns utsedd. Dock borde det framgå tydligare i planen hur kontrollåtgärderna kopplas till de mål som gäller för regionstyrelsen.

3.4 Uppföljning och återrapportering av den interna kontrollen

Verksamheten ska två gånger per år redovisa utfört arbete för styrelsen eller nämnd. Redovisningen av internkontrollplanen ska ske i form av ett eget ärende och innehålla förslag till beslut. Uppföljningen bör visa om de utförda åtgärderna resulterade i det som avsågs (6).

Regionala utvecklingsnämnden

Regionala utvecklingsnämnden följde upp sin internkontrollplan i juni som ett eget ärende (12). För stora delar av uppföljningen saknas en redovisning av vilka riskförebyggande åtgärder som genomförts och om dessa gett avsett resultat. Regionala utvecklingsnämndens uppföljning av internkontrollplanen föranledde inte något beslut.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen följde upp sin internkontrollplan i slutet av maj 2017 som ett eget ärende (13). I uppföljningen redovisas vilka aktiviteter som genomförts och vilka aktiviteter som planeras att genomföras. I uppföljningen redovisas det resultat åtgärderna medfört. Enligt uppgift och enligt protokollet fattade styrelsen beslut om åtgärder. Dock framgår det inte av protokollet vilka åtgärder regionstyrelsen beslutade om.

Regionstyrelsen ska årligen utvärdera regionens samlade system för intern kontroll och rapportera detta till regionfullmäktige (6). Det gjordes dock ingen återrapportering av den interna kontrollen till regionfullmäktige hösten 2016. Skälet till att det inte gjordes någon återrapportering var att internkontrollplanen inte följdes upp under hösten 2016 och berörda tjänstemän gjorde bedömning att det inte fanns så mycket att rapportera vidare till fullmäktige. På frågan om inte bristande uppföljning var information som borde ha lämnats till fullmäktige, svarar de berörda att denna information borde ha förts vidare.

Bedömning

Regionala utvecklingsnämnden

- Vi anser att den regionala utvecklingsnämndens uppföljning av internkontrollplanen är delvis tillfredsställande. Uppföljningen är genomförd som ett eget ärende och en redovisning sker per respektive åtgärd. Dock anser vi inte att syftet med uppföljning uppnåtts, nämligen att kunna utvärdera om åtgärderna resulterat i det som avsågs. Ett stort problem för uppföljningen är att det saknas konkreta aktiviteter att följa upp mot.
- Vi rekommenderar Regionala utvecklingsnämnden att bli mer konkret i utformningen av kontrollåtgärderna i internkontrollplanen. Detta är en förutsättning för att kunna utvärdera åtgärderna.

Regionstyrelsen

- Vi anser att Regionstyrelsens uppföljning av internkontrollplanen för 2017 är tillfredsställande. Uppföljningen har genomförts som ett eget ärende, det finns en uppföljning per åtgärd och en redovisning har gjorts av vilket resultat som uppnåtts. Dock anser vi det bör framgå i styrelsens protokoll vilka åtgärder som styrelsen beslutat om med anledning av uppföljningen.
- Vi anser inte att Regionstyrelsens utvärdering av regionens samlade system för den interna kontrollen och vidare återrapportering till Regionfullmäktige varit tillfredsställande.

3.5 Kontrollmiljö, tid och kompetenser

Enligt internkontrollreglementet förutsätter en god internkontroll att det finns en bra internkontrollmiljö. En internkontrollmiljö innebär bl.a. att personalen har god kompetens och att målen för organisationen är tydliga. Man betonar också i reglementet att tonen/kulturen i organisationen är viktig så den stimulerar till ett kontrollmedvetande hos personalen (6).

Regionala utvecklingsnämnden

Enligt förvaltningschefen och kontrollern inom Regionala utveckling behövs rent generellt mer utbildning om vad intern kontroll innebär. Sådan utbildning bör också vara återkommande.

När det gäller att målen ska vara tydliga, anser både förvaltningschefen och kontrollern att många mål är för otydliga, men också att målen är för många. Ett arbete för att se över målen ska enligt förvaltningschefen påbörjas. Det saknas också administrativt IT-stöd för uppföljning av målen, enligt kontrollern. IT framhålls rent generellt som ett förbättringsområde, enligt förvaltningschefen.

De rapporteringsrutiner som berörda departement har utfärdat uppges vara tillfredsställande. Det finns särskilda rapporteringsmallar till näringsdepartement, folkbildningsråd, kulturråd. Rapporteringsrutiner gentemot näringsdepartementet håller dock på att ses över. All återrapportering till de olika departementen går via regionala utvecklingsnämnden, enligt förvaltningschefen.

Uppföljningen av projektverksamheten och projektstöd behöver utvecklas, enligt förvaltningschefen och kontrollern.

På frågan om det finns en kultur som stimulerar till ett kontrollmedvetande, svarar de intervjuade att det finns en tillåtande kultur att kunna prata om fel och brister. Dock framkommer en viss tveksamhet avseende detta utifrån enkätsvaren från områdescheferna.

Regionstyrelsen

När det gäller personalens kompetens, anser flera av de intervjuade att det behövs mer utbildning om vad intern kontroll är. Dock upplever flertalet av områdeschefer att de har tillräcklig kunskap om intern kontroll, enligt enkätundersökningen, och i stället lyfter dessa fram tidsbrist som det stora problemet.

Flera intervjuade anser att det finns ett tillräckligt kompetensstöd för internkontrollarbetet då en ekonom med kunskaper inom internkontroll anställts inom ekonomienheten. Det finns planer på att denna ekonom tillsammans med den som handlägger internkontrollärenden tillsammans ska utgöra ett team för metodstöd för organisationens internkontrollarbete.

När det gäller att målen ska vara tydliga, anser de intervjuade att genom de aktiva målen som styrelsen beslutat om, har målen blivit tydligare. Därutöver finns styrelsens framgångsfaktorer fortfarande kvar. Chefen för regionstaben upplever att det är svårt att hinna med att följa upp alla mål och framgångsfaktorer.

IT-systemen nämns som ett förbättringsområde av flera intervjuade som framhåller att uppföljning och kontroll skulle underlättas om det blev enklare att ta ut färdiga rapporter.

Ett fungerande IT- system för uppföljning av verksamhetens resultat har betydelse för internkontrollmiljön (4).

De intervjuade anser överlag att det finns en tillåtande miljö att prata om fel och brister i verksamheten. Utifrån enkätundersökningen har en tredjedel av områdes- och avdelningschefer svarat att det till liten del finns utrymme att framföra synpunkter som kan uppfattas som kritik mot förvaltning eller regionledningen.

Den tidigare ekonomidirektören uppger att det tar tid att tillskapa en kultur där det är tillåtet och uppmuntras att ta upp fel och brister. Han menar vidare att förvaltningen i stort har en bit kvar avseende detta. Dock nämner han de ackrediterade verksamheterna som t.ex. laboratoriemedicin som en föregångare avseende detta. Inom dessa verksamheter har man under många år arbetat med förbättra kvalitén vilket förutsätter en tillåtande kultur att ta upp fel och brister i verksamheten.

Bedömning

Regionala utvecklingsnämnden

- Vi anser att den regionala utvecklingsnämnden har en tillfredsställande internkontrollmiljö för de delar av verksamheten där återrapporteringen framförallt styrs av berörda departement. För övrig verksamhet anser vi att det finns alltför många otydliga mål för att kunna ha en god internkontrollmiljö. Det verkar också saknas tid i tillräcklig omfattning att ägna sig åt internkontrollarbetet.
- Vi rekommenderar regionala utvecklingsnämnden att fortsätta det påbörjade arbetet med att ensa- och konkretisera de mål som styr verksamheten.

Regionstyrelsen

- Vi anser att regionstyrelsen till vissa delar har en tillfredsställande internkontrollmiljö. Vi anser att de aktiva målen som styrelsen har fattat beslut om är bra ur ett internkontrollmiljöperspektiv. Dock är det fortfarande allt för många otydliga mål. Det finns indikationer på svårigheter att framföra synpunkter som kan uppfattas som kritik till förvaltningsledningen. Det verkar också saknas tid i tillräcklig omfattning för att ägna sig åt internkontrollarbetet.
- Vi rekommenderar regionstyrelsen att fortsätta arbetet med att göra målen mer konkreta och tydliga samt att minska ner antalet mål. Vidare rekommenderar vi att regionstyrelsen bör överväga att utreda behovet om förbättrat IT- stöd så att det blir enklare att få ut färdiga rapporter. Återkommande utbildningsinsatser om vad internkontroll innebär bör genomföras.

3.6 Attestförteckning och beslutsattestanter

Enligt attest- och utbetalningsreglementet är attest ett sammanfattande begrepp för ett antal olika kontrollåtgärder avseende ekonomiska transaktioner. Av reglementet framgår att de kontroller som ska göras i samband med attest är en del i arbetet med den interna kontrollen (14).

Under början av 2017 beslutade regionstyrelsen om ett nytt attest- och utbetalningsreglemente (15). Det tidigare reglementet var från 2003 och behövde uppdateras till dagens verksamhet (16). Dåvarande ekonomidirektören ansåg och hade även uppfattat att det var regionfullmäktige som hade fastställt det nya reglementet.

Enligt attest- och utbetalningsreglementet ska styrelsen och respektive nämnd utse attestanter samt ersättare för dessa. Styrelse och nämnd får också delegera rätten att utse beslutsattestanter. Uppgifter om attestanter och ersättare ska sammanställas i en attestantförteckning (14).

Enligt dåvarande ekonomidirektör ska det tas fram en rutin som ska utgöra ett styrdokument mellan attestreglementet och attestförteckning. Denna rutin ska styrelsen besluta om under hösten 2017. Något sådant beslut har vid tidpunkten för rapportskrivandet styrelsen inte fattat.

Regionala utvecklingsnämnden

Regionala utvecklingsnämnden har inte fattat något beslut om att utse beslutsattestanter eller delegerat beslutsrätten till förvaltningschefen. En revidering av delegationsbestämmelserna pågår dock.

Regionstyrelsen

Enligt den tidigare ekonomidirektören har regionstyrelsen beslutat om attestanter och även delegerat rätten om att utse beslutsattestanter. Både förvaltningschef och områdeschef har rätt att utse beslutsattestanter, enligt honom. Vi har noterat att i regionstyrelsens handlingar inför sitt sammanträde den 4:e oktober finns ett förslag till attestantförteckning med. I de reviderade delegationsbestämmelser som styrelsen också ska besluta om vid sitt sammanträde den 4:e oktober kommer regiondirektören att få delegation på att besluta om attestanter. I förslag kommer regiondirektören att få vidaredelegera denna beslutande rätt. (17).

Bedömning

- I internkontrollreglementet framgår tydligt att rätten att utse beslutsattestanter ligger hos styrelse och nämnd. Vi har noterat att regionstyrelsen har fattat beslut om attestanter. Något liknande beslut av den regionala utvecklingsnämnden har vi dock ännu inte tagit del av.
- Vi anser att ett attest- och internkontrollreglemente som reglerar regionstyrelsen och nämndernas uppgifter ska fastställas av regionfullmäktige.

3.7 Åtgärder avseende delegationsbeslut

Enligt kommunallagen (6 kap 33 §) får en nämnd delegera rätten att fatta beslut på nämndens vägnar till ett utskott, ledamot eller en anställd. Dock finns det vissa kategorier av beslut som inte får delegeras. Det är beslutsärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet (6 kap 34 §).

Förvaltningschefen har rätt att vidaredelegera beslutsrätten till annan anställd. Nämnden skall dock godkänna vidaredelegering, samt få vetskap om vem som har fått beslutanderätten (6 kap 37 §).

Regionala utvecklingsnämnden

I den grundläggande granskning av regionala utvecklingsnämnden för 2016 framkom brister när det gällde att anmäla beslut som vidaredelegerats om företagsstöd (18).

De brister som framkom vid granskningen har enligt förvaltningschefen åtgärdats. Delegationsbeslut ingår numera i samma process som all annan ärendehantering. Sekretären ansvarar för att lista besluten och informera nämnden i den återkommande punkten, "Anmälan om delegationsbeslut" (19).

Enligt förvaltningschefen för Regional utveckling pågår ett arbete med att se över delegationsbestämmelserna.

Regionstyrelsen

I den grundläggande granskningen av regionstyrelsen 2016 kunde vi konstatera att delegationsbeslut fattats utan stöd i regionstyrelsens delegationsbestämmelser. Dessa beslut avser förändringar av förvaltningsorganisationen (20).

Av reglementet för regionstyrelsen framgår att styrelsen har rätt att besluta om den egna förvaltningsorganisationen inom de riktlinjer som fullmäktige fastställt⁴ (5). Någon delegering av denna beslutsrätt har inte regionstyrelsen gjort till regiondirektören (21).

Vi kan konstatera att även under 2017 har beslut fattats utan stöd i delegationsbestämmelserna när det gäller förändringen av styrelsens förvaltningsorganisation. Ett av dessa beslut avser delningen av ett område inom specialistsjukvården (22).

De intervjuade verkar dock inte vara medvetna om att de beslut som fattats m.a.a. förändringar av förvaltningsorganisationen inte har stöd i delegationsbestämmelserna. Den tillförordnade regiondirektören hade utgått från att besluten var korrekt fattade.

Att felaktiga beslut fattas är något som regionstyrelsen själv har iakttagit och delegationsbeslut finns med som en punkt i internkontrollplanen (9). I den uppföljning av internkontrollplanen som gjordes i slutet av maj framkom att en förbättring skett sedan föregående kontroll 2016 avseende delegat- beslutanderätt (13).

Enligt den tillförordnade regiondirektören hör de iakttagelser som ligger till grund för punkten i internkontrollplanen framförallt samman med brister i dokumentationen och rapporteringen av delegationsbeslut.

Regionstyrelsen har reviderat sina delegationsbestämmelser för både styrelse (21) och regiondirektör (23). Revideringen har inte föranlett någon förändring när det gäller beslut om förändringar av styrelsens förvaltningsorganisation (24).

Bedömning

Regionala utvecklingsförvaltningen

- Vi bedömer att de brister som hör samman med återredovisning av delegationsbeslut har rättats till.

Regionstyrelsen

- Vi bedömer att regionstyrelsen inte vidtagit tillräckliga kontrollåtgärder utifrån de identifierade bristerna avseende felaktigt fattade delegationsbeslut. De kontrollåtgärder som finns i internkontrollplanen har inte fångat upp brister avseende beslut om förändringar av styrelsens förvaltningsorganisation, då beslut utan delegation

⁴ 2011 beslutade dåvarande landstingsfullmäktige att landstingsstyrelsen skulle få utforma sin verksamhet utifrån några fastställda riktlinjer .. bl.a. organisationen skall präglas av enkelhet och tydlighet, främja mål- och resultatuppfyllelse och en effektiv resursanvändning. Tidigare hade beslutsrätt om förvaltningsorganisationen legat på fullmäktige utifrån beslutet från 2004 om inriktningsdokumentet att skifta perspektiv utifrån dåvarande Karolinskautredningen, se fullmäktiges protokoll från 2004-06-16 – 17 § 133.

fattats även under 2017. Regionstyrelsen bör omedelbart vidta åtgärder för att komma tillrätta med dessa brister.

4 SVAR PÅ REVISIONSFRÅGORNA

Revisionsfråga	Regionstyrelsen	Regionala utvecklingsnämnden
Sker en tillfredsställande riskinventering?	Nej	Delvis
Sker en tillfredsställande risk- och konsekvensanalys samt efterföljande riskvärdering?	Nej	Delvis
Upprättas en internkontrollplan med kontrollåtgärder med tydlig koppling till riskvärderingen?	Ja	Delvis
Vidtas tillfredsställande åtgärder när det gäller identifierade brister avseende delegationsbeslut?	Nej	Ja
Sker en tillfredsställande uppföljning av den interna kontrollen?	Ja	Delvis
Görs uppföljning av om kontrollåtgärderna varit tillräckligt effektiva?	Delvis	Nej
Sker en tillfredsställande återrapportering av interna kontrollen till styrelse och fullmäktige?	Nej	Delvis
Finns tillfredsställande förutsättningar för en god kontrollmiljö?	Delvis	Delvis
Finns tillfredsställande förutsättningar i form av tid, kompetenser etc. för att systematiskt utveckla den interna kontrollen?	Delvis	Delvis
Har styrelsen/reg. utvecklingsnämnden beslutat om attestföreteckning och/eller delegerat beslutanderätten om att utse beslutsattestanter?	Ja	Nej

5 KVALITETSSÄKRING

Berörda uppgiftslämnare och verksamhetsansvariga har faktagranskat lämnade uppgifter som finns med i revisionsrapporten.

Projektledare svarar för kvalitetssäkring gentemot uppgiftslämnare och av de insamlade uppgifter som används i analysen. Projektledaren har det primära ansvaret för att den analys och de bedömningar och förslag som förs fram är tillräckligt underbyggda.

Ansvarig för kvalitetssäkring har det övergripande ansvaret för att kontrollera om granskningen har en tillräcklig yrkesmässig och metodisk kvalitet samt att det finns en överensstämmelse mellan revisionsfrågorna/kontrollmålen, metoder, fakta, slutsatser/bedömningar och framförda förslag.

6 ANSVARIGA FÖR GRANSKNINGENS GENOMFÖRANDE

Projektledare:

Jan-Olov Undvall
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Kvalitetssäkring:

Leif Gabrielsson
Revisionsdirektör

7 LITTERATURFÖRTECKNING

1. **Helena Dalman, Helena Linde, Magnus Ljung m.fl.** *Kommunallagen - Med kommentarer och praxis femte upplagan 2011*. u.o. : SKL Kommentus Media AB, 2011. ISBN:978-91-7345-224-3.
2. **Jämtlands läns landsting.** Granskning av landstingsstyrelsens interna kontroll. 2013. Dnr:Rev/25/2012.
3. **Region Jämtland Härjedalen.** Regionfullmäktiges sammanträdesprotokoll 2016 § 61 (RS/1657/2015). 2016.
4. **Wikland, Torbjörn.** Intern styrning och kontroll - både lönsamt och säkert. Stockholm : FAR Akademi AB, 2014.
5. **Region Jämtland Härjedalen.** *Reglemente för regionstyrelsen i Region Jämtland Härjedalen 2015-2018*. 2015. Dnr:RS/1684/2015.
6. —. *Reglemente för intern kontroll vid Region Jämtland Härjedalen*. 2016. Dnr: RS/1657/2015.
7. —. *Regionala utvecklingsnämndens internkontrollplan 2017*. 2017. Dnr:RUN/144/2017.
8. —. *Risikkarta för riskvärdering*. 2015. RS/1657/2015.
9. —. *Regionstyrelsens plan för intern kontroll 2017*. 2017. Dnr:RS/1989/2016.
10. —. *Riskhantering inom Region Jämtland Härjedalen*. 2015. Reg. nr. i Centuri:22515-2.
11. —. *Regionstyrelsens internkontrollplan 2016*. Dnr:RS/1772/2015.
12. —. *Protokoll 2017 Regionala utvecklingsnämnden §108*. 2017. Dnr:RUN/309/2017.
13. **Region Jämtland Härjedalen .** Regionstyrelsen §115, Regionstyrelsens uppföljning 2017 av internkontroll . 2017. Dnr:RS/896/2017.
14. **Region Jämtland Härjedalen.** Attest- och utbetalningsreglemente. 2017. Dnr:RS/2167/2016.
15. —. *Regionstyrelsens protokoll 2017 §11 - Attest och utbetalningsreglemente (RS/2167/2016)*.
16. —. Regionstyrelsens protokoll 2017 § 11 - Attest- och utbetalningsreglemente. 2017. Dnr:RS/2167/2016.
17. —. Tjänsteskrivelse - beslut om attestanter. Dnr:RS/1468/2017.
18. —. *Revisionsrapport - Granskning av Regionala utvecklingsnämnden 2016*. 2017. Dnr:REV/9/2017.
19. —. *Svar på revisorernas frågor om regionala utvecklingsnämndens ärendehantering*. 2017. Dnr:RUN/394/2017.

20. —. *Grundläggande granskning av regionstyrelsen. 2017. Dnr:Rev/4/2017.*
21. —. *Delegationsbestämmelser för regionstyrelsen i region Jämtland Härjedalen. Dnr:RS/1376/2017.*
22. —. *Beslut om förändrad organisation inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen. 2017. Dnr:1379/2015.*
- 23. Delegationsbestämmelser för regiondirektören i Region Jämtland Härjedalen. 2017. Dnr:RS/1151/2017.**
- 24. Region Jämtland Härjedalen. Ändringar i delegationsbestämmelser för regionstyrelsen i Region Jämtland Härjedalen. Dnr:1376/2017.**
- 25. KPMG. Granskning av ledningssystemet inom Region Jämtland Härjedalen. 2017. Dnr: RS/885/2017.**
- 26. Region Jämtland Härjedalen. Riskhantering inom Region Jämtland Härjedalen. 2015. Reg. nr. Centuri: 22515-2.**
27. —. *Delegationsbestämmelser för utvecklingsnämnden version 3. 2016. Dnr:RUN/21/2016.*
28. —. *Revidering av delegationsbestämmelser. 2017. Dnr:Run/405/2017.*
29. *Revidering av förvaltningschefens delegationsbestämmelser för regionala utveckling. 2017. Dnr:RUN/404/2017.*
- 30. Region Jämtland Härjedalen. Reglemente för Regionala utvecklingsnämnden i Region Jämtland Härjedalen. 2015. Dnr:RS/1684/2015.**

9

Svar på motion från Mats El Kott (L) om
hur regionen kan införa och förverkliga
målet en plastförpackningsfri region

RUN/457/2017

Välfärd, klimat och kompetens
Gunnar Fackel
Tfn: 063-14 66 12
E-post: gunnar.fackel@regionjh.se

2017-11-21

RUN/457/2017

Svar på motion från Mats El Kott (L) om hur regionen kan införa och förverkliga målet en plastförpackningsfri region

Ärendebeskrivning

Mats El Kott har till regionfullmäktige motionerat att Regionala utvecklingsnämnden får i uppdrag att dels utreda hur regionen och dess åtta kommuner med olika aktiviteter kan införa och förverkliga målet en plastförpackningsfri region, och dels presentera ett program för att nå detta mål.

Plast är inte ett enhetligt material, det finns såväl helt fossilbaserad plast, biobaserad plast och återvunnen plast och plast kan bestå av ett antal olika polymerer med olika egenskaper och tillsatser. I Sverige återvinns ca 45 % av alla plastförpackningar totalt sett. Dock har vi inte samma problem med nedskräpning i Sverige som i många andra delar av världen, utan de flesta plastförpackningar som inte återvinns hamnar i den brännbara avfallsfraktionen. Att öka återvinningsgraden av plastförpackningar bör därför vara en primär ambition tillsammans med att eliminera onödiga förpackningar, minimera risken för skadliga ämnen i förpackningsmaterial samt minimerad materialåtgång för förpackningen.

Som beställare/konsument är det oftast inte möjligt att bestämma vilken typ av förpackning en vara ska levereras i, men till viss del kan man påverka genom att ställa krav för att minimera onödiga förpackningar samt ställa krav på återvinningsmöjlighet och för att minimera risken för förekomst av skadliga ämnen. Regionen arbetar vid varje upphandling, där det är tillämpligt, med att ställa sådana krav, även fast det i dagsläget inte finns nationella miljökriterier för förpackningar då fokus i nationella kriterier ligger på själva produkten som normalt har störst miljöpåverkan. Vi måste givetvis också prioritera hygienkrav, så för vissa produkter finns i dagsläget inget alternativ till plastförpackning. Det är också en utmaning att fler produkter (såväl i samhället som inom hälso- och sjukvården) har övergått till att vara engångsprodukter istället för flergångs, vilket medför att antalet förpackningar också ökar i takt med konsumtionen. En ännu större utmaning är att systemet för återvinning i dagsläget nästan enbart är inriktat på förpackningar. Stora mängder plast går idag till förbränning enbart på grund av att det är en vara/produkt och inte en förpackning.

Inom regionen finns ett väl utbyggt källsorteringssystem och vi är i toppskiktet bland Sveriges regioner och landsting vad gäller återvinningsgrad för avfallet. Det är dock en stor utmaning med ökade avfallsmängder.

Varor och produkter i samhället kommer från en mängd olika producenter och aktörer och regionens och länets kommuners möjligheter att påverka världsmarknaden för att helt utesluta plastförpackningar bedöms vara relativt små. Mål ska givetvis vara utmanande, men rimligen nåbara. De miljömål som är prioriterade i länet som närmast berör denna fråga är Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö. Inom god bebyggd miljö är största prioriteringen att minska totala mängden avfall, där nuvarande etappmål handlar om livsmedelskedjan och byggsektorn.

Med befintliga resurser bedöms det vara svårt att (utöver det som redan görs via upphandlingsförfarandet) prioritera ett åtagande om utredning samt framtagande av program enligt motionen om en plastförpackningsfri region, framför till exempel de länsprioriterade målen om giftfri miljö, god bebyggd miljö och begränsad klimatpåverkan.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden
Regionala utvecklingsnämnden föreslår regionfullmäktige

Motionen avslås.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Marina Gregorsson
Områdeschef Valfärd, klimat och
kompetens

Utdrag till

Mats El Kott
Områdeschef Valfärd, klimat och kompetens

2017 -06- 19

Dnr. RS / 1439 / 2017

MOTION till regionfullmäktige i Region Jämtland Härjedalen

PLAST

I februari 2011 lämnade jag in en motion till Östersunds kommunfullmäktige om att Östersund skulle sträva mot att bli en plastförpackningsfri kommun, bilaga. Ett år senare röstades motionen ned med 33 röster mot 21. Tiden var inte tillräckligt mogen.

Nu känns det som att tiden faktiskt är mogen men att endast Östersunds kommun ska sträva mot att vara plastförpackningsfri känns samtidigt för smått. Det bör vara något för hela regionen och därför för Region Jämtland Härjedalen att besluta och påverka.

Jag motionerar att regionfullmäktige beslutar att den Regionala utvecklingsnämnden får i uppdrag

att dels utreda hur regionen och dess åtta kommuner med olika aktiviteter kan införa och förverkliga målet en plastförpackningsfri region

och dels presentera ett program för att nå detta mål

Östersund 16 juni 2017

Mats El Kott

Motion

till kommunfullmäktige i Östersund

Mats El Kott

ÖSTERSUNDS KOMMUN	
Kommunstyrelsen	
2011 -02- 03	
Diarienumr	303-2011

PLAST

Östersund är bra på att ta hand om avfall, samtidigt som detta avfall översvämmas av olika typer av plastförpackningar. Den som exempelvis vill inhandla en liten dillkvist nödgas ofta att även släpa hem en stor plastförpackning. Yoghurt- och filförpackningar har försetts med plastlock. Vid varje frukt- och grönsaksdisk hänger rullvis med plastpåsar. Många är vi som svurit ve och förbannelse över plastförpackningar som slår tillbaks med fingerskador som följd.

I Italien har nyligen införts förbud mot icke biologiskt återvinningsbara plastpåsar. Samma sak gäller i vissa amerikanska stater. Östersund bör nu visa att vi inte bara har ett friskt och gott vatten utan även att kommunen är en föregångare i att minska den vardagliga plastanvändningen.

Jag motionerar att fullmäktige beslutar att kommunstyrelsen får i uppdrag att dels utreda hur Östersunds kommun med olika aktiviteter kan införa målet en plastförpackningsfri kommun och dels föreslå ett program för att nå detta mål.

Östersund 3 februari 2011

Mats El Kott

10

Remiss: Statens energimyndighets och
Naturvårdsverkets rapport om kommunal
tillstyrkan av vindkraft

RUN/513/2017

Välfärd, klimat och kompetens
Emma Borg
Tfn: 063-14 76 47
E-post: emma.borg@regionjh.se

2017-11-20

RUN/513/2017

Förslag till svar på remiss Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har efter den genomförda utredningen beslutat att rekommendera att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap 4 § miljöbalken tas bort.

Valet av åtgärd motiveras framförallt av att myndigheterna anser att det finns ett behov av att underlätta tillståndprocessen för vindkraftsetableringar och göra den mer rättssäker. Att ta bort bestämmelsen är den åtgärd som bäst uppfyller uppdragets mål om att tillståndprocessen ska underlättas och bli mer rättssäker

När det gäller kommunernas inflytande över mark- och vattenanvändning för vindkraftsetableringar innebär åtgärden att ta bort MB 16:4 att kommunernas inflytande minskas i större omfattning än med åtgärden tidig tillstyrkan. Detta i och med att kommunen fråntas rätten att fatta beslut om tillstyrkande eller avstyrkande av vindkraftsanläggningar

Myndigheterna bedömer att miljöprövningen är fullgod även utan kommunal tillstyrkan. De problem som förknippas med bestämmelsen åtgärdas i hög grad, utan att det uppstår negativa miljökonsekvenser. Genom att underlätta tillståndprocessen bedöms åtgärden förbättra förutsättningarna för utbyggnad av vindkraft. Detta i sin tur bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. En fortsatt utbyggnad av vindkraft är också viktig för att kunna uppnå målet om ett 100 procent förnybart elsystem år 2040.

Jämtlands län har som målsättning att vara fossilbränslefri till år 2030, för att nå dit krävs satsningar på förnyelsebara alternativ, vindkraften är en viktig del i denna omställning det genererar dessutom arbetstillfällen.

Kommunernas inflytande över mark- och vattenanvändning i samband med vindkraftsetableringar minskar jämfört med idag, om bestämmelsen tas bort. Enligt myndigheternas bedömning skulle dock kommunerna även fortsättningsvis ha ett stort inflytande över var vindkraftverken lokaliseras. Kommunerna har en stark ställning som remissinstans när tillstånden prövas, och kan genom sin översiktsplanering styra lokalisering av vindkraften. Rättspraxis visar att översiktsplaner som omfattar vindkraft, och som redogör för hur mark- och vattenområden bör användas, har stor betydelse när ansökan om tillstånd för vindkraftsetablering prövas.

En viktig pusselbit när det gäller översiktsplaneringen är sammanvägningen av de statliga intressena.

En särskild svårighet har varit bristande samråd med kommunerna vid förändringar av Energimyndighetens underlag för riksintresset vindbruk.

Det skapar problem för kommunerna och berörda verksamhetsutövare om riksintresseområdena förändras när en ny översiktsplan just har antagits.

Nya områden som pekas ut behöver därför bli kända för kommunerna i tidiga skeden, för att de ska kunna hanteras på ett bra sätt i planprocessen och för att verksamhetsutövarna ska kunna få tydliga besked på ett tidigt stadium i processen.

Region Jämtland Härjedalen avstyrker förslaget om att upphäva bestämmelsen i 16 kap. 4 § miljöbalken.

Bestämmelsen i 16 kap. 4 § miljöbalken säkerställer det kommunala inflytandet över markanvändningen i kommunen när det gäller fråga om tillstånd till en anläggning för vindkraftverk. Bestämmelsen är också viktigt instrument för den demokratiska förankringen, för en aktiv medborgardialog, för den lokala offentliga diskussionen i övrigt och för politiska ställningstaganden om vindkraftens förutsättningar och utveckling i kommunen. Vindkraftsfrågan har på många håll lyft behovet av mellankommunal och regional samordning. Regleringen är således en viktig både självstyrelsefråga och demokratifråga.

Region Jämtland Härjedalen anser att Energimyndighetens och Naturvårdsverkets vägledning om kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av vindkraftverk bör förtydligas och utvecklas i samråd med kommunsektorn. Enligt Region Jämtland Härjedalen bör även stödet när det gäller kommunalöversiktsplanering för vindkraft förstärkas.

§168

Remiss: Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft (RUN/513/2017)

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen har av bjudits in att lämna synpunkter på Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft. Remissvaret ska skickas in till Miljö- och energidepartementet senast den 4 december.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har efter den genomförda utredningen beslutat att rekommendera att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap 4 § miljöbalken tas bort.

När det gäller kommunernas inflytande över mark- och vattenanvändning för vindkraftsetableringar innebär åtgärden att ta bort MB 16:4 att kommunernas inflytande minskas i större omfattning än med åtgärden tidig tillstyrkan. Detta i och med att kommunen fräntas rätten att fatta beslut om tillstyrkande eller avstyrkande av vindkraftsanläggningar. Genom kommunens möjlighet att styra mark- och vattenanvändningen genom översiktsplanering, kommunens talerätt och rollen som remissinstans i miljöprövningen bedöms dock ingen inskränkning av det kommunala självstyret ske i praktiken.

Jämtlands län har som målsättning att vara fossilbränslefri till år 2030, för att nå dit krävs satsningar på förnyelsebara alternativ, vindkraften är en viktig del i denna omställning det genererar dessutom arbetstillfällen.

Förslaget till regeländring bedöms kunna underlätta prövningsprocessen utan att innebära någon betydande förändring av det kommunala självstyret och mot denna bakgrund bör regionen tillstyrka förslaget.

Förslag till beslut

Svar på remiss *Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft* skickas till Miljö- och energidepartementet enligt upprättat förslag.

Yrkanden

Robert Uitto (S): Ändringsyrkande: Arbetsutskottet får i uppdrag att utarbeta ett nytt förslag till remissvar till utskottets sammanträde den 5 december. I det nya förslaget ska hänsyn tas till de synpunkter som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) framfört i sitt förslag till remissvar.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på sitt eget ändringsyrkande, och finner det antaget.

Beslut

Arbetsutskottet får i uppdrag att utarbeta ett nytt förslag till remissvar till utskottets sammanträde den 5 december. I det nya förslaget ska hänsyn tas till de synpunkter som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) framfört i sitt förslag till remissvar.

Expedieras till

Områdeschef Velfärd, klimat och kompetens

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Remiss: Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft
- Förslag till svar på remiss Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft
- Remissmissiv: Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft
- Remiss av Statens energimyndighets och Naturvårdsverketsrapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft

Miljö- och energidepartementet
Energienheten
Andreas Kannesten

Remiss av Statens energimyndighets och Naturvårdsverkets rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft

Remissinstanser

- 1 Försvarsmakten
- 2 Försvarets radioanstalt
- 3 Statskontoret
- 4 Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt
- 5 Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt
- 6 Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätt
- 7 Affärsverket svenska kraftnät
- 8 Boverket
- 9 Energimarknadsinspektionen
- 10 Kommerskollegium
- 11 Konjunkturinstitutet
- 12 Konkurrensverket
- 13 Statens jordbruksverk
- 14 Tillväxtverket
- 15 Trafikverket
- 16 Blekinge tekniska högskola
- 17 Chalmers tekniska högskola
- 18 Kungliga tekniska högskolan
- 19 Lunds universitet

- 20 Sveriges Lantbruksuniversitet
- 21 Umeå universitet
- 22 Uppsala universitet
- 23 Länsstyrelsen i Blekinge län
- 24 Länsstyrelsen i Gotlands län
- 25 Länsstyrelsen i Gävleborgs län
- 26 Länsstyrelsen i Hallands län
- 27 Länsstyrelsen i Kalmar län
- 28 Länsstyrelsen i Norrbottens län
- 29 Länsstyrelsen i Skåne län
- 30 Länsstyrelsen i Stockholms län
- 31 Länsstyrelsen i Södermanlands län
- 32 Länsstyrelsen i Uppsala län
- 33 Länsstyrelsen i Värmlands län
- 34 Länsstyrelsen i Västernorrlands län
- 35 Länsstyrelsen i Västerbottens län
- 36 Länsstyrelsen i Västra Götalands län
- 37 Länsstyrelsen i Östergötlands län
- 38 Gävleborgs läns landsting
- 39 Jämtlands läns landsting
- 40 Skåne läns landsting
- 41 Västernorrlands läns landsting
- 42 Västra Götalands läns landsting
- 43 Östergötlands läns landsting
- 44 Samverkansorganet i Blekinge län
- 45 Samverkansorganet i Kalmar län
- 46 Samverkansorganet i Södermanlands län
- 47 Samverkansorganet i Västerbottens län
- 48 Borgholms kommun
- 49 Eskilstuna kommun

- 50 Eslövs kommun
- 51 Falköpings kommun
- 52 Filipstads kommun
- 53 Gotlands kommun
- 54 Gullspångs kommun
- 55 Göteborgs kommun
- 56 Hjo kommun
- 57 Hofors kommun
- 58 Hylte kommun
- 59 Härjedalens kommun
- 60 Kristianstads kommun
- 61 Kristinehamns kommun
- 62 Krokoms kommun
- 63 Kungsbacka kommun
- 64 Köpings kommun
- 65 Laholms kommun
- 66 Ljusdals kommun
- 67 Lomma kommun
- 68 Ludvika kommun
- 69 Malmö kommun
- 70 Mjölby kommun
- 71 Mönsterås kommun
- 72 Norrtälje kommun
- 73 Ockelbo kommun
- 74 Orust kommun
- 75 Sotenäs kommun
- 76 Strömsunds kommun
- 77 Tyresö kommun
- 78 Uppvidinge kommun
- 79 Vara kommun

- 80 Vetlanda kommun
- 81 Vindelns kommun
- 82 Örnsköldsviks kommun
- 83 Övertorneå kommun
- 84 Byggmaterialindustrierna
- 85 Elmaterielleverantörernas förening
- 86 Energiföretagen Sverige
- 87 Friluftsförbundet
- 88 Greenpeace Sverige
- 89 Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)
- 90 Lantbrukarnas riksförbund
- 91 Power Circle
- 92 SKGS
- 93 Svensk Vindenergi
- 94 Svensk Vindkraftsförening
- 95 Svenska Naturskyddsföreningen
- 96 Svenskt Näringsliv
- 97 Sveriges Byggindustrier
- 98 Sveriges fiskares producentorganisation
- 99 Sveriges fiskares riksorganisation
- 100 Sveriges fiskevattenägareförbund
- 101 Sveriges Kommuner och Landsting
- 102 Sveriges Konsumenter
- 103 Sveriges ornitologiska förening – Birdlife Sverige
- 104 Teknikföretagen
- 105 Världsnaturfonden WWF

Remissvaren ska **senast 4 december 2017** ha kommit in till Miljö- och energidepartementet m.registrator@regeringskansliet.se med kopia till m.remisser-energi@regeringskansliet.se. Vi ser gärna att remissvaren lämnas in i både word- och pdf-format. Ange diarienummer M2017/01633/Ee och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Statens energimyndighet och Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag följt upp och analyserat hur planerings- och tillståndprocessen vid etablering av vindkraft utvecklats efter att myndigheternas vägledning om kommunal tillstyrkan togs fram samt analyserat om det behövs åtgärder för att underlätta tillståndprocessen. Myndigheterna har rekommenderat att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap. 4 § miljöbalken tas bort. I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i den bifogade rapporten.

Rapporten finns på Energimyndighetens hemsida:

<http://www.energimyndigheten.se/globalassets/fornybart/framjande-av-vindkraft/tillstandsprovning/kommunal-tillstyrkan-av-vindkraft.pdf>

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Frågor under remisstiden besvaras av Andreas Kannesten, tel. 08 405 14 98, andreas.kannesten@regeringskansliet.se

Robert Andrén
Departementsråd

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

SKRIVELSE

2017-06-19

Ärendenr:

NV-00099-16

EM 2016-4752

Kommunal tillstyrkan av vindkraft

Redovisning av regeringsuppdrag i regleringsbrevet för 2016

NATURVÅRDSVERKET:
BESÖK: STOCKHOLM -VALHALLAVÄGEN 195
ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB
POST: 106 48 STOCKHOLM
TEL: 010-698 10 00
FAX: 010-698 16 00
E-POST:
REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE
INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE

ENERGIMYNDIGHETEN
Box 310 • 631 04 Eskilstuna • Besöksadress
Kungsgatan 43
Telefon 016-544 20 00 • Telefax 016-544 20 99
registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se
Org.nr 202100-5000

Förord

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har i sina regleringsbrev för 2016 fått regeringsuppdraget ”Kommunal tillstyrkan av vindkraft”.

Regeringsuppdraget har redovisats till Miljö- och energidepartementet i juni 2017. Redovisningen är beslutad av generaldirektörerna Erik Brandsma, Energimyndigheten, och Björn Risinger, Naturvårdsverket.

Innehåll

FÖRORD	4
1 SAMMANFATTNING	7
2 ENERGIMYNDIGHETENS OCH NATURVÅRDSVERKET'S FÖRSLAG	9
3 INLEDNING	10
3.1 Uppdraget	10
3.2 Mål och syfte	10
3.3 Genomförande	12
4 BAKGRUND	13
4.1 Bestämmelsen om kommunal tillstyrkans lydelse och införande	13
4.2 Det kommunala planmonopolet	13
4.3 Översiktsplan	14
4.4 Utpekande av riksintresse vindbruk	16
4.5 Detaljplan	16
4.6 Tillståndsprövning av vindkraft och annan miljöfarlig verksamhet	17
4.7 Vägledning vid kommunal tillstyrkan	19
4.8 Balans mellan olika intressen	19
4.9 Vindkraften är viktig i ett förnybart elsystem	19
5 PROBLEMBESKRIVNING	21
5.1 Utvärderingen inom uppdraget	21
5.2 Problem och oklarheter kopplade till kommunal tillstyrkan	22
6 ÖVERSIKT ÖVER STUDERADE ÅTGÄRDER	28
6.1 Studerade åtgärder	28
6.2 Åtgärder som har studerats men prioriterats bort	38
6.3 Slutsatser kring åtgärder i den inledande utredningen	41
7 JURIDISK ANALYS AV UTVALDA ÅTGÄRDER	44
7.1 Åtgärden Upphäv MB 16:4	44
7.2 Författningsförslag gällande åtgärden Upphäv MB 16:4	46
7.3 Åtgärden Tidig tillstyrkan	46
7.4 Studerad utformning av lagstiftning gällande åtgärden Tidig tillstyrkan	50
8 SAMHÄLLSEKONOMISK KONSEKVENSANALYS AV UTVALDA ÅTGÄRDER	51

8.1	Problembeskrivning, mål och kriterier	51
8.2	Referensalternativ	52
8.3	Alternativa lösningar	52
8.4	Berörda aktörer	53
8.5	Upphäv MB 16:4	54
8.6	Tidig tillstyrkan	59
9	BEDÖMNING AV ÅTGÄRDERNA	65
9.1	Upphäv MB 16:4 är den mest lämpliga åtgärden	65
9.2	Jämförelse av åtgärderna utifrån kriterierna	65
9.3	Jämförelse av åtgärderna utifrån hantering av identifierade problem	68
9.4	Sammanfattande bedömning av åtgärderna	72
10	KÄLLFÖRTECKNING	74

1 Sammanfattning

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har haft i uppdrag av regeringen att följa upp och analysera hur planerings- och tillståndprocessen vid etablering av vindkraft har utvecklats, efter det att myndigheternas vägledning¹ om kommunal tillstyrkan tagits fram. Myndigheterna har valt att utöka tidsperspektivet till att omfatta perioden från det att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan infördes 2009. I uppdraget har även ingått att föreslå åtgärder för att underlätta tillståndprocessen, om myndigheterna bedömer att det finns behov av sådana.

Mot bakgrund av den problembild som är kopplad till bestämmelsen (se kap. 5), bedömer myndigheterna att det finns ett behov av att underlätta tillståndprocessen för vindkraftsetableringar och att göra den mer rättssäker än idag. Problembilden baserar sig bl.a. på den utvärdering som genomförts inom ramen för uppdraget, ”Kommunal tillstyrkan av vindkraft. Hur fungerar det idag?²”, där olika berörda aktörer intervjuats.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket rekommenderar att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap. 4 § miljöbalken upphävs. Att ta bort bestämmelsen är den åtgärd av det totalt olika alternativ som studerats inom uppdraget (se kap. 6) som bäst uppfyller uppdragets mål om att tillståndprocessen ska underlättas och bli mer rättssäker.

Myndigheterna bedömer att miljöprövningen är fullgod även utan kommunal tillstyrkan. De problem som förknippas med bestämmelsen åtgärdas i hög grad, utan att det uppstår negativa miljökonsekvenser. Genom att underlätta tillståndprocessen bedöms åtgärden förbättra förutsättningarna för utbyggnad av vindkraft. Detta i sin tur bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. En fortsatt utbyggnad av vindkraft är också viktig för att kunna uppnå målet om ett 100 procent förnybart elsystem år 2040³.

Kommunernas inflytande över mark- och vattenanvändning i samband med vindkraftsetableringar minskar jämfört med idag, om bestämmelsen tas bort. Enligt myndigheternas bedömning skulle dock kommunerna även fortsättningsvis ha ett stort inflytande över var vindkraftverken lokaliseras. Kommunerna har en stark ställning som remissinstans när tillstånden prövas, och kan genom sin översiktsplanering styra lokalisering av vindkraften. Rättspraxis visar att översiktsplaner som omfattar vindkraft, och som redogör för hur mark- och

¹ Energimyndigheten, 2015. Vägledning om kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av vindkraftverk. ER 2015:05.

² Naturvårdsverket, 2017. Kommunal tillstyrkan av vindkraft. Hur fungerar det idag?

³ Energikommisionen, 2017. Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2).

vattenområden bör användas, har stor betydelse när ansökan om tillstånd för vindkraftsetablering prövas.

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan infördes i miljöbalken 2009, i samband med att kraven på detaljplan och bygglov för stora tillståndspliktiga vindkraftverk togs bort i plan- och bygglagen. Bestämmelsen anger att tillstånd för att uppföra vindkraftverk bara får ges om den kommun där vindkraftverken planeras har sagt ja (tillstyrkt) till etableringen. Syftet med bestämmelsen var att kommunens inflytande över mark- och vattenanvändningen inte skulle minska när lagstiftningen ändrades.

De utvärderingar som har gjorts om bestämmelsen, bl.a. inom detta regeringsuppdrag, visar att olika aktörer har olika bild av hur tillämpningen fungerar. Många kommuner anser att bestämmelsen fungerar relativt väl och att den är ett viktigt verktyg för det kommunala självstyret. Vindkraftsprojektörer och i viss mån prövningsmyndigheterna anser å sin sida att det finns problem kopplade till bestämmelsen. Några exempel är att det saknas reglerade kriterier för vad kommunen ska grunda sitt beslut på, att besluten inte kan överklagas i sak och att ett beslut om avstyrkan kan komma sent i tillståndprocessen.

Bestämmelsen ger även vindkraft en särställning i miljöbalken i förhållande till de flesta andra miljöfarliga verksamheter. Utöver vindkraft är det bara kärnkraft och annan jämförbar miljöfarlig verksamhet, där det krävs en tillstyrkan av kommunen.

2 Energimyndighetens och Naturvårdsverkets förslag

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har efter den genomförda utredningen beslutat att rekommendera att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap 4 § miljöbalken tas bort.

Valet av åtgärd motiveras framförallt av att myndigheterna anser att det finns ett behov av att underlätta tillståndprocessen för vindkraftsetableringar och göra den mer rättssäker. Att ta bort bestämmelsen är den åtgärd som bäst uppfyller uppdragets mål om att tillståndprocessen ska underlättas och bli mer rättssäker. De problem som förknippas med bestämmelsen och som redogörs för i kap. 5 Problembeskrivning, minskar därmed i hög grad. Åtgärden har också positiva effekter när det gäller demokratiaspekter, eftersom tillstånd till vindkraft då avgörs genom en process där berörda parter har möjlighet att komma till tals och att överklaga tillståndsbeslutet i sak.

I kap. 9 Bedömning av åtgärderna redovisas myndigheternas samlade bedömning av åtgärdsvalet.

3 Inledning

3.1 Uppdraget

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har i sina regleringsbrev för 2016 fått det likalydande regeringsuppdraget ”Kommunal tillstyrkan av vindkraft”. Uppdraget ska redovisas till Miljö- och energidepartementet senast den 30 juni 2017.

Uppdragets lydelse är följande:

”För att få tillstånd till att uppföra vindkraftverk krävs enligt 16 kap. 4 § miljöbalken att den kommun som verken ska uppföras i tillstyrker etableringen. Med syfte att underlätta och effektivisera planerings- och tillståndprocessen vid etablering av vindkraft har Statens energimyndighet i samråd med Naturvårdsverket tagit fram en vägledning om kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av vindkraftverk. Naturvårdsverket ska tillsammans med Statens energimyndighet följa upp och analysera hur planerings- och tillståndprocessen vid etablering av vindkraft utvecklats, efter att vägledningen om kommunal tillstyrkan tagits fram. Om myndigheterna mot bakgrund av analysen bedömer att behov föreligger för ytterligare åtgärder för att underlätta tillståndprocessen bör de föreslå sådana, inklusive författningsförslag. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 juni 2017.”

3.2 Mål och syfte

Energimyndigheten och Naturvårdsverket verkar för en hållbar utbyggnad av vindkraft. Vindkraft är en förnybar energikälla som har en central roll i arbetet med att ställa om till ett hållbart energisystem och att uppnå målet om ett 100 procent förnybart elsystem till år 2040⁴. Vindkraften bidrar även till att nå miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Vid etablering av vindkraft är frågan om att hitta en lämplig lokalisering av central betydelse både vad gäller vindkraftens påverkan på omgivningen och för att uppnå ett effektivt utnyttjande av vindresursen.

Målet för uppdraget är enligt Energimyndighetens och Naturvårdsverkets bedömning att tillståndprocessen för etablering av vindkraft ska underlättas och blir mer rättssäker än idag. Uppdraget rör endast den del av tillståndprocessen som är kopplad till bestämmelsen om kommunal tillstyrkan, vilken avser att den berörda kommunen ska ta ställning till om den aktuella vindkraftsetableringen utgör lämplig mark- och vattenanvändning.

⁴ Energikommissionens betänkande, Kraftsamling för framtidens energi, SOU 2017:2.

Syftet med uppdraget är att följa upp hur bestämmelsen om kommunal tillstyrkan har fungerat sedan den infördes 2009. (Angående valt tidsperspektiv för den genomförda utvärderingen, se även avsnitt 5.1.) I detta ingår även att analysera om vägledningen för kommunal tillstyrkan, som togs fram 2015, har underlättat och effektiviserat tillståndsprocessen vid etablering av vindkraft i tillräcklig grad. Syftet är också att ta fram förslag till åtgärder för att underlätta tillståndsprocessen, om det anses finnas behov av sådana.

3.2.1 Behov av åtgärder

I regeringsuppdraget ingår som tidigare nämnts att vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att underlätta tillståndsprocessen. Enligt Energimyndighetens och Naturvårdsverkets bedömning, som är baserad på den beskrivna problembilden som redovisas i kapitel 5, finns behov av sådana åtgärder. De åtgärder som studerades i ett inledande skede redovisas i kapitel 6, och en juridisk analys av utvalda åtgärder finns i kapitel 7.

3.2.2 Kriterier för bedömning av åtgärder

Vid utformningen, och den påföljande bedömningen, av de åtgärder som tas upp i utredningen har hänsyn tagits till nedanstående huvudkriterier.

Åtgärderna ska:

- Underlätta tillståndsprocessen vid etablering av vindkraft
- Bidra till en mer rättssäker process
- Beakta kommunernas planmonopol
- Vara juridiskt och praktiskt genomförbara.

Vid utformningen och bedömningen av åtgärderna har avsikten varit att möta flera olika aktörsggruppers behov. Nedan beskrivs vad som avses med de valda kriterierna.

I kriteriet ”Underlätta tillståndsprocessen vid etablering av vindkraft” ingår att hantera de problem och oklarheter som existerar i samband med kommunal tillstyrkan, t.ex. gällande parternas olika roller i processen, vad en kommun ska ta ställning till vid tillstyrkan och på vilken beslutsnivå beslut ska tas. Åtgärderna ska bidra till att processen blir mer effektiv, i bemärkelsen att den går snabbare än idag och samtidigt tar tillvara de intressen och hänsyn som ska beaktas.

När det gäller kriteriet ”Bidra till en mer rättssäker process” ska det framhållas att det inte finns någon entydig definition av termen rättssäker. Vi har i denna skrivelse valt att beskriva termen som att rättsregler ska tillämpas på ett förutsebart och effektivt sätt. Vi använder termen i en bred bemärkelse. Det betyder även att vi har vägt in att olika åtgärder som diskuteras så långt möjligt ska vara utformade på ett sådant sätt att de borgar för en saklig och för alla parter tydlig tillämpning, för att därmed adressera sådana problem som olika aktörer upplever kring t.ex. brist på förutsebarhet och transparens kring beslutens grunder.

Kriteriet ”Beakta kommunernas planmonopol” innebär att åtgärder för att underlätta och skapa en mer rättssäker tillståndprocess i sin utformning ska ta hänsyn till vikten av kommunernas inflytande över mark- och vattenanvändning. Kommunens ansvar och möjligheter att genom planeringsinstrument såsom översikts- och detaljplanering, men även på annat sätt styra över användningen av mark- och vattenområden i kommunen, är en del i det kommunala självstyret. Av 14 kap. 3 § regeringsformen framgår att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Att beakta den påverkan som eventuella åtgärder får på kommunens förutsättningar att styra över mark- och vattenanvändningen inom kommunen, utgör därför ett kriterium i utförandet av regeringsuppdraget.

I kriteriet ”Vara juridiskt och praktiskt genomförbar” lägger vi att åtgärden ska kunna ges en författningstekniskt lämplig konstruktion, samt att åtgärden inte ska försvåra berörda aktörers tillämpning av lagstiftningen jämfört med idag.

3.3 Genomförande

Regeringsuppdraget har utförts gemensamt av Energimyndigheten och Naturvårdsverket, med en gemensam styrgrupp respektive arbetsgrupp. En referensgrupp bestående av representanter från miljöprövningsdelegationerna i Västra Götalands och Dalarnas län, mark- och miljödomstolen i Växjö, branschorganisationerna Svensk Vindenergi och Svensk Vindkraftförening, samt Vetlanda kommun, Örnsköldviks kommun och Sollefteå kommun knöts till uppdraget.

Referensgruppen samlades i oktober 2016 för att ta del av preliminära resultat från den pågående utvärderingen av bestämmelsen, diskutera hur kommunal tillstyrkan fungerar idag och om det finns behov av förändringar, samt för att lämna synpunkter på olika alternativa åtgärdsförslag.

3.3.1 Avgränsning

Regeringsuppdraget är avgränsat till att omfatta bestämmelsen om kommunal tillstyrkan av vindkraft. Projektet har undersökt olika möjligheter att underlätta tillståndprocessen för vindkraft, avgränsat till de möjligheter som har koppling till bestämmelsen om kommunal tillstyrkan.

Utredningen avser således inte anmälningspliktig vindkraft eller havsbaserad vindkraft som planeras inom svensk ekonomisk zon. För dessa typer av vindkraftsetableringar är bestämmelsen om kommunal tillstyrkan inte tillämplig. Uppdraget omfattar inte förändringar i plan- och bygglagstiftningen.

4 Bakgrund

En viktig utgångspunkt i arbetet med regeringsuppdraget är tillstånds- och planeringsprocessen för vindkraft. I det här kapitlet belyser vi hur dessa processer ser ut idag och hur de har utvecklats sedan bestämmelsen om kommunal tillstyrkan infördes 2009. Vi beskriver också några av förutsättningarna för en hållbar vindkraftsutbyggnad som bidrar till utvecklingen av ett förnybart elsystem.

4.1 Bestämmelsen om kommunal tillstyrkans lydelse och införande

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan finns i miljöbalken 16 kap 4 § och lyder:

4§ Tillstånd till anläggning för vindkraft får endast ges om den kommun där anläggningen avses att uppföras har tillstyrkt det.

Första stycket gäller inte om regeringen har tillåtits verksamheten enligt 17 kap.

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan av vindkraft tillkom i samband med att dubbelprövningen av vindkraft togs bort den 1 augusti 2009. En tillståndspliktig vindkraftsetablering prövades tidigare enligt både plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken. De båda prövningarna hanterade till stor del samma frågor. Ändringen innebar att detaljplanekravet och bygglov avskaffades för vindkraftsetableringar som tillståndsprövas enligt miljöbalken. Kravet på detaljplan avskaffades dock inte i områden där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse. Detta eftersom detaljplanen ansågs vara ett ändamålsenligt redskap för att bestämma hur marken lämpligast bör användas i sådana områden. Ändringarna syftade till att få en snabbare och enklare process från projektering till genomförande, inför en planerad kraftigt utökad vindkraftsanvändning. Avsikten var att effektivisera handläggningen och korta handläggningstiderna och på så sätt främja utbyggnaden av vindkraft.

Syftet med bestämmelsen om kommunal tillstyrkan var att säkerställa att kommunens inflytande inte skulle minska ifråga om vad mark- och vattenområden är mest lämpade för.

4.2 Det kommunala planmonopolet

Som en viktig del i det kommunala planmonopolet har kommunen ansvar för att upprätta och besluta om översikts- och detaljplaner, som styr användningen av mark- och vattenområden i kommunen. Planmonopolet är en del i kommunernas självstyre och en del i den demokratiska processen. Dessa planinstrument beskrivs närmare i avsnitten nedan.

4.3 Översiktsplan

Varje kommun ska enligt 3 kap. 1 § plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange den långsiktiga strategin för utvecklingen av den fysiska miljön. I planen ska kommunen redovisa vilka hänsyn som ska tas till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Planen ska även redovisa hur kommunen avser att beakta och tillgodose riksintressena och följa gällande miljökvalitetsnormer.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och kan bli föremål för överprövning endast genom laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900).

Översiktsplanen ger stöd och vägledning när kommunen upprättar detaljplaner och områdesbestämmelser samt prövar bygglov enligt och plan- och bygglagen (PBL). Planen är också vägledande när kommunen fattar andra beslut som rör mark- och vattenanvändningen. Den används även som bedömningsunderlag för beslut hos länsstyrelsen och domstolar som prövar bygg- och tillståndsärenden. Därigenom är den även av stor betydelse för företag som söker lokalisering av sin verksamhet.

Översiktsplanen kan t.ex. redovisa de områden som bedöms vara lämpliga för vindkraftsetablering, ange riktlinjer för vindkraftparkers utformning samt rekommendationer för hantering av eventuella motstående intressen. Översiktsplanen kan dessutom vara ett instrument för mellankommunal samordning av vindkraftsutbyggnad.

Planens övergripande karaktär medför att den normalt är aktuell för en längre period. Den kan ändras för en viss del av kommunen eller genom ett tillägg för att tillgodose ett särskilt intresse, t.ex. utbyggnad av vindkraft.

Om en översiktsplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska bestämmelserna om miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar i 6 kap. 11–18 och 22 §§ miljöbalken, tillämpas.⁵ Detta innebär att om kommunen tar fram en översiktsplan som anger förutsättningar för en något större etablering av vindkraft så ska kommunen göra en miljöbedömning och inom ramen för den upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Av detta följer att det finns förutsättningar för att i översiktsplaneringen göra en preliminär bedömning

⁵ Enligt 6 kap. 11 § tredje stycket miljöbalken får regeringen meddela föreskrifter om vilka planer som alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det följer av 4 § första stycket 2 a förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar att en översiktsplan ska antas medföra en betydande miljöpåverkan om den anger förutsättningarna för kommande tillstånd för sådana verksamheter som anges i 3 § eller i bilaga 3 till förordningen. Vindkraftsanläggningar som är tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) anges i 3 § och i bilaga 3 till förordningen anges anläggningar för utnyttjande av vindkraft för energiproduktion (grupper av vindkraftverk).

avseende konsekvenser som en vindkraftsetablering kan ha på intilliggande mark- och vattenområden (t.ex. skuggning, buller, hindersbelysning m.m.).

I flera rättsfall från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) har konstaterats att kommunen redan i den för tillståndsprövsprocessen vägledande översiktsplaneringen har ett avgörande inflytande genom att den kan ange vad som är lämplig användning av mark- och vatten. MÖD har också vid flera tillfällen betonat betydelsen av en aktuell och väl underbyggd översiktsplan vid lokaliseringsprövningen av vindkraftverk (se t.ex. MÖD 2009:4).

Av 5 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden framgår också vad den myndighet som ska tillämpa 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende ska ange. Myndigheten ska bl.a. ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna, samt om anläggningen är förenlig med de översiktsplaner som är tillämpliga i ärendet.

Även om översiktsplanen inte är juridiskt bindande kan den ha stor inverkan på den lokaliseringsprövning som bl.a. görs när en vindkraftsanläggning tillståndsprövas enligt miljöbalken. Som utgångspunkt ska också översiktsplanen vara styrande vid vindkraftsetableringar i en kommun. För att detta ska vara fallet fordras dock att kommunen strukturerat och löpande arbetar med att följa upp översiktsplanen.

4.3.1 Status för kommunernas översiktsplaner

När det gäller kommunens arbete med översiktsplanering kan konstateras att alla kommuner idag inte har en väl avvägd och/eller uppdaterad översiktsplan som omfattar vindkraft. Det saknas samlad information om hur många kommuner som har en översiktsplan som omfattar vindkraft. Baserat på Energimyndighetens genomgång av ett femtiotal kommuners hemsidor i augusti 2016 råder det stora variationer mellan kommunernas planeringsinsatser. I län där det byggs och planeras vindkraft har de flesta kommuner integrerat vindkraft i sina översiktsplaner, medan det i län där det inte skett någon utbyggnad finns som mest en eller ett par kommuner som har pekat ut lämpliga områden för vindkraft. Det krävs stora resurser för att ta fram en översiktsplan och enligt Boverkets utvärdering av stödet för planeringsinsatser⁶ var det tidigare planeringsstödet för vindkraft, som fanns under perioden 2008–2011, en viktig förutsättning för att planeringsinsatserna skulle kunna genomföras. Det talar för att det kan finnas behov av incitament för att planerna ska uppdateras regelbundet.

Enligt Boverkets utvärdering råder även delade meningar om planernas användbarhet som stöd för beslut om tillstyrkan och därmed lokalisering av vindkraft. Kommunerna anser enligt utvärderingen att planen ger bra stöd vid

⁶ Utvärdering och uppföljning av stöd till planeringsinsatser för vindkraft, Boverket rapport 2012:21.

beslut om tillstyrkan och tillmäter planerna större vikt än vad exempelvis miljöprövningsdelegationen gör. Vindkraftsbranschen framför att vissa planer har ett begränsat värde vid lokaliseringsöverväganden, på grund av att de områden som pekats ut som lämpliga områden för vindkraft inte har tillräckligt goda vindförutsättningar för att de ska vara intressanta för en etablering.

4.4 Utpekande av riksintresse vindbruk

Det finns två former av riksintressen enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser. Riksintressen enligt 3 kap. kan vara både för bevarande och för exploatering, och t.ex. gälla områden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, energiproduktion eller totalförsvaret. Dessa riksintressen ska ses som statens anspråk på mark- och vattenområden. Riksintressen enligt 4 kap. gäller större områden med stora natur- och kulturvärden och värden för friluftslivet. Dessa områden är av riksintresse i sin helhet.

Energimyndigheten har i uppdrag att peka ut särskilt lämpliga och gynnsamma områden för vindbruk genom rollen som sektorsmyndighet för att hålla uppsikt över mark- och vattenanvändningen gällande energiändamål, enligt hushållningsförordningen. Vid utpekande av områden för riksintresse vindbruk har förutom hänsyn till gynnsamma vindförhållanden m.m. även beaktats bl.a. närhet till bebyggelse, natur- och kulturmiljö samt andra riksintressen, enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

I processen vid framtagande av områden som ska omfattas av riksintresse vindbruk har kommunerna haft möjlighet att utöva visst inflytande genom att länsstyrelserna har samlat in synpunkter från dem. På detta sätt har kommunens ställningstaganden om lämplig mark- och vattenanvändning för vindkraftverksamhet till viss del redan beaktats vid utpekandet av riksintresse vindbruk. I det parallella arbetet med hur dessa riksintressen beaktas och tillgodoses i översiktsplanen har kommunen ett stort inflytande att styra vindkraftsetablering till mark- och vattenområden som är lämpliga för detta. I den kommunala översiktsplanen ska riksintressen tillgodoses och beaktas. Skulle samexistens mellan olika riksintressen inte vara möjlig görs en första avvägning i översiktsplanen. I planen ska det framgå vilket riksintresse som bäst gynnar en långsiktigt hållbar hushållning av mark- och vattenområden.

4.5 Detaljplan

Med en detaljplan reglerar kommunen användningen av mark- och vattenområden. Under arbetet med detaljplanen tar kommunen ställning till allmänna intressen enligt andra kapitlet plan- och bygglagen samt till hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Detaljplanen medför i princip en rätt att bygga i enlighet med planen under en särskild angiven genomförandetid. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter, inte bara mellan markägarna och samhället utan också markägarna emellan. Planen är bindande vid prövning av lov.

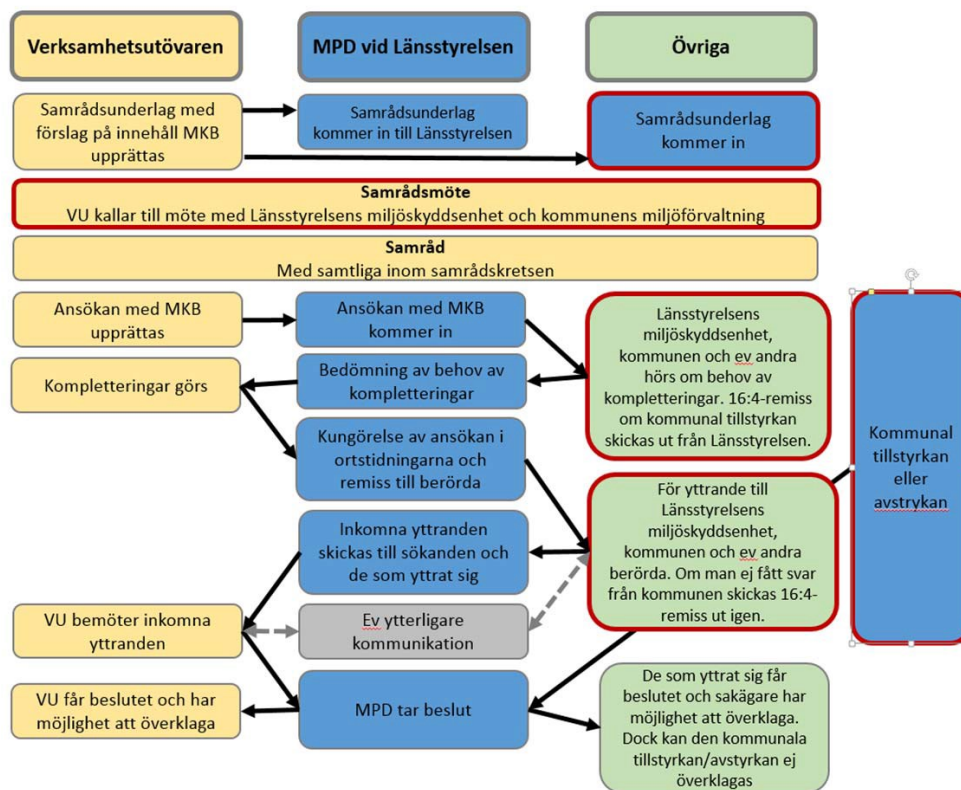
Lokalisering av industrier och andra verksamheter måste överensstämma med gällande detaljplan eller föregås av ändring i planen. Finns ingen gällande detaljplan sedan tidigare behöver en sådan upprättas. Sedan 2009, då dubbelprövningen av vindkraft togs bort, gäller detta dock inte för vindkraft-verksamhet. För vindkraft krävs bara detaljplan i områden där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse. Vindkraften lokaliseras dock ofta till glesbebyggda områden som saknar detaljplan.

4.6 Tillståndsprövning av vindkraft och annan miljöfarlig verksamhet

Miljöbalken är huvudlagstiftning på miljörättens område och är den lagstiftning som har störst betydelse i samband med prövningen av vindkraft. Det övergripande målet i miljöbalken är att främja en hållbar utveckling (1 kap. 1 §). Men tillståndsprövning och samråd kan krävas enligt flera andra lagar beroende på anläggningens utformning och lokalisering.

Prövning genom tillstånds- och anmälningsplikt av miljöfarliga verksamheter enligt 9 kap. 6 § miljöbalken är ett sätt att få kontroll över de verksamheter som bedöms vara de mest störande. Det är samtidigt ett sätt att skapa trygghet för verksamhetsutövarna, då ett tillstånd har långtgående rättskraft.

Figur 1 nedan ger en översiktlig bild av tillståndprocessen för vindkraftsanläggningars tillstånd enligt miljöbalken.

Figur 1. Tillståndsprövningsprocessen för vindkraftsanläggningars tillstånd enligt miljöbalken. De rödmarkerade rutorna representerar de formella tillfällen då kommunen kan meddela sin inställning avseende mark och vattenanvändningen i det aktuella området.

Källa: Wallberg m.fl. 2015. Användningen av det kommunala vetot mot vindkraft i Västra Götalands län.

Notering gällande nedersta rutan till höger: Kommunal tillsyn kan överklagas, men endast genom laglighetsprövning.

Genom att bestämmelsen om kommunal tillsyn infördes skiljer sig tillståndsprövningen för vindkraftsanläggningar från vad som generellt gäller för tillståndsprövning av annan miljöfarlig verksamhet. Vid tillståndsprövning av annan miljöfarlig verksamhet krävs inte att kommunen har tillstyrkt verksamheten för att tillstånd ska kunna lämnas. Dock gäller ett sådant krav för kärnkraftsverksamhet och för annan jämförbar miljöfarlig verksamhet som orsakar, eller kan orsaka, betydande påverkan på omgivningen eller annars bli av ingripande slag, t.ex. vägar och järnvägar i särskilt känsliga eller värdefulla naturområden, vid regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Kommunens möjlighet att bestämma över mark- och vattenanvändning för övriga miljöfarliga verksamheter där kommunal tillsyn inte krävs, tillgodoses istället genom planläggning och det förhållandet att verksamheten som provas måste vara förenlig med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900) för att tillstånd ska lämnas.

4.7 Vägledning vid kommunal tillstyrkan

När bestämmelsen om kommunal tillstyrkan infördes saknades riktlinjer för tillämpningen, eftersom förarbetena⁷ endast innehöll en kortfattad beskrivning av bestämmelsen. Det har medfört att det funnits oklarheter kring hur tillämpningen av bestämmelsen ska gå till. I syfte att få till stånd en mer enhetlig hantering av bestämmelsen och för att underlätta och effektivisera prövningsprocessen för vindkraftsärenden, tog Energimyndigheten, tillsammans med Naturvårdsverket, fram en vägledning. "Vägledning om kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av vindkraftverk, enligt miljöbalken 16 kap. 4§ miljöbalken (ER 2015:15)" publicerades i februari 2015. Vilken effekt denna vägledning har haft på processen är en fråga som ska belysas i detta uppdrag och beskrivs närmare i avsnitt 5.1.1.

4.8 Balans mellan olika intressen

En hållbar utbyggnad av vindkraften kräver balans mellan olika intressen, där markanvändning för vindkraft vägs mot andra intressen. Sådana andra intressen kan vara annan möjlig markanvändning, graden av påverkan på närboende, påverkan på friluftsliv, biologisk mångfald, naturvärden och landskapsbild. Miljöprövningen leder fram till vilken hänsyn som ska tas av den som bedriver vindkraftsverksamhet eller annan så kallad miljöfarlig verksamhet. Den omfattar en prövning av lokaliseringen och anger de villkor och skyddsåtgärder som krävs för att motverka att verksamheten orsakar skada på människors hälsa och miljön. Exempel på aspekter som provas i själva miljöprövningen och som ofta kommer upp när det gäller vindkraftsverksamhet är:

- lokaliseringen av verksamheten
- påverkan på skyddade arter (ofta fåglar och fladdermöss)
- påverkan på ev. närliggande områdesskydd (t.ex. Natura 2000-områden, naturreservat eller nationalparker)
- buller från verksamheten

Kommunerna har genom sitt planmonopol ansvaret för att bevaka att användningen av mark och vatten blir den mest lämpliga ur ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv.

4.9 Vindkraften är viktig i ett förnybart elsystem

I Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2) formuleras målet att Sverige ska ha ett 100 procent förnybart elsystem år 2040. En fortsatt utbyggnad av vindkraft kommer spela en avgörande roll för att kunna uppnå detta mål. För att maximera samhällets nytta, eller minimera samhällskostnaden är det viktigt att utbyggnaden sker på ett samhällsekonomiskt

⁷ Prop. 2008/09:146

kostnadseffektivt sätt.⁸ Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan innebär att kommunen kan göra ett politiskt ställningstagande om vindkraft ska etableras på den aktuella platsen, och om vad som är lämplig mark- och vattenanvändning. Eftersom det saknas reglerade beslutskriterier innebär det att det inte behöver framgå av beslutet vilka skäl som legat till grund för det, och att det står kommunen fritt att välja vilka aspekter som ska vägas in. Det innebär att det kan finnas en risk att de vindkraftsparker som byggs, inte alltid placeras på optimala platser utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Detta medför i sin tur att fler vindkraftsparker kan behöva byggas för att producera samma mängd energi, med risk för ökad påverkan på människor och miljön som följd, och/eller att utbyggnaden av vindkraft totalt sett blir dyrare än vad den hade behövt vara. Det kan även medföra att den vindkraftsel som produceras blir dyrare för konsumenten än vad den hade behövt vara.

Utmaningen med att etablera vindkraftsanläggningar i områden som är bäst lämpade med hänsyn taget till vad som är samhällsekonomiskt kostnadseffektivt, är dock mycket större än bara frågan om kommunal tillstyrkan.

⁸ Samhällsekonomisk kostnadseffektivitet innebär att ett uppsatt mål ska nås till lägsta möjliga kostnad för samhället. Det innebär att hänsyn ska tas både till nyttan med etablering av vindkraft t.ex. mängd producerad el, möjligheten att ersätta fossilbaserad el med förnybar, ev. jobbtillfällen till glesbygdsområden och kostnaderna i form av t.ex. ev. negativ påverkan på djur och natur, friluftsliv, turism, boende i området m.m.

5 Problembeskrivning

I regeringsuppdraget ingår att följa upp och analysera hur planerings- och tillståndprocessen vid etablering av vindkraft utvecklats, och att utifrån detta bedöma om ytterligare åtgärder för att underlätta tillståndprocessen behövs. För att följa upp processen genomfördes bl.a. en utvärdering som beskrivs vidare i avsnitt 5.1 nedan. I detta kapitel redovisas de problem och oklarheter kopplade till bestämmelsen som identifierats i denna utvärdering och i tidigare studier. Problembeskrivningen bygger därmed till stor del på resultaten från tre utvärderingar: Energimyndigheten 2010, Energimyndigheten 2014 och Naturvårdsverket 2017.

5.1 Utvärderingen inom uppdraget

I formuleringen av regeringsuppdraget ingår att följa upp och analysera hur planerings- och tillståndprocessen vid etablering av vindkraft utvecklats efter att vägledningen om kommunal tillstyrkan tagits fram. Eftersom vägledningen publicerades år 2015 har den ännu inte tillämpats i något större antal vindkraftsetableringsprocesser. I den genomförda utvärderingen har därför ett längre tidsperspektiv valts, dvs. från det att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan trädde i kraft år 2009.

Utvärderingen är kvalitativ, inte kvantitativ, och bygger i hög grad på djupintervjuer med de tre aktörsgруппerna kommuner, projektörer och miljöprövningsdelegationer. Målet har varit att fånga upp olika perspektiv kring kommunal tillstyrkan, inte att hitta en generaliserbar bild för de olika grupperna.

5.1.1 Resultat från utvärderingen

Resultaten från utvärderingen redovisas i rapporten "Kommunal tillstyrkan av vindkraft. Hur fungerar det idag?" (Naturvårdsverket, 2017). Utvärderingen är genomförd av Naturvårdsverkets utvärderingsenhet.

Utvärderingen har syftat till att belysa kommunernas, miljöprövningsdelegationernas och projektörernas bild av:

- hur kommunal tillstyrkan fungerar och om eller hur den kan eller bör förändras, samt
- om vägledningen kring kommunal tillstyrkan har eller kommer att påverka planerings- och tillståndprocessen.

När det gäller hur den kommunala tillstyrkan fungerar har utvärderingen kommit fram till i stort sett liknande resultat som tidigare genomförda studier⁹. Regelförändringarna som infördes 2009 verkar inte ha lett till effektivisering, även om det anses som fördelaktigt att kommunen inte längre behöver upprätta en

⁹ Energimyndigheten 2010 och Energimyndigheten 2014.

detaljplan. Tidsåtgången för tillståndprocessen verkar inte ha minskat, utan har om något ökat marginellt. Den så kallade ”dubbelprövningen”, det vill säga att etableringen prövas enligt både miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900), PBL, verkar i stort sett ha fortsatt hos kommunen, även om kommunens ”prövning” inte längre är en formell prövning, utan enbart utgör ett underlag för beslutet när det gäller tillstyrkan.

När det gäller vägledningen kring kommunal tillstyrkan bedömer aktörerna att den i stort är bra, men att den lämnar öppet för tolkningar. Vägledningen har varit väl känd hos intervjupersonerna, men ingen av dem tror att vägledningens rekommendationer har någon större styreffekt.

De problem och svårigheter som aktörerna upplever i samband med bestämmelsen om kommunal tillstyrkan tas upp i problembeskrivningen nedan. Främst gäller det att de intervjuade projektörerna inte uppfattar bestämmelsen som rättssäker, och att det är svårt att förutsäga om kommunen kommer att tillstyrka en ansökan eller inte. Projektörerna upplever också att vindkraftsetableringen ibland blir beroende av politiska ställningstaganden utan direkt koppling till sakfrågan. För vissa av de intervjuade kommunerna är däremot den politiska aspekten en självklarhet och kommunal tillstyrkan bedöms vara ett viktigt verktyg för det kommunala självstyret.

5.2 Problem och oklarheter kopplade till kommunal tillstyrkan

Utifrån de utvärderingar som har gjorts kring tillämpningen av bestämmelsen framgår det tydligt att olika aktörer har olika bild av hur väl den fungerar. Överlag anser de kommuner som intervjuades i Naturvårdsverkets utvärdering inom detta uppdrag (2017) att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan fungerar utan större problem, och att bestämmelsen är en förutsättning för att det kommunala självstyret ska tillgodoses. Däremot har projektörer, men även prövningsmyndigheter och Energimyndigheten, i flera utvärderingar lyft fram olika problem som de uppfattar kopplar till den kommunala tillstyrkan i dess nuvarande form.

Nedan listas problem och oklarheter som har direkt koppling till kommunal tillstyrkan. Omfattningen på de olika problemen är inte kvantifierade och de är inte heller på något sätt rangordnade. Det ska dock poängteras att det som upplevs som ett problem av en aktör kan innebära en möjlighet för en annan aktör.

5.2.1 Kommunal tillstyrkan ger vindkraften en särställning i miljöbalken

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan medför att tillståndsprövning enligt miljöbalken för vindkraftsanläggningar skiljer sig från vad som gäller för annan miljöfarlig verksamhet. Bestämmelsen innebär att kommunen kan göra ett politiskt ställningstagande till om vindkraft ska etableras på den aktuella platsen. Eftersom

det saknas reglerade beslutsriterier innebär det att det inte behöver framgå av beslutet vilka skäl som legat till grund för det. Det står kommunen fritt att välja vilka aspekter som ska vägas in. Vid prövning av annan miljöfarlig verksamhet krävs normalt inte att kommunen tillstyrkt verksamheten för att tillstånd ska kunna ges. Undantag gäller för kärnkraftsverksamhet, eller annan jämförbar miljöfarlig verksamhet som orsakar, eller kan orsaka, betydande påverkan på omgivningen eller annars bli av ingripande slag, där det finns ett liknande krav på tillstyrkan (vid regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken).

5.2.2 Reglerade beslutsriterier saknas och besluten behöver inte motiveras

Det kommunala beslutet om tillstyrkan är vad som kallas ett beslut i den oreglerade kommunförvaltningen. Den typ av kommunala beslut som en kommunal tillstyrkan utgör behöver inte motiveras; kommunen behöver endast säga ja eller nej. Det finns inte reglerade kriterier som anger på vilka grunder kommunerna ska fatta sitt beslut. Avsaknaden av reglerade kriterier och oklarheter kring vad det är som kommunen ska ta ställning till, upplevs som ett problem ur projektörernas synvinkel, eftersom det innebär en bristande transparens och en oförutsebar process. En jämförelse kan göras med bygglov och detaljplaner, men även med översiktsplaner, där det finns tydligare kriterier för vad kommunen ska överväga i sitt beslut.

Inkomna synpunkter från miljöprövningsdelegationer betonar att tillstyrkan ska vara ”ren”, dvs. bara innehålla antingen ett ja eller ett nej, och inte vara förenad med villkor. Prövningsmyndigheten måste ha ett tydligt svar för att kunna gå vidare i processen.

Ur kommunernas synvinkel verkar det inte uppfattas som ett problem att tillstyrkansbeslutet inte behöver motiveras. I Naturvårdsverkets utvärdering (2017) bedömer de tillfrågade kommunerna att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan har stor betydelse för kommunernas självbestämmande. Det fanns även i denna aktörsgrupp några intervjupersoner som ställde sig frågande till att kommunerna kan säga nej i den utsträckning som den kommunala tillstyrkan ger möjlighet till.

5.2.3 Tidpunkt i tillståndsprocessen för beslut om kommunal tillstyrkan

Kommunerna vill ofta ha en så komplett tillståndsansökan som möjligt att ta ställning till för att kunna ta ett beslut om tillstyrkan. Det leder till att besluten ofta kommer sent i tillståndsprövningsprocessen.

Nuvarande vägledning styr inte heller mot tidiga beslut. Enligt vägledningen (Energimyndigheten 2015) bör prövningsmyndigheten skicka ut en begäran om tillstyrkan senast när tillståndsansökan är komplett.

Möjligheten att ta beslutet om tillstyrkan relativt sent i processen medför en ökad handlingsfrihet för kommunerna under den tid som prövningsprocessen pågår. Att besluten kommer sent i processen kan dock vara ett problem för projektörer

eftersom det innebär en osäkerhet som är svår att hantera. Samtidigt lyfter de projektörer som tillfrågades i Naturvårdsverkets utvärdering 2017 fram att om kommunen i beslutet om tillstyrkan ska ta ställning till sådant som även rör den tekniska utformningen av vindparken är ett sent beslut att föredra, eftersom projektörerna inte vill låsa fast sådana detaljer tidigt i processen. Ett sent, oväntat beslut om avstyrkan är ett problem för projektörer, prövningsmyndigheten och lokalt berörda intressenter, eftersom det innebär att de har lagt ned stora resurser, i både tid och pengar, i ett projekt som inte blir av. Tidpunkten för beslutet om kommunal tillstyrkan är sammankopplat med vad det är kommunen ska ta beslut om och vilka underlag som krävs för att kunna ta ett sådant beslut.

5.2.4 Tillstyrkansbeslutet kan ändras under miljöprövningsprocessens gång

Kommunen har under miljöprövningens gång möjlighet att ändra sitt ställningstagande, dvs. en tillstyrkan i början av ett projekt kan bli en avstyrkan längre fram i processen genom ett nytt beslut. För kommunerna innebär det en fördel, om ny information tillkommit eller om det finns nya politiska ställningstaganden att ta hänsyn till. Det leder dock till att processen blir oförutsebar, främst för projektörerna, men även för prövningsmyndigheter och berörda sakägare. Det innebär bl.a. en risk för att berörda aktörer lägger ned resurser på ett projekt som inte blir av.

5.2.5 Ökade handläggningstider förlänger tillståndsprocessen

Enligt de utvärderingar som genomförts av Energimyndigheten (2014) och Naturvårdsverket (2017) kan det ta uppemot sex månader att få en kommunal tillstyrkan från kommunen. Hur lång tid kommunen kan behöva ha på sig för att ta ett beslut beror på flera faktorer, bl.a. på kommunens egna handläggningstider, hur processen ser ut eller på ärendets omfattning. Bilden som framkommer i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets utvärderingar är att det i många fall tar längre tid än två till tre månader för kommunen att fatta ett beslut. Ökade handläggningstider ses som ett problem, både av dåvarande vindkraftssamordnare¹⁰ vid tiden för Energimyndighetens utvärdering och av miljöprövningsdelegationer.

I Energimyndigheten (2014) anger merparten av miljöprövningsdelegationerna att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan har påverkat handläggningstiderna och att det ofta tar lång tid att få svar från kommunerna. Även i Naturvårdsverket (2017) lyfts långa handläggningstider på kommunen upp som ett problem av de intervjuade miljöprövningsdelegationerna, eftersom det medför att prövningsprocessen tar längre tid. Miljöprövningsdelegationerna kan i vissa fall

¹⁰ Regeringen utser vindkraftssamordnare som har till uppgift att dels medla mellan olika intressenter i specifika vindkraftsprojekt på lokal nivå, och dels att bistå regeringen i arbetet att hantera strukturella hinder för fortsatt vindkraftsutbyggnad i Sverige. Det finns för närvarande 4 vindkraftssamordnare som ansvarar för olika delar av Sverige.

uppleva att de saknar verktyg att kräva in svar från kommunerna gällande tillstyrkan. Utan kommunens beslut om tillstyrkan eller avstyrkan kan miljöprövningsdelegationen inte besluta i tillståndsfrågan.

Även merparten av projektörerna i rapporten från Energimyndigheten (2014) anser att det tar lång tid att få svar. Projektörerna som deltagit i Naturvårdsverkets utvärdering (Naturvårdsverket, 2017) verkar dock inte se några generella problem med handläggningstiderna för just kommunal tillstyrkan, eftersom en miljöprövningsprocess generellt pågår under en lång tid.

5.2.6 Tillstyrkansbeslutets lämplighet går inte att överklaga

Det är endast lagligheten av beslutet om kommunal tillstyrkan som kan överklagas (av kommunmedlem), beslutets lämplighet är inte möjligt att överklaga. Att beslutet inte går att överklaga i sak är dock oacceptabelt anser de projektörer som deltagit i Naturvårdsverkets utvärdering, speciellt eftersom kommunen inte behöver motivera sitt svar.

5.2.7 Osäkerhet kring kommunens roll i tillståndsprövningen

Det finns hos en del kommuner en osäkerhet om vad som ska prövas i samband med den kommunala tillstyrkan. Detta gör att ansvarsfördelningen mellan prövningsmyndigheten och kommunen är otydlig för kommunen och möjligtvis även för projektörerna. Det innebär även att många kommuner inte skiljer på rollerna som beslutsfattare vid kommunal tillstyrkan respektive som remissinstans vid tillståndsprövningen. Kommunerna gör i vissa fall en ”miljöprövning” av vindkraftsetableringen redan inför beslutet om kommunal tillstyrkan, något som framförallt ska göras av prövningsmyndigheten vid tillståndsprövningen. Här uppstår ett dubbelarbete som kan vara en belastning för kommuner med begränsade resurser. Att kommunerna på detta sätt prövar frågor utöver mark- och vattenanvändning i beslutet om kommunal tillstyrkan bidrar till att processen blir mindre effektiv.

5.2.8 Beslut om tillstyrkan innehåller ibland villkor

I vissa fall ger kommunerna villkorade tillstyrkansbeslut, alltså ett ja under förutsättning att vissa villkor uppfylls. Detta kan orsaka problem för prövningsmyndigheterna då de hamnar i en situation där de måste ta ställning till tillstyrkans giltighet och omfattning. Besluten om kommunal tillstyrkan har t.ex. innehållit villkor angående antal verk eller tekniska villkor kring hinderbelysningen eller höjden på vindkraftverken. Enligt myndigheternas vägledning¹¹ har kommunen möjlighet att istället lyfta sådana krav i dialogen med projektörerna, men de ska inte skrivas in i tillstyrkansbeslutet.

¹¹ Energimyndigheten, 2015.

5.2.9 Otydligt på vilken beslutsnivå beslut om tillstyrkan ska tas

Kommunen avgör själva om det är kommunfullmäktige eller annan styrelse eller nämnd som ska fatta beslutet om tillstyrkan. Denna flexibilitet är tänkt att underlätta en snabbare hantering för kommunen. I vägledningen anges att beslutet, för att effektivisera hanteringen, med fördel kan delegeras till kommunstyrelsen. Enligt kommunallagen ska dock frågor som är av principiell karaktär alltid beslutas av kommunfullmäktige. Stora vindkraftsanläggningar eller etableringar i kontroversiella områden kan anses vara av principiell karaktär och beslut ska därmed tas av kommunfullmäktige. Om ett sådant beslut delegerats till en lägre beslutsnivå och beslutet sedan överklagas genom laglighetsprövning finns en risk att beslutet kommer att upphävas. Detta kan i sin tur leda till en mer tidskrävande tillståndprocess.

5.2.10 Förfarandet kring tillstyrkansbeslut vid ändringstillstånd uppfattas som otydligt

Det uppfattas idag i vissa fall som otydligt om det behövs en ny tillstyrkan eller ej vid en ansökan om ändring av tillstånd, s.k. ändringstillstånd, eller när ett tillstånd har gått ut och behöver förnyas. Likaså anses det finnas oklarheter när det gäller om endast en del av en vindkraftsanläggning kan tillstyrkas. De miljöprövningsdelegationer som intervjuats¹² (2017) lyfter fram att bristen på praxis gör det svårare att veta hur bestämmelsen ska tillämpas.

5.2.11 Bestämmelsen tillämpas olika

Sammantaget innebär flera av de aspekter som listats ovan till att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan tillämpas på olika sätt inom och mellan kommuner. Det kan t.ex. handla om vilka aspekter som beslutet grundar sig på, vilka underlag som krävs för att kommunen ska kunna ta ett beslut, vem som tar beslutet och när. Att bestämmelsen tillämpas på olika sätt är ett problem för projektörerna eftersom det bidrar till oförutsebarhet. En likartad tillämpning ökar sannolikheten för en mera förutsebar process för projektörerna. Likartad hantering hos kommunerna underlättar också arbetet för miljöprövningsdelegationerna i prövningsprocessen.

5.2.12 Utrymme för förhandling om ekonomisk ersättning ges

I och med att kommunen har en oinskränkt möjlighet att bestämma i frågan om etablering av vindkraft ges ett visst utrymme för förhandling om ekonomisk ersättning mellan kommunen och projektören. Att det uppstår förhandlingssituationer mellan kommun och verksamhetsutövare är inget unikt just för vindkraftsbranschen. Det är dock vanligt förekommande i vindkraftssammanhang¹³ och utmynnar ibland i överenskommelser om någon typ

¹² Naturvårdsverket, 2017.

¹³ Kommunal tillstyrkan av vindkraft. Hur fungerar det idag? Naturvårdsverket, 2017.

av ersättning, ibland kallad bygdepeng. Ersättningar förekom dock redan innan bestämmelsen om kommunal tillstyrkan infördes. Det verkar även finnas en uppfattning bland de projektörer som intervjuades i Naturvårdsverkets utvärdering¹⁴ att ersättningar kommer att finnas kvar även om MB 16:4 förändras eller tas bort. Överenskommelser om ekonomiska ersättningar i sig uppfattas inte nödvändigtvis som ett problem av projektörerna. För dem är det ett sätt att skapa goda relationer och acceptans, för kommunerna en möjlighet att få något tillbaka till bygden. Problemet för berörda aktörer är snarare att det riskerar uppstå en gråzon för vad som kan bedömas som muta och om den kommunala tillstyrkan används som ett påtryckningsmedel.

För otillbörlig påverkan finns dock ett särskilt regelverk, och denna aspekt utreds därför inte närmare i uppdraget.¹⁵

¹⁴ Naturvårdsverket, 2017.

¹⁵ Se dock Naturvårdsverket, 2017: Bilaga 1: Ekonomiska ersättningar och kommunal tillstyrkan.

6 Översikt över studerade åtgärder

Som en del i det inledande utredningsarbetet har en översikt tagits fram över olika alternativa åtgärder för att tillståndprocessen ska underlättas och bli mer rättssäker. Översikten behandlar åtgärdernas fördelar och nackdelar, i vilken mån åtgärderna hanterar de problem som identifierats och om de bedöms som juridiskt och praktiskt genomförbara. Översikten har utgjort underlag för att välja ut de åtgärder som sedan analyserats närmare.

Notera att bedömningarna i översikten speglar myndigheternas översiktliga bild av åtgärderna innan en djupare juridisk analys av åtgärderna gjorts.

6.1 Studerade åtgärder

6.1.1 Åtgärd 1. Behåll MB 16:4 i dess nuvarande lydelse och förtydliga vägledningen

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDEN

Åtgärden innebär att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan behålls i sin nuvarande lydelse och att den befintliga vägledningen för kommunal tillstyrkan, i syfte att skärpa skrivningarna, omarbetas i vissa delar. Åtgärden skulle kombineras med gemensamma informationsinsatser av Energimyndigheten och Naturvårdsverket. Informationsinsatserna skulle riktas till kommuner, tillståndsmyndigheter och vindkraftsbranschen, och genomföras i samband med att en reviderad vägledning publiceras.

Inriktning på omarbetning av vägledningen

En omarbetning av vägledningen kan bestå i att klargöra några centrala frågor kopplade till kommunal tillstyrkan som inte är tillräckligt tydligt belysta i nuläget. Det gäller bl.a. att förtydliga att det i princip inte finns något tolkningsutrymme vad gäller hur bestämmelsen ska tillämpas. Det skulle också ännu tydligare lyftas fram att kommunal tillstyrkan handlar om kommunens avvägning om vad som är lämplig mark- och vattenanvändning.

En annan fråga som kan behöva lyftas fram ännu tydligare är att kommunens ställningstaganden enbart handlar om att säga ja eller nej till en etablering. Alla frågor utöver frågan om lämplig mark- och vattenanvändning ska hanteras i miljöprövningen. Det är också viktigt att klargöra att etableringen som kommunen ska ta ställning till är etableringen så som den definieras i tillståndsansökan. Det bör förtydligas att kommunen inte ska tillstyrka delar av en etablering och att en tillstyrkan inte heller ska innehålla några villkor.

Ett tydliggörande behövs även angående vilken beslutsnivå i kommunen som ska fatta beslutet. Enligt kommunallagen ska frågor som är av principiell karaktär alltid beslutas av kommunfullmäktige. I en förtydligad vägledning skulle skrivningen kunna justeras på sådant sätt att kommunen bör göra en bedömning av om beslutet är möjligt att delegera eller ej. Rekommendationen i de fall där tveksamheter kring beslutets karaktär föreligger bedöms vara att beslut om tillstyrkan tas av kommunfullmäktige. Om en kommun väljer att delegera beslut av principiell karaktär till en lägre beslutsnivå finns risk för att beslutet kan komma att upphävas om beslutet överklagas genom laglighetsprövning, vilket i sin tur kan leda till en mer tidskrävande process.

Ytterligare ett klargörande som skulle kunna göras är vad som gäller vid ansökan om ändring av tillstånd. Verksamhetsutövare kan ansöka om ändringar av befintliga tillstånd exempelvis avseende vindkraftverkens höjd, antal eller placering. Skäl till att ansöka om ändring av tillstånd kan exempelvis vara att den tekniska utvecklingen gjort det möjligt att bygga högre verk än vad som var möjligt vid tidpunkten för ansökan om tillstånd. Huruvida ändringar kräver en ny tillstyrkan eller inte är dock inte klargjort i praxis och det finns delade meningar i den nuvarande tillämpningen.

Upplägg av informationsinsatserna

Information om en reviderad vägledning skulle kunna spridas via Energimyndighetens och Naturvårdsverkets webbplatser, webbplatsen Vindlov.se (som är gemensam för myndigheter och organisationer) och via den webbaserade utbildningen för vindkraftshandläggare, www.vindkraftkurs.se.

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Ett förtydligande av vägledningen berör de flesta frågor som identifierats som problem med dagens tillämpning av bestämmelsen i 16 kap. 4 § miljöbalken. Det handlar om roller och ansvarsfördelning, vad som är en rimlig svarstid, hur beslut om tillstyrkan bör hanteras, vad kommunen bör fatta beslut om och vad ett beslut om tillstyrkan bör omfatta

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

Åtgärden bedöms vara enkel att genomföra, eftersom den inte kräver någon lagändring eller regeringsbeslut och bör kunna genomföras på kort tid. För de kommuner som idag inte känner till vägledningen och dess innehåll skulle en förtydligad vägledning i kombination med informationsinsatser kunna leda till förändringar i tillämpningen och utgöra ett stöd för att hantera processen korrekt. Tidigare har ingen särskild riktad informationsinsats genomförts kring vägledningen.

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

Det finns en klar risk för att åtgärden inte leder till någon nämnvärd förbättring jämfört med situationen idag. Det är dock svårt att bedöma i vilken omfattning olika aktörer skulle ändra sin tillämpning med anledning av förtydliganden i

vägledningens skrivningar. Utvärderingen som har genomförts inom detta uppdrag visar att vägledningen har haft liten påverkan på processen, främst på grund av att det just är en vägledning och därmed inte är förenad med bindande krav. Vägledningen har enbart funnits under begränsad tid, sedan 2015.

GENOMFÖRBARHET

Åtgärden bedöms vara genomförbar. Energimyndigheten och Naturvårdsverket behöver avsätta resurser för omarbetningen av vägledningen och för informationsinsatsen. Denna arbetsinsats bedöms vara relativt begränsad.

6.1.2 Åtgärd 2. Behåll MB 16:4 i dess nuvarande lydelse och inför ett bemyndigande för myndigheten X att besluta om föreskrifter avseende kommunal tillstyrkan.

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDENS UTFORMNING

Alternativet innebär att lämplig myndighet ges bemyndigande att meddela föreskrifter avseende de i vägledningen mest centrala delarna, däribland vad som får och ska beaktas vid beslut om tillstyrkan (se ovan ang. åtgärd 1).

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Åtgärden avser att bidra till ökad tydlighet kring hur bestämmelsen om kommunal tillstyrkan ska tillämpas samt klargöra vilka omständigheter kommunen ska och får beakta vid beslut om tillstyrkan.

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

En kodifiering (i detta förslag genom införande i föreskrift) kan bidra till en mer korrekt, enhetlig, förutsebar och därmed rättssäker tillämpning av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan.

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

Särbehandlingen av vindkraft i förhållande till annan tillståndspliktig verksamhet skulle kvarstå, i och med konstruktionen med kommunal tillstyrkan. Åtgärden skulle kräva både författningsändringar och föreskriftsarbete. Åtgärden hanterar inte problematiken kring huruvida ett nytt beslut om tillstyrkan behövs vid ändringstillstånd eller där ett nytt tillstånd ska ersätta ett tillstånd vars giltighetstid löper ut. Att överföra relevanta delar av dagens vägledning till föreskriftsform skulle innebära att dagens råd blir bindande regler. Även om råden kodifieras och blir bindande regler bedöms det ändå finnas ett visst utrymme för tolkning. Det gör att det kan finnas skäl att anta att efterlevnaden av reglerna inte kommer att vara fullständig. Ytterligare en föreskrift motverkar även målsättningen om regelförenkling.

GENOMFÖRBARHET

Åtgärden bedöms vara relativt komplicerad att genomföra. Skälet till detta är huvudsakligen författningstekniskt. Det skulle troligen krävas ändring i både lag och förordning för bemyndigandet i sig. Det måste också utredas vilken myndighet som är bäst lämpad att besluta om aktuella föreskrifter. Föreskrifterna i sig måste

vara förenliga med regleringar på det kommunala området. Huvuddelen av det som skulle föreskrivas finns dock redan som råd i vägledningen. Innan föreskrifter som kan få inte oväsentliga kostnadseffekter för kommuner kan beslutas, ska regeringens medgivande att besluta om föreskrifterna inhämtas. Den omständigheten att åtgärden kräver ett nytt bemyndigande bör dock medföra att föreskrifterna som sedan följer redan bör ha övervägts vid bemyndigandet.

6.1.3 Åtgärd 3. Ändra MB 16:4 till att kräva aktivitet för avstyrkan istället för som idag aktivitet för tillstyrkan

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDENS UTFORMNING

Åtgärdsalternativet skulle innebära att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan ändras i enlighet med följande eller liknande: ”Tillstånd till en anläggning för vindkraft får inte ges om den kommun där anläggningen avses uppföras har avstyrkt det. Om avstyrkan inte skett senast 120 dagar (förslag) efter att förfrågan om tillstyrkan getts in till kommunen ska kommunen anses ha tillstyrkt anläggningen”. Det skulle även, i särskilda fall, finnas möjlighet att meddela visst anstånd med besked från kommunen.

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Åtgärden är huvudsakligen tänkt att bidra till att minska antalet ärenden där den beslutande kommunen drar ut på tiden eller inte beslutar alls i frågan. Alternativet är också tänkt att göra den beräknade tidsåtgången för en tillståndsprocess mer förutsebar. Åtgärden skulle även kunna medföra att handläggningstiden för beslut om kommunal tillstyrkan, och i förlängningen handläggningstiden för tillståndsärenden, generellt förkortas.

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

En begäran om tillstyrkan skulle med detta alternativ alltid leda till någon form av beslut från kommunens sida, och inom en bestämd tidsrymd. I och med att ett för sent eller uteblivet beslut innebär att etableringen anses tillstyrkt, bedöms förslaget även medföra att frågan om tillstyrkan får högre prioritet hos beslutande kommun.

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

Vindkraftens särbehandling i förhållande till annan tillståndspliktig verksamhet kvarstår, i och med konstruktionen med kommunal tillstyrkan. Åtgärden hanterar inte problematiken kring huruvida ett nytt beslut om tillstyrkan behövs vid ändringstillstånd eller där ett nytt tillstånd ska ersätta ett tillstånd vars giltighetstid löper ut. Det finns risk att kommunen inte anser sig ha tillräcklig tid att bereda ärendet och att tidsbristen i sig leder till att anläggningen avstyrks endast av skälet att ärendet inte hann beredas. Det kan även vara vanskligt att bestämma en rimlig svarstid. Förslaget om 120 dagar utgår från att huvuddelen av alla kommunfullmäktige sammanträder minst var tredje månad.

GENOMFÖRBARHET

Åtgärden skulle endast innebära en ändring av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i miljöbalken. Det skulle behöva utredas vilken tidsfrist som skulle anses

mest lämplig. Inga övriga följdändringar bedöms nödvändiga. Vägledning i kombination med informationsinsatser skulle kunna underlätta genomförandet.

6.1.4 Åtgärd 4. Tidig tillstyrkan och genomför ändringar/förtydliganden i miljöbalken avseende remiss- och beslutsförfarande

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDENS UTFORMNING

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan, MB 16:4 skulle upphävas. För att ersätta bestämmelsen skulle en ny bestämmelse införas i miljöbalkens 22 kapitel. Bestämmelsen skulle ange att en ansökan om tillstånd till en anläggning för vindkraft ska innehålla en kommunal tillstyrkan.

En tidigarelagd tillstyrkan skulle kunna utformas på sådant sätt att kommunens tillstyrkan blev bindande i den bemärkelsen att prövningsmyndigheten kan gå vidare med prövningen även i de fall kommunen senare skulle ändra inställning. Tillstyrkansinstitutet skulle därmed snarast anta formen av ett tidigt principiellt ställningstagande enbart till frågan om användningen av mark och vatten.

Ovan nämnda förändringar skulle i detta åtgärdsalternativ kombineras med att kommunens roll när ansökan slutligen formuleras stärktes. Detta skulle främst kunna ske genom att kommunens roll som remissinstans/part i den senare miljöprövningsprocessen uttryckligen förtydligades och förstärktes, se vidare nedan.

För att etablera institutet tidigarelagd kommunal tillstyrkan skulle formen för detta kodifieras. Möjliga former utvecklas vidare nedan under rubriken "Rättsinstitutet kommunal tillstyrkan".

Tidigarelagd kommunal tillstyrkan

Den nya tidpunkten för den kommunala tillstyrkan i detta åtgärdsalternativ skulle innebära att beslut om tillstyrkan måste inhämtas innan det att tillståndsansökan ges in till prövningsmyndigheten. Ansökan är således inte komplett utan en kommunal tillstyrkan. I praktiken skulle detta innebära att prövningsmyndigheten har att avvisa ansökan i de fall ansökan inte är förenad med en kommunal tillstyrkan. Det skulle ankomma på sökanden att tillse att ansökan är komplett eller kompletteras i behövliga delar.

I detta skede av processen föreligger i normalfallet ingen komplett tillståndsansökan. Frågan om lämpligt underlag måste utredas vidare för denna åtgärd.

Den omfattning av verksamheten som kommunen tillstyrker utgör i den följande processen den yttre ramen för hur ansökan slutligen får utformas. I det fall ansökan

går utöver vad kommunen tillstyrkt är prövningsmyndigheten således förhindrad att pröva de överskjutande delarna.

I det fall kommunens tillstyrkan överprövas ska det, i likhet med idag, endast ske inom ramen för 10 kap. kommunallagen (laglighetsprövning eller s.k. kommunalbesvär).

Rättsinstitutet kommunal tillstyrkan

Rättsinstitutet kommunal tillstyrkan i dess nya form skulle behöva kodifieras eller formaliseras och vi bedömer att det skulle kunna genomföras antingen genom:

- att ett blankettförfarande införs genom vilket den kommunala tillstyrkan inhämtas
- att regeringen utfärdar föreskrifter som utförligare beskriver kommunalt tillstyrkan, eller genom
- att en lag om kommunal tillstyrkan stiftas i anslutning till upphävandet av 16 kap. 4 § miljöbalken.

I samtliga av dessa förslag kan vägledningen om den nuvarande kommunala tillstyrkan utgöra grunden för vad som kodifieras/formaliseras.

Stärkande av kommunens roll i miljöprövningsprocessen

Som framgår ovan innebär en tidigareläggning av tillstyrkanstidpunkten att kommunens beslutsunderlag i normalfallet inte kommer att vara en fullständig tillståndsansökan. Från tidpunkten för tillstyrkan kommer ansökan och miljökonsekvensbeskrivning normalt att förändras i större eller mindre omfattning. Efter kompletteringar, kungörelse och remissförfarande kan ansökan således ha ett förändrat innehåll i förhållande till när tillstyrkan lämnades. För att kommunen ska ha kvar avgörandet avseende användningen av mark och vatten även vad gäller vindkraftsetableringens utformning och omfattning i den kompletta tillståndsansökan skulle kommunens möjlighet att påverka under kompletteringsfas och remissförfarande kunna stärkas genom tillägg och ändringar i miljöbalken. Kommunens yttrande skulle i relevanta delar i ökad omfattning kunna ges särskild vikt vid en miljöbalksprövning av vindkraftsverksamhet. Särskild hänsyn skulle tas till yttrandet i de delar det rör användningen av mark och vatten. Formerna för detta skulle behöva utredas vidare.

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Kommunal tillstyrkan som processförutsättning kvarstår, men förändras så att den kommunala tillstyrkan blir en förutsättning för att ansökan ska kunna lämnas in, och inte som idag, för att tillstånd ska kunna ges. Denna åtgärd skulle tydliggöra att tillstyrkan gäller kommunens principiella inställning till användningen av mark och vatten. Osäkerheten kring besked sent i prövningsprocessen elimineras. Belastningen på prövningsmyndigheterna minskar när tillstyrkansbeslutet inte behöver inväntas. Åtgärden skulle också kunna göra den beräknade tidsåtgången för prövningsmyndigheternas tillståndsprocess mer förutsebar.

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

Kommunernas möjlighet att påverka i de delar det faktiskt rör användningen av

mark och vatten förtydligas och förstärks. Den kommunala tillstyrkan skulle komma i ett tidigt skede, vilket ökar förutsebarheten både för prövningsmyndighet och verksamhetsutövare. Då tillstyrkan ska inhämtas innan ansökan ges in bör detta medföra stora processekonomiska vinster i allmänhet, och i synnerhet för prövningsmyndigheterna. Verksamhetsutövare som får tidigare besked om kommunens inställning kan minska den initiala ekonomiska risken. Avsikten med åtgärden vore också att tidigarelägga den politiska aspekten av beslutet och även att förtydliga den sakliga aspekten i själva miljöprövningen. Vikten av en tidig dialog mellan verksamhetsutövare och kommun ökar.

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

Vindkraftens särbehandling i förhållande till annan tillståndspliktig verksamhet kvarstår i och med att konstruktionen kommunal tillstyrkan behålls, men i annan form. Vindkraften ges en särställning i miljöprövningsprocessen gentemot andra miljöfarliga verksamheter, eftersom kommunen med denna åtgärd får en stärkt roll som remissinstans i vindkraftsärenden för att kompensera för informationsbristen i det tidigare skedet för tillstyrkansbeslutet. Problematiken kring huruvida ett nytt beslut om tillstyrkan behövs vid ändringstillstånd eller där ett nytt tillstånd ska ersätta ett tillstånd vars giltighetstid löper ut, kvarstår. Prövningsmyndigheternas avvägning mellan motstående intressen kompliceras. Det finns en risk att kommunen i det tidiga skedet inte anser sig ha tillräckligt underlag för att tillstyrka en etablering och därför väljer att avstyrka den.

GENOMFÖRBARHET

Förslaget bedöms vara praktiskt genomförbart. Ytterligare utredning kring vilken författningskonstruktion som ger bäst resultat behöver dock genomföras, både vad avser tillstyrkansinstitutet och ändringarna kring partsrollen.

6.1.5 Åtgärd 5. Tidig tillstyrkan

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDENS UTFORMNING

Åtgärden är en variant av åtgärd 4 (se 6.1.4 ovan) och omfattar enbart delen om att tidigarelägga tidpunkten för tillstyrkan. Kommunens roll i miljöprövningsprocessen stärks inte ytterligare jämfört med nuvarande ordning i miljöbalken. Åtgärden skulle innebära att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan, MB 16:4, upphävs och istället införs en ny bestämmelse i miljöbalkens 22 kapitel om kommunal tillstyrkan. En utförligare beskrivning av en sådan ny bestämmelse om kommunal tillstyrkan redovisas i avsnitten ”Tidigarelagd tillstyrkan”, och ”Rättsinstitutet kommunal tillstyrkan” ovan.

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Åtgärden hanterar samma problem som åtgärd 4, se ovan i avsnitt 6.1.4.

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

Den kommunala tillstyrkan skulle komma i ett tidigt skede, vilket skulle öka förutsebarheten både för prövningsmyndighet och verksamhetsutövare. Då tillstyrkan skulle inhämtas innan ansökan ges in borde detta medföra stora processekonomiska vinster i allmänhet, och i synnerhet för prövnings-

myndigheterna. Verksamhetsutövare som får tidigare besked om kommunens inställning kan minska den initiala ekonomiska risken. Åtgärdsalternativet skulle även tidigarelägga den politiska aspekten av beslutet och förtydliga den sakliga aspekten i själva miljöprövningen. Vikten av en tidig dialog mellan verksamhetsutövare och kommun bedöms öka. Prövningsprocessen för vindkraft skulle med en åtgärd av denna karaktär kunna bli mer likställd övrig prövning av miljöfarlig verksamhet. I åtgärd 5 blir författningsarbetet mindre omfattande än i åtgärd 4 och prövningsmyndigheternas avvägning mellan motstående intressen blir mindre komplicerad jämfört med åtgärd 4.

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

Vindkraftens särbehandling i förhållande till annan tillståndspliktig verksamhet genom konstruktionen med kommunal tillstyrkan skulle kvarstå men i annan form. Problematiken kring huruvida ett nytt beslut om tillstyrkan skulle behövas vid ändringstillstånd eller där ett nytt tillstånd ska ersätta ett tillstånd vars giltighetstid kvarstår. Det finns en ökad risk att kommunen i det tidiga skedet inte anser sig ha tillräckligt underlag för att tillstyrka en etablering och därför väljer att avstyrka den. Åtgärden har i stort samma nackdelar som åtgärd 4, men i åtgärd 5 blir författningsarbetet mindre omfattande.

GENOMFÖRBARHET

Åtgärden bedöms vara genomförbar. Ytterligare utredning kring vilken författningskonstruktion som skulle ge bäst resultat behövs.

6.1.6 Åtgärd 6. Upphäv MB 16:4 och genomför ändringar/förtydliganden i miljöbalken avseende remiss- och beslutsförfarande samt eventuellt angående rätten att överklaga

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDENS UTFORMNING

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan upphävs i denna åtgärd. Tillägg och ändringar i miljöbalken skulle göras med innebörden att kommunens yttrande i relevanta delar i ökad omfattning skulle ges särskild vikt vid en miljöbalksprövning av vindkraftsverksamhet. Särskild hänsyn skulle i detta åtgärdsalternativ tas till yttrandet i de delar det rör användningen av mark och vatten. Syftet med tilläggen och ändringarna skulle vara att säkerställa ett långtgående kommunalt inflytande över användningen av mark och vatten.

Kommunen får i dagsläget föra talan i miljöprövningsprocessen för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen. I denna åtgärd skulle, om det ansågs nödvändigt, särskilt föreskrivas om ytterligare möjlighet för kommunen att överklaga ett tillstånd som går emot kommunens inställning i frågan om användning av mark och vatten. En sådan lösning skulle exempelvis kunna utformas så att en kommun i mål om vindkraftsverksamhet även fick överklaga i de fall en tillståndsgiven verksamhet påtagligt kan motverka kommunens användning av mark- och vattenområden.

I en åtgärd med denna utformning skulle kommunen få ökad tyngd som remissinstans. Sammantaget med kommunens översiktsplanering, samt rätten att överklaga, skulle kommunen i praktiken kunna ha ett avgörande inflytande i tillståndsprocessen även då möjligheten till kommunal tillstyrkan upphörde.

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Kommunal tillstyrkan som förutsättning för tillstånd skulle försvinna samtidigt som kommunens möjlighet att påverka användningen av mark och vatten skulle bestå i stor utsträckning. Tillståndsprocessen skulle bli mer rättssäker och sakorienterad och därmed skulle risken minskas för att ovidkommande hänsyn tas. Problematiken kring huruvida ett nytt beslut om tillstyrkan behövs vid ändringstillstånd eller där ett nytt tillstånd ska ersätta ett tillstånd vars giltighetstid löper ut, skulle lösas i sin helhet.

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

I och med att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan skulle utmönstras likställs vindkraft i detta avseende med andra tillståndspliktiga verksamheter. Processen skulle bli mer transparent då kommunen för att vinna gehör för sin inställning under remissförfarandet måste redovisa sakliga skäl för sin inställning. Kommunernas möjlighet att påverka i de delar det faktiskt rör användningen av mark och vatten förtydligas och skulle förstärkas om talerätten utökas. Tillsammans med översiktsplanerna och kommunernas talerätt torde även i fortsättningen innebära att tillstånd till en vindkraftsanläggning inte skulle ges mot den berörda kommunens vilja. Därmed skulle även vikten av att kommunen har en aktuell och tydlig översiktsplan öka. Åtgärden bör kunna bidra till en effektivare tillståndsprocess i första instans, dvs. miljöprövningsdelegation eller mark- och miljödomstol (om vattenverksamhet berörs).

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

Vindkraftens särbehandling i förhållande till annan tillståndspliktig verksamhet skulle kvarstå men i annan form. Ändringarna som rör remissförfarandet skulle innebära att vindkraften ges en särställning i miljöprövningsprocessen, vilket bedöms innebära komplicerade författningslösningar som går emot miljöbalkens systematik. Kommunernas överklagandefrekvens skulle kunna öka. Prövningsmyndigheternas avvägning både mellan vad som framförs av de som har talerätt och mellan motstående intressen skulle kunna kompliceras.

GENOMFÖRBARHET

Åtgärden bedöms vara genomförbar. Ytterligare utredning kring vilken författningskonstruktion som ger bäst resultat skulle dock behöva genomföras och det bedöms som osäkert om det är möjligt att hitta en lagteknisk konstruktion som vore väl fungerande. Ändringar skulle behöva genomföras i miljöbalken, som skulle kunna ändra på dess systematik, och eventuellt i vissa av dess förordningar. Omfattningen bestäms av vilket alternativ på författningskonstruktion som bedöms lämplig att genomföra.

6.1.7 Åtgärd 7. Upphäv MB 16:4

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDENS UTFORMNING

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan upphävs i denna åtgärd, med utgångspunkten att prövningen är fullständig utan kommunal tillstyrkan.

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Åtgärden löser till allra största delen de problem som har en koppling till bestämmelsen och som redovisats i problembeskrivningen i kap. 4 ovan. Tillståndsprocessen i denna del av miljöprövningen blir effektivare och mer rättssäker. Problematiken kring huruvida ett nytt beslut om tillstyrkan behövs vid ändringstillstånd eller där ett nytt tillstånd ska ersätta ett tillstånd vars giltighetstid löper ut, skulle lösas i sin helhet.

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

Åtgärden skulle kraftigt kunna effektivisera tillståndsprocessen i den del där handläggningstiden berott på att miljöprövningsdelegationen väntat på kommunens beslut. Förutsebarheten och transparensen skulle öka. Vidare möjliggör denna ordning att frågor som påverkar mark- och vattenanvändningen kan prövas i sak inom ramen för tillståndsprövningen samt genom möjligheten att överklaga beslut av miljöprövningsdelegationerna. Vidare skulle vindkraft likställas med andra tillståndspliktiga verksamheter när det gäller tillståndsprövning enligt miljöbalken.

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

Formellt sett skulle kommunernas möjlighet att påverka användningen av mark och vatten inskränkas. Det finns även en risk att kommunens inställning inte i tillräcklig omfattning beaktas i tillståndsprövningen. I praktiken bedöms dock det kommunala självstyret att kvarstå, genom kommunens möjlighet att styra vindkraftsetableringar genom översiktsplanering samt kommunens möjlighet att föra talan som part i tillståndsprocessen. Detta var även den slutsats som Miljöprocessutredningen kom fram till i delbetänkandet om prövning av vindkraft¹⁶, angående förslaget om att ta bort dubbelprövningen av vindkraftsanläggningar. Förutsättningarna bör vara desamma idag. Tillstyrkansinstitutet har medfört att det i många fall funnits en konstruktiv diskussion mellan kommuner och projektörer som lett till att kommunerna i allt större omfattning redan i förväg varit tydliga med vilka typer av etableringar som kan medges. Om tillstyrkaninstitutet tas bort kan incitamenten för att föra en sådan dialog komma att minska.

GENOMFÖRBARHET

Åtgärden är juridiskt och praktiskt genomförbar.

¹⁶ Prövning av vindkraft. SOU 2008:86. Delbetänkande i Miljöprocessutredningen.

6.2 Åtgärder som har studerats men prioriterats bort

I det inledande utredningsarbetet har ytterligare åtgärder studerats, men dessa har prioriterats bort eftersom de inte bedöms vara rimliga att genomföra. Dessa åtgärder redovisas nedan.

6.2.1 **Ändring av MB 16:4 enligt följande: Tillstånd till anläggning för vindkraft inom område som inte omfattas av översiktsplan för vindkraft får inte lämnas om kommunen motsatt sig lokaliseringen**

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDEN

Åtgärden skulle innebära att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan ändras med avsikt att ge kommunen möjlighet att avstyrka en etablering endast i de fall den sker utanför ett område som bedömts lämpligt för vindbruk i översiktsplanen.

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Åtgärden skulle innebära att tillstyrkan som förutsättning för tillstånd försvann för områden som kommunen redan behandlat i översiktsplanen. Insatsen skulle alltså innebära att kommunen endast behövde ta beslut om att tillstyrka/avstyrka en etablering i de fall vindkraft planeras utanför områden där mark- och vattenanvändningen bedömts gällande vindkraft i översiktsplanen. Projektörerna skulle med stöd av översiktsplanen på förhand kunna avgöra om kommunen tillstyrker etableringen. Förslaget skulle därför kunna medföra att projektörer främst söker tillstånd i områden som är planerade för vindkraft i översiktsplaner, och att etableringar utanför sådana områden därmed minskar i omfattning. Avsikten skulle sammanfattningsvis vara att tillståndsprocessen blir mer rättssäker och förutsebar för områden som pekats ut i översiktsplanen.

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

Åtgärden skulle kunna innebära att en aktuell översiktsplan kunde utgöra underlag för val av etableringsområden för vindkraft. Borttagande av kommunal tillstyrkan inom bedömda områden skulle också innebära att vindkraft inom dessa områden behandlas mer likt annan miljöfarlig verksamhet. För prövningsmyndigheter och projektörer skulle förslaget kunna medföra att prövningsprocessen blir mer förutsebar i dessa områden, vilket minskar kostnaderna för projektörer och prövningsmyndigheter.

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

En åtgärd med denna utformning skulle innebära att en specifik del av översiktsplanerna indirekt skulle bli bindande för kommunerna. Det är högst tveksamt om det är ett lämpligt förfarande, då kommunernas översiktsplaner endast är vägledande vid beslut om mark- och vattenanvändning. Det är också tveksamt om just vindkraft är av sådant allmänt intresse att det ska ges en sådan särställning i översiktsplaneringen. Det finns även en avsevärd retroaktivitetsproblematik. För att det skulle vara rimligt att införa en bestämmelse av denna karaktär borde redan

beslutade översiktsplaner inte omfattas. I annat fall skulle kommunerna vara bundna av översiktsplaner som beslutats innan vindkraften fick den särställning som bestämmelsen skulle medföra. Detta skulle innebära att endast ett fåtal planer skulle omfattas och att bestämmelsen framförallt skulle vara framtidsytande. Förslaget skulle även förutsätta en kontinuerlig uppdatering av översiktsplaner på ett sätt som inte har skett hittills.

Ytterligare en nackdel med åtgärden är att för de områden som inte hanterats i den översiktliga planeringen kvarstår de problemställningar som är kopplade till kommunal tillstyrkan, såsom långa handläggningstider och avsaknad av beslutskriterier.

GENOMFÖRBARHET

Lagtekniskt skulle åtgärden innebära en ändring av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i miljöbalken. Ändringen, med avseende på att delar av en översiktsplan indirekt skulle bli bindande, skulle dock vara av sådan karaktär att den bedöms som orimlig att genomföra. Eventuella följdändringarna i PBL riskerar bli omfattande och svårhanterliga, samt göra ingrepp i systematiken kring planprocessen.

6.2.2 Ändring av MB 16:4 enligt följande: Tillstånd till anläggning för vindkraft inom område som inte omfattas av riksintresse vindbruk får inte lämnas om kommunen motsatt sig lokaliseringen

BESKRIVNING AV ÅTGÄRDEN

Åtgärden skulle innebära att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan ändras med avsikt att ge kommunen möjlighet att avstyra en etablering endast i de fall den sker utanför ett område som omfattas av riksintresse vindbruk enligt 3 kap 8 § miljöbalken.

PROBLEM SOM ÅTGÄRDEN HANTERAR

Kommunal tillstyrkan som förutsättning för tillstånd skulle försvinna för områden som är angivna som riksintressen för vindbruk. Tillståndsprocessen för dessa områden skulle bli mer rättssäker. Med denna utformning av bestämmelsen skulle det bli tydligare att det är lokaliseringens lämplighet för vindkraft som kommunen ska ta ställning till. Åtgärden hanterar även på vilken nivå ett beslut om avstyrkan ska tas inom kommunen. Förslaget skulle kunna medföra att projektörer främst söker tillstånd i områden som är utpekade som riksintresse vindbruk enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och att etableringar utanför sådana områden minskar i omfattning.

För områden som inte omfattas av riksintresse för vindbruk skulle den kommunala processen vid beslut om avstyrkan vara snarlik den tidigare tillstyrkanprocessen med liknande problemställningar.

FÖRDELAR MED ÅTGÄRDEN

Åtgärden skulle innebära att riksintressen för vindbruk utgjorde underlag för lämpliga områden för vindkraft, vilket innebär att riksintressenas roll i

tillståndsprocessen förstärks och tydliggörs. Borttagandet av kommunal tillstyrkan inom dessa områden skulle också innebära att vindkraft bedömdes likartat som andra miljöfarliga verksamheter. Förslaget skulle kunna effektivisera tillståndsprocessen för etableringar som planeras inom angivna riksintresseområden för vindbruk. För prövningsmyndigheter och projektörer skulle det kunna medföra att prövningsprocessen blev mer förutsebar och prövningsmyndigheternas handläggningstid skulle troligen förkortas, vilket bör leda till minskade kostnader för projektörer och prövningsmyndigheter.

NACKDELAR MED ÅTGÄRDEN

En nackdel med åtgärden vore att den skulle innebära att riksintresse för vindbruk ges en särställning gentemot andra riksintressen i tillståndsprocessen, vilket kan ifrågasättas om det kan anses rimligt. Åtgärden innebär vidare att för områden som inte är inom riksintresse för vindbruk kvarstår de problemställningar som är kopplade till kommunal tillstyrkan, såsom långa handläggningstider och avsaknad av beslutskriterier. Vissa av de problem som nämns kring den bortprioriterade åtgärden i avsnitt 6.2.1. gör sig i övrigt gällande även när det gäller denna åtgärd.

GENOMFÖRBARHET

Det bedöms inte vara möjligt att genomföra denna åtgärd, bl.a. mot bakgrund av att den skulle innebära att riksintresse vindbruk ges en särställning i tillståndsprocessen, som inte anses rimlig samt att konsekvenserna av att ge ett riksintresse denna bindande verkan är svåröverblickbara.

6.2.3 Möjlighet att överklaga beslut om tillstyrkan

En central del i kritiken mot bestämmelsen om kommunal tillstyrkan från framför allt vindkraftsprojektörer, men även från politiker och jurister som är verksamma inom vindkraftsområdet, handlar om att det inte är möjligt att överklaga kommunens beslut om tillstyrkan/avstyrkan i sak. Därför har denna fråga analyserats i den inledande studien av olika åtgärder.

Det kommunala beslutet om tillstyrkan är i nuläget ett så kallat beslut i den oreglerade kommunförvaltningen. Beslutet är således inte ett förvaltningsbeslut utan prövas inom ramen för 10 kap. kommunallagen (laglighetsprövning eller s.k. kommunalbesvär) och kan därmed endast överklagas av en kommunmedlem. Även om det vore möjligt att utvidga kretsen till att omfatta exempelvis även verksamhetsutövare skulle problemet kvarstå. En laglighetsprövning avser nämligen endast ett besluts laglighet och inte dess lämplighet.

Beslut om kommunal tillstyrkan omfattas inte heller av bestämmelsen om motivering i 20 § förvaltningslagen (1986:223). Det bedöms heller inte lämpligt att införa en bestämmelse i miljöbalken som ska reglera kommunens handläggning av denna typ av ärenden. Frågan om motivering måste troligtvis hanteras i annan ordning. Det är därför inte troligt att en klagande verksamhetsutövare, i den mån den skulle tillerkännas klagorätt, skulle vinna framgång i andra fall än där formella fel begåtts. Kommunens inställning i frågan i sig kan i praktiken inte prövas. Ett

annat problem är att beslut om kommunal tillstyrkan kan ersättas med ett nytt beslut. Kommunen kan således ersätta eventuella upphävida beslut med ett nytt likalydande beslut.

Ett alternativ skulle möjligen vara att skapa en möjlighet att överklaga tillstyrkansbeslutet särskilt eller i annan ordning. Det bedöms dock bli en komplicerad konstruktion att överpröva en kommuns beslut inom ramen för överprövningen av ett tillståndsbeslut eller som en parallell process. Det skulle sannolikt även att öka antalet överklaganden av miljötillståndet i sig och det är tveksamt om det skulle gynna någon intressent att ha en parallell överklagandeprocess i frågan om tillstyrkan. Sammanfattningsvis kan det säkerligen framstå som attraktivt att kunna överklaga kommunens beslut. Det är dock inte troligt att en sådan lösning skulle effektivisera tillståndsprocessen, varför något sådant förslag inte har studerats vidare inom ramen för denna utredning.

6.3 Slutsatser kring åtgärder i den inledande utredningen

Inom ramen för uppdraget har det utarbetats ett antal alternativa åtgärder kopplat till förändringar av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan.

Gemensamt för samtliga undersökta alternativ, utom ett, är att de ur ett författningsperspektiv bedöms möjliga att genomföra. Samtliga åtgärder bedöms även medföra någon form av förenkling, antingen i form av ett mindre antal processer, kortare handläggningstid, förutsebarhet och/eller minskade kostnader för företag och myndigheter. Det som skiljer förslagen åt är i vilken grad uppdragets mål om att tillståndsprocessen ska underlättas och bli mer rättssäker nås, vilken omfattning kommunernas inflytande över användningen av mark och vatten påverkas samt hur stora förändringar i nuvarande lagstiftning som skulle behöva göras.

Åtgärderna är medvetet utformade på ett sådant sätt att de täcker hela spektrat från nuvarande reglering till ett fullständigt upphävande. Flera av åtgärderna går även att kombinera i varierande grad.

SAMMANTAGEN BEDÖMNING

En översikt av bedömningarna av de studerade åtgärdsförslagen återges i tabell 1, se nedan.

Bedömningen är gjord utifrån huvudkriterierna att åtgärderna ska underlätta tillståndsprocessen, ge en mer rättssäker process, beakta kommunernas planmonopol, samt vara juridiskt och praktiskt genomförbara. Gällande kriterierna, se även avsnitt 3.2.2 Kriterier för bedömning.

Tabell 1. Översikt studerade åtgärder – bedömningar utifrån valda kriterier

Åtgärd	Underlätta tillståndsprocessen	Mer rättssäker process	Beaktar kommunens planmonopol	Genomförbar
1. Förtydliga vägledningen	Mycket liten effekt	Ingen effekt	Ingen förändring	Ja
2. Ta fram föreskrifter	Liten effekt	Liten effekt	Ingen förändring	Ja
3. Kräv aktivitet för avstyrkan inom tidsram	Viss effekt	Viss effekt	Ingen förändring	Ja
4. Tidig tillstyrkan och stärk kommunens roll som remissinstans	Medelstor effekt p.g.a. att den stärkta rollen som remissinstans försvårar avvägningen mellan olika intressen.	Stor effekt	Visst minskat inflytande för kommunen eftersom tillstyrkan blir bindande tidigare	Ja
5. Tidig tillstyrkan	Stor effekt	Stor effekt	Visst minskat inflytande för kommunen eftersom tillstyrkan blir bindande tidigare	Ja
6. Upphäv MB 16:4 och stärk kommunens roll som remissinstans	Medelstor effekt	Stor effekt	Visst minskat inflytande för kommunen	Nej, bedöms ge en olämplig lagkonstruktion och försvåra tillämpningen
7. Upphäv MB 16:4	Mycket stor effekt	Mycket stor effekt	Minskat inflytande jämfört med idag	Ja

Den sammantagna bedömningen av studerade åtgärder visar att det endast är åtgärd 7 Upphäv MB 16:4 som uppnår ”Mycket stor effekt” för båda kriterierna ”Underlätta tillståndsprocessen” och ”Mer rättssäker process”. Denna åtgärd medför emellertid minskat inflytande för kommunerna än idag. Åtgärd 5 Tidig tillstyrkan uppnår stor effekt på både kriterierna ”underlätta tillståndsprocessen” och ”mer rättssäker process” och bedöms påverka kommunernas inflytande i mindre grad, i och med att beslutet om tillstyrkan skulle bli bindande tidigare än idag. Övriga studerade åtgärder bedöms i mindre utsträckning bidra till att tillståndsprocessen underlättas och blir mer rättssäker. Åtgärd 6 Upphäv MB 16:4 och stärk kommunens roll som remissinstans, bedöms inte vara genomförbar, eftersom den skulle resultera i en olämplig lagkonstruktion och försvåra tillämpningen jämfört med idag.

Mot denna bakgrund bedöms åtgärd 5 och åtgärd 7 vara de åtgärder som i störst utsträckning leder till att målet i detta uppdrag nås, dvs. att tillståndsprocessen för etablering av vindkraft ska underlättas och bli mer rättssäker. De två utvalda

åtgärderna bedöms även i störst utsträckning hantera de problem som är kopplade till bestämmelsen om kommunal tillstyrkan, se kap. 5 Problembeskrivning. En utförligare beskrivning och analys av dessa två åtgärder redovisas i kap. 7 Juridisk analys av utvalda åtgärder.

7 Juridisk analys av utvalda åtgärder

I detta kapitel redovisas en juridisk analys av två åtgärder; ”Upphäv MB 16:4” respektive ”Tidigare tillstyrkan”. Energimyndigheten och Naturvårdsverket bedömer att dessa två åtgärder är effektiva för att uppnå målet i uppdragsformuleringen om att underlätta tillståndprocessen och att göra den mer rättssäker, och har därför valt att analysera dessa åtgärder vidare.

7.1 Åtgärden Upphäv MB 16:4

Åtgärden Upphäv MB 16:4 syftar till att hantera problem kopplade till kommunal tillstyrkan genom att så långt möjligt likställa prövningen av vindkraftverksamhet med andra tillståndspliktiga verksamheter. Det övergripande syftet med åtgärden är att åstadkomma en mer effektiv prövningsprocess samtidigt som det anknyter till kommunens möjligheter att styra mark- och vattenanvändning inom kommunen genom planeringsinstrument.

Bestämmelsen i 16 kap. 4 § miljöbalken om kommunal tillstyrkan upphävs. Kommunen frantas därmed möjligheten att, beträffande tillståndspliktiga vindkraftverk, genom den kommunala tillstyrkan med ensamrätt besluta om lämplig användning av mark- och vattenområden inom kommunen. Genom sin ställning som part i miljöprövningsprocessen kan kommunen alltså påverka tillåtelse till och/eller utformning av vindkraftverksamhet utifrån sakligt grundade miljömässiga skäl. I de fall ett tillståndsbeslut enligt miljöbalken inte överensstämmer med kommunens inställning till mark- och vattenanvändningen har kommunen precis som idag möjlighet att överklaga dom eller beslut om tillstånd.

Vidare har kommunen möjlighet att påkalla regeringsprövning av större vindkraftsprojekt med stöd av 17 kap. miljöbalken.

Kommunen har därutöver möjlighet att styra användningen av mark- och vattenområden inom kommunen genom planeringsinstrument. Vindkraftsprojekt planeras oftast i glesbygdsområden där krav på detaljplan inte föreligger. Den kommuntäckande översiktsplanen är därför i regel det planeringsinstrument som kan användas när det gäller styrning av var vindkraften bör lokaliseras i kommunen. Även om översiktsplanen inte är juridiskt bindande tillmäts aktuella och väl underbyggda översiktsplaner enligt praxis stor betydelse när det gäller frågan om lämplig lokalisering av vindkraftverksamhet. Visst inflytande kan även sägas finnas vid planering utifrån nationellt perspektiv genom bestämmelserna om hushållning av mark- och vattenområden i 3 och 4 kap. miljöbalken. Gällande bestämmelser genom vilka kommunen kan styra lämplig mark- och

vattenanvändning och därigenom påverka eventuella vindkraftsetableringar redovisas utförligare i kap. 4.

Åtgärden är i stort sett likalydande med det förslag som lämnades i utredningen *Prövning av vindkraft* (SOU 2008:86), och en del slutsatser från den utredningen samt den efterföljande propositionen *Prövning av vindkraft* (2008/09:146) har arbetats in i utformningen.

7.1.1 Vindkraft och prövningsprocessen – en bakgrund

I utredningen SOU 2008:86 kom man fram till att för sådana vindkrafts-anläggningar som ligger utanför områden där konkurrensen på mark- och vatten är stor, är det inte rimligt att ställa krav på detaljplan. Vidare kom utredningen fram till att tillståndspliktiga vindkraftverk inte skulle vara underkastade bygglovsprövning. Bakgrunden till dessa ställningstagande var att Sverige vid den tidpunkten avsåg att kraftigt utöka utbyggnaden av vindkraft och utredningen hade att lämna förslag på en snabbare och enklare process för planering och uppförande av vindkraftverk. Dessa förutsättningar har inte förändrats ur ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv trots att utbyggnadstakten av vindkraft för närvarande har dämpats som en följd av låga el- och elcertifikatpriser som lett till minskad lönsamhet för många projekt. Energikommisionens betänkande *Kraftsamling för framtidens energi* (SOU 2017:2) beskriver Sveriges långsiktiga energipolitik. Betänkandet lyfter fram att en fortsatt utbyggnad av vindkraften är viktig för att Sverige år 2040 ska ha 100 procent förnybar elproduktion.

Att tillståndspliktiga vindkraftverk undantas från krav på bygglov och detaljplanereglering innebär visserligen att vindkraften i jämförelse med en del andra tillståndspliktiga verksamheter får en viss särställning vad gäller plan- och byggprocessen. Vindkraftens särställning kan dock motiveras med att vindkraft bör jämföras med nyttjandet av andra förnybara naturresurser såsom fiske, rennärning samt jord- och skogsbruk (se prop. 2005/06:143). De vindkraftsparken som behöver byggas för att uppnå Sveriges mål om förnybar energi ligger också till stor del i områden där omgivningspåverkan är mer begränsad. Dessa områden kan i och för sig innehålla andra värden som påverkas, såsom renskötsel eller höga naturvärden, men avvägningen lämpar sig i så fall bäst inom ramen för tillståndsprövning enligt miljöbalken. I vindkraftsärenden prövades dessutom i stort sett samma frågor enligt plan- och bygglagen som enligt miljöbalken med den ordning som gällde innan införandet av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan. Eftersom tillståndsprövningen enligt miljöbalken är den mer omfattande prövningen, bedömdes det inte finnas anledning att ha en parallell prövning enligt plan- och bygglagen.

Vid ett upphävande av bestämmelsen i 16 kap. 4 § miljöbalken kvarstår i huvudsak samma argument för att prövning av vindkraftverksamhet endast bör ske inom ramen för tillståndsprövning enligt miljöbalken.

7.2 Författningsförslag gällande åtgärden Upphäv MB 16:4

I avsnittet beskrivs hur en möjlig lagstiftning baserad på åtgärden ”Upphäv MB 16:4” skulle kunna utformas, inklusive författningskommentarer.

7.2.1 Lag om ändring i miljöbalken

Enligt riksdagens beslut föreskrivs i fråga om miljöbalken att 16 kap. 4 § ska upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den [XX 2018].

7.2.2 Författningskommentar

Upphävandet av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap. 4 § miljöbalken bedöms inte få några negativa konsekvenser för de ärenden som redan har inletts hos prövningsmyndigheten. Konsekvensen är att frågan om kommunal tillstyrkan inte längre har någon betydelse i prövningsärendet och att prövningsmyndigheten således kan bortse från den aspekten i sin bedömning av ärendet. Det får anses åligga prövningsmyndigheten att bereda kommunen möjlighet att lämna sin inställning, och grunderna härför, till tillståndsansökan i den mån detta inte har gjorts tidigare i ärenden med hänvisning till ställningstagandet i frågan om kommunal tillstyrkan. Det har mot bakgrund av detta inte bedömts nödvändigt att ha övergångsbestämmelser för detta författningsförslag.

7.3 Åtgärden Tidig tillstyrkan

Den andra åtgärd som valts ut för en juridisk analys är ”Tidig tillstyrkan”.

Åtgärden syftar till att bibehålla motsvarande möjligheter för kommunen som enligt 16 kap. 4 § miljöbalken att, beträffande vindkraftverk som tillståndsprövas, att med ensamrätt besluta om lämplig användning av mark- och vattenområden inom kommunen. Den huvudsakliga skillnaden med denna åtgärd jämfört med vad som gäller i dag är att frågan om kommunal tillstyrkan särskiljs från processen hos prövningsmyndigheten. Detta sker genom att beslut om kommunal tillstyrkan föreslås utgöra en förutsättning för att prövningsmyndigheten över huvud taget ska kunna ta upp en ansökan om tillstånd till vindkraftverksamhet till prövning. Detta innebär att tidpunkten för beslut om kommunal tillstyrkan, i förhållande till vad som gäller i dag, tidigareläggs.

Åtgärden innebär att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap. 4 § miljöbalken, upphävs. I stället införs en ny bestämmelse i 22 kap. miljöbalken som anger att en ansökan om tillstånd till vindkraftverksamhet endast får tas upp till prövning om kommunfullmäktige i den kommun där verksamheten ska bedrivas har tillstyrkt att platsen för verksamheten är lämplig för ändamålet. Vidare införs ytterligare en bestämmelse i 22 kap. miljöbalken som anger att tillstånd till vindverksamhet inte får lämnas för annan plats än som omfattas av kommunfullmäktiges tillstyrkan.

För att tydliggöra formerna för handläggning och beslut i ärenden beträffande projektörers begäran om kommunfullmäktiges tillstyrkan, föreslås en särskild författning avseende detta.

7.3.1 Kommunfullmäktiges tillstyrkansbeslut som processförutsättning

En följd av denna åtgärd är att beslut om kommunfullmäktiges tillstyrkan blir bindande i den fortsatta processen i den bemärkelsen att prövningsmyndigheten kan gå vidare med prövningen även i de fall kommunen senare skulle ändra inställning i frågan om en viss plats är lämplig för vindkraftverksamhet. Detta är en konsekvens av att beslut om kommunal tillstyrkan utgör en förutsättning endast för att ta upp ansökan till prövning. Om sådant beslut finns i prövningsärendet, ska inte krävas att prövningsmyndigheten därefter gör en uppföljande kontroll av om beslutet om kommunal tillstyrkan alltså gäller, för att kunna avgöra ärendet. Den tidigare lagda kommunala tillstyrkan utgör således ett grundläggande ställningstagande om lämplig mark- och vattenanvändning inom kommunen.

En ytterligare följd av detta är att en ansökan om tillstånd till vindkraftverksamhet inte är komplett utan att kommunfullmäktige tillstyrkt att platsen för vindkraftverksamheten är lämplig för ändamålet. Detta innebär att prövningsmyndigheten har att avvisa ansökan i de fall uppgift om kommunfullmäktiges tillstyrkan saknas.

7.3.2 Tillstyrkansbeslutet ska avse plats för vindkraftverksamhet

Den tidigare lagda tillstyrkan bör, liksom enligt nu gällande regelverk, endast avse ett ställningstagande till lämplig mark- och vattenanvändning inom kommunen. För att klargöra detta införs ett förtydligande i den första bestämmelsen i 22 kap. miljöbalken om att kommunfullmäktiges tillstyrkan ska avse att platsen för vindkraftverksamheten är lämplig för ändamålet.

En följd av detta, vilket utgör en väsentlig skillnad jämfört med vad som gäller i dag, är att kommunfullmäktiges tillstyrkan inte föreslås begränsas till enbart en viss vindkraftsetablering utan ska avse frågan om platsen för vindkraftverksamheten är lämplig för ändamålet. Detta innebär samtidigt att kommunfullmäktiges tillstyrkan är generellt tillämplig, i den bemärkelsen att tillstyrkan gäller generellt för vindkraftverksamhet på den aktuella platsen som ryms inom ramen för vad kommunfullmäktige har tillstyrkt. Kommunfullmäktiges tillstyrkan föreslås således inte vara begränsad till en enskild projektörs tillståndsansökan.

För att göra ett grundläggande ställningstagande om ett mark- eller vattenområde utgör en sådan plats som är lämplig för vindkraftsetablering bör inte krävas något mer utförligt underlag. Det underlag som har bedömts nödvändigt för att kommunfullmäktige ska kunna göra sitt ställningstagande är uppgifter om det

område som maximalt kommer att tas i anspråk för verksamheten samt det maximala antalet vindkraftverk som verksamheten ska omfatta. Dessa uppgifter bedöms vara tillräckliga för att kunna avgöra om etablering av vindkraft stämmer överens med översiktsplan och även i övrigt med kommunens planerade användning av mark- och vattenområden. Närmare bedömning av exempelvis miljöpåverkan av en enskild verksamhet bör, för att undvika dubbelprövning, ske inom ramen för den prövning som sker av tillståndsärendet enligt miljöbalken.

7.3.3 Kommunfullmäktiges beslut om tillstyrkan

Kravet om att kommunfullmäktige måste ha tillstyrkt platsen för vindkraftverksamhet för att ansökan om tillstånd till vindkraftverksamhet ska tas upp till prövning, innebär att beslut om detta måste finnas i ärendet hos prövningsmyndigheten för att kungörelse av ansökan ska få utfärdas. Projektören kan begära att kommunfullmäktige tillstyrker plats för vindkraftverksamhet, men det följer bl.a. av den generella tillämpligheten av tillstyrkan att det inte finns något hinder mot att kommunfullmäktige självantillstyrker platser lämpliga för vindkraftsetablering. Kravet på tillstyrkan ska alltså kunna uppfyllas genom att projektören, efter begäran därom, erhåller tillstyrkan eller genom att kommunerna självantillstyrker platser för vindkraftsetablering.

Som tidigare nämnts avser beslutet om kommunfullmäktiges tillstyrkan att platsen för verksamheten är lämplig för ändamålet. Beslutet gäller således inte nödvändigtvis enbart för den verksamhet som tillståndsprövas i det enskilda fallet. Även andra projektörer kan ansöka om att bedriva vindkraftverksamhet på den plats som kommunfullmäktige har tillstyrkt med stöd av kommunfullmäktiges beslut om tillstyrkan.

Ett beslut om kommunal tillstyrkan föreslås alltså utgöra ett beslut avseende mark- och vattenanvändning inom kommunen som gäller med samma verkan mot var och en som berörs av beslutet. Ett sådant beslut har därför likheter med exempelvis beslut om översiktsplan enligt plan- och bygglagen. Det ger uttryck för kommunens vilja beträffande användning av mark- och vattenområden och har samtidigt rättsverkan gentemot alla som berörs av beslutet.

Som närmare redogörs för nedan sätter kommunfullmäktiges tillstyrkan ramen för hur ansökan slutligen får utformas. Det är därför av grundläggande betydelse att det är tydligt både för projektören och prövningsmyndigheten men även för kommunen själv vad kommunens ställningstagande ska omfatta. Därför bör, på motsvarande sätt som gäller för krav på underlag i projektörens begäran om kommunfullmäktiges tillstyrkan, av kommunfullmäktiges beslut tydligt framgå gränserna för det mark- eller vattenområde som omfattas av tillstyrkan samt det maximala antalet vindkraftverk som tillstyrkan omfattar. Detta för att underlätta prövningsmyndighetens tillämpning av de nya bestämmelserna i 22 kap. miljöbalken.

I de fall kommunfullmäktige självmant tillstyrker platser för vindkraftsetablering, bör kommunen på motsvarande sätt tydligt ange vilket mark- eller vattenområde som tillstyrkan avser samt det maximala antalet vindkraftverk som tillstyrkan omfattar. Det har emellertid bedömts saknas skäl att reglera formerna för detta i författning.

7.3.4 Kommunfullmäktiges tillstyrkansbeslut och prövningens omfattning

Kommunfullmäktiges tillstyrkan föreslås alltså utgöra en del av det obligatoriska underlag som domstolen har att ta ställning till vid behandlingen av en ansökan om tillstånd. Det mark- eller vattenområde för verksamheten som kommunfullmäktige har tillstyrkt utgör den yttre ramen för hur den planerade verksamheten får utformas.

Det är dock vanligt att ansökan under ärendets handläggning behöver justeras i något avseende vilket kan innebära en utökning av ansökan. Det får därför åligga projektören att tillse att kommunfullmäktiges tillstyrkan avser ett tillräckligt stort område för att även inrymma sådana justeringar. I det fall prövningen går utöver det mark- och vattenområde kommunen tillstyrkt skulle prövningsmyndigheten nämligen vara förhindrad att pröva de överskjutande delarna utan att ny tillstyrkan inhämtas.

Som ovan har anförts utgör den kommunala tillstyrkan en förutsättning för att ta upp en ansökan till prövning, men det krävs inte i ett senare skede att prövningsmyndigheten gör en uppföljande kontroll av om beslutet om kommunal tillstyrkan alltjämt gäller för att kunna avgöra ärendet.

I konsekvens med detta bör inte heller krävas nytt ställningstagande från kommunen i fråga om ändringstillstånd under förutsättning att ändringen avser annat än platsen där verksamheten ska bedrivas. I fråga om ansökningar om ändringstillstånd som gäller ändring av platsen för verksamhetens bedrivande krävs dock en ny tillstyrkan för att ansökan om ändringstillstånd ska kunna tas upp till prövning.

7.3.5 Endast laglighetsprövning

I det fall kommunfullmäktiges beslut i frågan om tillstyrkan överprövas ska det, i likhet med vad som i dag gäller för kommunal tillstyrkan men även för överprövning av översiktsplaner, ske inom ramen för 10 kap. kommunallagen (laglighetsprövning eller s.k. kommunalbesvär).

7.3.6 Förhållandet till översiktsplaner

Som har redogjorts för ovan finns ett visst samband mellan kommunens översiktsplanering och ärenden om kommunfullmäktiges tillstyrkan. Såvitt avser vindkraftsetablering bör kommunens ställningstaganden i båda dessa typer av planeringsinstrument i stort avse samma frågor, d.v.s. huruvida mark- eller vattenområden kan anses vara lämpliga för vindkraftsetablering, och i så fall, i

vilken omfattning. Dessa båda planeringsinstrument bör därför med fördel så långt möjligt kunna samordnas.

I det fall åtgärden om kommunfullmäktiges tillstyrkan anses lämpligt att genomföra, bör vidare övervägas om det bör införas krav i plan- och bygglagen om att beslut om kommunfullmäktiges tillstyrkan ska återspeglas i kommunens översiktsplan. Regler om detta bör exempelvis kunna införas i bestämmelserna avseende översiktsplanens innehåll i 3 kap. 4 och 5 §§ plan- och bygglagen, i likhet med vad som där föreskrivs om redovisning, hänsyn till och samordning av översiktsplanen med riksintressen. Eftersom regelverket beträffande planprocessen för översiktsplaneringen i förekommande fall indirekt skulle omfatta beslut om att tillstyrka platser för vindkraftsetablering, skulle detta även underlätta insynen i, och kommunikationen av, kommunfullmäktiges beslut om tillstyrkan.

7.4 Studerad utformning av lagstiftning gällande åtgärden Tidig tillstyrkan

Utredningen har studerat hur ett möjligt författningsförslag kopplat till åtgärden Tidig tillstyrkan skulle kunna utformas. Eftersom vi valt att rekommendera en annan åtgärd redovisas författningsutformningen inte här.

8 Samhällsekonomisk konsekvensanalys av utvalda åtgärder

I kapitlet analyseras de samhällsekonomiska konsekvenserna av åtgärderna Upphäv MB 16:4 respektive Tidig tillstyrkan.

En samhällsekonomisk konsekvensanalys görs för att identifiera, beskriva och analysera positiva och negativa konsekvenser som föreslagna åtgärder förväntas medföra för samhället i stort och fördelat på olika aktörer i samhället. Syftet med konsekvensanalysen är att ta fram bra beslutsunderlag som visar hur samhället kan välja mellan olika alternativ så att resurser används på ett sätt som ger mest nytta för samhället. Det är viktigt att förslag inte medför negativa konsekvenser i högre utsträckning än nödvändigt. Så långt det är möjligt ska alla typer av konsekvenser tas med (t.ex. sociala, ekonomiska och miljömässiga) för alla aktörer i samhället. Eftersom det inte har varit möjligt att kvantifiera konsekvenserna, beskrivs de endast kvalitativt nedan.

Eftersom uppdraget handlar om regelgivning, har även de aspekter som ingår i förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning beaktats.¹⁷

8.1 Problembeskrivning, mål och kriterier

Den problembeskrivning som har gjorts inom uppdraget, där genomförda utvärderingar har utgjort ett underlag, visar att det finns ett antal problem med bestämmelsen om kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövningen av vindkraftsanläggningar. Dessa problem redovisas i kap. 5.

Målet för uppdraget är att den del av tillståndprocessen för etablering av vindkraft som rör kommunal tillstyrkan ska underlättas och bli mer rättssäker jämfört med idag. Vid utformningen och bedömningen av de åtgärder som tas upp i utredningen har hänsyn tagits till följande kriterier. Åtgärderna ska:

- underlätta tillståndprocessen vid etablering av vindkraft
- bidra till en mer rättssäker process
- beakta kommunernas planmonopol
- vara juridiskt och praktiskt genomförbara

Se avsnitt 3.2 för utförligare resonemang om mål och kriterier.

¹⁷ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20071244-om-konsekvensutredning-vid_sfs-2007-1244

8.2 Referensalternativ

Referensalternativet beskriver vad som förväntas hända med planerings- och tillståndprocessen kopplat till kommunal tillstyrkan om inga ytterligare åtgärder genomförs. Med ytterligare åtgärder avses sådana som går utöver vad som redan ev. har beslutats, men ännu inte införts, eller som har införts men ännu inte har nått den förväntade effekten. Referensalternativet är alltså inte detsamma som situationen i dag utan den situation som vi får om ingen ytterligare åtgärd vidtas. Den faktor som kan komma att påverka planerings- och tillståndprocessen kopplat till kommunal tillstyrkan utan den förändring/de förändringar som föreslås i detta uppdrag är den befintliga vägledningen om kommunal tillstyrkan som gavs ut 2015 och den effekt den kan förväntas få framöver.

Vägledningen ger rekommendationer för hur kommunerna ska hantera processen kring beslutet om kommunal tillstyrkan. Rekommendationerna är inte bindande. Det medför att det finns en osäkerhet kring vilken effekt vägledningen på sikt kommer att ha på planerings- och tillståndprocessen kopplat till kommunal tillstyrkan. Eftersom vägledningen endast har funnits en kort tid råder det även osäkerhet kring vilken effekt vägledningen har haft hittills.

Även om den befintliga vägledningen följs av alla kommuner är Naturvårdsverkets och Energimyndighetens bedömning att flera av de problem som redovisats ovan kommer att kvarstå och att det kommer att behövas ytterligare insatser för att åtgärda problemen och nå det uppsatta målet.

8.3 Alternativa lösningar

Flera olika åtgärder har studerats, utvalda för att täcka hela skalan av möjliga förändringar. De olika åtgärdsalternativ som översiktligt utretts är:

- förtydligande av vägledningen,
- införa föreskrifter avseende kommunal tillstyrkan,
- avstyrkan inom tidsram istället för tillstyrkan,
- tidig tillstyrkan med förstärkt remissroll,
- tidig tillstyrkan,
- upphäv bestämmelsen om kommunal tillstyrkan med stärkt remissroll samt
- upphäv bestämmelsen om kommunal tillstyrkan.

Samtliga åtgärder bedöms i olika utsträckning bidra till att nå målet, antingen genom färre antal processer, kortare handläggningstider eller ökad förutsebarhet. Alla alternativ utom ett är möjliga att genomföra ur ett författningstekniskt perspektiv. Det som huvudsakligen skiljer förslagen åt är i vilken grad uppdragets mål om att tillståndprocessen ska underlättas och bli mer rättssäker nås, i vilken omfattning kommunernas inflytande över användningen av mark och vatten påverkas samt hur stora förändringar i nuvarande lagstiftning som skulle behöva göras. Inom uppdraget har åtgärden tidig tillstyrkan och ta bort tillstyrkan

analyserats djupare eftersom de i störst utsträckning har bedömts leda till att målet uppnås.

8.4 Berörda aktörer

De aktörer som i första hand berörs av de förslag som läggs fram i detta uppdrag är kommuner, prövningsmyndigheter och vindkraftsprojektörer. Utöver dessa förväntas framförallt Energimyndigheten och Naturvårdsverket, samt allmänheten att beröras i begränsad omfattning. Remissinstanser vid tillståndsärenden enligt miljöbalken förväntas inte beröras av förslagen.

8.4.1 Kommuner

I 164 av Sveriges 290 kommuner finns det vindkraftsanläggningar. I drygt 60 av dessa 164 kommuner består utbyggnaden av ett fåtal vindkraftverk. De tio kommuner som hade störst installerad effekt i slutet på 2016 står för 30 procent av den totalt installerade kraften i Sverige. Kommunerna med störst andel vindkraftverk återfinns i Västernorrland, Jämtland, Västra Götaland och på Gotland.

8.4.2 Prövningsmyndigheter

Tillstånd för vindkraftsanläggningar prövas i första instans av två olika myndigheter beroende på var anläggningen ska lokaliseras. Landbaserade anläggningar prövas av miljöprövningsdelegationer som finns vid tolv av landets länsstyrelser. Tillstånd för vindkraftsanläggningar i vatten prövas av mark- och miljödomstolarna, som finns vid fem av Sveriges tingsrätter.¹⁸

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt är överinstans i överklagade mål om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Högsta domstolen kan som högsta instans pröva de ärenden som har mark- och miljödomstolen som första instans.

Ärenden gällande laglighetsprövning av kommunens beslut om tillstyrkan prövas av förvaltningsrätten. Det finns 12 förvaltningsrätter fördelade över landet. Ett överklagande av förvaltningsrättens beslut prövas av Kammarrätten.

I konsekvensanalysen benämns dessa aktörer fortsättningsvis som prövningsmyndigheter.

8.4.3 Vindkraftsprojektörer

Det finns uppskattningsvis ett 50-tal företag i Sverige som idag arbetar med att projektera och söka tillstånd för vindkraftsanläggningar. Det omfattar t.ex. energibolag, industrier, investerare och konsultföretag. Dessa företag varierar i

¹⁸ I ekonomisk zon prövas de av regeringen, men behöver inte kommunal tillstyrkan.

storlek från riktigt stora företag med flera hundra anställda till mindre bolag med några få anställda.

I konsekvensanalysen benämns dessa aktörer fortsättningsvis som projektörer.

8.5 Upphäv MB 16:4

Åtgärden innebär att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan upphävs med utgångspunkten att tillståndsprövningen för vindkraft är fullständig utan kommunal tillstyrkan. Åtgärden beskrivs utförligare i avsnitt 7.1.

8.5.1 Konsekvenser för samhället

Förslaget om att upphäva MB 16:4 förväntas leda till att tillståndprocessen för vindkraft underlättas och blir mer rättssäker jämfört med idag. Processen underlättas till följd av att de oklarheter som finns kring bestämmelsen om kommunal tillstyrkan inte längre kvarstår. Processen blir mer rättssäker eftersom förutsebarheten ökar i och med att kommunen inte kommer att kunna stoppa ett projekt i ett sent skede eller ändra inställning under processens gång. Förutsebarheten bedöms också att öka genom att översiktsplanerna förväntas få en viktigare roll för kommunen för att styra vindkraftsetableringar. Processen effektiviseras genom att momentet med kommunal tillstyrkan tas bort.

Det är i högre grad andra faktorer än en effektivare tillståndprocess, som t.ex. ekonomiska styrmedel, marknadsläget och teknikutveckling, som styr utbyggnaden av vindkraft. Förslaget förväntas inte påverka utbyggnadstakten i någon stor utsträckning och därmed förväntas inga direkta konsekvenser för miljön, sysselsättning, andra näringar etc. Ett borttagande av kommunal tillstyrkan leder till att tillståndprocessen för etablering av vindkraft underlättas genom att ett beslutsmoment tas bort och ger en mer rättssäker och förutsebar prövningsprocess. Detta skapar bättre i sin tur bättre förutsättningar för utbyggnad av den förnyelsebara energiformen vindkraft.

Prövningsprocessen effektiviseras och likställs med processen för andra tillståndspliktiga verksamheter. Förslaget innebär dock att vindkraften får en viss särställning i förhållande till andra verksamheter som även prövas enligt PBL. Detta bedöms i praktiken inte medföra något problem eller några konsekvenser för andra verksamhetsområden. Detta dels på grund av att vindkraft oftast lokaliseras till glesbebyggda områden där detaljplanen inte är ett lämpligt instrument för att styra lokaliseringen av vindkraftverk¹⁹ och dels för att miljöbalksprövningen hanterar i princip samma frågor som tas upp vid en bygglovsprövning av vindkraftverk.

¹⁹ Naturvårdsverket 2017.

8.5.2 Konsekvenser för kommuner

Förslaget om att upphäva kommunal tillstyrkan för vindkraft innebär att kommunen frångår möjligheten att, gällande tillståndspliktiga vindkraftverk, med ensamrätt besluta om lämplig mark- och vattenanvändning. Detta innebär formellt sett en inskränkning i det kommunala självstyret. I *Utredningen om prövning av vindkraft* (SOU 2008:86) gjordes bedömningen att det kommunala självstyret i praktiken skulle kvarstå, även om vindkraftsverksamhet endast prövas enligt miljöbalken och utan bygglovsprövning enligt plan och bygglagen. Detta genom kommunens möjlighet att styra vindkraftsetableringar genom översiktsplanering samt som part i tillståndprocessen. Förutsättningarna är desamma idag.

Konsekvensen av detta för kommunen är att de måste lägga resurser på andra verktyg än kommunal tillstyrkan för att styra mark- och vattenanvändningen vad gäller vindkraftsutbyggnad. Detta gäller framför allt möjligheten att styra mark- och vattenanvändningen genom planeringsinstrumenten. Eftersom vindkraftsprojekt ofta planeras i glesbygdsområden där det inte finns krav på detaljplan är översiktsplanen det främsta verktyget. Ett borttagande av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan förväntas därför innebära att kommunernas översiktsplaner och utpekandet av områden för vindkraft i dessa, får en viktigare roll vid tillståndsprövningen av vindkraftsanläggningar jämfört med i referensalternativet. Förslaget förväntas därmed ge ytterligare incitament till kommunerna att ha aktuella översiktsplaner, något som, enligt 3 kap 1 § plan- och bygglagen ska finnas i alla kommuner. Eftersom detta krav redan finns, innebär det ingen förändring jämfört med idag. Till följd av ökade incitament förväntas kommuner lägga mer resurser på att ta fram eller uppdatera översiktsplaner jämfört med i referensalternativet.

En annan förväntad konsekvens av förslaget är att kommunens roll som remissinstans i tillståndprocessen för vindkraft blir viktigare jämfört med idag. Detta förväntas kräva ökade resurser av kommunen, framförallt i de fall där kommunens inställning till vindkraftsetableringen inte överensstämmer med projektörens. För kommuner som inte har översiktsplaner som inkluderar planering för vindkraft kan rollen som remissinstans bli ännu viktigare, vilket innebär att ytterligare resurser förväntas läggas på rollen som remissinstans i dessa kommuner.

Kommunerna kommer fortsatt att vara en viktig part i samrådsskedet av tillståndprocessen och projektörens incitament för dialog med kommunen kring planeringen av en vindkraftsetablering kvarstår. Kommunen förväntas därför även fortsättningsvis ha en möjlighet att tidigt diskutera lokalisering och utformning av vindkraftsparken med projektörerna.

En konsekvens av förslaget kan förväntas bli att kommuner i större utsträckning än idag kommer att utnyttja möjligheten att överklaga tillståndsbeslut för att utöva sitt inflytande och påverka lokaliseringar och utformningar av vindkraftsetableringar.

Att överklaga fler beslut än vad som görs idag kommer i så fall att ta ökade resurser i anspråk för kommunen.

En konsekvens av förslaget är att kommunala resurser som idag används för att ta fram underlag inför beslut och för att ta beslut om kommunal tillstyrkan frigörs och kan användas inom andra områden.

Utrymmet för kommunen att förhandla med projektörerna om ekonomisk ersättning i samband med tillstyrkansbeslut försvinner i och med att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan tas bort. Som nämns i problembeskrivningen verkar dock uppfattningen vara att överenskommelser om ekonomiska ersättningar kommer att finnas kvar även vid ett borttagande av MB 16:4.

8.5.3 Konsekvenser för prövningsmyndigheter

Förslaget om att ta bort bestämmelsen om kommunal tillstyrkan förväntas effektivisera prövningsmyndighetens arbete av flera anledningar. För det första försvinner ett arbetsmoment eftersom prövningsmyndigheten inte längre behöver lägga resurser på att tillse att tillstyrkan inkommer till prövningsmyndigheten. För det andra elimineras risken för att domstolen måste göra uppehåll i sin handläggning av tillståndsärendet för att avvakta beslut om kommunal tillstyrkan. För det tredje behöver inte prövningsmyndigheten längre ta ställning till hur beslut om tillstyrkan som innehåller villkor ska hanteras. Även problematiken kring huruvida ett nytt beslut om tillstyrkan behövs vid ändringstillstånd eller då ett nytt tillstånd ska ersätta ett tillstånd vars giltighetstid löper ut, försvinner.

En effektivare tillståndsprocess enligt ovan förväntas medföra tidsvinster för prövningsmyndigheten. Dessa tidsvinster innebär ett ökat utrymme för prövningsmyndigheterna att kunna handlägga fler ärenden per år. Antalet vindkraftsärenden som tas upp till prövning styrs dock framförallt av marknadsfaktorer och inte av prövningsmyndighetens möjlighet att handlägga ärenden. Därför förväntas inte ett borttagande av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan direkt innebära att antalet prövningsärenden för vindkraft påverkas. Dock kan det finnas vissa projekt som idag inte tas upp till prövning, om kommunen tidigt har varit tydliga med att tillstyrkan inte kommer att ges, trots att projektet har bra förutsättningar ur andra perspektiv. Åtgärden kan därför i viss utsträckning medföra att något fler ansökningar kommer in till prövningsmyndigheterna jämfört med i referensalternativet. Hur många ansökningar det skulle kunna röra sig om går inte att bedöma.

En konsekvens av förslaget kan förväntas bli att antalet tillståndsärenden som överklagas till MMD och MÖD av kommuner kan komma att öka något. Eftersom de flesta tillståndsärenden gällande vindkraft redan idag överklagas²⁰, bedöms det

²⁰ Enligt uppgifter från fyra miljöprövningsdelegationer, insamlade av Energimyndigheten i maj 2017, har i genomsnitt 75 % av ärendena överklagats under åren 2015-2017.

totala antalet överklagade ärenden inte påverkas nämnvärt. Fler tillståndsärenden som överklagas av kommuner bedöms kräva mer resurser hos prövningsmyndigheterna, om inte väntetiden för ärenden som ska tas upp för prövning ska bli längre.

Arbetsbelastningen på förvaltningsdomstolarna, kopplad till laglighetsprövningar av kommunal tillstyrkan av vindkraft, kommer att minska när några sådana prövningar inte längre är aktuella.

8.5.4 Konsekvenser för projektörer

Förslaget om att ta bort bestämmelsen om kommunal tillstyrkan förväntas inte få negativa effekter av betydelse för projektörernas arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt enligt 7 § i förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Därför har ingen analys av förslagets påverkan på aspekterna i 7 §, utöver vad som följer nedan, gjorts.

För företag som projekterar och ansöker om tillstånd för att uppföra vindkraftverk innebär förslaget om ett upphävande av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan en mer rättssäker prövningsprocess, eftersom de osäkerheter och oklarheter som bestämmelsen har medfört försvinner. Det medför även att den tidigare ekonomiska risken, kopplad till initiala projektutvecklingskostnader, som bestämmelsen om kommunal tillstyrkan innebär för projektörerna, försvinner.

Eftersom kommunen fortsatt är en viktig part i samrådet i tillståndsprocessen förväntas inte projektörernas incitament till en tidig dialog med kommunen, kring planeringen av en vindkraftsetablering, påverkas. Incitamenten för projektörerna att förhandla med kommunerna om ekonomiska ersättningar bedöms minska, eftersom möjligheten för kommunen att besluta om tillstyrkan av ett projekt försvinner.

Ytterligare en konsekvens för vindkraftsprojektörerna är att ett borttagande av kommunal tillstyrkan i vissa fall kan medföra att tillståndsprocessen fram till beslut i första instans går snabbare jämfört med referensalternativet. Det gäller framförallt i jämförelse med de fall när kommunens beslut idag drar ut på tiden eller då inget beslut tas. Detta innebär att uppförande av tillståndsgivna vindkraftsparker, som inte överklagas, i vissa fall kan ske inom en kortare tidsrymd jämfört med idag och att projekten snabbare kan bli lönsamma.

En konsekvens av förslaget är att fler tillståndsbeslut för vindkraft kan komma att överklagas till MMD och MÖD, jämfört med referensalternativet. Dock överklagas de flesta tillståndsärenden gällande vindkraft redan idag²¹ av olika anledningar, varför det totala antalet överklagade ärenden inte bedöms påverkas nämnvärt. Även

²¹ Enligt uppgifter från fyra miljöprövningsdelegationer, insamlade av Energimyndigheten i maj 2017, har i genomsnitt 75 % av ärendena överklagats under åren 2015–2017.

om det är en marginell ökning av antalet överklaganden som kan förväntas, så innebär det i dessa fall en längre tillståndsprocess som kräver resurser av projektörerna och förlänger tiden från ansökan till slutgiltigt beslut.

SÄRSKILD HÄNSYN TILL SMÅ FÖRETAG

Förslaget om ett borttagande av bestämmelsen om kommunal tillsyn innebär att den ekonomiska risk som den kommunala tillstyrkan har medfört för företagen försvinner. För en projektör som får tillstånd att bygga en vindkraftsanläggning är utvecklingskostnaderna relativt låga i jämförelse med kostnaderna för att uppföra vindkraftverken. För ett projekt som däremot inte får tillstånd pga. av att kommunal tillstyrkan inte ges är utvecklingskostnaderna kännbara och ofta bortkastade. Utvecklingskostnaderna kan vara svårare att bära för små företag jämfört med stora företag, eftersom små företag har färre projekt att slå ut kostnaderna på. Förslaget som innebär att osäkerheten i tillståndsprocessen kopplat till kommunal tillstyrkan försvinner, förväntas därför gynna små företag mest, men även stora företag gynnas. Förslaget bedöms därför inte behöva anpassas med hänsyn till små företag. Det kan dock noteras att de flesta ansökningar som görs för tillståndspliktiga anläggningar kommer från större företag.

8.5.5 Konsekvenser för allmänheten/medborgare

Förslaget bedöms inte påverka allmänhetens möjlighet att komma till tals i tillståndsprocessen, eftersom det inte förändrar samrådsförfarandet (allmänheten yttrar sig både när projektören genomför ett första samråd och när samråd genomförs när tillståndet lämnats in) eller parternas möjlighet att yttra sig i prövningsprocessen. Inte heller allmänhetens möjlighet att påverka i processen för översiktsplanering förändras.

Förslaget om att ta bort kommunal tillstyrkan av vindkraft förväntas öka transparensen för medborgarna. Detta till följd av att beslut om vindkraftsetableringar i större utsträckning än idag förväntas baseras på översiktsplaner. Eftersom översiktsplaner tas fram genom en öppen, demokratisk process där alla medborgare får möjlighet att delta ökar möjligheterna för medborgarna att påverka jämfört med idag när kommunen tar ett beslut om tillstyrkan, utan kriterier och utan motivering, som endast kan laglighetsprövas av kommunens medborgare.

8.5.6 Konsekvenser för Energimyndigheten och Naturvårdsverket

Energimyndigheten och Naturvårdsverket förväntas avsätta resurser för att informera om lagändringen. Det handlar i första hand om att ta fram information om hur kommunen och andra kan föra fram sina synpunkter i tillståndsprocessen, för att publicera på myndigheternas webbplatser samt övriga relevanta webbsidor (t.ex. Nätverket för vindbruk, vindlov.se). Det kan även behöva avsättas resurser för att genomföra en informationskampanj tillsammans med t.ex. Sveriges kommuner och landsting om den förändrade lagstiftningen.

8.5.7 Konsekvenser med hänsyn till Sveriges anslutning till EU

Åtgärdsförslaget bedöms överensstämma med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

8.5.8 Ikraftträdandetidpunkt och informationsinsatser

Ändringen i miljöbalken om att 16 kap. 4 § ska upphöra att gälla föreslås träda i kraft den [XX 2018]. Ett upphävande av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan bedöms inte få några negativa konsekvenser för de ärenden som redan har inletts hos prövningsmyndigheten. Därför bedöms inga övergångsbestämmelser krävas, se avsnitt 7.2.2.

Vissa informationsinsatser kommer att genomföras av Naturvårdsverket och Energimyndigheten i samband med lagändringen, se avsnitt 8.5.6 ovan.

8.6 Tidig tillstyrkan

Åtgärden innebär i korthet att tidpunkten för tillstyrkan tidigareläggs och ska avse ett ställningstagande om platsen för vindkraftsverksamheten är lämplig för ändamålet. Åtgärden beskrivs utförligare i avsnitt 7.3.

8.6.1 Konsekvenser för samhället

Åtgärden tidig kommunal tillstyrkan förväntas leda till att tillståndsprocessen för vindkraft underlättas och blir mer rättssäker jämfört med idag. Processen underlättas till följd av att flera av de oklarheter som finns kring bestämmelsen om kommunal tillstyrkan hanteras genom åtgärden. Tillståndsprocessen blir mer rättssäker eftersom åtgärden tidigarelägger beslutet om tillstyrkan och att beslutet blir bindande efter kungörelsen. Det blir tydligt att rätt nivå inom kommunen beslutat om tillstyrkan. Dock innebär förslaget att flera av de problematiska aspekter som har uppstått i samband med bestämmelsen om kommunal tillstyrkan endast tidigareläggs.

Åtgärden innebär att vindkraftens särställning i förhållande till annan tillståndspliktig verksamhet kvarstår, men i annan form. Detta bedöms inte ha konsekvenser för andra verksamhetsområden jämfört med vad som gäller idag.

Det är i högre grad andra orsaker än en effektivare tillståndsprocess, som t.ex. ekonomiska styrmedel, marknadsläget eller teknikutveckling, som påverkar utbyggnaden av vindkraft. Åtgärden förväntas inte påverka utbyggnadstakten i någon stor utsträckning och därmed förväntas inga direkta konsekvenser för miljö och sysselsättning. Däremot bidrar åtgärden indirekt till bättre förutsättningar för hållbar utbyggnad av vindkraft, se avsnitt 9.3.5 nedan.

8.6.2 Konsekvenser för kommuner

Åtgärden innebär att det blir tydligt vad kommunen ska ta ställning till vid kommunal tillstyrkan, nämligen vad som är lämplig mark- och vattenanvändning, vilket bör underlätta kommunernas beslut om tillstyrkan.

Åtgärden med tidigareläggande av den kommunala tillstyrkan skulle kunna minska handläggningstiden och därmed minska handläggningskostnaderna för kommuner jämfört med referensalternativet. Det är under förutsättning att kommunerna tar ställning till om etableringen är lämplig mark- och vattenanvändning inom sex månader. Det finns redan idag kommuner som fattar beslut baserat på lämplig mark- och vattenanvändning inom sex månader. I dessa kommuner förväntas ingen förändring vad gäller handläggningstider och kostnader för detta. Det finns dock en viss risk för att handläggningen av tillstyrkan tar längre tid än sex månader om kommunen begär in mer underlag och behöver mer tid för att granska och ta ställning till ytterligare underlag.

Åtgärden ger kommunen möjlighet att själv ta initiativ till att tillstyrka en plats för vindkraftsetablering. Tillstyrkan är alltså inte knuten till en specifik projektör utan tillgänglig för alla. Detta möjliggör för kommunen att samordna lämpliga områden för vindkraft i översiktsplanen med egna initiativ för tidig tillstyrkan, eftersom båda instrumenten omfattar mark- och vattenanvändning inom kommunen. Hur kommunerna kommer att agera i praktiken är svårt att bedöma och därmed är det svårt att bedöma vilka konsekvenser detta kan innebära för kommunerna.

Åtgärden medför även att den tidiga dialogen mellan projektören och kommunen blir viktigare eftersom tillstyrkan krävs för att en ansökan om tillstånd till vindkraftsverksamhet ska tas upp till prövning. Den tidiga dialogen innebär inte att mer resurser för dialog behöver avsättas, men att resurser kan behöva avsättas tidigare än idag.

Kommunen kan få fler förfrågningar av projektörer för att säkerställa en plats att etablera vindkraft på, eftersom processen för kommunal tillstyrkan tidigareläggs och endast kräver information om områdets yttre gränser och maximalt antal verk. Fler förfrågningar om kommunal tillstyrkan kan kräva mer kommunala resurser för handläggning och beslut.

Kommunernas inflytande över mark- och vattenanvändningen för vindkraftsverksamhet minskar i någon mån med förslaget om tidig tillstyrkan jämfört med idag, eftersom tillstyrkan blir bindande när ansökan har kungjorts.

Att det tydliggörs att det är kommunfullmäktige som tar beslut om kommunal tillstyrkan minskar risken för överklagande genom laglighetsprövning. Det kan innebära att kommunen behöver lägga mindre resurser på att förse förvaltningsrätten (som handlägger laglighetsprövning) med information om de överklagade ärendena.

8.6.3 Konsekvenser för prövningsmyndigheterna

Åtgärden innebär att prövningsmyndigheten inte kommer att handlägga ärenden utan tillstyrkan, vilket förväntas göra den beräknade tidsåtgången för prövningsmyndigheternas hantering mer förutsebar, samt göra hanteringen effektivare och leda till att belastningen på prövningsmyndigheterna minskar. I referensalternativet ska prövningsmyndigheten begära och invänta tillstyrkan innan beslut om tillstånd kan fattas. Om kommunen avslår tillstyrkan sent i tillståndsprocessen, så har prövningsmyndigheterna i referensalternativet utfört arbete i onödan.

Eftersom prövningsmyndigheterna genom detta förslag endast hanterar ansökningar som kommuner har tillstyrkt, behöver färre tillståndsprocesser inledas. Förslaget tar bort möjligheten att ange villkor i beslutet om kommunal tillstyrkan, vilket gör att prövningsmyndigheten inte behöver ta ställning till sådana villkor och hur de påverkar omfattningen av tillstyrkan. Detta kan förenkla prövningsmyndighetens arbete.

De tidsvinster som uppstår hos prövningsmyndigheterna genom förslaget, bedöms leda till ökat utrymme för prövningsmyndigheterna att kunna handlägga fler ärenden per år. Antalet vindkraftsärenden som tas upp till prövning beror dock på många andra faktorer, såsom marknadsläget och ekonomiska styrmedel.

Arbetsbelastningen på förvaltningsdomstolarna förväntas minska till följd av att antalet överklaganden genom kommunalbesvär minskar, eftersom det nu är tydligt att det är kommunfullmäktige som beslutar om kommunal tillstyrkan.

8.6.4 Konsekvenser för projektörer

Åtgärden att tidigarelägga beslutet om kommunal tillstyrkan förväntas inte få negativa effekter av betydelse för projektörernas arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt enligt 7§ i förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Därför har ingen analys av förslagets påverkan på aspekterna i 7 §, utöver vad som följer nedan, gjorts.

För företag som projekterar och ansöker om tillstånd för vindkraftsanläggningar innebär förslaget om en tidig kommunal tillstyrkan en tydligare och mer förutsebar tillståndsprocess eftersom kommunens beslut ska fattas innan tillståndsprocessen inleds.

Åtgärden innebär att projektörerna ges möjlighet att inhämta kommunal tillstyrkan. Hur stor konsekvensen av detta blir för projektörerna beror på hur stor arbetsinsats detta innebär. Tidsåtgången och väntetiden kan förväntas variera i olika ärenden. Projektören kommer att behöva besked om kommunal tillstyrkan för varje påbörjat projekt, genom att själva inhämta tillstyrkan eller att kommunen på eget initiativ har tillstyrkt en plats.

Genom tidig tillstyrkan blir dialogen mellan kommunen och projektören i ett projekts inledande skede viktigare, eftersom tillstyrkan krävs för att en ansökan om tillstånd till vindkraftsverksamhet ska tas upp till prövning. Den tidiga dialogen innebär inte att mer resurser för dialog behöver avsättas, men att resurser kan behöva avsättas tidigare än idag.

Eftersom tillstyrkan från kommunen ska inhämtas innan tillståndsansökan tas upp för prövning behöver inte projektören i onödan lägga ned resurser på att ta fram en fullständig tillståndsansökan till prövningsmyndigheten om kommunen inte tillstyrker etableringen. Detta förväntas leda till att den ekonomiska risken som är kopplad till initiala projektutvecklingskostnader för projektörerna kan minska. Eftersom beslutet om kommunal tillstyrkan blir bindande i ett enskilt mål om ansökan om tillstånd till vindkraftsverksamhet först då ansökan om tillstånd kungörs av prövningsmyndigheten, kvarstår en viss osäkerhet för projektören då kommunen kan ändra sitt beslut om tillstyrkan fram till dess. En projektör kommer att behöva ta extra ekonomiska risker så länge kommunal tillstyrkan i någon form finns.

Genom att projektören tidigt vet vilka projekt som blir tillstyrkta, kan både finansiella resurser och personresurser besparas för projektörerna. Om handläggningstiden för tillståndsprövning blir mer förutsebar och kortare, innebär detta troligtvis en tidsvinst i form av att beslut om tillstånd kan ges tidigare, vilket innebär en fördel för alla berörda aktörer. För projektörerna innebär detta att vindkraftverk kan byggas tidigare.

Förslaget tydliggör att kommunal tillstyrkan inte får kombineras med villkor från kommunens sida. Det är svårt att bedöma om kommunerna ändå kommer att ställa villkor informellt för att tillstyrka eller om detta riskerar leda till att fler kommuner avstyrker jämfört med vad de annars skulle ha gjort. Därmed är det även svårt att bedöma projektörernas konsekvenser av att kommunal tillstyrkan inte får kombineras med villkor.

SÄRSKILD HÄNSYN TILL SMÅ FÖRETAG

Förslaget om ett tidigareläggande av kommunal tillstyrkan innebär lägre inledande kostnader för företagen innan kommunen ger besked jämfört med dagens kommunala tillstyrkan som kommer i ett senare skede. För en projektör som får tillstånd att bygga vindkraftverk är utvecklingskostnaderna relativt låga i jämförelse med kostnaderna för att uppföra vindkraftverken. För en projektör som däremot inte får tillstånd är utvecklingskostnaderna kännbara och ofta bortkastade. Utvecklingskostnaderna kan vara svårare att bära för små företag jämfört med stora företag, eftersom små företag har färre projekt att slå ut kostnaderna på. Förslaget, som innebär att osäkerheten i tillståndsprocessen minskar, förväntas därför gynna små företag mest, men även stora företag gynnas. Förslaget bedöms därför inte behöva anpassas med hänsyn till små företag. Det kan dock noteras att de flesta ansökningar som görs för tillståndspliktiga anläggningar kommer från större företag.

8.6.5 Konsekvenser för allmänheten/medborgare

Åtgärden bedöms inte påverka allmänhetens möjlighet att komma till tals i tillståndprocessen, eftersom det inte förändrar samrådsförfarandet (allmänheten yttrar sig både när projektören genomför ett första samråd och när samråd genomförs när tillståndet lämnats in) eller parternas möjlighet att yttra sig i prövningsprocessen. Inte heller allmänhetens möjlighet att påverka i processen för översiktsplanering förändras.

8.6.6 Konsekvenser för Energimyndigheten och Naturvårdsverket

Åtgärden kommer att medföra ett behov att bedriva informationsinsatser om de förändrade bestämmelserna riktade till de berörda aktörerna i landet.

Myndigheterna behöver avsätta resurser för att ta fram en vägledning om hur de nya bestämmelserna ska tillämpas samt för att informera på myndigheternas och andra relevanta hemsidor. Myndigheterna behöver även avsätta resurser för att tillsammans med länsstyrelsernas vindkraftshandläggare arrangera informationsmöten för kommunerna. Även resurser för liknande informationsmöten med vindkraftsprojektörer behöver avsättas. Informationsinsatserna skulle behöva upprepas vid ett par tillfällen.

8.6.7 Problem som förslaget kan skapa

Åtgärden innebär risk för att dagens problem med så kallat tyst veto, det vill säga att en kommun inte ger något besked alls gällande kommunal tillstyrkan, görs osynligt genom att projektörerna ges möjlighet att inhämta kommunens tillstyrkan. Idag går det att följa upp i hur många fall prövningsmyndigheters begäran om kommunal tillstyrkan inte besvaras, en sådan uppföljning blir svårare när kommunal tillstyrkan ska inhämtas innan prövningsprocessen.

Då kommunal tillstyrkan enligt denna åtgärd ska baseras på uppgifter om områdets yttre gräns och maximalt antal verk finns en risk för att kommuner väljer att avstyrka etableringar, för att man anser att detta underlag inte är tillräckligt för att bedöma om etableringen utgör lämplig mark- och vattenanvändning.

8.6.8 Konsekvenser med hänsyn till Sveriges anslutning till EU

Åtgärdens utformning bedöms överensstämma med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

8.6.9 Ikraftträdandetidpunkt och informationsinsatser

Lagen om ändring i miljöbalken, där de nya bestämmelserna om tidig tillstyrkan ingår, föreslås träda i kraft den XX 2018. Vidare föreslås att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla för ansökningsmål i vilka kungörelse enligt 22 kap. 3 § miljöbalken har utfärdats före denna tidpunkt, och mål och ärenden som avser överklagande av dom eller beslut i sådant ansökningsmål, till dess målet är slutligt

avgjort. Att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla har ansetts nödvändigt för att hantera de mål där processen redan är igång hos prövningsmyndigheten enligt dagens regler. Annars skulle prövningsmyndigheten behöva avvisa dessa ansökningar på grund av att de inte uppfyller kraven i de nya reglerna om att en ansökan ska innehålla en tillstyrkan.

Vissa informationsinsatser skulle behöva genomföras av Energimyndigheten och Naturvårdsverket i samband med lagändringen, se 8.6.6.

9 Bedömning av åtgärderna

I det här kapitlet redovisas en samlad bedömning av de utvalda åtgärderna, i förhållande till uppdragets mål och kriterier samt den problembild som beskrivs i kap. 5.

9.1 Upphäv MB 16:4 är den mest lämpliga åtgärden

Utifrån den juridiska analysen, konsekvensanalysen och en jämförelse av de utvalda åtgärderna bedömer Energimyndigheten och Naturvårdsverket att åtgärden Upphäv MB 16:4 är den mest lämpliga åtgärden för att nå uppdragets mål om att tillståndprocessen ska underlättas och bli mer rättssäker.

9.2 Jämförelse av åtgärderna utifrån kriterierna

För att jämföra åtgärderna har vi tittat på hur respektive åtgärd svarar mot uppdragets kriterier. Det kan konstateras att uppdragets kriterier har olika tyngd i de två utvalda åtgärderna. I åtgärden Tidig tillstyrkan beaktas det kommunala planmonopolet i högre grad, i åtgärden Upphäv MB 16:4 ligger tyngdpunkten på att underlätta och bidra till en mer rättssäker miljöprövningsprocess.

I tabell 2 nedan redovisas hur de två åtgärderna Upphäv MB 16:4 respektive Tidig tillstyrkan förhåller sig till huvudkriterierna, dvs. att åtgärderna ska underlätta tillståndprocessen, ge en mer rättssäker process, beakta kommunernas planmonopol, samt vara juridiskt och praktiskt genomförbara. Kriterierna beskrivs utförligare i avsnitt 3.2.2.

Tabell 2. Åtgärderna Upphäv MB 16:4 resp. Tidig tillstyrkan i förhållande till valda kriterier

Kriterier: Åtgärderna ska:	Upphäv MB 16:4	Tidig tillstyrkan
Underlätta tillståndsprocessen vid etablering av vindkraft	Medför betydande processekonomiska vinster och effektivare process, eftersom det löser majoriteten av de problem som finns idag, kopplade till bestämmelsen.	Medför processekonomiska vinster genom att ge en mer förutsebar tidsåtgång för tillståndsprocessen, att tydliggöra vad kommunens beslut ska omfatta och att beslutet kommer i ett tidigt skede.
Bidra till mer rättssäker process	Kraftigt ökad rättssäkerhet jämfört med idag. Undanröjer problemet med avsaknad av reglerade kriterier. Tar bort problemet för projektörer att beslutet inte kan överklagas i sak.	Ökad rättssäkerhet jämfört med idag. Detta i och med att det blir tydligare vad kommunens tillstyrkan ska avse och det finns en författning som reglerar formerna för begäran och beslut avseende kommunfullmäktiges tillstyrkan. Även om det tydliggörs att kommunfullmäktiges tillstyrkan ska avse ett mark- eller vattenområdes lämplighet för vindkraftsetablering, styrs kommunens beslut inte av reglerade kriterier, vilket ger en mer oförutsebar process. Besluten kan inte överklagas i sak.
Beakta kommunernas planmonopol	Kommunernas inflytande över var vindkraftsverksamhet etableras minskar, eftersom deras ensamrätt att ta ett beslut om lämplig mark- och vattenanvändning tas bort. Möjlighet till styrning av vindkraftsetableringar genom översiktsplan är oförändrad.	Viss minskning av kommunernas inflytande över var vindkraftsverksamhet etableras i och med att de inte kan ändra sitt beslut gällande tillstyrkan efter kungörelse av tillståndsansökan. Möjlighet till styrning genom översiktsplan är oförändrad.
Vara juridiskt och praktiskt genomförbara	Genomförbart	Genomförbart

9.2.1 Underlätta och bidra till en mer rättssäker process

Både Upphäv MB 16:4 och Tidig tillstyrkan bidrar till målet om att tillståndsprocessen ska underlättas och blir mer rättssäker. Upphäv MB 16:4 bedöms dock få större effekt i detta avseende och även medföra större processekonomiska vinster än tidig tillstyrkan. En utförligare beskrivning av hur åtgärderna bedöms påverka tillståndsprocessen följer nedan.

9.2.2 Påverkan på kommunens inflytande över mark- och vattenanvändning

Kommunen har genom den kommunala tillstyrkan en i princip oinskränkt ställning vid tillståndsprövning av vindkraft idag. Av detta följer att alla förändringar av tillstyrkans bestämmelsen medför att kommunens ställning och därmed inflytande blir svagare.

Ett upphävande av bestämmelsen MB 16:4 minskar kommunens inflytande över mark- och vattenanvändningen när det gäller vindkraftsverksamhet, jämfört med dagens situation. Kommunen fräntas rätten att tillstyrka eller att avstyrka anläggningar för vindkraft. Dock bedöms det kommunala självstyret inte inskränkas i praktiken, genom kommunens möjlighet att styra mark- och vattenanvändningen genom planering, kommunens talerätt och som remissinstans i miljöprövningen (se vidare nedan). Ett borttagande av bestämmelsen har i sig ingen påverkan på de möjligheter och förutsättningar som kommunen har, att genom planeringsinstrument, såsom översikts- och detaljplanering, eller genom exempelvis bygglov förfoga över sitt planmonopol. Detta eftersom åtgärden inte inbegriper några förslag till ändringar av plan- och bygglagstiftningen.

Kommunens inställning till mark- och vattenanvändningen kommer med denna åtgärd prövas samt överprövas inom ramen för miljöprövningsprocessen. Kommunerna kommer troligtvis att behöva lägga mer kraft på att, utifrån sakligt grundande miljöhänsyn, motivera kommunens inställning genom hela prövningsprocessen.

Därutöver kommer kommunerna behöva lägga större vikt vid översiktsplaneringen, genom vilken kommunen har stor möjlighet att klargöra var det kan finnas motstående intressen samt var kommunen anser att vindkraftverksamhet är lämplig. Genom att ha en aktuell och väl genomarbetad översiktsplan som omfattar vindkraft stärks kommunens roll i tillståndsprövningen.

Vid åtgärden tidig tillstyrkan skulle kommunens inflytande över mark- och vattenanvändningen minska i någon mån jämfört med idag. Detta på grund av att beslutet om kommunfullmäktiges tillstyrkan skulle bli bindande i den fortsatta miljöprövningsprocessen, efter att tillståndsansökan kungjorts, vilket innebär att kommunen inte längre kan ändra sig efter kungörelsen.

MILJÖPRÖVNINGSUTREDNINGENS BEDÖMNING AV PÅVERKAN PÅ KOMMUNENS SJÄLVSTYRE

I utredningen *Prövning av vindkraft* (SOU 2008:86) gjordes bedömningen att kommunens inflytande över användningen av mark- och vatten skulle bli oförändrat även om prövning av vindkraftverksamheten enbart skulle ske i tillståndsprövningen enligt miljöbalken och utan bygglovsprövning enligt plan- och bygglagen. I utredningen konstaterades samtidigt att en sådan ordning formellt sett skulle inskränka det kommunala självstyret. Emellertid kom utredningen till slutsatsen att det kommunala självstyret i praktiken skulle kvarstå genom

kommunens möjlighet att styra vindkraftsetableringar genom översiktsplanering samt kommunens möjlighet att föra talan som part i tillståndprocessen. Utredningen uttalade också att det även i fortsättningen torde bli så att ett tillstånd till en vindkraftsutbyggnad inte kommer att ges mot den berörda kommunens vilja.²²

De omständigheter som låg till grund för utredningens bedömning är desamma idag.

9.3 Jämförelse av åtgärderna utifrån hantering av identifierade problem

För att bedöma åtgärderna har vi även studerat hur åtgärderna hanterar de problem som är kopplade till kommunal tillstyrkan idag, vilket redovisas i tabell 3 nedan. Åtgärden att upphäva MB 16:4 innebär att de problem som är direkt kopplade till bestämmelsen som identifierats i den här utredningen hanteras fullt ut, medan åtgärden tidig kommunal tillstyrkan endast hanterar vissa problem och vissa kvarstår, se tabell 3 nedan. Efter tabellen följer en utförligare beskrivning av hur åtgärderna hanterar problem och oklarheter.

Tabell 3. Åtgärderna Upphäv MB 16:4 och Tidig tillstyrkan i förhållande till identifierade problem

Problem och oklarheter	Upphäv MB 16:4	Tidig tillstyrkan
Särställning i tillståndsprövningen enligt miljöbalken	Löses fullt ut	Kvarstår till viss del, men i annan form.
Reglerade beslutsgrunder saknas och beslut behöver inte motiveras	Löses fullt ut	Kvarstår till viss del. Ett fåtal kriterier införs för formerna för tillstyrkan. Kommunens avgörande om vad som är lämplig mark- och vattenanvändning behöver inte grundas på reglerade kriterier.
Ej möjlighet att överklaga i sak	Löses fullt ut	Kvarstår eftersom tillstyrkan endast laglighetsprövas.
Tidpunkt för tillstyrkan - inga, sena och/eller oväntade beslut	Löses fullt ut	Kvarstår till viss del eftersom endast rekommendation om beslut inom sex månader finns.
Beslut som ändras under processens gång	Löses fullt ut	Kvarstår till viss del eftersom beslut kan ändras fram till att ansökan har kungjorts och beslutet då blir bindande.
Tillståndprocessen hos prövningsmyndigheten förlängs	Löses fullt ut	Löses fullt ut eftersom beslutet om kommunal tillstyrkan ska tas innan ansökan lämnas in och miljöprövningsdelegationen inleder

²² Prövning av vindkraft. SOU 2008:86, s. 282.

		prövningsprocessen.
Osäkerhet kring kommunens olika roller	Löses fullt ut	Löses fullt ut eftersom det tydliggörs att kommunen vid tillstyrkan endast ska besluta om mark- och vattenanvändning och vilket underlag som krävs för kommunens beslut.
Beslut innehåller villkor	Löses fullt ut	Löses fullt ut eftersom det tydliggörs att villkor i beslut inte får förekomma.
Otydlighet kring beslutnivå i kommunen	Löses fullt ut	Löses fullt ut eftersom beslut ska fattas av kommunfullmäktige.
Oklarhet kring ändringstillstånd	Löses fullt ut	Löses fullt ut eftersom ändring av plats kräver ny tillstyrkan.
Bestämmelsen tillämpas på olika sätt	Löses fullt ut	Kvarstår till viss del bl.a. eftersom beslutet inte behöver grundas på reglerade kriterier.

9.3.1 Vindkraftens särställning

Med ett upphävande av MB 16:4 kommer vindkraftens särställning i miljöprövning enligt miljöbalken att försvinna. Däremot kommer tillståndspliktiga vindkraftverk fortfarande att ha en särställning jämfört med andra miljöfarliga verksamheter när det gäller prövning enligt plan och bygglagen, eftersom tillståndspliktiga vindkraftsverk inte omfattas av krav på bygglov och detaljplan. Särställningen i plan och bygglagsprövningen bedöms dock inte innebära något problem i praktiken. Detta dels på grund av att vindkraft oftast lokaliseras till glesbebyggda områden där detaljplanen inte är ett lämpligt instrument för att styra lokaliseringen av vindkraftverk²³ och dels för att miljöbalksprövningen hanterar i princip samma frågor som tas upp vid en bygglovsprövning av vindkraftverk.

I åtgärden Tidig tillstyrkan skulle vindkraftens särställning i förhållande till annan tillståndspliktig verksamhet kvarstå, eftersom det fortfarande skulle krävas att kommunen har tillstyrkt etableringen för att tillståndsansökan ska kunna prövas. Särställningen kvarstår dock i annan och i jämförelse med vad som gäller för prövning av annan miljöfarlig verksamhet mer likställd form. Åtgärden innebär att tillstyrkan skulle utgöra en processförutsättning, i stället för som idag en förutsättning för att beviljas tillstånd, som hanteras som ett parallellt ärende under prövningsprocessen. Det finns flera andra verksamhetstyper med särskilda förutsättningar där det finns krav på att det, förutom de obligatoriska uppgifter som gäller för alla tillståndspliktiga verksamheter enligt 22 kap. 1 § första stycket miljöbalken, i målet finns uppgifter specifika för just den verksamhetstypen. Detta gäller exempelvis för en ansökan om vattenverksamhet som ska innehålla bl.a. uppgift om det finns fastigheter som berörs av vattenverksamheten eller inte, och i förekommande fall uppgifter om ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till

²³ Naturvårdsverket 2017.

fastigheterna, samt uppgifter om de ersättningsbelopp som sökanden erbjuder varje sakägare (22 kap. 1 § andra stycket miljöbalken). Vidare gäller detta för ansökan om tillstånd till geologisk lagring av koldioxid som ska innehålla en rad specifika uppgifter (22 kap. 1a § miljöbalken). Ett annat sådant exempel är en ansökan om tillstånd till en anläggning där kostnads-nyttoanalys ska utföras enligt 3 § lagen (2014:268) om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet. Här krävs beslut om godkännande av analysen enligt samma lag.

9.3.2 Transparens och förutsebar process

Genom att ta bort MB 16:4 löses problematiken kring bristande transparens och en oförutsebar process, som orsakas av det inte finns fastställda beslutskriterier för bestämmelsen om kommunal tillstyrkan. Åtgärden undanröjer även problemet för projektörerna med att kommunens beslut inte kan överklagas i sak.

Åtgärden att upphäva MB 16:4 förväntas ha större positiva konsekvenser för demokratiaspekten än vid tidig tillstyrkan. Det följer av att åtgärden innebär att tillstånd för vindkraft avgörs genom en tillståndsprövning där de som är berörda har möjlighet att komma till tals och där de berörda parterna kan överklaga tillståndsbeslutet i sak. Förväntningar om att översiktsplanerna, vilka innebär ett samlat och förankrat ställningstagande för den framtida mark- och vattenanvändningen, får en ökad tyngd vid tillståndsprövningen av vindkraft vid upphävande av MB 16:4, är också positivt för demokratiaspekten.

Åtgärden med tidig tillstyrkan bedöms öka transparensen och öka förutsebarheten, men inte i lika stor utsträckning som om MB 16:4 tas bort. Det beror på att kommunens ställningstagande om vad som är lämplig mark- och vattenanvändning vid tidig tillstyrkan inte styrs av reglerade kriterier och beslutet går heller inte att överklaga i sak.

Transparensen i beslutsprocessen bedöms också öka genom att den politiska aspekten av tillstyrkanbeslutet tidigareläggs och att det tydliggörs att beslutet endast avser kommunens bedömning av platsens lämplighet för vindkraftsverksamhet utifrån uppgifter om plats och maximalt antal verk.

Åtgärden tidig tillstyrkan bedöms vidare göra den beräknade tidsåtgången för miljöprövningsmyndigheternas tillståndsprocess mer förutsebar. Mot bakgrund av att kommunens ställningstagande ska inhämtas innan kungörelsen i ansökningsmål, medför det stora processekonomiska vinster i allmänhet, och i synnerhet för prövningsmyndigheterna. Även för projektörerna minskar den ekonomiska risken när de får ett tidigare besked om kommunens inställning avseende platsen för vindkraftsverksamheten.

Det finns dock risk att den problematik som har förevarit i relationen mellan projektörer och kommunen i vissa delar kvarstår vid åtgärden tidig tillstyrkan. Även om själva processen hos prövningsmyndigheten kan genomföras på ett

effektivare sätt och att tillstyrkan ska ske inom sex månader, så innebär åtgärden inte att några sanktioner föreslås om kommunen inte lämnar sitt ställningstagande inom den stipulerade tiden. Det har i likhet med vad som gäller för tidsgränsen att meddela beslut i fråga om bygglov enligt plan- och bygglagen, inte bedömts nödvändigt att uppställa sanktioner eller annan följdverkan i det fall tidsgränsen överskrids. Införandet av en sanktion har inte heller bedömts gynna dialogen och förhållandet mellan projektör och kommun, utan riskerar endast resultera i att kommunen avslår begäran om kommunal tillstyrkan på grund av tidsbrist.

Åtgärden tidig tillstyrkan hanterar inte heller frågan om kommunen inte anser att uppgifter om verksamhetsområde och maximalt antal verk är tillräckligt underlag för att tillstyrka en etablering och därför väljer att avstyrka den.

9.3.3 Villkor, tidpunkt för beslut och ändringstillstånd

Problemet med oklarheten vad ett tillstyrkande omfattar om tillstyrkandet t.ex. har förenats med villkor eller krav på viss teknik löses helt om MB 16:4 tas bort. Åtgärden löser även helt frågan att ett avstyrkande kan komma sent i prövningsprocessen eller att kommunen ändrar inställning. Problematiken kring huruvida ett nytt beslut om tillstyrkan behövs vid ändringstillstånd eller där ett nytt tillstånd ska ersätta ett tillstånd vars giltighetstid löper ut, upphör. Dessutom försvinner möjligheten att göra tillstyrkandet beroende av krav på kompensation till kommunen.

Med åtgärden Tidig tillstyrkan klargörs kommunens bedömning om platsen för vindkraftverksamhet är lämplig för ändamålet i ett tidigt skede. Den politiska aspekten av tillstyrkansbeslutet tidigareläggs, när beslutet om tillstyrkan inte kan lämnas eller ändras i ett sent skede av miljöprövningen. Detta bidrar till att förtydliga att det är sakaspekter som provas i själva miljöprövningen. Avsikten är att eliminera osäkerheten som ett sent besked om kommunala tillstyrkan i miljöprövningsprocessen kan medföra samt att tydliggöra vad kommunens ställningstagande ska omfatta, dvs. enbart kommunens bedömning av platsens lämplighet för vindkraftsverksamhet.

I och med att den tidiga tillstyrkan utgör den yttre ramen för den fortsatta miljöprövningsprocessen, klargörs det även att en ny tillstyrkan vid ändring eller förlängning av tillstånd till befintliga verksamheter endast krävs i de fall där den nya ansökan går utöver ramen för den ursprungliga kommunala tillstyrkan i fråga om ändring eller förlängning av tillstånd till befintliga verksamheter. Även för kommunen innebär ett särskiljande av tillståndsprocessen och frågan om kommunfullmäktiges tillstyrkan därigenom fördelar.

9.3.4 Ekonomisk risk

För projektörerna innebär förslaget om upphävande av kommunal tillstyrkan att den ekonomiska risken som är kopplad till bestämmelsen försvinner eftersom processen blir mer transparent och förutsebar till följd av att utbyggnaden av

vindkraft enbart avgörs inom tillståndsprövningen. I åtgärden Tidig tillstyrkan minskar den ekonomiska risk som kommunal tillstyrkan innebär idag för projektörerna. Detta eftersom beslut om tillstyrkan tas tidigare jämfört med i referensalternativet. En viss ekonomisk risk kopplad till kommunal tillstyrkan kvarstår så länge denna finns kvar i någon form.

9.3.5 Miljöpåverkan av åtgärderna

Vindkraft är en förnyelsebar energiform. Främjandet av produktion av förnyelsebar energi syftar mot miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § om hållbar utveckling. För att uppnå en hållbar vindkraftsutbyggnad är det emellertid av grundläggande betydelse att hänsyn tas till samtliga miljö kvalitetsmål. Lokaliseringen har en avgörande betydelse när det gäller vindkraftens påverkan på bl.a. naturvärden, biologisk mångfald, buller och landskapsbild. Varken åtgärd Upphäv MB:16 eller Tidig tillstyrkan bedöms innebära några direkta miljökonsekvenser, i form av påverkan på något av de nationella miljö kvalitetsmålen. Detta eftersom ingen av åtgärderna innebär någon ändring av själva prövningen av vindkraftverksamheter enligt miljöbalken. Åtgärderna förväntas heller inte påverka utbyggnadstakten av vindkraft i någon stor utsträckning, då det är andra faktorer än en effektivare tillståndprocess som i högre grad styr utbyggnaden av vindkraft, som t.ex. marknadsläget och ekonomiska styrmedel.

Åtgärden Upphäv MB 16:4 bedöms dock skapa bättre förutsättningar för en utbyggnad av vindkraft, genom att åtgärden förväntas ge en effektivare, rättssäkrare och mer förutsebar tillståndprocess. Detta i sin tur gör att åtgärden bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Även åtgärden Tidig tillstyrkan skulle underlätta tillståndprocessen jämfört med referensalternativet, men inte i lika hög grad.

9.4 Sammanfattande bedömning av åtgärderna

Båda åtgärderna Upphäv MB 16:4 och Tidig kommunal tillstyrkan bidrar till målet om att tillståndprocessen ska underlättas och blir mer rättssäker. Upphäv MB 16:4 bedöms dock resultera i en mer effektiv och rättssäker process än tidig tillstyrkan, eftersom åtgärden i hög grad löser de problem som förknippas med bestämmelsen. Åtgärden med tidig tillstyrkan hanterar vissa av de problem som bestämmelsens nuvarande utformning medför, men flera dilemman sett ur rättssäkerhetssynpunkt kvarstår, bl.a. bristande transparens och förutsebarhet. Detta är kopplat till att beslutet inte styrs av reglerade kriterier och inte går att överklaga i sak.

När det gäller kommunernas inflytande över mark- och vattenanvändning för vindkraftsetableringar innebär åtgärden att ta bort MB 16:4 att kommunernas inflytande minskas i större omfattning än med åtgärden tidig tillstyrkan. Detta i och med att kommunen fråntas rätten att fatta beslut om tillstyrkande eller avstyrkande av vindkraftsanläggningar. Genom kommunens möjlighet att styra mark- och

vattenanvändningen genom översiktsplanering, kommunens talerätt och rollen som remissinstans i miljöprövningen bedöms dock ingen inskränkning av det kommunala självstyret ske i praktiken.

Åtgärden att ta bort tillstyrkan bedöms även ha större positiva effekter när det gäller demokratiaspekter än tidig tillstyrkan, då tillstånd till vindkraft avgörs genom en process där berörda parter har möjlighet att komma till tals och överklaga tillståndsbeslutet i sak.

Vid en sammanvägning av samtliga ovan nämnda aspekter bedömer Energimyndigheten och Naturvårdsverket att åtgärden att upphäva MB 16:4 är den mest lämpliga för att uppfylla uppdragets mål om att tillståndsprocessen ska underlättas och bli mer rättssäker.

10 Källförteckning

Bengtsson, B., 2015. Speciell Fastighetsrätt Miljöbalken (11:e uppl.).
Iustus Förlag

Bengtsson, B., m.fl, 2012. Miljöbalken En kommentar Del 1 & II, suppl.,
Norstedts Juridik

Boverket, 2012. Utvärdering och uppföljning av stöd till planeringsinsatser för
vindkraft. Boverket rapport 2012:21

Dalman, Linde m.fl., Kommunallagen med kommentar och praxis (5:e uppl.).
SKL Kommentus Media, (2011)

Didón, L.U., m.fl., 2014. Plan- och bygglagen (2010:900) – En kommentar, suppl.,
Norstedts Juridik

Energikommisionen, 2017. Kraftsamling för framtidens energi. Betänkande av
Energikommisionen (SOU 2017:2)

Energimyndigheten, 2014. Kommunal tillstyrkan i praktiken. En
enkätundersökning om kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av
vindkraftverk enligt 16 kap. 4 § miljöbalken.

Energimyndigheten, 2010. Sammanställning konsekvenser 16 kap. 4 § miljöbalken.
Dnr. 440-10-004487

Energimyndigheten, 2015. Vägledning om kommunal tillstyrkan vid
tillståndsprövning av vindkraftverk, enligt miljöbalken 16 kap 4 §.
ER 2015:05

Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning

Holmberg m.fl, Grundlagarna, 3 u, Nordstedts Juridik AB, 2012.

Karnov Lexino, Regeringsform (1974:152), 2016-11-14

Miljöbalken (1998:808)

Miljödepartementet, 2009. Prövning av vindkraft. Regeringens proposition
2008/09:146

Miljöprocessutredningen, 2008. Prövning av vindkraft. Delbetänkande i Miljöprocessutredningen (SOU 2008:86)

Naturvårdsverket, 2017. Kommunal tillstyrkan av vindkraft
Hur fungerar det idag? Utvärdering.

Prop. 1985/86:1 med förslag till ny plan- och bygglag

Prop. 1985/86:3 med förslag till lag om hushållning med naturresurser m.m.

Prop. 1997/98: 45 Miljöbalk

Prop. 2009/10:170 En enklare plan- och bygglag

Prop. 2010/11:63 Komplettering av den nya plan- och bygglagen

Strömberg, H., Normgivningsmakten enligt 1974 års regeringsform (2:a uppl.).
Juristförlaget i Lund (1995)

Wallberg, m.fl. 2015. Användningen av det kommunala vetot mot vindkraft i
Västra Götalands län.

11

Justering av avtal gällande Upphandling av
landsbygdsutveckling och
undervisningsjordbruk med Torsta AB

RUN/621/2017

Näringsliv och företagande
Sven Winemark
Tfn:
E-post: sven.winemark@regionjh.se

2017-11-19

RUN/621/2017

Justering av avtal gällande Upphandling av landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk

Ärendebeskrivning

I tidigare tecknat avtal, ”Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk” med dnr RS 2012-753, har Region Jämtland Härjedalen (tidigare Regionförbundet Jämtlands län) upphandlat tjänster av Torsta AB.

I samband med föreslagen förlängning av avtalet enligt förslag i dnr RUN/620/2017, har en genomgång av nu gällande avtal genomförts tillsammans med ledningen för Torsta AB varvid förslag om justerat avtal läggs fram enligt bilagt dokument för godkännande.

Inför verksamhetsåret 2018 har ersättningen till Torsta AB minskat med 2 mnkr. Minskningen av ersättningen har initierats utifrån avtalets punkt 1.6.1 Justering av ersättning under avtalstiden samt avtalet punkt 1.11 Omförhandling.

Utöver en justering av ersättningsnivån har även ett antal mindre ändringar gjorts i avtalet, främst av redaktionell karaktär. Dessa är markerade i gult.

Grundavtalet ”Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisnings-jordbruk”, dnr RS 2012-753, tecknades 2013 och har förlängt en gång enligt avtalets möjligheter för perioden 2016-01-01-2018-12-31, d.v.s. nu gällande avtalsperiod.

Den förlängning av avtalet som föreslås i RUN/620/2017 är sista gången avtalet kan förlängas utan ny upphandling av tjänsten. Inför en förlängning av verksamheten fr.o.m. år 2022-01-01 måste Region Jämtland Härjedalen upphandla verksamheten på nytt.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Justerat avtal för Upphandling av landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk med Torsta AB antas.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Martina Lundholm
Områdeschef Näringsliv

Utdrag till

Torsta AB
Områdeschef Näringsliv

T4 AVTAL

Justerat avtal för Upphandling av
Landsbygdutveckling och undervisningsjordbruk
RUN/621/2017

(TIDIGARE -
UPPHANDLING DNR: RS 2012-753)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	AVTALSPARTER OCH OMFATTNING	3
1.1	AVTALSPARTER	3
1.2	KONTAKTPERSONER FÖR AVTALET	3
1.3	AVTALSOMFATTNING	3
1.4	AVTALSTID	3
1.5	KVALITET OCH UTFÖRANDE (1.4 KRAV PÅ TJÄNST)	3
1.5.1	Utveckling	4
1.5.2	Personal	4
1.6	ERSÄTTNING FÖR TJÄNST	5
1.6.1	Justering av ersättning under avtalstiden	5
1.7	FAKTURERINGS- OCH BETALNINGSVILLKOR	5
1.7.1	Faktureringsvillkor	5
1.7.2	Faktureringsadress	5
1.7.3	Betalningsvillkor	5
1.8	UPPFÖLJNING	5
1.9	TILLSTÅND	6
1.10	FÖRSÄKRING	6
1.11	OMFÖRHANDLING	6
1.12	ANLITANDE AV UNDERLEVERANTÖR	6
1.13	ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG	6
1.14	HANDLINGARS INBÖRDES ORDNING	6
1.15	ÖVERLÅTELSE AV AVTAL	7
1.16	REVISION	7
1.17	MEDDELANDESKYLDIGHET	7
1.18	HÄVNING	7
1.19	BEFRIELSEGRUNDER (FORCE MAJEURE)	7
1.20	TVIST	8
1.21	UNDERSKRIFTER	8
1	AVTALSPARTER OCH OMFATTNING	3
1.1	AVTALSPARTER	3
1.2	KONTAKTPERSONER FÖR AVTALET	3
1.3	AVTALSOMFATTNING	3
1.4	AVTALSTID	3
1.5	KVALITET OCH UTFÖRANDE (1.4 KRAV PÅ TJÄNST)	3
1.5.1	Utveckling	4
1.5.2	Personal	4
1.5.3	Miljöarbete	4
1.6	ERSÄTTNING FÖR TJÄNST	5
1.6.1	Justering av ersättning under avtalstiden	5
1.7	FAKTURERINGS- OCH BETALNINGSVILLKOR	5
1.7.1	Faktureringsvillkor	5
1.7.2	Faktureringsadress	5
1.7.3	Betalningsvillkor	5
1.8	UPPFÖLJNING	5
1.9	TILLSTÅND	6
1.10	FÖRSÄKRING	6
1.11	OMFÖRHANDLING	6
1.12	ANLITANDE AV UNDERLEVERANTÖR	6
1.13	ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG	6
1.14	HANDLINGARS INBÖRDES ORDNING	6
1.15	ÖVERLÅTELSE AV AVTAL	7
1.16	REVISION	7
1.17	MEDDELANDESKYLDIGHET	7
1.18	HÄVNING	7
1.19	BEFRIELSEGRUNDER (FORCE MAJEURE)	7

1.20	TVIST	8
1.21	UNDERSKRIFTER	8

1 AVTALSPARTER OCH OMFATTNING

1.1 AVTALSPARTER

Köpare	Leverantör
Region Jämtland Härjedalen Box 654 831 27 ÖSTERSUND	Torsta AB Önevägen 20 836 95 ÅS
Org nr: 232100-0214	Org nr: 556892-2420
Telefon: 063-14 75 00	Telefon: 0640-18800
Hemsida: www.regionjh.se	Hemsida: torsta.se

1.2 KONTAKTPERSONER FÖR AVTALET

Köpare	Leverantör
Kontaktperson: Sven Winemark	Kontaktperson: Trine Amundsen
Telefon: 070-315 81 50	Telefon: 0640-18801
E-post: sven.winemark@regionjamtland.se	E-post: trine.amundsen@torsta.se

1.3 AVTALSOMFATTNING

Leverantören åtar sig att till **Region Jämtland Härjedalen**, ~~nedan Regionförbundet~~, utföra tjänster i enlighet med detta avtal och det förfrågningsunderlag som legat till grund för upphandlingen samt enligt de beskrivningar och villkor som framgår av antaget anbud.

1.4 AVTALSTID

2013-08-01 - 2015-12-31 med möjlighet för **Region Jämtland Härjedalen** om förlängning vid två tillfällen, 36 månader i taget, dock längst till och med 2021-12-31. Om behov föreligger för **Region Jämtland Härjedalen** om eventuell förlängning ska detta kunna ske vid ett eller flera tillfällen under avtalstiden. Vid avtalsperiodens utgång upphör avtalet att gälla utan uppsägning.

Avisering om förlängning sker senast 12 månader före avtalsperiodens utgång.

1.5 KVALITET OCH UTFÖRANDE (1.4 KRAV PÅ TJÄNST)

Leverantörens uppgift är att erbjuda en verksamhet som skall bidra till att

- medverka till såväl extern medfinansiering av egna projekt inom regional utveckling som till genomförande av projekt med annan huvudman

- verka för att handel och bruk av genmodifierade grödor och produkter i länet minskar
- bidra till att länets råvaror i högre grad förädlas i länet
- arbeta för etablering av Yrkehögskoleutbildningar inom ramen för en länsgemensam struktur och utifrån behov
- bidra till att ungdomars möjlighet med praktikplatser till praktik och lärlingsplats inom bl.a. trä, skog, lantbruk och vattenbruk förbättras de gröna näringarna¹
- stimulera näringslivsinriktad landsbygdsutveckling inom bl.a. trä, skog, lantbruk och vattenbruk de gröna näringarna

Kommentar [ma]: n återkommer

Verksamheten skall årligen bidra till att 5-10 nya företag startas eller att befintliga företag utökar sin verksamhet, att 10-20 nya produkter/tjänster utvecklas samt att 20-30 nya arbetstillfällen skapas eller 20-30 personer utökar sin anställningsgrad.

Leverantören skall även bidra till att elever vid gymnasieutbildningar erhåller utbildning i djurhållning och spannmålsodling motsvarande ett privat gårdsbruk. Utbildningsmiljön skall vara KRAV-certifierad och GMO-fri.

1.5.1 Utveckling

I det allmänna utvecklingsarbetet för landsbygden skall Torsta AB aktivt bidra till ett centrum för de gröna näringarna skapas, där bl.a. företrädare för skog, jord och vattenbruk finns representerade.

Ett utvecklat samarbete mellan parterna skall skapas för att tillvarata de resurser och möjligheter som finns för att underlätta skapandet av nya arbetstillfällen och nya företagsstartmöjligheter. Inom de företrädade områdena skall anbudsgivaren bedriva vuxen- och uppdragsutbildningar för att möjliggöra kunskapsspridning/utveckling inom jord, skog och vattenbruk de gröna näringarna.

Ett samarbete med Mid Sweden Science Park AB (MSSP AB) skall utvecklas för att tillvarata den kompetens och möjligheter som miljön runt MSSP AB och Mittuniversitetet erbjuder.

Ett samarbete med kunskapscentra/forskningsmiljöer samt organisationer som bedriver företagsutveckling skall tillvaratas för att stärka Torsta AB.

1.5.2 Personal

Leverantörens personal skall ha dokumenterad erfarenhet från praktiskt och instruktionsarbete inom skog, jord och vattenbruk de gröna näringarna.

¹ Med de gröna näringarna menas verksamheter med bas i jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö.

Leverantören tillhandahåller dokumenterad sakkunskap inom landsbygdspolitiken i en omfattning som motsvarar en heltidstjänst och som kan fungera som sakkunnig för **Region Jämtland Härjedalen**. ~~Regionförbundet Jämtlands län.~~

Miljöarbete

Leverantören skall i sin egen produktion av produkter och tjänster, verka för låg negativ miljöpåverkan, leverantören skall också genom att väga in miljöaspekter vid inköp och i den mån det är möjligt, välja det miljöriktigaste alternativet.

Leverantören skall inom sex månader från avtalet start, upprättat en handlingsplan för hur denne försäkras sig om att kraven efterlevs.

1.6 ERSÄTTNING FÖR TJÄNST

Region Jämtland Härjedalen ersätter leverantören med 8 151 ~~000~~ tkr per år för perioden 2018-01-01 – 2021-12-31 om inget annat överenskommits mellan köpare och leverantör.-

1.6.1 ~~Från 2014-01-01 utgår ersättning med 10 547 tkr per år om inte annat överenskommits mellan köpare och leverantör.-~~

1.6.1 Justering av ersättning under avtalstiden

Eventuell justering av ersättning för tjänsten kan komma att ske under avtalstiden, enligt punkt 1.11 Omförhandling.

1.7 FAKTURERINGS- OCH BETALNINGSVILLKOR

1.7.1 Faktureringsvillkor

Fakturering skall ske en gång i månaden med en tolfte del av godkänd ersättning per år.

Region Jämtland Härjedalen betalar inte expeditions-, faktura- eller andra avgifter från leverantören eller tredje part. Dessa kostnader är inräknade i priset och föranleder ej särskild debitering.

1.7.2 Faktureringsadress

Faktura i 1 exemplar ställs till:

~~Regionförbundet Jämtlands län
FE 117
831 88 Östersund~~

Region Jämtland Härjedalen
Box 910
831 29 Östersund

med angivande av referens som erhålls av **Region Jämtland Härjedalen**.

Även eventuella påminnelser och krav sänds till samma adress.

1.7.3 Betalningsvillkor

Om anledning till anmärkning mot faktura eller verkställd tjänst inte föreligger, erläggs betalning inom 30 dagar räknat från fakturans ankomstdag.

1.7.3.1 Dröjsmålsränta

Om **Region Jämtland Härjedalen** inte betalar faktura i rätt tid skall dröjsmålsränta utgå enligt räntelagens bestämmelser (f n referensräntan + 8 %).

1.8 UPPFÖLJNING

Uppdragstagaren skall i överenskommelse med **Region Jämtland Härjedalen** informera om den verksamhet som bedrivs.

1.9 TILLSTÅND

Anbudsgivare skall inneha de tillstånd för att bedriva verksamheten.

1.10 FÖRSÄKRING

Leverantören skall inneha sedvanlig ansvarsförsäkring anpassad för den aktuella tjänsten. Försäkringsbevis skall uppvisas på anmodan av **Region Jämtland Härjedalen**.

Skadeståndsanspråk riktade mot **Region Jämtland Härjedalen** som beror på att den andra avtalsparten inte uppfyllt avtalade villkor, skall ersättas av den avtalsparten.

1.11 OMFÖRHANDLING

Parterna förebehåller sig rätten till omförhandling, om sådana politiska beslut eller organisatoriska förändringar sker, som påverkar eller förändrar förutsättningarna av tidigare överenskommelse samt eventuella ändringar i myndighetsbeslut eller ändringar i regelverk som styr verksamheter.

Leverantören skall meddelas om omförhandling senast fyra (4) veckor i förväg.

1.12 ANLITANDE AV UNDERLEVERANTÖR

Leverantören skall i alla frågor vara **Region Jämtland Härjedalen** motpart.

Leverantören får inte utan **Region Jämtland Härjedalens** skriftliga godkännande anlita underleverantör om det inte gäller rutinuppdrag. Underlåter Leverantören att inhämta sådant godkännande kan **Region Jämtland Härjedalen** komma att häva avtalet.

1.13 ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG

Ändringar och tillägg i gällande avtal kan endast göras genom en skriftlig handling undertecknad av behöriga företrädare för Region Jämtland Härjedalen och leverantören.

1.14 HANDLINGARS INBÖRDES ORDNING

Kontraktshandlingarna kompletterar varandra.

Om kontraktshandlingarna skulle visa sig vara motsägelsefulla i något avseende gäller de, om inte omständigheterna uppenbarligen föranleder till annat, sinsemellan i följande ordning:

1. skriftliga ändringar och tillägg till detta avtal
2. detta avtal med bilagor
3. förfrågningsunderlag med bilagor
4. anbud

1.15 ÖVERLÅTELSE AV AVTAL

Detta avtal får inte överlåtas på annan fysisk eller juridisk person utan parternas skriftliga godkännande.

1.16 REVISION

Region Jämtland Härjedalens revisorer skall i enlighet med lag granska all verksamhet som Region Jämtland Härjedalen bedriver inom sitt verksamhetsområde.

Leverantören förbinder sig att låta Region Jämtland Härjedalens revisorer eller de som revisorerna utser att företräda dem att utan hinder av sekretess eller affärsjuridiska krav ta del av sådan handling eller uppgift som är nödvändig för utövande av sin granskning av Leverantörens fullgörande av ingånget avtal.

1.17 MEDDELANDESKYLDIGHET

Finner Leverantören att någon av nedan angivna händelser kommer att inträffa eller framstår såsom sannolik att inträffa skall denne omgående utan dröjsmål skriftligen informera Region Jämtland Härjedalen därom:

- ägarbyte eller ändrad bolagsform
- konkurs, betalningsinställelse
- omständigheter som kan försvåra samarbetet mellan parterna

1.18 HÄVNING

Avtalspart har rätt att häva avtalet om motparten i väsentligt avseende inte uppfyller sina åtaganden enligt avtalet och rättelse inte sker utan dröjsmål efter skriftligt påpekande. Inga skadeståndsanspråk med anledning av ovanstående hävning kan riktas från leverantören till **Region Jämtland Härjedalen**.

Region Jämtland Härjedalen har rätt att med omedelbar verkan säga upp avtalet om det framkommer att leverantören lämnat oriktiga uppgifter i anbudet eller på annat sätt i samband med upphandlingen och dessa uppgifter har varit av icke oväsentlig betydelse vid bedömningen av tilldelningen av kontraktet.

1.19 BEFRIELSEGRUNDER (FORCE MAJEURE)

För uppdraget skall gälla att om någon part förhindras fullgöra uppdraget av omständighet som denne inte kan råda över skall detta utgöra sådan befrielsegrund, för vilken motparten inte kan kräva skadestånd för utebliven prestation.

Som force majeure räknas krig, omfattande arbetskonflikt, blockad, eldsvåda, miljökatastrof, allvarlig smittspridning eller annan omständighet över vilken parterna inte kan råda och som förhindrar fullgörande av skyldigheter enligt avtalet.

Arbetskonflikt, som har sin grund i parts brott mot kollektivavtal får inte åberopas som befrielsegrund. För åberopande av befrielsegrund krävs att denne part skriftligen och omgående meddelat motparten om dess inträffande liksom om dess upphörande.

Om uppdragets fullgörande till väsentlig del förhindras för längre tid än tre (3) månader äger motparten frånträda avtalet utan att den förhindrande parten äger utkräva skadestånd

1.20 TVIST

Twist angående eller härrörande ur detta avtal, innefattande förfrågningsunderlaget med bilagor, skall, ifall parterna inte kan göra upp i godo, hänskjutas till svensk allmän domstol, i Östersund för avgörande enligt svensk rätt.

1.21 UNDERSKRIFTER

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar varav parterna erhållit var sitt. Avtalet tecknas av, för Leverantören, behörig firmatecknare.

För köparen	För leverantören
Ort och datum	Ort och datum
<u>Östersund</u>	<u>Ås</u>
Namnteckning	Namnteckning

Namnförtydligande

Namnförtydligande

T4 AVTAL

Upphandling av Landsbygdutveckling och undervisningsjordbruk

UPPHANDLING DNR: RS 2012-753

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	AVTALSPARTER OCH OMFATTNING	3
1.1	AVTALSPARTER	3
1.2	KONTAKTPERSONER FÖR AVTALET	3
1.3	AVTALSOMFATTNING	3
1.4	AVTALSTID	3
1.5	KVALITET OCH UTFÖRANDE (1.4 KRAV PÅ TJÄNST)	3
1.5.1	Utveckling	4
1.5.2	Personal	4
1.5.3	Miljöarbete	4
1.6	ERSÄTTNING FÖR TJÄNST	5
1.6.1	Justering av ersättning under avtalstiden	5
1.7	FAKTURERINGS- OCH BETALNINGSVILLKOR	5
1.7.1	Faktureringsvillkor	5
1.7.2	Faktureringsadress	5
1.7.3	Betalningsvillkor	5
1.8	UPPFÖLJNING	5
1.9	TILLSTÅND	6
1.10	FÖRSÄKRING	6
1.11	OMFÖRHANDLING	6
1.12	ANLITANDE AV UNDERLEVERANTÖR	6
1.13	ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG	6
1.14	HANDLINGARS INBÖRDES ORDNING	6
1.15	ÖVERLÅTELSE AV AVTAL	7
1.16	REVISION	7
1.17	MEDDELANDESKYLDIGHET	7
1.18	HÄVNING	7
1.19	BEFRIELSEGRUNDER (FORCE MAJEURE)	7
1.20	TVIST	8
1.21	UNDERSKRIFTER	8

1 AVTALSPARTER OCH OMFATTNING

1.1 AVTALSPARTER

Köpare	Leverantör
Regionförbundet Jämtlands län Rådhusgatan 72 831 34 ÖSTERSUND	Torsta AB Önevägen 20 836 95 ÅS
Org nr: 222000-2840	Org nr: 556892-2420
Telefon: 063-14 64 00	Telefon: 0640-18800
Hemsida: www.regionjamtland.se	Hemsida: torsta.se

1.2 KONTAKTPERSONER FÖR AVTALET

Köpare	Leverantör
Kontaktperson: Sven Winemark	Kontaktperson: Trine Amundsen
Telefon: 070-315 81 50	Telefon: 0640-18801
E-post: sven.winemark@regionjamtland.se	E-post: trine.amundsen@torsta.se

1.3 AVTALSOMFATTNING

Leverantören åtar sig att till Regionförbundet Jämtlands län, nedan Regionförbundet, utföra tjänster i enlighet med detta avtal och det förfrågningsunderlag som legat till grund för upphandlingen samt enligt de beskrivningar och villkor som framgår av antaget anbud.

1.4 AVTALSTID

2013-08-01 - 2015-12-31 med möjlighet för Regionförbundet om förlängning vid två tillfällen, 36 månader i taget, dock längst till och med 2021-12-31. Om behov föreligger för Regionförbundet om eventuell förlängning ska detta kunna ske vid ett eller flera tillfällen under avtalstiden. Vid avtalsperiodens utgång upphör avtalet att gälla utan uppsägning.

Avisering om förlängning sker senast 12 månader före avtalsperiodens utgång.

1.5 KVALITET OCH UTFÖRANDE (1.4 KRAV PÅ TJÄNST)

Leverantörens uppgift är att erbjuda en verksamhet som skall bidra till att

- medverka till såväl extern medfinansiering av egna projekt inom regional utveckling som till genomförande av projekt med annan huvudman
- verka för att handel och bruk av genmodifierade grödor och produkter i länet minskar

- bidra till att länets råvaror i högre grad förädlas i länet
- arbeta för etablering av Yrkeshögskoleutbildningar inom ramen för en länsgemensam struktur
- bidra till att ungdomars möjlighet till praktik och lärlingsplats inom bl.a. trä, skog, lantbruk och vattenbruk förbättras
- stimulera näringslivsinriktad landsbygdsutveckling inom bl.a. trä, skog, lantbruk och vattenbruk.

Verksamheten skall årligen bidra till att 5-10 nya företag startas, att 10-20 nya produkter/tjänster utvecklas samt att 20-30 nya arbetstillfällen skapas.

Leverantören skall även bidra till att elever vid gymnasieutbildningar erhåller utbildning i djurhållning och spannmålsodling motsvarande ett privat gårdsbruk. Utbildningsmiljön skall vara KRAV-certifierad och GMO-fri.

1.5.1 Utveckling

I det allmänna utvecklingsarbetet för landsbygden skall ett centrum för de gröna näringarna skapas, där bl.a. företrädare för skog-, jord- och vattenbruk finns representerade.

Ett utvecklat samarbete mellan parterna skall skapas för att tillvarata de resurser och möjligheter som finns för att underlätta skapandet av nya arbetstillfällen och nya företagsstartsmöjligheter. Inom de företrädade områdena skall anbudsgivaren bedriva vuxen- och uppdragsutbildningar för att möjliggöra kunskapsspridning/utveckling inom jord-, skog- och vattenbruk.

Ett samarbete med Mid Sweden Science Park AB (MSSP AB) skall utvecklas för att tillvarata den kompetens och möjligheter som miljön runt MSSP AB och Mittuniversitetet erbjuder.

1.5.2 Personal

Leverantörens personal skall ha dokumenterad erfarenhet från praktiskt och instruktionsarbete inom skog-, jord- och vattenbruk.

Leverantören tillhandahåller dokumenterad sakkunskap inom landsbygdspolitiken i en omfattning som motsvarar en heltidstjänst och som kan fungera som sakkunnig för Regionförbundet Jämtlands län.

1.5.3 Miljöarbete

Leverantören skall i sin egen produktion av produkter och tjänster, verka för låg negativ miljöpåverkan, leverantören skall också genom att väga in miljöaspekter vid inköp och i den mån det är möjligt, välja det miljöriktigaste alternativet.

Leverantören skall inom sex månader från avtalet start, upprättat en handlingsplan för hur denne försäkras sig om att kraven efterlevs.

1.6 ERSÄTTNING FÖR TJÄNST

Regionförbundet ersätter leverantören med 4 708 tkr för perioden 2013-08-01 – 2013-12-31. Från 2014-01-01 utgår ersättning med 10 547 tkr per år om inte annat överenskommits mellan köpare och leverantör.

1.6.1 Justering av ersättning under avtalstiden

Eventuell justering av ersättning för tjänsten kan komma att ske under avtalstiden, enligt punkt 1.11 Omförhandling.

1.7 FAKTURERINGS- OCH BETALNINGSVILLKOR

1.7.1 Faktureringsvillkor

Fakturerings skall ske en gång i månaden med en tolfte del av godkänd ersättning per år.

Regionförbundet betalar inte expeditions-, faktura- eller andra avgifter från leverantören eller tredje part. Dessa kostnader är inräknade i priset och föranleder ej särskild debitering.

1.7.2 Faktureringsadress

Faktura i 1 exemplar ställs till:

Regionförbundet Jämtlands län
FE 117
831 88 Östersund

med angivande av referens som erhålls av Regionförbundet.

Även eventuella påminnelser och krav sänds till samma adress.

1.7.3 Betalningsvillkor

Om anledning till anmärkning mot faktura eller verkställd tjänst inte föreligger, erläggs betalning inom 30 dagar räknat från fakturans ankomstdag.

1.7.3.1 Dröjsmålsränta

Om Regionförbundet inte betalar faktura i rätt tid skall dröjsmålsränta utgå enligt räntelagens bestämmelser (f n referensräntan + 8 %).

1.8 UPPFÖLJNING

Uppdragstagaren skall i överenskommelse med Regionförbundet informera om den verksamhet som bedrivs.

1.9 TILLSTÅND

Anbudsgivare skall inneha de tillstånd för att bedriva verksamheten.

1.10 FÖRSÄKRING

Leverantören skall inneha sedvanlig ansvarsförsäkring anpassad för den aktuella tjänsten. Försäkringsbevis skall uppvisas på anmodan av Regionförbundet.

Skadeståndsanspråk riktade mot Regionförbundet som beror på att den andra avtalsparten inte uppfyllt avtalade villkor, skall ersättas av den avtalsparten.

1.11 OMFÖRHANDLING

Parterna förebehåller sig rätten till omförhandling, om sådana politiska beslut eller organisatoriska förändringar sker, som påverkar eller förändrar förutsättningarna av tidigare överenskommelse samt eventuella ändringar i myndighetsbeslut eller ändringar i regelverk som styr verksamheter.

Leverantören skall meddelas om omförhandling senast fyra (4) veckor i förväg.

1.12 ANLITANDE AV UNDERLEVERANTÖR

Leverantören skall i alla frågor vara Regionförbundet motpart.

Leverantören får inte utan Regionförbundets skriftliga godkännande anlita underleverantör om det inte gäller rutinuppdrag. Underlåter Leverantören att inhämta sådant godkännande kan Regionförbundet komma att häva avtalet.

1.13 ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG

Ändringar och tillägg i gällande avtal kan endast göras genom en skriftlig handling undertecknad av behöriga företrädare för Regionförbundet och leverantören.

1.14 HANDLINGARS INBÖRDES ORDNING

Kontraktshandlingarna kompletterar varandra.

Om kontraktshandlingarna skulle visa sig vara motsägelsefulla i något avseende gäller de, om inte omständigheterna uppenbarligen föranleder till annat, sinsemellan i följande ordning:

1. skriftliga ändringar och tillägg till detta avtal
2. detta avtal med bilagor
3. förfrågningsunderlag med bilagor
4. anbud

1.15 ÖVERLÅTELSE AV AVTAL

Detta avtal får inte överlåtas på annan fysisk eller juridisk person utan parternas skriftliga godkännande.

1.16 REVISION

Regionförbundets revisorer skall i enlighet med lag granska all verksamhet som Regionförbundet bedriver inom sitt verksamhetsområde.

Leverantören förbinder sig att låta Regionförbundets revisorer eller de som revisorerna utser att företräda dem att utan hinder av sekretess eller affärsjuridiska krav ta del av sådan handling eller uppgift som är nödvändig för utövande av sin granskning av Leverantörens fullgörande av ingånget avtal.

1.17 MEDDELANDESKYLDIGHET

Finner Leverantören att någon av nedan angivna händelser kommer att inträffa eller framstår såsom sannolik att inträffa skall denne omgående utan dröjsmål skriftligen informera Regionförbundet därom:

- ägarbyte eller ändrad bolagsform
- konkurs, betalningsinställelse
- omständigheter som kan försvåra samarbetet mellan parterna

1.18 HÄVNING

Avtalspart har rätt att häva avtalet om motparten i väsentligt avseende inte uppfyller sina åtaganden enligt avtalet och rättelse inte sker utan dröjsmål efter skriftligt påpekande. Inga skadeståndsanspråk med anledning av ovanstående hävning kan riktas från leverantören till Regionförbundet.

Regionförbundet har rätt att med omedelbar verkan säga upp avtalet om det framkommer att leverantören lämnat oriktiga uppgifter i anbudet eller på annat sätt i samband med upphandlingen och dessa uppgifter har varit av icke oväsentlig betydelse vid bedömningen av tilldelningen av kontraktet.

1.19 BEFRIELSEGRUNDER (FORCE MAJEURE)

För uppdraget skall gälla att om någon part förhindras fullgöra uppdraget av omständighet som denne inte kan råda över skall detta utgöra sådan befrielsegrund, för vilken motparten inte kan kräva skadestånd för utebliven prestation.

Som force majeure räknas krig, omfattande arbetskonflikt, blockad, eldsvåda, miljökatastrof, allvarlig smittspridning eller annan omständighet över vilken parterna inte kan råda och som förhindrar fullgörande av skyldigheter enligt avtalet.

Arbetskonflikt, som har sin grund i parts brott mot kollektivavtal får inte åberopas som befrielsegrund. För åberopande av befrielsegrund krävs att denne part skriftligen och omgående meddelat motparten om dess inträffande liksom om dess upphörande.

Om uppdragets fullgörande till väsentlig del förhindras för längre tid än tre (3) månader äger motparten frånträda avtalet utan att den förhindrande parten äger utkräva skadestånd

1.20 TVIST

Tvist angående eller härrörande ur detta avtal, innefattande förfrågningsunderlaget med bilagor, skall, ifall parterna inte kan göra upp i godo, hänskjutas till svensk allmän domstol, i Östersund för avgörande enligt svensk rätt.

1.21 UNDERSKRIFTER

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar varav parterna erhållit var sitt. Avtalet tecknas av, för Leverantören, behörig firmatecknare.

För köparen

Ort och datum

ÖSD 2013-08-13

Namn-teckning

 /

Namn-förtydligande

ROBERT UITTO / Anders Bystrom

För leverantören

Ort och datum

Ås, 2013-07-18

Namn-teckning

Namn-förtydligande

Trine Amundsen

12

Förlängning av avtal med Torsta AB

RUN/620/2017

Näringsliv och företagande
Sven Winemark
Tfn:
E-post: sven.winemark@regionjh.se

2017-11-19

RUN/620/2017

Förlängning av avtal med Torsta AB 2019-01-01 – 2021-12-31

Ärendebeskrivning

Avtalet ”Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk” med Torsta AB löper ut 2018-12-31 och regionala utvecklingsnämnden ska besluta om förlängning av avtalet ska ske ett år innan avtalet löper ut, senast 2017-12-31.

Grundavtalet ”Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk” tecknades 2013 och gällde fram till och med 2015-12-31. Avtalet har förlängt en gång, enligt avtalets möjligheter, för perioden 2016-01-01-2018-12-31, d.v.s. nu gällande avtalsperiod.

Inför verksamhetsåret 2018 har ersättningen till Torsta AB minskat med 2 mnkr. Minskningen av ersättningen har initierats utifrån avtalets punkt 1.6.1 Justering av ersättning under avtalstiden samt avtalet punkt 1.11 Omförhandling.

Den nu föreslagna förlängning av avtalet med Torsta AB, är sista gången som avtalet kan förlängas utifrån upphandlingsregler. Inför en förlängning av verksamheten fr.o.m. år 2022-01-01 måste Region Jämtland Härjedalen upphandla verksamheten på nytt.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Avtalet Upphandling av Landsbygdsutveckling och undervisningsjordbruk med Torsta AB förlängs med perioden 2019-01-01 – 2021-12-31.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Martina Lundholm

Områdeschef Näringsliv

Utdrag till

Torsta AB
Områdeschef Näringsliv

13

Medfinansiering till projektet Finansiering
och Digitalisering för Tillväxt

RUN/597/2017

Näringsliv och företagande
Juliana Wettersten
Tfn: 063-14 66 60
E-post:
juliana.g.wettersten@regionjh.se

2017-11-21

RUN/597/2017

Ansökan om medfinansiering till projektet "Finansiering och Digitalisering för Tillväxt"

Ärendebeskrivning

Almi Företagspartner Mitt har inkommit med ansökan om 526 750 kronor i medfinansiering till projektet "Finansiering och Digitalisering för Tillväxt". Projektiden sträcker sig från 1 januari 2018 till 31 december 2018.

Projektet avser att stärka konkurrenskraften i regionens små och medelstora företag genom insatser som höjer företagets förmåga att hitta utvecklingsfinansiering samt öka den digitala mognaden. Detta möter behovet att minska gapet mellan företagen och tillgängligt risk- och lånekapital. Ett effektmål är att företagets förädlingsvärde ökar och projektet prioriteras utifrån gällande Regionalt tillväxtprogram för Jämtlands län, insatsområde Innovation och förnyelse. Projektet har även verksamhet i och medfinansiering från Västernorrlands län. Såväl jämställdhets- som mångfalds-/integrationsaspekter har beaktats i projektupplägget.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen beviljar medfinansiering av projektet "Finansiering och Digitalisering för Tillväxt" med 24,5% av redovisade och godkända kostnader, dock max 526 750 kronor. Medfinansieringen tas från anlag 1:1, Regionala tillväxtåtgärder. Beslutet har fattats med stöd av Förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, och gäller under förutsättning att övrig finansiering ordnas enligt ansökan.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Martina Lundholm
Områdeschef Näringsliv

Utdrag till

Organisation/person som protokollsutdrag och/eller yttrande ska skickas till.

2017 -10- 3 1

Dnr. EVN 597 /2017

ANSÖKAN OM MEDFINANSIERING TILL PROJEKT

☐ EU Strukturfond ☐ Annat EU ☐ Interreg ☒ Regionalt

Projektnamn

Finansiering och Digitalisering för Tillväxt

Projektperiod

Start (åååå-mm-dd)

2018-01-01

Slut (åååå-mm-dd)

2018-12-31

Sökt belopp

550 000

Uppgifter om sökanden

Sökande (organisationens namn)

Almi Företagspartner Mitt

Organisationsnr.

556750-3312

Adress

Box 656

CFAR-nummer

11268240

Postnr

83127

Ort

Östersund

Plusgiro

Telefon

063-571120

Bankgiro

Har sökande rätt att dra av momsen för projektets verksamhet? (om nej, bifoga intyg från Skatteverket)
☐ Ja ☒ Nej

Län som omfattas av projektets verksamhet

Jämtland

Kommuner som omfattas av projektets verksamhet

Samtliga kommuner

OBS! Bifoga registreringsbevis (Bolagsverket)

Underskrift

Undertecknad försäkrar, på heder och samvete, att de uppgifter som lämnas i ansökan inklusive bilagor är riktiga. Vidare intygas att inga andra offentliga stöd, utöver de i denna ansökan redovisade, kommer att sökas för detta projekts kostnader samt att lagen om offentlig upphandling har beaktats. Samtidigt medges att projektansökan får tas upp och diskuteras med berörda parter i regionen samt att sökandes kreditgivare och revisorer får lämna information som är nödvändig för bedömning av ansökan och den fortsatta hanteringen av projektstödet.

2017-10-31

Datum

Behörig firmatecknare

EVA HÖGSTRAND

Namnförtydligande

Skicka undertecknad ansökan till:
Region Jämtland Härjedalen
Område Näringsliv
Box 654
831 27 ÖSTERSUND

1. Kontaktpersoner			
Kontaktperson hos sökanden Olle Ericson		Kontaktperson ekonomi Åsa Oscarsson	
Telefon nr 063-571120	Mobiltelefon nr 070-2290717	Telefon nr 063-4530357	Mobiltelefon nr 072-5076250
e-postadress olle.ericson@almi.se		e-postadress Åsa.oscarsson@almi.se	
Projektledare Olle Ericson			
Telefon nr		Mobiltelefon nr	
e-postadress			

2. Upphandling	
Omfattas sökanden av Lagen om Offentlig upphandling?	
☒ Ja	☐ Nej
3. Annat stöd (utöver medfinansieringen till denna ansökan)	
Har annat offentligt stöd sökts för detta projekt som inte anges i finansiering i denna ansökan	
☐ Ja	☒ Nej
Om Ja, ange nedan finansiär och belopp	
Finansiär	Belopp

Ta del av punkt 7 i projektansökan och handledning för ifyllande av projektansökan innan ni fyller i nedanstående punkter. Säkerställ att de horisontella kriterierna beaktas i både planering och beskrivning av projektet och att det tydliggörs i följande punkter i projektansökan.

4. Projektbeskrivning
4.1 Bakgrundsbeskrivning, skäl för projektet
Studier visar tydligt på att Jämtlands företag vill växa. Studier visar också att tillgång till kapital är ett tillväxthinder och utvecklingen inom digitalisering gör att det finns ett ökande behov att hålla sitt företag digitalt uppdaterat. Finansiering Den ökade globaliseringen kräver att våra företag ständigt stärker sin konkurrenskraft och kompetens hur man finansierar sin tillväxtresa. Fram till nyligen har storbankerna och riskkapital varit de dominerande alternativen för att hitta finansiering. Den digitala utvecklingen har medfört att flertalet nya finansieringsaktörer har växt fram alternativt breddat sitt område vilket medfört att finansieringsalternativen ökat och utvecklat en ny finansieringskarta, både vad gäller alternativ till upplåning eller lösningar för riskvilligt kapital. Fler studier visar att regionens företag vill växa och att det finns ett gap när det gäller att finansiera sitt företag. Samtidigt som alternativen till finansiering ökar ser vi också att företagen behöver bli bättre på att analysera och prognostisera sitt kassaflöde, särskilt viktig om företaget planerar en tillväxtresa. Vår uppfattning är att tillgången till kapital är god, men problematiken ligger i att navigera på den nya finansieringskartan samt att många SME företag har bristande kunskap och förståelse för hur en tillväxtsatsning påverkar balansräkningen och rörelsekapitalbehovet vid olika scenarier, pusselbitar som är viktiga för att i god tid kontakta kreditgivare och säkerställa kapitalbehov i en tillväxtresa. Digitalisering <i>"Det råder inget tvivel om att det finns oerhörda möjligheter för företag i den digitala tidsåldern. Det finns många fler vägar för att nå kunderna än vad någon hade kunnat ana för inte så länge sedan. Men för att Europa ska nå sin fulla potential måste vi ta bort hinder som står i vägen för företagen." Matt Brittin, Europachef Google</i> I skenet av detta uttalande har Almi och Google gemensamt tagit fram ett initiativ för att öka den digitala mognaden hos SME-företag. Inriktningen är mot lösningar för små företag för att söka, bli hittad, göra affärer digitalt och att tillvarata sociala medier ur affärssynvinkel. Detta har resulterat i produktionen av en digital plattform för att på distans öka sin kunskap och utveckla sina affärer, "Digitalakademin" Ökad digital mognad är en förutsättning för att företagen framåt skall hålla sig konkurrenskraftiga och kunna bidra med fortsatt tillväxt i regionen. Det finns dock en problematik; det krävs medvetenhet om möjligheterna och

motivation för att ta steget att utveckla sitt företag digitalt. Projektet kan ge inspiration och kunskap om möjligheterna att aktivt arbeta med företagets digitala möjligheter samt möjlighet till fördjupad kunskap både genom digitala utbildningar och deltagande i strategigrupp.

4.2 Sammanfattande projektbeskrivning

Projektet syftar till att utveckla nya metoder för rådgivning, riktade mot målgruppen SME i regionen. Dessa skall stärka företagets kunskap och medvetenhet för att kunna stå starkare i två centrala tillväxtfrågor, finansiering och digitalisering.

Projektet tillför inspiration och kunskapshöjande insatser kopplade mot ökad omvärldsbevakning, konkreta arbetsmetoder för analyser av företagets nuläge, identifiering av digitala möjligheter för att öka sin försäljning samt ökad kunskap om olika finansieringsalternativ.

En annan viktig del i detta är att erbjuda kommunernas näringslivskontor omvärldsbevakning och konkreta aktiviteter i form av kunskapshöjande seminarier i respektive kommun.

4.3 Syfte med projektet

Syftet med projektet är att stärka konkurrenskraften för regionens SME, genom att adressera två centrala utmaningar inom tillväxt; finansiering och digitalisering. Vi vill öka förståelsen för hur en tillväxtresa kan finansieras och öka den digitala mognaden hos såväl SME-företagen som de kommunala näringslivskontoren.

Genom att utnyttja de digitala lösningarna i kombination med fysisk närvaro i kommunerna så minskar vi de geografiska hinder som annars finns i vår stora region. Ur detta är syftet att ny rådgivningsmetodik utvecklas inom de valda områdena.

4.4 Projektets mål

- Projektets målgrupp har ökad kunskap gällande alternativ till att finansiera sin tillväxtresa.
- Personalen på näringslivskontoren skall ha fått uppdaterad kunskap i områdena
- 120 företag ska ha deltagit i en träff gällande finansiering
- 50 företag har genomgått en fördjupad finansieringsrådgivning för att stärka sin position på marknader eller förbereda sin tillväxtresa på ett konkurrenskraftigt sätt.
- 160 st företag har deltagit i startseminarierna för Digitalakademin
- 40 st företag har fått coachning/rådgivning runt digitalisering i djupare form genom tex strategigrupper eller liknande

4.5 Projektets målgrupp

- Befintliga marknadsetablerade SME bolag med tillväxtambition.
- Befintliga unga företag och start-ups med tillväxtambition.
- Nya entreprenörer som är i fas att starta företag.
- Förvärv: Nya eller etablerade entreprenörer som vill/funderar på att förvärva verksamheter.
- Bolag i behov av stöd/checkar (bidrag)
- Kommunernas näringslivskontor

4.6 Projektorganisationen

Projektet ägs och drivs av Almi Företagspartner Mitt med en intern rådgivningsgrupp. Projektet är länsöverskridande och sträcker sig över Jämtland och Västernorrlands län.

4.7 Arbetssätt och verksamhetsbeskrivning, inklusive beskrivning av de aktiviteter som tas upp under punkt 5

Inledande kunskapshöjande insatser mot kommuner följt av gruppseminarier mot företagen. Därefter efterföljande riktade insatser utifrån företagets behov. Kommunikation är en viktig del i projektet för att nå ut och stimulera fler företag att utveckla sig inom dessa områden, särskilt då delar även kommer att kunna göras på distans.

Digitalakademin är en online-plattform i 23 olika ämnesområden, som tex "Dina möjligheter online", "Bli upptäckt genom sökningar", "Bli uppmärksamman genom sociala medier", "Bygg upp en onlinebutik" etc. Läs mer på <https://learn.digital.withgoogle.com/digitalakademin/topic-library>

Företagarnas finansieringsguide ringar in många av de viktigare delarna i ett finansieringsupplägg och kommer delvis att ligga till grund för den nyutvecklade rådgivningsmetoden, tillsammans med Finansieringshandboken från Almi.

<https://www.foretagarna.se/driva-eget-foretag/finansieringsportalen/finansieringsguiden/>
<https://www.almi.se/PageFiles/28862/Finansieringshandboken%202017.pdf>

Vi planerar att erbjuda några strategigrupper inom digitalisering i samarbete med externa konsulter tex inom Google Analytics, sociala medier eller de behov som kunderna har inom området.

Eftersom vi skall utveckla nya rådgivningstjänster kommer en aktivitetstyp vara erfarenhetsutbyten och metodutveckling baserat på den omvärldsbevakning och de andra aktiviteter som görs i projektet.

Externa konsulter kommer att ha en viktig roll bland annat som kunskapskälla inom digitalisering vid de strategigrupper vi avser genomföra. Detta blir mer djupdykningar i vissa valda ämnen. Även inom finansiering kan det finnas anledning att ta in externa rådgivare/föreläsare från exempelvis någon av de nya finansieringsaktörer som dykt upp.

4.8 Projektavgränsning

Digital mognad är ett mycket vitt begrepp som vi i detta sammanhang snävat in till att beröra aktiviteter främst kring synlighet på webb, att komma till konvertering, affärsmässigt nyttjande av sociala medier, betalningslösningar och liknande försäljningsnära aktiviteter.

Finansiering inom projektet avser inte Almis ordinarie finansieringsprocess i samband med låneansökan.

4.9 Koppling till det regionala näringslivet

Vi strävar efter aktörssamverkan och kommer att jobba med kommunernas näringslivskontor och deras behovsinventeringar av insatser.

Vi kommer på våra träffar upplysa om relevanta andra aktörer och initiativ som Timbanken i Jämtland, konsultcheckar, inkubatorerna i båda länen samt andra finansieringsaktörer.

4.10 Koppling till andra projekt

Vi kommer att samarbeta med andra regionala Almibolag för att utveckla "best practice" på kunderbjudande inom finansiering och digitalisering.

4.11 Resultatspridning

Via nyhetsbrev och socialt media kommer resultatet att spridas. Den omvärldsbevakning som görs inom projektet kommer att spridas genom projektets olika aktiviteter.

4.12 Uppföljning/Utvärdering/Följeforskning

Projektet kommer att använda Almis utarbetade uppföljningsverktyg och metoder för att mäta utfall i projektet. Rådgivningsinsatser över en viss nivå utvärderas m Till detta läggs utifrån kvalitetsperspektivet in en utvärdering kopplad till den upplevda nyttan av projektets insatser.

5. Tid och aktivitetsplan för projektet

Aktiviteter ska beskrivas/utvecklas under punkt 4.7

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Budgeterad kostnad
1. Projektledning	20180101	20181231	270735
2. Näringslivssamverkan	20180101	20181231	308130
3. Digital-/Finansieringsseminarier	20180101	20181231	562672
4. Rådgivningsinsatser	20180101	20181231	415306
5. Erfarenhetsutbyte	20180101	20181231	76362
6. Konsultinsatser	20180101	20181231	258442
7. Kommunikation	20180101	20181231	63007
Projektets start och slutdatum			

6. Indikatorer

6.1 Indikator	Kvinnor	Män	Antal
Antal arbetstillfällen som skapas av projektets genomförande, såväl inom själva projektet som externt (fördelat på kvinnor och män)			
Antal arbetstillfällen som bevaras som en följd av projektets genomförande, såväl inom själva projektorganisationen som externt (fördelat på kvinnor och män)			
Antal nystartade företag (fördelat på kvinnor o män)			
Antal nya företag med delat/mixat ägande			
Antal företag som deltar i projektet			200
Antal personer som deltar i projektet förutom projektägarens personal (fördelade på kvinnor och män)	90	210	
Antal nya kommersiella produkter/tjänster/patent som följd av projektet			
Privat medfinansiering av projektet i kronor			

6.2 Kommentar till indikatorerna

Eftersom vi har två lite olika inriktningar på bla seminarierna kommer det troligen att överlappas med deltagarna, så antalet unika deltagare är svårt att uppge.

Finns också en utmaning med hur vi ska hantera mätningarna av deltagarna i on-line aktiviteter då det finns frågetecken runt sekretess/PUL.

7. Horisontella kriterier Vilken påverkan har projektet på jämställdhet ☐ - Syftar direkt till att öka jämställdheten ☒ - Har en övervägande positiv påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv ☐ - Har en övervägande negativ påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv Besvara kortfattat följande fyra frågor: 1. Vilka mätbara mål finns avseende jämställdhet inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå målen när det gäller jämställdhet? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter jämställdheten? 4. Hur kommer projektet kvinnor och män till godo vad gäller företagande, arbetstillfällen etc.? 1. Minst 30% av bolagen ska ha kvinnor i ledande befattning 2. Urvalen väl genomarbetade och av erfarenhet vet vi att lokala seminarier av denna typ drar en hög andel kvinnor 3. Kvalitativa resultat kommer fram genom arbetet i mixade strategigrupper och hela projektet siktar på en överrepresentation av kvinnor vilket på sikt kommer skapa fler starka företag drivna av kvinnor. 4. Se ovan
Vilken påverkan har projektet på integration och mångfald ☐ - Syftar direkt till att öka integration och mångfald ☒ - Har en övervägande positiv påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv ☐ - Har en övervägande negativ påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv Besvara kortfattat följande fyra frågor: 1. Vilka mätbara mål finns avseende integration och mångfald inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå projektets mål när det gäller integration och mångfald? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter integration och mångfald? 4. Hur kommer projektet olika grupper till godo vad gäller företagande, arbetstillfällen etc. 1. - Almi mäter årligen andelen företagare med utländsk bakgrund genom ett samarbete med SCB, dock av integritetsskäl är svaren enbart tillgängliga på aggregerad nivå i regionen. Detta mål i kombination med en aktiv nyföretagarrådgivning mot de med utländsk bakgrund gör att vi aktivt kommer att sträva efter en god spridning av deltagarnas bakgrund etc, men vi kommer inte att kunna redovisa det på projektnivå. 2. God samverkan med IFS-rådgivarna på orten samt 3i-projektet i Västernorrland. 3. Givet att våra aktiviteter är av god kvalitet kommer vårt traditionellt goda urval av kunder att gynna integrationen och mångfalden. 4. Se ovan
Vilken påverkan har projektet på miljön ☐ - Syftar direkt till att förbättra miljön ☒ - Har en övervägande positiv påverkan på miljön ☐ - Har en övervägande negativ påverkan på miljön Besvara kortfattat följande fyra frågor: 1. Vilka mål finns avseende miljö inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå projektets mål när det gäller miljö? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter miljön? 4. Har projektet påverkan på något Natura 2000-område? 1. samtliga av våra analyser hos företag innehåller hållbarhetsperspektivet i vilket miljö är en del. 2. Utifrån behovsanalyser inom hållbarhet (miljö) stödja med rätt insatser för att lyfta och säkerställa miljöledningsperspektivet. 3. förbättrad kunskap hos företag vi möter kopplad till hållbarhet och med det miljö. Utvecklingen av mer distansoberoende rådgivning över webben etc kommer att kunna minska resandet över tid. 4
Vilken påverkan har projektet på folkhälsan (endast obligatorisk uppgift för Östra Mellansverige) ☐ - Syftar direkt till att förbättra folkhälsan ☐ - Har en övervägande positiv påverkan på folkhälsan ☐ - Har en övervägande negativ påverkan på folkhälsan Besvara kortfattat följande tre frågor: 1. Vilka mätbara mål finns avseende folkhälsa inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå målen när det gäller folkhälsa? 3. på vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter folkhälsan hos olika grupper?
8. Förväntade resultat 8.1 Förväntade resultat efter projektperioden

- Företagarna har fått en högre digital mognad.
- Företagarna har fått ökad kunskap om möjligheter till stöd och finansiering vid tillväxt.
- Företagarna har förutsättningar att skapa lönsammare affärer och ökad tillväxt genom sina nya kunskaper och kontakter.

8.2 Förväntad verksamhet efter projektperioden

ALMI kommer att förvalta dessa metoder och processer så att de blir möjliggörare för fler företag efter projektets slut.

8.3 Förväntade effekter på sikt

Företagsperspektiv:

Stärkt konkurrenskraft hos företagen och eliminering av de hinder man ser för tillväxt

Ökat förädlingsvärde hos företagen

Projektnamn: _____

SAMMANSTÄLLNING AV PROJEKTBUDET (KOSTNADS- OCH FINANSIERINGSBUDGET)

	KOSTNAD	År 1	År 2	År 3	År 4	TOTAL	%
1	Personal	1 019 880	0	0	0	1 019 880	
2	OH	218 275	0	0	0	218 275	
3	Lönebikostnad	435 285	0	0	0	435 285	
4	Extern sakkunskap och extern kompetens	412 110	0	0	0	412 110	
5	Resor och logi	64 450	0	0	0	64 450	
6	Investeringar, utrusting och matriel och externa lokaler	0	0	0	0	0	
7	Intäkter	0	0	0	0	0	
	SUMMA BOKFÖRD KOSTNAD	2 150 000	0	0	0	2 150 000	
	Offentlig och privat direktfinansiering						
1		0	0	0	0	0	
2		0	0	0	0	0	
3		0	0	0	0	0	
4		0	0	0	0	0	
5		0	0	0	0	0	
	SUMMA KOSTNAD FRÅN ANDRA OFFENTLIGA AKTÖRER	0	0	0	0	0	
	SUMMA PROJEKTKOSTNAD	2 150 000	0	0	0	2 150 000	
	FINANSIERING	0	0	0	0	TOTAL	
	Offentlig finansiering - kontanta medel						
1	Regionen Jämtland	526 750				526 750	24,5000%
2	Länsstyrelsen Västernorrland	526 750				526 750	24,5000%
3	Almi Företagspartner Mitt AB	1 096 500				1 096 500	51%
4						0	0%
5						0	0%
6						0	0%
7						0	0%
8						0	0%
9						0	0%
	SUMMA BOKFÖRD OFFENTLIG FINANSIERING	2 150 000	0	0	0	2 150 000	
	Privat finansiering - kontanta medel						
1						0	
2						0	
3						0	
	SUMMA PRIVAT FINANSIERING	0	0	0	0	0	
	TOTAL KONTAT FINANSIERING						
	Offentlig och privat direktfinansiering						
1		0	0	0	0	0	
2		0	0	0	0	0	
3		0	0	0	0	0	
4		0	0	0	0	0	
5		0	0	0	0	0	
	SUMMA DIREKTFINANSIERING	0	0	0	0	0	0,0000%
	SUMMA PROJEKTFINANSIERING	2 150 000	0	0	0	2 150 000	

14

Medfinansiering till projektet Matriket
Mitt från kust till kust längs 63 grader nord
RUN/593/2017

Näringsliv och företagande
Juliana Wettersten
Tfn: 063-14 66 60
E-post:
juliana.g.wettersten@regionjh.se

2017-11-21

RUN/593/2017

Ansökan om medfinansiering till projektet "Matriket Mitt från kust till kust längs 63 grader nord"

Ärendebeskrivning

Torsta AB ansöker om 2 554 566 kronor i medfinansiering till Interreg-projektet "Matriket Mitt från kust till kust längs 63 grader nord". Projektet har föranletts av en förstudie med stöd ur att ur Europeiska regionala utvecklingsfonden, Interreg Sverige-Norge. Projektiden sträcker sig från 1 mars 2018 till 28 februari 2021.

Idag driver Torsta AB projektet Creative Region of Gastronomy som syftar till att öka lönsamheten och konkurrenskraften i små och medelstora företag i matens värdekedja, samt öka kännedom om Jämtland/Härjedalen som "matregion". Det nya projektet riktar sig till matföretagare som vill växa och inkluderar gränsöverskridande operativt samarbete mellan stödjande aktörer och matföretag på svensk och norsk sida, vilket vidgar matregionen till "Nordens Gröna Bälte", från kust till kust.

Den regionala utvecklingsstrategin konstaterar att det inom den kreativa sektorn finns många framgångsrika mathantverkare, samt att regionens restauranger tar tillvara de lokalt producerade råvarorna. Därigenom kan länet erbjuda goda måltidsupplevelser som står sig väl i konkurrensen och bidrar till turismnäringens utveckling. Projektet bedöms bidra till att fortsatt utveckla en viktig och växande näring i länet genom insatser för att företagens förädlingsvärde ska öka samt för att fler ska sälja på en marknad utanför länet. Projektet bidrar även till utveckling av gränsöverskridande kluster och samarbete mellan företags-/innovationsstödjande miljöer tillsammans med Nord- och Sør-Trøndelag. Det prioriteras utifrån gällande Regionalt tillväxtprogram för Jämtlands län, insatsområde Innovation och förnyelse.

Förvaltningschefens förslag

Region Jämtland Härjedalen medfinansierar projektet "Matriket Mitt från kust till kust längs 63 grader nord" med 50 procent, dock max 2 554 566 kronor. Medfinansieringen tas från anlag 1:1, Regionala tillväxtåtgärder. Beslutet har fattats med stöd av Förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, och gäller under förutsättning att övrig finansiering ordnas enligt ansökan.

I tjänsten

Anders Byström

Förvaltningschef

Områdeschef Verksamhetsområde

Utdrag till

Organisation/person som protokollsutdrag och/eller yttrande ska skickas till.

2017 -10- 27

ANSÖKAN OM MEDFINANSIERING TILL PROJEKT

Dnr. RUN 593 /2017...

☐ EU Strukturfond ☐ Annat EU ☒ Interreg ☐ Regionalt

Projektnamn

Matriket Mitt från kust till kust längs 63 nord

Projektperiod

Start (åååå-mm-dd)

2018-03-01

Slut (åååå-mm-dd)

2021-02-28

Sökt belopp

2554566

Uppgifter om sökanden

Sökande (organisationens namn)

Torsta AB

Organisationsnr.

5224-6709

Adress

Ösavägen 20

CFAR-nummer

52246709

Postnr

836 94

Ort

Ås

Plusgiro

Telefon

0640-18800 (vx)

Bankgiro

871-2960

Har sökande rätt att dra av momsen för projektets verksamhet? (om nej, bifoga intyg från Skatteverket)

☒ Ja

☐ Nej

Län som omfattas av projektets verksamhet

Jämtland, VästerNorrland, Sör och Nord Tröndelag

Kommuner som omfattas av projektets verksamhet

Alla kommuner i Jämtland, Kramfors, Ö-vik, Sollefteå och Timrå

OBS! Bifoga registreringsbevis (Bolagsverket)

Underskrift

Undertecknad försäkrar, på heder och samvete, att de uppgifter som lämnas i ansökan inklusive bilagor är riktiga. Vidare intygas att inga andra offentliga stöd, utöver de i denna ansökan redovisade, kommer att sökas för detta projekts kostnader samt att lagen om offentlig upphandling har beaktats. Samtidigt medges att projektansökan får tas upp och diskuteras med berörda parter i regionen samt att sökandes kreditgivare och revisorer får lämna information som är nödvändig för bedömning av ansökan och den fortsatta hanteringen av projektstödet.

20171026
Datum

[Signature]
Behörig firmatecknare

[Signature]
Namnförtydligande

1. Kontaktpersoner			
Kontaktperson hos sökanden Trine Amundsen		Kontaktperson ekonomi Eva Sväed	
Telefon nr 064018801	Mobiltelefon nr 0722456292	Telefon nr 064018854	Mobiltelefon nr 0702175171
e-postadress trine.amundsen@torsta.se		e-postadress eva.svard@torsta.se	
Projektledare Bestäms senare			
Telefon nr		Mobiltelefon nr	
e-postadress			

2. Upphandling	
Omfattas sökanden av Lagen om Offentlig upphandling?	
☒ Ja	☐ Nej
3. Annat stöd (utöver medfinansieringen till denna ansökan)	
Har annat offentligt stöd sökts för detta projekt som inte anges i finansiering i denna ansökan	
☐ Ja	☒ Nej
Om Ja, ange nedan finansiär och belopp	
Finansiär	Belopp

Ta del av punkt 7 i projektansökan och handledning för ifyllande av projektansökan innan ni fyller i nedanstående punkter. Säkerställ att de horisontella kriterierna beaktas i både planering och beskrivning av projektet och att det tydliggörs i följande punkter i projektansökan.

4. Projektbeskrivning
4.1 Bakgrundsbeskrivning, skäl för projektet I området finns det i dag redan många duktiga och ambitiösa företagare inom mat och matturism. Företagen är ofta små och har lite resurser för att utveckla både produkter och kommunikation så att de kan öka sin verksamhet. För att få en ökad matturism behövs en viss mängd företag och produkter som gör att regionen kan bli ett intressant resmål för personer som är intresserade av mat. Det krävs också en viss kvalitet på företagen och deras produkter och tjänster för att de skall kunna bidra till den gemensamma upplevelsen. Kunskapen om de andra regionernas mat, mattraditioner och besöksmål är ofta låg. I regionen arrangeras ett stort antal stora och mindre arrangemang inom sport, friluftsliv och kultur och det är utmärkta arenor för att visa fram vår fina mat och våra mattraditioner som används i mycket liten skala i dag. För att uppnå ett långsiktigt hållbart företagande inom mat och matturism krävs mer kunskap, ständig produktutveckling och anpassning till en föränderlig marknad. Vi tror att ensam inte är stark utan att samarbete och samverkan inom Nordens Gröna Bälte, en gemensam berättelse och mer kunskap om varandra kommer att stärka alla aktörer i regionen. De organisationer som samverkar i projektet har lång erfarenhet av att arbeta med företagsutveckling och utbildning inom mat och turism inom var sitt geografiska område och med väl beprövade metoder. I Norge är Oi! Tröndersk Mat og Drikke, Matnavet Møre, Rörosmat samt Trøndelag Reiseliv parter i projektet. I Västernorrland är Leader Höga Kusten och Leader Mittland parter. Vi ser stora möjligheter med att vi genom ett gemensamt projekt kan ha ett utbyte kring metoder och kunskap som kommer att ge företagarna bättre stöd i deras utveckling. Vi anser att nya digitala möjligheter och arbetssätt skall tas till vara och anpassas till målgruppens behov och möjligheter. Projektets huvudfokus är att ta fram nya metoder för kompetensutveckling, erfarenhetsutbyten och produktutveckling. Metoderna skall användas även efter projektets slut och skall provas och utvärderas inom projektets ramar. Gränsöverskridande mervärde Vår region är en grön region längs en annars frusen breddgrad i världen och detta kan vi använda oss av i en gemensam kommunikation. Maten och mattraditioner är väl utvecklade i hela Nordens Gröna Bälte och det skulle öka intresset för hela regionen som besöksmål ytterligare om vi kan presentera ett erbjudande i hela regionen från kust till kust. Vi kommer även att utreda om det finns möjlighet att underlätta för gränsöverskridande affärer mellan företag tex i samband med festivaler och andra event. I vår region arrangeras det ett stort antal idrottstävlingar på internationell nivå och andra typer av festivaler och arrangemang och vi ser stora möjligheter att samarbeta kring detta så att den maten som serveras vid dessa tillfällen är god, vällagad, hälsosam och representativ för regionens matkultur.

Företagen som ingår i målgruppen har många gemensamma utmaningar oavsett om de finns i Norge eller Sverige. En stor utmaning är att gå från att vara matproducent med okända konsumenter till att bli en företagsledare med direkt kundkontakt. En annan är att gå från att vara ensam i sitt företag till att bli personalledare när företaget växer. En ytterligare utmaning är att hitta tid och metoder för att utveckla sina produkter i takt med en föränderlig omvärld. I projektet kommer vi att ha fokus på metodutveckling för att underlätta för företagen att möta utmaningarna och på så sätt stärka sitt företagande bland annat genom att bilda en gränsöverskridande digital community både för företagen och stödjande organisationer. De organisationer som kommer att arbeta tillsammans i projektet har mycket erfarenhet av att arbeta nära företagen i respektive region med olika typer av insatser; matfestivaler, kurser och utbildning, företagarnätverk med mera. Vi ser ett stort värde i att lära av varandras metoder och framförallt lära oss och prova nya metoder tillsammans.

Planeringen för projektet har genomförts inom ramen för ett förprojekt i Interreg mellan maj till oktober 2017. Under förprojektet har parterna bland annat haft tre workshops där vi har gått genom behov, hinder och möjligheter för företag i målgruppen och utifrån det formulerat delarna i projektet. Leader Hög kusten har sedan tidigare genomfört en förstudie angående behov av digitalisering. Vi har även träffat fler möjliga samarbetspartners under processen, så som Region JH, Östersund kommun, Destination Höga kusten, Landstinget i Västernorrland vid ett flertal möten. Torsta AB, Leader Höga kusten och Oi! Tröndersk mat og drikke har haft ett antal telefonmöten och ytterligare ett par kortare fysiska möten. Detta har redan lett till andra diskussioner om mera direkta samarbeten bland annat kring specifika kurser hos Mære och Torsta. Medarbetare från Torsta har besökt projektverkstedet Grønn Forskning och Region JH har deltagit på Matfestivalen i Trondheim som en del av projekt Creative Gastronomy.

4.2 Sammanfattande projektbeskrivning

Det finns redan många duktiga företag inom mat och måltidsupplevelser från kust till kust i Nordens Gröna Bälte. För att kunna erbjuda besökare till och inom regionen en attraktiv upplevelse med avseende på mat och matupplevelser behövs en del insatser. Det behövs flera företag som vill växa och kvalitetssäkra sina erbjudanden och en fördjupad samverkan mellan företagen. En gemensam berättelse om våra unika förutsättningar, terroiren, mattraditioner och kultur skall underlätta för det enskilda företaget och leda till att företagen i området "Framsnakker" varandra. Projektet skall leda till att Nordens Gröna Bälte uppfattas som en intressant reseanledning för de som vill äta och dricka gott gärna kopplat till någon spännande aktivitet.

Projektet skall utveckla och prova moderna och effektiva metoder för efterfrågad kunskapsinhämtning, erfarenhetsutbyte, produktutveckling och samverkansformer för företag inom mat och måltidsupplevelser som vill växa både i omsättning och på nya marknader.

Projektet genomförs i tre steg, se bilaga:

Kunskapsutveckling

Produktutveckling

Gemensam kommunikation

De organisationer i hela Nordens Gröna Bälte som är aktiva och samarbetar i projektets genomförande skall utveckla sina egna arbetssätt genom att lära sig av varandra och respektive parts erbjudanden i dag. Syftet är att hitta fungerande samarbeten som håller även efter projektets slut.

4.3 Syfte med projektet

Stödja kapacitet för SMF att växa på regionala, nationella och internationella marknader och att ägna sig åt innovationsprocesser

4.4 Projektets mål

Vision:

Nordens grønne belte skal bli en internasjonal kjent matdestinasjon basert på lokal og regional identitet

Mål:

- 1) Økt andelen av lokalmat på arrangement gjennom lokale, regionale og internasjonale arrangement
- 2) Økt verdiskaping og lønnsomhet for producenter og opplevelseleverandører
- 3) Økt stolthet blant producenter og reiselivsaktører om lokale mat- og drikkeprodukter og tradisjoner i Nordens Gröna Bälte
- 4) Det finns en tydlig kommunikerbar gemensam vision och historia kopplat till 63 breddgraden och ett tillräckligt stort antal företag som är en del av detta och har gjort ett gemensamt åtagande
- 5) Produkterna som erbjuds är anpassade till dagens vanor och mix av konsumenter
- 6) Det finns en gränsöverskridande, lättillgänglig och företagaranpassad metod för kompetensutveckling för företag med verksamhet inom mat, dryck och matupplevelser
- 7) Företagen som ingått i projektet skall ha en ökad omsättning och/eller leverera på en större marknad

4.5 Projektets målgrupp Målgruppe er definert til små og mellomstore bedrifter med ambisjoner om vekst. * Bønder med lokale matprodusenter som foredler lokale råvarer og som ønsker mer lokal verdiskaping * Lokale serveringssteder som vil satse på lokal og regional mat * Reiselivsbedrifter/opplevelsesaktører som vil utvikle konsepter med lokale og regionale produkter
4.6 Projektorganisasjonen Torsta AB är övergripande projektledare. Samarbetspartners på svensk sida är JHT och Leader Höga Kusten. Projektledare på norsk sida är Oi! Trønders mat og drikke. Samarbetspartners på norsk sida är Trøndelag Reiseliv og Matnavet Møre.
4.7 Arbeidssett og verksamhetsbeskrivning, inklusive beskrivning av de aktiviteter som tas opp under punkt 5 Projektet består tre hoveddelar, se bilagor: - Kunnskap og FoU, - Utveckla matturism från kust till kust - Affärs- och produktutveckling Inom kunnskap og FoU handlar det om att bygga en utbildningsplattform, anpassad till företagets behov. Den skall finnas tillgänglig för företag i hela området och bygga på en blandning av fysiska träffar och digitala metoder. Det kommer även att anordnas erfarenhetsutbyten mellan företagen som skall leda till en bestående community med stöd i den digitala plattformen. Utbildningen skall innehålla delar både kopplade till själva erbjudandet och i företagande/ekonomi och entreprenörskap. Minst en pilotgrupp skall genomgå utbildningen inom ramen för projektet och målet är att utbildningsplattformen skall byggas på ett sådant sätt att den kan fortsätta drivas affärsmässigt efter projektets slut. I projektet kommer Leader Höga Kusten att ta ansvaret för att utveckla den digitala plattformen och Torsta AB tillsammans med Matnavet på Møre att ta huvudansvaret för själva innehållet i samarbete med övriga parter i projektet. När det gäller att utveckla matturismen från kust till kust handlar det om att skapa en gemensam bild och en gemensam historia som utgår från våra fantastiska råvaror, vår intressanta historia och vår tillgängliga och vackra natur. Inför det arbetet behöver vi kartlägga vad som finns i dag, hur marknaden ser ut och kan tänkas utvecklas samt sätta ihop matopplevelsepaket. Vi vill även underlätta för att företagare inom matområdet kan delta i matfestivaler i andra delar av området, där bland annat reglerna för införsel till Norge är en utmaning. Huvudansvaret för arbetet med gemensam kommunikation kommer att ligga hos Trøndersk Reiseliv, JHT/Torsta och Oi! Trøndersk Mat og Drikke. Inom Affärs- och produktutveckling kommer vi att ha stort fokus på produktutveckling både när det gäller mat på evenemang, mat som serveras ute i naturen och produkter som innehåller mat och erbjuds inom den egna verksamheten. Vi kommer att arrangera flera produktutvecklingsevenemang av typen Food Hackaton eller liknande. Utifrån dessa kommer projektet att ta fram guidelines för företagen bland annat när det gäller mat till event. Ett Food Hackaton kommer att arrangeras av i Region JH. Vi vill i projektet investera i eller leasa en Food Truck som företag kan få låna för att testa försäljning vid evenemang eller på festivaler. Vi vill också utveckla en affärsmodell som fungerar på mindre evenemang där det ofta är upp till ideella krafter att servera mat.
4.8 Prosjektavgränsning Projektet kommer att arbeita inom området Nordens Gröna Bälte.
4.9 Koppling till det regionala næringslivet Projektet är till för att støtte små og medelstora företag i matens värdekedja og som arbeitar med mattruism så att de kan utöka sin marknad og forbedra sin konkurranskraft
4.10 Koppling till andra projekt Andra gränsöverskridande projekt och insatser: Pilgrimsleden, SÖTprojektet, Tågresande kust till kust, Kulturprojekt Latitud 63, GREI och GRENI Erasmusprojekt: Youth in action for a creative and sustainable gastronomy Matnavet på Møre og Grønt Center i Ås med både Torsta og Eldrimner erbjuder ett stort antal kurser inom mat, mathantverk og matturism redan i dag. Dessa skall synliggöras bättre för hela målgruppen på både sidor av gränsen. Samarbetet i projektet har redan gett innspel till nye satsningar inom området skilt från själva projektet Horisontella kriterier
4.11 Resultatspridning Projektets resultat kommer att spridas genom de ingående organisationernas befintliga kanaler og via media i de fall där det relevant. Vi kommer att ha en kommunikator knuten till projektet med oppgift att just sprida resultat på ett effektivt og lättillgjengliggt sätt
4.12 Uppfølging/Utværdering/Føljeforskning Projektet kommer att utvärderas av extern person

)

()

)

)

5. Tid och aktivitetsplan för projektet Aktiviteter ska beskrivas/utvecklas under punkt 4.7			
Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Budgeterad kostnad
Projektleddning 50%, projektadministration 25%, kommunikatör 25% Torsta AB samt resekostnader projektmedarbetare	20180301	20180228	1523710
Företagarträffar erfarenhetsutbyte 1 fysisk och en digital träff	20181101	20201231	62100
Utveckling av matakademi samt genomförande en pilotgrupp i samarbete mellan av Torsta AB och Märe vidaregående skola	20180301	20201231	1217340
Erfarenhetsutbyte för projektets ingående parter	20180301	20201231	78300
Infomöten för företagare 4 möten	20180601	20201001	72000
Deltagande på matfestivaler	20180601	20200901	39600
Kommunikationsstrategi och material	20180401	20201231	289000
Kartläggning företag och marknad samt forma upplevelsepaket	20180301	20190301	570183
Hyra eller köpa Food Truck	20180501	20210228	500000
Produktutvecklingsevent 1 gång	20180801	20201231	262200
Studieresor företagare	20190301	2200601	64800
Kommunikation internt och externt	20180301	20201231	330 000
Insatser för något/några av de horisontella kriterierna			
Informationsspridning om verksamhet och resultat	20200101	20210228	50000
Projektutvärdering och slutredovisning, inklusive slutrapport	20200101	20210228	50000
Projektets start och slutdatum			

6. Indikatorer			
6.1 Indikator	Kvinnor	Män	Antal
Antal arbetstillfällen som skapas av projektets genomförande, såväl inom själva projektet som externt (fördelat på kvinnor och män)	6	4	10
Antal arbetstillfällen som bevaras som en följd av projektets genomförande, såväl inom själva projektorganisationen som externt (fördelat på kvinnor och män)	6	4	10
Antal nystartade företag (fördelat på kvinnor o män)			
Antal nya företag med delat/mixat ägande			
Antal företag som deltar i projektet	15	15	30
Antal personer som deltar i projektet förutom projektägarens personal (fördelade på kvinnor och män)	30	30	60
Antal nya kommersiella produkter/tjänster/patent som följd av projektet	4	4	8
Privat medfinansiering av projektet i kronor			

6.2 Kommentar till indikatorerna
Siffrorna gäller den del av projektet som genomförs i Region JH

7. Horisontella kriterier
Vilken påverkan har projektet på jämställdhet
☐ - Syftar direkt till att öka jämställdheten
☒ - Har en övervägande positiv påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv
☐ - Har en övervägande negativ påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv
Besvara kortfattat följande fyra frågor:
1. Vilka mätbara mål finns avseende jämställdhet inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå målen när det gäller

jämställdhet? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter jämställdheten?

4. Hur kommer projektet kvinnor och män till godo vad gäller företagande, arbetstillfällen etc.?

Vi kommer att mäta hur många kvinnor respektive män som tar del i projektets aktiviteter. Vi kommer att mäta hur stor del av projektets resurser som används till kvinnor respektive män. Vi kommer att använda oss av metoden 4R för att kartlägga, analysera och motverka eventuella skillnader. Vi kommer aktivt att bjuda in företag som deltagare i projektet och i det arbetet säkerställa att både kvinnor och män bjuds in. Ett av målen är att företagen som deltar skall växa och utveckla sin verksamhet och att vi skall tillföra kunskap så att företagarna skall känna sig säkra i det. Det är viktigt för en ökad jämställdhet stort att även fler kvinnor tar steget och utvecklar sitt företag genom att tex anställa medarbetare.

Vilken påverkan har projektet på integration och mångfald

- ☐ - Syftar direkt till att öka integration och mångfald
- ☒ - Har en övervägande positiv påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv
- ☐ - Har en övervägande negativ påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv

Besvara kortfattat följande fyra frågor:

1. Vilka mätbara mål finns avseende integration och mångfald inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå projektets mål när det gäller integration och mångfald? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter integration och mångfald? 4. Hur kommer projektet olika grupper till godo vad gäller företagande, arbetstillfällen etc.

Vi kommer att mäta hur många företagare med utländsk bakgrund som deltar i projektet. Vi kommer att bjuda in företagare med utländsk bakgrund att delta i aktiviteter. Ett av målen med projektet är att öka produktutvecklingen främst inom evenemangsmat men även i sitt eget företag och vi kommer att ha speciella aktiviteter kring det där vi kommer att blanda människor med olika bakgrund för att hitta helt nya produkter med ursprung från olika kulturer.

Vilken påverkan har projektet på miljön

- ☐ - Syftar direkt till att förbättra miljön
- ☒ - Har en övervägande positiv påverkan på miljön
- ☐ - Har en övervägande negativ påverkan på miljön

Besvara kortfattat följande fyra frågor:

1. Vilka mål finns avseende miljö inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå projektets mål när det gäller miljö? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter miljön? 4. Har projektet påverkan på något Natura 2000-område?

Projektet skall präglas av ett hållbart synsätt både när det gäller miljö och ekonomisk hållbarhet. I de kriterier som skall gälla för företagen som vill vara med i den långsiktiga satsningen kommer vi att ha med kriterier angående miljö och klimat. Vi planerar även att koppla erbjudanden till möjligheter att resa med tåg och offentlig kommunikation samt möjlighet att åka elbil.

Vilken påverkan har projektet på folkhälsan (endast obligatorisk uppgift för Östra Mellansverige)

- ☐ - Syftar direkt till att förbättra folkhälsan
- ☒ - Har en övervägande positiv påverkan på folkhälsan
- ☐ - Har en övervägande negativ påverkan på folkhälsan

Besvara kortfattat följande tre frågor:

1. Vilka mätbara mål finns avseende folkhälsa inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå målen när det gäller folkhälsa? 3. på vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter folkhälsan hos olika grupper?

Projektet kommer bland annat att fokusera på mat på event och har som mål att det skall utvecklas goda och nyttiga produkter som kan serveras till barn och unga vid olika sportevenemang.

8. Förväntade resultat

8.1 Förväntade resultat efter projektperioden

Företag som har verksamhet inom mat och matturism från kust till kust (Tröndelag till Västernorrland) skall kunna ingå i ett större sammanhang än i dag där de har fått ökad kunskap och hjälp till att utveckla sin verksamhet i ett gemensamt koncept (på en gemensam plattform). Det innebär att de har fått fler kunder, fler samarbetspartners, ny kunskap och ett bättre erfarenhetsutbyte samt stöd för att utveckla kommunikation om maten från det egna företaget som en del i en helhet. Området skall bli känt för sin terroir, sina fantastiska råvaror, unika matupplevelser, ett fantastiskt friluftsliv och kreativ kultur. Det skall finnas produkter och tjänster som är anpassade till dagens och framtidens konsumenter och deras mycket diversifierade behov.

8.2 Förväntad verksamhet efter projektperioden

Ett antal företag inom mat och matturism är delar av ett gemensamt, kvalitetssäkrat och intressant erbjudande från kust till kust. Tillgången på god, ren och rättvis mat från kust till kust har blivit en reseanledning och lockar fler besökare att resa längs sträckan.

8.3 Förväntade effekter på sikt

Företag som har verksamhet inom mat och matturism från kust till kust (Tröndelag till Västernorrland) skall kunna ingå i ett större sammanhang än i dag där de har fått ökad kunskap och hjälp till att utveckla sin verksamhet i ett gemensamt koncept. Det innebär att de har fått fler kunder, fler samarbetspartners, ny

kunskap och ett bättre erfarenhetsutbyte samt stöd för att utveckla kommunikation om maten från det egna företaget som en del i en helhet. Området skall bli känt för sina fantastiska råvaror, unika matupplevelser, ett fantastiskt friluftsliv och kreativ kultur. Det skall finnas produkter och tjänster som är anpassade till dagens och framtidens konsumenter och deras mycket diversifierade behov.

Kostnads- och Finansieringsbudget

Specifikation av kostnader

9. Personal				
Namn, befattning	Månadslön exkl. lönebikostnad	Sysselsättningsgrad (0-1 ex 0,75)	Antal månader	Summa
Projektleddare (utses senare) Torsta	40 000	0,5	36	720 000
Projektadministratör (utses senare) Torsta	30 000	0,25	36	270 000
Kommunikatör (utses senare) Torsta	38 000	0,25	36	342 000
Delprojektleddare Turism(utses senare) JHT eller Torsta	38 000	0,3	36	410 400
Arbetslid matakademi utveckling och pilot Torsta	38 000	0,5	30	570 000
				0
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 9.1)				2 312 400

9.1 Fördelat per år (Börja med att fylla i årtalen här även om du inte har några personalkostnader, övriga fördelningsår fylls i automatiskt)					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år	520 000	851 800	829 000	111 600	2 312 400

10. Extern sakkunskap och externa tjänster	
Ange typ av tjänst/namn på anlitat företag	Total kostnad
Utvärdering projekt	49 500
Utveckling av matakademi och genomförande, expertkunskap	117 000
Föreläsare på projekträffar	13 500
Föreläsare med mera på erfarenhetsträffar	27 000
Kommunikationsmaterial, paketering, festivaler	228 600
Arvode företagare i referensgrupp	5 400
Marknadsanalys	54 000
Foodhackatn eller liknande. 1 tillfälle	45 000
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 10.1)	540 000

10.1 Fördelat per år					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år	140 000	175 000	175 000	50 000	540 000

11. Resor och logi	
Ange typ	Total kostnad
Resor projektmedarbetare	30 000
Möteskostnader projektmedarbetare	34 800
Möteskostnader deltagande företag	125 100
Möteskostnader referensgrupp	13 500
Studieresor projektdeltagare	67 500
Möteskostnad Foodhackaton 2 gång	54 000
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 11.1)	324 900

11.1 Fördelat per år					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år	74 900	110 000	110 000	30 000	324 900

12. Investeringar material och externa lokaler, Resor och logi	
Ange objekt och antal	Total kostnad
Köp eller hyra av Food Truck	450 000
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 12.1)	450 000

12.1 Fördelat per år					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år		200 000	200 000	50 000	450 000

13. Investering i portföljbolag	
Ange typ av kostnad	Total kostnad
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 13.1)	0

13.1 Fördelat per år					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år					0

14. Schablonkostnader	
	Total kostnad
Lönebikostnader - 42,68 % av personalkostnader	986 932
Indirekta kostnader, beräknas på personalkostnader inkl. lönebikostnader (20 % för universitetet och högskolor, 15 % för övriga stödmottagare) Ange %-sats i gula rutan.	494 900
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 14.1)	1 481 832

14.1 Fördelat per år					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år	285 000	550 000	550 000	96 832	1 481 832

15 Intäkter i projektet	
Ange typ av intäkt	Summa intäkter
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 15.1)	0

15.1 Intäkter i projektet fördelat per år					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år					0

16. Offentligt bidrag / annat än pengar			
Organisation, beskriv insatsen	Antal tim/enheter	Värde per tim/enh	Summa
			0
			0
			0
			0
			0
			0
			0
			0
			0
			0
			0
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 16.1)			0

16.1 Offentligt bidrag / annat än pengar fördelat per år					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år					0

17. Privat bidrag / annat än pengar			
Organisation, beskriv insatsen	Antal tim/enheter	Värde per tim/enh	Summa
			0
			0
			0
			0
			0
			0
Summa (Obs Summan skall fördelas per år i 17.1)			0

17.1 Privat bidrag / annat än pengar fördelat per år					
	2018	2019	20120	2021	Summa
Summa fördelat per år					0

Specifikation av finansiering

18. Finansiering					
18.1 Offentlig finansiering					
Kontant finansiering	2018	2019	20120	2021	Summa
Interreg Nordens Gröna bälte	509 950	943 400	932 000	169 216	2 554 566
Region Jämtland Härjedalen	509 950	943 400	932 000	169 216	2 554 566
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Summa kontant finansiering	1 019 900	1 886 800	1 864 000	338 432	5 109 132

Offentligt bidrag i annat än pengar					
					0
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Summa offentligt bidrag i annat än pengar (OBS vid rödmarkerad ruta så stämmer ej budget med finansiering)	0	0	0	0	0
Total offentlig finansiering	1 019 900	1 886 800	1 864 000	338 432	5 109 132

18.2 Privat finansiering					
Kontant finansiering	2018	2019	2020	2021	Summa
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Summa kontant finansiering	0	0	0	0	0

Privat bidrag i annat än pengar					Summa
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Summa privat bidrag i annat än pengar (OBS vid rödmarkerad ruta så stämmer ej budget med finansiering)	0	0	0	0	0
Total Privat finansiering	0	0	0	0	0

Sammanställning av kostnader och finansiering

19. Kostnadsbudget

OBS! Om något fält är rödmarkerat så stämmer inte kostnadsbudget överens med finansieringsbudgeten.

Kostnader	2018	2019	20120	2021	Summa
Personal	520 000	851 800	829 000	111 600	2 312 400
Extern sakkunskap och externa tjänster	140 000	175 000	175 000	50 000	540 000
Resor och logi	74 900	110 000	110 000	30 000	324 900
Investeringar material och externa lokaler	0	200 000	200 000	50 000	450 000
Investeringar i portföljbolag	0	0	0	0	0
Schablonkostnader	285 000	550 000	550 000	96 832	1 481 832
Intäkter i projektet avgår	0	0	0	0	0
Faktiska kostnader	1 019 900	1 886 800	1 864 000	338 432	5 109 132
Offentligt bidrag i annat än pengar	0	0	0	0	0
Privat bidrag i annat än pengar	0	0	0	0	0
Summa kostnader totalt	1 019 900	1 886 800	1 864 000	338 432	5 109 132

20. Summa total finansiering

	2018	2019	20120	2021	Summa
Offentligt kontant finansiering	1 019 900	1 886 800	1 864 000	338 432	5 109 132
Offentligt bidrag i annat än pengar	0	0	0	0	0
Privat kontant finansiering	0	0	0	0	0
Privat bidrag i annat än pengar	0	0	0	0	0
Total finansiering	1 019 900	1 886 800	1 864 000	338 432	5 109 132

21. Bilagor för en komplett ansökan

Nummer	Bilaga
1	Specifikation av kostnader
2	Underlag som styrker vem/vilka som har rätt att företräda den sökande
3	Uppgifter om mervärdesskattskyldighet

22. Tillkommande bilagor

Nummer	Bilaga
	Upphandlingspolicy/upphandlingsunderlag
	Redogörelse för annat stöd av mindre betydelse som sökande och/eller i projektet ingående företag mottagit under innevarande och föregående två beskattningsår.
4	Projektsammanfattning
5	Aktivitetsplan

Underskriven ansökan med bilagor lämnas/skickas in till

Region Jämtland Härjedalen
Regional Utveckling
Box 654
831 27 ÖSTERSUND

15

Medfinansiering till projektet VM-effekt
för kompetensförsörjning, inflyttning och
företagens försäljning utanför länet

RUN/618/2017

Näringsliv och företagande
Juliana Wettersten
Tfn: 063-14 66 60
E-post:
juliana.g.wettersten@regionjh.se

2017-11-21

RUN/618/2017

Ansökan om medfinansiering till projektet "VM-effekt för kompetensförsörjning, inflyttning och företagens försäljning utanför länet"

Ärendebeskrivning

Under 2019 står regionen som värd två världsmästerskap inom loppet av några veckor. FIS Alpine World Ski Championships genomförs 5-17 februari i Åre och IBU World Championships Biathlon går av stapeln 7-17 mars i Östersund. Det är helt unikt att två världsmästerskap av sådan dignitet hålls i samma region inom så kort tid. Tävlingarna kommer sammantaget att exponeras i media i cirka 70 länder och når därigenom cirka en miljard TV-tittare. Det beräknas finnas 2000 journalister på plats i regionen under arrangemangen.

Region Jämtland Härjedalen tidigare strategiskt medfinansierat projekt för att skapa grundförutsättningar för större tävlingar. Genom föreliggande projekt ska den regionala tillväxteffekten av de kommande VM-tävlingarna maximeras. Projektet bygger på aktiviteter som med VM-tävlingarna som utgångspunkt och deras kommunikationskanaler och event som verktyg bidra till att skapa nya strategiska nätverk mellan länets företag, att fler företag säljer på en marknad utanför länet, samt att personer utanför länet lockas att flytta hit och förse den regionala arbetsmarknaden med relevant kompetens. Projektet bedöms nyttja styrkan i VM-tävlingarnas genomslagskraft till att skapa kringeffekter som styr mot de tillväxtpolitiska målsättningarna. Projektet prioriteras utifrån gällande Regionalt tillväxtprogram för Jämtlands län, insatsområde Innovation och förnyelse.

Förvaltningschefens förslag

Region Jämtland Härjedalen medfinansiering projektet "VM-effekt för kompetensförsörjning, inflyttning och företagens försäljning utanför länet" med 49,25 procent, dock max 8 000 000 kronor. Medfinansiering tas från anslag 1:1, Regionala tillväxtåtgärder. Beslutet har fattats med stöd av Förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, och gäller under förutsättning att övrig finansiering ordnas enligt ansökan.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Områdeschef Verksamhetsområde

Utdrag till

Organisation/person som protokollsutdrag och/eller yttrande ska skickas till.

2017-10-26

ANSÖKAN OM MEDFINANSIERING TILL PROJEKT

☐ EU Strukturfond ☐ Annat EU ☐ Interreg ☒ Regionalt

Dnr. RUN 618/2017

Projektnamn

VM-effekt för kompetensförsörjning, inflyttning och företagens försäljning utanför länet

Projektperiod

Start (åååå-mm-dd)

2017-11-01

Slut (åååå-mm-dd)

2019-12-31

Sökt belopp

8 000 000 kronor

Uppgifter om sökanden

Sökande (organisationens namn)

WCR 2019 Jämtland Härjedalen AB

Organisationsnr.

559013-1511

Adress

ÖSK-vägen 7

CFAR-nummer

Postnr

831 43

Ort

Östersund

Plusgiro

Telefon

070-600 37 22 (Karin Mattsson Weijber)

Bankgiro

5055-6570

Har sökande rätt att dra av momsen för projektets verksamhet? (om nej, bifoga intyg från Skatteverket)

☐ Ja

☐ Nej

Län som omfattas av projektets verksamhet

Jämtlands län

Kommuner som omfattas av projektets verksamhet

Samtliga kommuner i Jämtlands län, men primärt Östersunds kommun och Åre kommun

OBS! Bifoga registreringsbevis (Bolagsverket)

Underskrift

Undertecknad försäkrar, på heder och samvete, att de uppgifter som lämnas i ansökan inklusive bilagor är riktiga. Vidare intygas att inga andra offentliga stöd, utöver de i denna ansökan redovisade, kommer att sökas för detta projekts kostnader samt att lagen om offentlig upphandling har beaktats. Samtidigt medges att projektansökan får tas upp och diskuteras med berörda parter i regionen samt att sökandes kreditgivare och revisorer får lämna information som är nödvändig för bedömning av ansökan och den fortsatta hanteringen av projektstödet.

KARIN MATSSON WEIJBER NIKLAS CARLSSON

Skicka undertecknad ansökan till:
Region Jämtland Härjedalen
Område Näringsliv
Box 654
831 27 ÖSTERSUND

Datum Behörig firmatecknare Namnförtydligande

1. Kontaktpersoner			
Kontaktperson hos sökanden Karin Mattsson Weijber (styrelseordförande)		Kontaktperson ekonomi	
Telefon nr 070-600 37 22	Mobiltelefon nr	Telefon nr	Mobiltelefon nr
e-postadress		e-postadress info@wcr2019.com	
Projektledare			
Telefon nr		Mobiltelefon nr	
e-postadress			

2. Upphandling	
Omfattas sökanden av Lagen om Offentlig upphandling?	
☐ Ja	☒ Nej
3. Annat stöd (utöver medfinansieringen till denna ansökan)	
Har annat offentligt stöd sökts för detta projekt som inte anges i finansiering i denna ansökan	
☐ Ja	☒ Nej
Om Ja, ange nedan finansiär och belopp	
Finansiär	Belopp

Ta del av punkt 7 i projektansökan och handledning för ifyllande av projektansökan innan ni fyller i nedanstående punkter. Säkerställ att de horisontella kriterierna beaktas i både planering och beskrivning av projektet och att det tydliggörs i följande punkter i projektansökan.

4. Projektbeskrivning
4.1 Bakgrundsbeskrivning, skäl för projektet Under 2019 står regionen som värd två världsmästerskap inom loppet av några veckor. FIS Alpine World Ski Championships genomförs 5-17 februari i Åre och IBU World Championships Biathlon går av stapeln 7-17 mars i Östersund. Det är helt unikt att två världsmästerskap av sådan dignitet hålls i samma region inom så kort tid. Tävlingsarna kommer sammantaget att exponeras i media i cirka 70 länder och når därigenom cirka en miljard TV-tittare. Det beräknas finnas 2000 journalister på plats i regionen under arrangemangen. Satsningar på stora internationella tävlingar ligger väl i linje med den regionala utvecklingsstrategin för länet. Därför har Region Jämtland Härjedalen tidigare medfinansierat uppbyggnaden av infrastrukturella grundförutsättningar i form av arenor och även strategiskt arbete för att locka och förbereda tävlingar med internationella deltagare och internationell publik. Tävlingsarna bidrar till besöksnäringens utveckling genom att de lockar besökare och de väcker även allmänt intresse för regionen genom den medieexponering som större tävlingar genererar. Kringeffekterna av en tävling är viktiga för destinationernas utveckling. Under de kommande världsmästerskapen riktas såväl nationens som Europas och världens blickar till länet vilket skapar mycket goda förutsättningar för satsningar som styr mot regional tillväxtmål kopplade till kompetensförsörjning, inflyttning och att företag säljer på en marknad utanför länet. De utmaningar som projektet ska bidra till att lösa är således följande: - Företag och offentlig sektor i regionen står inför utmaningar med kompetensförsörjning bland annat på grund av att de stora pensionsavgångarna är ett problem för framtida kompetensförsörjning. Brist på rätt kompetens kan utgöra ett allvarligt tillväxthinder för företag. Genom projektet erbjuder WCR 2019 företag unika möjligheter att attrahera för dem relevant kompetens utanför regionen och insatserna ska locka dem att flytta till länet. Projektets verksamhet når även utanför Sveriges gränser och därigenom kan projektet bidra till utomnordisk inflyttning. - Näringslivet behöver nå ut på nya marknader utanför länet för att kunna växa. Det finns ett nätverk av företagare kopplat till WCR 2019 som utgör en viktig bas för detta arbete. WCR 2019 och VM-bolagen kontrollerar kommunikationskanaler och genomför arrangemang som når en målgrupp som bedöms vara intressant för regionen att nå i ovanstående syfte. Om VM-bolagens kärnbudskap att besöka/titta på VM-tävlingarna kombineras med budskap som stärker regionens attraktionskraft som arbetsmarknadsregion och låter företag med exportvilja synas i sammanhangen kan VM-effekten maximeras för regional tillväxt. Mot denna bakgrund vill WCR 2019 driva föreliggande projekt.
4.2 Sammanfattande projektbeskrivning
4.3 Syfte med projektet

Projektets syfte är att skapa regionala effekter för inflyttning, kompetensförsörjning och nya möjligheter för näringslivet att skapa affärskontakter utanför länet genom att nyttja VM-organisationernas/tävlingarnas kommunikationskanaler och arrangemang.

4.4 Projektets mål

Projektet ska bidra till att uppnå följande målsättningar i det Regionalt tillväxtprogram för Jämtlands län:

Skapa nya strategiskt nätverk mellan länets företag

- Genom projektet får regionen ett väl fungerande strategiskt nätverk/kluster av företag som bidrar till regionala tillväxteffekter i samband med VM-tävlingarna. Projektet förstärker det partnersnätverk som WCR 2019 har och sätter fokus på den strategiska fokusfrågan 'kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud'. Avsikten är att företagsnätverket/klustret ska vara bestående efter projekttidens utgång och kunna nyttjas även vid framtida arrangemang.

Fler företag säljer på en marknad utanför länet

- Genom projektet ska det regionala näringslivets ges möjlighet att nyttja de kommunikationskanaler och arrangemang som WCR 2019 kontrollerar. Möjligheten erbjuds företag som ingår i det strategiska partnersnätverk som projektet driver. På detta sätt kan företagen nå nya kunder utanför länet i en intressant kontext som ligger väl i linje med regionens profil. Detta förväntas kunna bidra till att företagen får en ökad försäljning såväl utanför länet som utanför landet. Målsättningen är att 10 antal företag ska nyttja möjligheten att synas och att detta leder till att hälften av dem därefter får nya affärer utanför länet.

Ökad inflyttning till länet som förser den regionala arbetsmarknaden med relevant kompetens (Fler personer är i arbete än idag)

- Genom projektet ska personer med för den regionala arbetsmarknaden relevant kompetens lockas att flytta till länet. Projektet ska alltså inte verka för att personer som redan bor i länet ska komma i arbete, utan för att personer som är anställningsbara och viktiga ur kompetensförsörjningssynpunkt ska flytta till regionen. Därigenom förväntas det bli fler som arbetar. Målsättningen är att 15 personer med kompetens relevant för den regionala arbetsmarknaden ska ha flyttat till länet vid projekttidens utgång som en effekt av projektets verksamhet.

4.5 Projektets målgrupp

Projektet har två målgrupper.

- 1) De företag/offentliga arbetsgivare som har kompetensförsörjningsbehov.
- 2) Personer utanför länet som besitter kompetens som den regionala arbetsmarknaden behöver och som är benägna att flytta. Primärt fokus läggs på personer nu bosatta i Mälardalen.

4.6 Projektorganisationen

Projektet kommer att ägas och drivas av World Championship Region i Jämtland Härjedalen AB (förkortat WCR 2019). Bolaget ägs till lika stora delar av det alpina VM-bolaget, ÅRE 2019 AB och VM-bolaget för skidskyttets VM, Biathlon Events i Sverige AB.

WCR 2019 startades i syfte att samordna VM-tävlingarna med den gemensamma visionen "VM-regionen Jämtland Härjedalen är världsklass!". Bolaget ska verka för att bygga upp ett nätverk av lokala, regionala och nationella företagsmedlemmar i regionen Jämtland Härjedalen med omnejd. De satsningar som bolaget driver ska bidra till att stärka regionens varumärke som "VM-region" och skapa attraktionskraft.

Bolaget arbetar med evenemang, produkter och tjänster, marknadsföring och försäljning inom sport, kultur, miljö och näringsliv och stödjer intresset för Alpina VM i Åre 2019 och Skidskytte-VM i Östersund 2019. Bolaget utvecklar även arrangemang och mobiliserar kompetens och erfarenhet inom område att anordna stora tävlingar i länet för framtiden. Målgruppen är regionens näringar och intressenter, andra eventarrangörer samt nationella och internationella aktörer, som har ett intresse av att verka i eller etablera sig i regionen.

WCR 2019 kommer att anställa personal som driver de projektrelaterade aktiviteterna. Den person som har projektledaransvar samordnar projektet som helhet samt rapportering till medfinansören Region Jämtland Härjedalen. En person inom projektgruppen kommer att ha särskilt ansvar för samtliga kommuner i länet får insyn i

Till projektet kopplas en styrgrupp som kommer tillsättas inom kort, där dialog förs med regionen om tillsättning.

Den gruppering med partnerföretag som finns kopplad till WCR 2019, tillika det strategiska nätverk av företag som projektet ska driva, utgör projektets referensgrupp. Referensgruppen bidrar med input kring hur regionens kompetensbehov ska kommunicera utifrån näringslivets behov.

4.7 Arbetssätt och verksamhetsbeskrivning, inklusive beskrivning av de aktiviteter som tas upp under punkt 5

Aktiviteter som bidrar till målet "Strategiskt nätverk mellan länets företag"

-WCR har i nuläget ca 90 företag i strategiskt nätverk mellan länets företag. I nätverket ingår företag som har verksamhet i länet, men där dom kan ha sitt säte i SÖT regionen eller i viss fall är det nationella företag. Regelbundet genomförs nätverksträffar för dessa företag, och målet är ha cirka 150 företag med i nätverket. Syftet är med nätverket är dels fortbildning inom digitalisering, hållbarhet och internationalisering samt att långsiktigt jobba för ökad export för företagen. Det kommer genomföras minst 6 nätverksträffar mot VM.

Aktiviteter som bidrar till målet "Fler företag säljer på en marknad utanför länet"

- Aktiviteter vid världscuptävlingen i Hammarby backen samt en paviljong för länets företag kommer att utformas till VM i Åre och Östersund, där företagen kommer att kunna dels möta besökare, men även kommer goda förutsättningar ges för säljkonferens och att på ett adekvat sätt visa upp sin verksamhet för potentiella och nuvarande kunder. Kommunikation mot relevanta målgrupper kommer göras för VM för att påvisa jämtland som en produktiv och aktiv partner inom näringslivet.

Aktiviteter som bidrar till målet "Ökad inflyttning till länet som förser den regionala arbetsmarknaden med relevant kompetens (Fler personer är i arbete än idag)"

- En stor kommunikations kampanj tillsammans med VM i Åre och Östersund kommer att genomföras i olika medier mot utvalda målgrupper, mötesplatser kommer att användas för att möta befolkning utanför länet där syftet är att öka inflyttning och höja kvalitén på kompetensförsörjningen.
- En paviljong kommer att skapas där länets kommuner under VM kan möta alla besökare och visa upp möjligheten att arbeta och leva i länet.

4.8 Projektavgränsning

I WCR 2019 och VM-bolagens ordinarie verksamhet ingår att genomföra VM-tävlingarna och därtill kommunikationsinsatser som syftar till att locka TV-tittare och besökare till tävlingarna. De insatser som ingår i projektet ligger utanför ordinarie arbete och utgör således inte driftstöd. Projektet kommer att tillföra nya värden som gör att den regionala tillväxteffekten av VM-tävlingarna blir större.

Projektets ska lyfta *arbetsmarknadsregionen* Jämtland Härjedalen samt bidra till att företag säljer på en marknad utanför länet vilket alltså inte styr mot rena besöksnärliga- eller destinationsutvecklingsfrågor. Detta är en viktig avgränsning gentemot andra projekt och aktörers verksamhet. Projektet bidrar dock indirekt även till besöksnärlig utveckling och intresset för de destinationer där VM-tävlingarna hålls, vilket kan betraktas som en bieffekt av projektet.

Det pågår ett arbete med fokus på "bilden av Jämtland Härjedalen" som Region Jämtland Härjedalens kommunikationsavdelning har i uppdrag att driva. Arbetet involverar såväl regionens kommuner som branschorganisationen/samverkansplattformen Jämtland Härjedalen Turism (JHT). Projektet öppnar för samverkan med andra aktörer kring "bilden av Jämtland Härjedalen" med avgränsningen till det budskap som ska kommuniceras inom projektet.

4.9 Koppling till det regionala näringslivet

World Championship Region i Jämtland Härjedalen AB har ett starkt nätverk av närmare 100 företag med regional bas eller regional koppling. Formella partners till WCR 2019 är bland andra Diös, Jämtkraft, Lundstams, Engcon, Toréns, Attacus, Länsförsäkringar Jämtland, Aim AB och Johnsons El. Därtill finns formaliserade supportavtal med ett 30-tal lokala företag som ser den direkta nyttan av att synas i samband med och samlas kring dessa VM.

Projektets inriktning är att verka för inflyttning och kompetensförsörjning genom att använda VM-organisationens arrangemang och kommunikationskanaler vilket har en direkt koppling till det regionala näringslivets möjlighet att utvecklas och växa. De företag som är en del av WCR 2019 kommer att ha möjlighet att påverka såväl aktivitetssinnehåll som budskap i projektet.

Kompetensplattformen inom Region Jämtland Härjedalen (Området Valfärd, klimat och kompetens) är en viktig dialogpart för att kunna styra projektets kommunikation kring regionens kompetensförsörjningsbehov. Kompetensplattformens arbete bygger på ett regeringsuppdrag om kompetensplattformar med målet att förbättra matchningen på arbetsmarknaden genom effektiva och väl fungerande arbetssätt där arbetsliv och utbildning samverkar för att säkerställa regionens kompetensförsörjning. Det kunskapsunderlag som plattformen tar fram ska utgöra grund för formulering av budskap.

4.10 Koppling till andra projekt

Region Jämtland Härjedalen har sedan tidigare medfinansierat och aktivt medverkat till uppbyggnaden av arenor, insatser för kandidatur och övriga grundförutsättningar för såväl alpina VM som VM i skidskytte. Föreliggande projekt är en naturlig efterbörd av dessa satsningar. Projektet 'Uppbyggnad och genomförande av VM 2019 i skidskytte Östersund och regionen' pågår idag och syftar till att mobilisera och förbereda inför tävlingarna. En del i detta projekt har varit att inleda samarbete med Alpina VM, vilket alltså har införlivats genom WCR 2019. Det finns således tydliga kopplingar mellan föreliggande projekt och det projektet.

Projektet avser att söka dialog med de regionalt medfinansierade projekt som arbetar med frågor om kompetensförsörjning. Projekten 'Stimulera industriföretagens strategiska kompetensförsörjning' (projektägare: IUC Z-group) samt 'Modell för samverkan och kompetensförsörjning inom industrisektorn' (projektägare: Strömsunds kommun) har tydligt inriktning mot det sistnämnda. Det bedöms även bli viktigt att samarbeta med projektet 'Etableringsfrämjande samverkan i

regionen Jämtland Härjedalen' (projektägare: Region Jämtland Härjedalen) som syftar till att stimulera nyetableringar i länet vilket också har kopplingar till frågor om inflyttning och kompetensförsörjning.

Region Jämtland Härjedalen medfinansierar även projekt som strategiskt ska stärka regionens profil inom området sport/outdoor/turism dit projektet 'Peak Innovation Next Generation' (projektägare: Peak Region AB) som syftar till att kraftsamla kring att utveckla det sektoriella innovationssystemet kategoriseras. Även här finns en koppling som projektet ser värde i att nyttja.

4.11 Resultatspridning

Projektet handlar i grunden om kommunikation – det ska sprida budskap lockar människor med kompetens som behövs i regionen till att flytta hit. Genom denna kommunikation stärks regionens varumärke som en intressant arbetsmarknadsregion. I projektet ingår även att driva ett strategiskt nätverk mellan företag och bidra till att företaga når ut med sina affärserbjudanden på en marknad utanför länet.

Hur projektet fortlöper, vilka aktiviteter som genomförs och vad resultatet blir kommer att avrapporteras löpande till projektets styrgrupp.

Projektet ska beskrivas på särskild sida på webben för WCR 2019, <http://wcr2019.com/>, exempelvis under sidan Om WCR 2019.

Efter projekttidens utgång kan projektets resultat avrapporteras till Regionala utvecklingsnämnden.

4.12 Uppföljning/Utvärdering/Följeforskning

Projektet ska följa upp följande:

Hur företagsnätverket fungerar

- Utvärderingsfrågor till nätverkets företag vid slutet av projekttiden

Hur många företag som har nyttjat möjligheten att synas och hur många av dessa som därefter fått nya affärer utanför länet.

- Följs upp genom frågor till det strategiska nätverket av företag som projektet driver (partnernätverket)

Hur många personer med kompetens relevant för den regionala arbetsmarknaden som vid projekttidens utgång har flyttat till länet som en effekt av projektets verksamhet.

- Projektet följer endast upp kontakter med privatpersoner som har tagit del av projektets verksamhet, t ex besökt monter i Hammarbybacken.

Såväl alpina VM som VM i skidskytte kommer att utvärderas grundligt som arrangemang, men detta är en del av VM-bolagens ordinarie verksamhet.

5. Tid och aktivitetsplan för projektet Aktiviteter ska beskrivas/utvecklas under punkt 4.7			
Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Budgeterad kostnad
Aktiviteter som bidrar till målet "Strategiskt nätverk mellan länets företag"			
Workshop för strategiskt nätverk inför VM-tävlingarna	1/11-17	31/5-19	793886
Drift av strategiskt nätverk	1/11-17	31/5-19	1200000
Utvärdering av det strategiska nätverkets arbete	31/3-19	15/5	200000
Triple Helix-insatser (samverkan mellan akademi, näringsliv och det offentliga) för starkt strategiskt nätverk	1/11-17	31/5-19	100000
Aktiviteter som bidrar till målet "Fler företag säljer på en marknad utanför länet"			
Exportmonter under världscupvärlingar i Stockholm	1/1-18	28/2-19	400000
Utveckling och genomförande av budskap och upplägg för exporterbidanden under "Jämtlandspaviljong" i samband VM-tävlingarna	1/11-17	31/5-19	2400000
Kommunikation av regionala företags exporterbidande i tryckt och social media i samband med VM-kommunikation	1/7-18	31/3-19	4000000
Utvärdering av insatser kopplade till målet	31/3-19	15/5	200000
Aktiviteter som bidrar till målet "Ökad inflyttning till länet som förser den regionala arbetsmarknaden med relevant kompetens" (Fler personer är i arbete än idag)			
Inflyttningsaktivitet för kompetensförsörjning i samband med tävling i Hammarbybacken	1/1-18	28/2-19	400000
Kommunikation av regionala företags kompetensförsörjningsbehov i tryckt och social media i samband med VM-kommunikation	1/11-17	31/5-19	2400000
Utveckling och genomförande av budskap och upplägg för kompetensförsörjning och inflyttning under "Jämtlandspaviljong" i samband VM-tävlingarna	1/7-18	31/3-19	3950000
Utvärdering av insatser kopplade till målet	31/3-19	15/5	200000
Insatser för något/några av de horisontella kriterierna			
Informationsspridning om verksamhet och resultat			
Projektutvärdering och slutredovisning, inklusive slutrapport			
Projektets start och slutdatum			

6. Indikatorer			
6.1 Indikator	Kvinnor	Män	Antal
Antal arbetstillfällen som skapas av projektets genomförande, såväl inom själva projektet som externt (fördelat på kvinnor och män)			
Antal arbetstillfällen som bevaras som en följd av projektets genomförande, såväl inom själva projektorganisationen som externt (fördelat på kvinnor och män)			
Antal nystartade företag (fördelat på kvinnor o män)			
Antal nya företag med delat/mixat ägande			
Antal företag som deltar i projektet			
Antal personer som deltar i projektet förutom projektägarens personal (fördelade på kvinnor och män)			
Antal nya kommersiella produkter/tjänster/patent som följd av projektet			
Privat medfinansiering av projektet i kronor			

--	--	--	--

6.2 Kommentar till indikatorerna

7. Horisontella kriterier Vilken påverkan har projektet på jämställdhet ☐ - Syftar direkt till att öka jämställdheten ☐ - Har en övervägande positiv påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv ☐ - Har en övervägande negativ påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv Besvara kortfattat följande fyra frågor: 1. Vilka mätbara mål finns avseende jämställdhet inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå målen när det gäller jämställdhet? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter jämställdheten? 4. Hur kommer projektet kvinnor och män till godo vad gäller företagande, arbetstillfällen etc.?
Vilken påverkan har projektet på integration och mångfald ☐ - Syftar direkt till att öka integration och mångfald ☐ - Har en övervägande positiv påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv ☐ - Har en övervägande negativ påverkan ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv Besvara kortfattat följande fyra frågor: 1. Vilka mätbara mål finns avseende integration och mångfald inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå projektets mål när det gäller integration och mångfald? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter integration och mångfald? 4. Hur kommer projektet olika grupper till godo vad gäller företagande, arbetstillfällen etc.
Vilken påverkan har projektet på miljön ☐ - Syftar direkt till att förbättra miljön ☐ - Har en övervägande positiv påverkan på miljön ☐ - Har en övervägande negativ påverkan på miljön Besvara kortfattat följande fyra frågor: 1. Vilka mål finns avseende miljö inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå projektets mål när det gäller miljö? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter miljön? 4. Har projektet påverkan på något Natura 2000-område?
Vilken påverkan har projektet på folkhälsan (endast obligatorisk uppgift för Östra Mellansverige) ☐ - Syftar direkt till att förbättra folkhälsan ☐ - Har en övervägande positiv påverkan på folkhälsan ☐ - Har en övervägande negativ påverkan på folkhälsan Besvara kortfattat följande tre frågor: 1. Vilka mätbara mål finns avseende folkhälsa inom projektet? 2. Vilka aktiviteter planeras för att nå målen när det gäller folkhälsa? 3. På vilket sätt påverkar projektets resultat och effekter folkhälsan hos olika grupper?
8. Förväntade resultat 8.1 Förväntade resultat efter projektperioden 8.2 Förväntad verksamhet efter projektperioden 8.3 Förväntade effekter på sikt

16

Årsavtal med föreningsarkivet Jämtlands
län för verksamhetsåret 2018

RUN/581/2017

Kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063147600
E-post: ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-21

RUN/581/2017

Årsavtal med föreningsarkivet Jämtlands län för verksamhetsåret 2018

Ärendebeskrivning

Region Jämtland Härjedalen tecknar årsavtal med Föreningsarkivet i Jämtlands län om ett kulturarvsrelaterat utbud. Uppdraget omfattar att samla in dokumentera, bevara och tillgängliggöra länets historia samt fungera som service- och rådgivande organ i arkivfrågor för föreningslivet i länet. Föreningsarkivet ska särskilt rikta verksamhet till barn och unga. Avtalet reglerar det regionala uppdraget, uppföljning av mål och resultat samt ersättning för uppdraget. De nationella kulturpolitiska målen och Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015–2018 är styrande för utformningen av verksamheten. Kulturplanen anger prioriteringar och utvecklingsområden där Föreningsarkivet ska vara ett stöd för lokala aktörer på området, erbjuda arkivpedagogiska insatser för barn och unga samt stimulera till forskning.

Regionen ersätter Föreningsarkivet i Jämtlands län för uppdraget 2018 med 1 790 tkr. Dessutom en förstärkning med 75 tkr för pedagogisk metodutveckling avseende barn med särskilda behov. Ersättningen inkluderar kostnader för lönerörelsen 2018. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om statsbidrag till regional kulturverksamhet och nivån på ersättningen meddelas slutligt under mars 2018. Återrapportering sker till regionen genom uppföljning av mål och fastställd årsberättelse samt genom uppföljning av kvantitativa och kvalitativa resultatmål för kommande statlig återrapportering. Förslag till årsavtal har föregåtts av dialog mellan parterna. Ärendet har beretts med hänsyn till regional utveckling, jämställdhets-, HBTQ- och jämlikhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen tecknar föreliggande årsavtal med Föreningsarkivet i Jämtlands län om regional enskild arkivverksamhet för verksamhetsåret 2018.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Ingrid Printz
Områdeschef Kultur

Utdrag till

Föreningsarkivet Jämtlands län
Områdeschef Kultur

Kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063147600
E-post: ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-07

RUN/581/2017

Årsavtal med Föreningsarkivet Jämtlands län för verksamhetsåret 2018

1. Allmänna förutsättningar

Föreningsarkivet i Jämtlands län är en ideell organisation för föreningar inom regionen. Föreningsarkivet utgör en viktig del av vårt gemensamma kulturarv med kontaktytor mellan kultur, föreningsliv och myndigheter. Verksamheten finansieras genom bidrag inom samverkansmodellen, genom medlems- och arkivavgifter samt genom projekt. Regionen tecknar avtal med Föreningsarkivet om ett kulturarvsrelaterat utbud. De nationella kulturpolitiska målen samt Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015-2018 är styrande för verksamheten.

Verksamheten ska bidra till länsinvånarnas livskvalitet och till en kontinuerlig förnyelse av kulturlivet. Hänsyn ska tas till behov och önskemål från kommuner och civilsamhälle. Föreningsarkivet ska medverka till att länets befolkning blir delaktig i och får del av länets kulturliv samt medverka till en positiv livsmiljö, hållbar utveckling och tillväxt. Det mångkulturella perspektivet liksom mångfald, jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och delaktighet ska beaktas. Kulturplanens tre prioriterade områden, kultur för alla, de professionella kulturskaparna- kärnan i kulturlivet och kulturdriven tillväxt, ska integreras i verksamheten. Handlingsplan för ökad tillgänglighet ska löpande följas upp. Verksamhet för barn och unga och verksamhet mot skolan är ett prioriterat område.

2. Uppdrag

Det regionala uppdraget till Föreningsarkivet är att bedriva en inkluderande verksamhet med grund i folkbildningen och det livslånga lärandet. Föreningsarkivet ska förverkliga regional och nationell kulturpolitik och vara en resurs för kommuner, skola, civilsamhälle och kulturskapare. Verksamheten ska nå alla kommuner i regionen och tillgodose prioriterade gruppers särskilda behov, vilket inkluderar personer med funktionshinder, barn, unga och äldre samt utlandsfödda. Regionen ansvarar för att hantera och följa upp det årliga uppdraget till Föreningsarkivet.

Uppdraget till föreningen är att:

- samla, inventera, vårda och bevara handlingar, föremål mm från föreningar och enskilda
- bidra till att dokumentera och tillgängliggöra länets historia
- särskilt rikta verksamhet till målgruppen barn och unga
- fungera som service- och rådgivande organ i arkivfrågor för föreningslivet

- kunna bistå regionen med kunskapsunderlag inom sitt verksamhetsområde.
- kunna företräda regionen i kulturarvsrelaterade sammanhang samt i samarbeten på nationell och internationell nivå.

3. Mål/Förväntat resultat

För 2018 anger regionen följande mål/förväntade resultat:

- Föreningsarkivet har utvecklat formerna för samverkan inom arkivområdet
- Föreningsarkivet erbjuder genom arkivpedagog, insatser på fortsatt hög nivå till barn och ungdomar
- Föreningsarkivet genomför programverksamhet i samverkan med andra och erbjuder ett brett utbud av hög kvalitet
- Samtliga regionens kommuner nås av verksamheten
- Föreningsarkivet har bidragit till ökad samverkan inom Regionalt kulturforum.
- Föreningsarkivet har följt upp och utvecklat verksamhet avseende kvalitet och förnyelse.
- Föreningsarkivet har bidragit till dokumentation, insamling och tillgängliggörande av samiska arkiv
- Föreningsarkivet har bidragit till utvecklande av pedagogiska koncept riktade till barn med särskilda behov.
- Föreningsarkivet har garanterat god tillgänglighet för personer med funktionsvariationer. Insatser för ökad tillgänglighet, tillgänglig web och enkelt avhjälpna hinder ska vara genomförda enligt Föreningsarkivets handlingsplan.
- Föreningsarkivet har beaktat ett jämställdhets-, HBTQ- och normkritiskt perspektiv

4. Inriktning

I enlighet med, Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015 – 2018, ska Föreningsarkivet verka för medborgarinflytande, samverkan, kompetensöverföring och tillgänglighet för att uppnå målen och *ska i linje med detta:*

- ge förskolor/skolor och föreningsliv inflytande och möjlighet att påverka arkivets utbud
- sträva efter att öka tillgängligheten till arkivet för länets alla medborgare, bland annat genom informationsinsatser och sökmöjligheter via internet (arkivförteckningarna på Nationella arkivdatabasen).
- kontinuerligt och aktivt bistå med kunskap och inspiration om arkivets resurser och på så sätt bidra till ökad kulturkompetens hos länets invånare.
- aktivt samverka med andra kulturarvs- och kulturinstitutioner samt föreningslivet för en kostnadseffektiv och medborgaranpassad kulturarvsutveckling i länet.

5. Utvecklingsområden enligt kulturplanen

Föreningsarkivet avser under perioden att;

- utveckla delaktighet, medskapande och engagemang bland arkivbesökarna
- fortsätta metodutveckling inom området barn och unga
- utveckla publika aktiviteter för äldre med särskilt perspektiv på kultur och hälsa
- arbeta för en aktiv dokumentation av regionens föreningsliv och sociala rörelser
- utveckla det nationella samarbetet kring regionala enskilda arkiv

- utveckla samarbetet med övriga föreningar och verksamheter på ”Arkivet i Östersund”
- utveckla arbetet inom Arkivpedagogiskt Forum och det nationella arbetet kring kulturarvspedagogik

6. Resultatmått/Nyckeltal

Följande resultatmått/nyckeltal skall redovisas genom årsredovisningen:

Arkivbildning:

antal besök i fält/rådgivning till organisationer, antal deltagare

antal leveranser

antal hyllmeter

antal läsesalsbesök

antal förfrågningar

Tillgängliggörande, utåtriktad verksamhet:

antal deltagare i aktiviteter totalt

antal deltagare i aktiviteter/kommun

totala antalet arrangemang

Verksamhet för barn och unga:

antal deltagande barn och ungdomar

Övrig verksamhet:

antal projekt

antal besök hemsidor

Personal:

antal tillsvidareanställda

antal anställda med lönebidrag

antal viss tids/timanställda

antal årsverken

Finansiering totalt:

därav verksamhetsbidrag från region/kommun

därav statligt bidrag (enligt Kultursamverkansförordningen)

därav statligt bidrag (ej enligt Kultursamverkansförordningen)

därav EU-medel

därav övriga regionala bidrag

därav övriga statliga bidrag

därav övriga kommunala bidrag

därav övriga intäkter

7. Avtalstid

Upprättat avtal gäller under perioden 1 januari - 31 december 2018.

8. Ekonomi/Ersättning

För verksamhet under år 2018 ersätter regionen Föreningsarkivet med ett enhetligt bidrag om totalt 1 790 tkr. Dessutom en förstärkning om 75 tkr för pedagogisk metodutveckling avseende barn med särskilda behov. Ersättningen inkluderar kostnader för lönerörelsen 2018. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om

statsbidrag till regional kulturverksamhet och nivån på ersättningen meddelas slutligt under mars 2018. Ersättningen utbetalas per den 20:e varje månad.

9. Information, uppföljning och utvärdering

De angivna uppgifterna, förväntade resultatet och aktuella resultatmått som beskrivs för verksamheten följs årligen upp av Region Jämtland Härjedalen. Redovisning av kvantitativa resultat ska inlämnas senast 28 februari genom Kulturdatabasen.

Årsredovisning och kvalitativa resultat ska inlämnas senast 31 mars eller på annan tid som regionförbundet anger. Regionen äger rätt att besluta om särskild utvärdering av de delar av föreningens verksamhet som avtalet berör. Föreningen ska i så fall bidra med att ta fram för regionförbundet relevanta uppgifter och underlag.

10. Överlåtelse

Föreningen äger inte rätt att överlåta detta avtal till annan utförare.

11. Omförhandling

Om väsentliga förändringar av förutsättningarna för detta avtal inträffar under avtalsperioden, kan parterna när som helst begära omförhandlingar. Parterna skall då delge varandra den information som är av betydelse för omförhandlingen.

12. Giltighet

Detta avtal är giltigt när avtalet undertecknats. Avtalet är upprättat i två likalydande exemplar, varav parterna erhållit var sitt.

Östersund 2017-12-
För Region Jämtland Härjedalen

Östersund 2017 -12-
För Föreningsarkivet i Jämtlands län

Robert Uitto
Ordf. regionala utvecklingsnämnden

Bengt Bergqvist
Ordf. Föreningsarkivet i Jämtlands län

Anders Byström
Förvaltningschef regional utveckling

Ansökan om verksamhetsbidrag 2018

Senast ändrad

2017-08-31 15:34:28

Organisation**Namn**

Föreningsarkivet i Jämtlands län

Org.nummer

893200-9957

Adress

Arkivvägen 1

Postnummer

831 52

Ort

Östersund

Telefon

063-10 06 07

E-post

foreningsarkivet@faj.se

Giro

5580-7408

Driftsform

Ideell förening

Huvudman

Ideell

Användare**Användarnamn**

5701FAJ

Telefon

063-100607

Mobil**E-post**

eva.tegnhed@faj.se

Inskickad av

EVTE - (eva.tegnhed@faj.se, 063-100607)

Status

Inskickad

Version

2018.1

Intäkter

Bidragsintäkter	Budget 2017		Planerat 2018	
Årliga bidrag				
Verksamhetsbidrag från landsting/region	1 745 000	kr	1 963 000	kr
Statligt bidrag (ej enligt Kultursamverkansförordningen)		kr		kr
Verksamhetsbidrag från kommun		kr		kr
Övriga årliga bidrag (ej angivet ovan - specificera)				
		kr		kr
Summa årliga bidrag	1 745 000	kr	1 963 000	kr
Tillfälliga bidrag				
Från Statens kulturråd/andra statliga bidrag	75 000	kr	150 000	kr
Från region/landsting	75 000	kr		kr
EU-medel		kr		kr
Från kommun		kr		kr
Övriga tillfälliga bidrag (ej angivet ovan - specificera)				
		kr		kr
Summa övriga bidrag	150 000	kr	150 000	kr
Egna intäkter				
Verksamhetsintäkter		kr		kr
Sponsorintäkter		kr		kr
Övriga intäkter (specificera)				
medlemsavgifter	123 000	kr	118 000	kr
arkivavgifter	200 000	kr	212 000	kr
övriga intäkter	43 000	kr	38 000	kr
Summa egna intäkter	366 000	kr	368 000	kr
Summa intäkter	2 261 000	kr	2 481 000	kr

Utgifter

Kostnader	Budget 2017		Planerat 2018	
Personalkostnader	1 556 000	kr	1 729 000	kr
Verksamhetskostnader	195 000	kr	242 000	kr
Lokalkostnader	360 000	kr	360 000	kr
Övriga kostnader (specificera)				
projektlönekostnad	150 000	kr	150 000	kr
		kr		kr
		kr		kr

Summa kostnader	2 261 000	kr	2 481 000	kr
-----------------	-----------	----	-----------	----

Verksamhetsutveckling

Ange utvecklingsplaner som kan medföra ett ökat anslagsbehov för perioden 2018 - 2020		Belopp
2018		kr
Planerat 2019		kr
Planerat 2020		kr

Sökt verksamhetsbidrag 2018

1 963 000

kr

Bifogade filer

Namn	Storlek
Budget.xls	25,5 KB
preliminär VP 2018.doc	68,5 KB

17

Årsavtal med föreningen Riksteatern
Jämtland/Härjedalen för verksamhetsåret
2018

RUN/582/2017

Kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063147600
E-post: ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-21

RUN/582/2017

Årsavtal med föreningen Riksteatern Jämtland/Härjedalen för verksamhetsåret 2018

Ärendebeskrivning

Region Jämtlands Härjedalen tecknar årsavtal med Riksteatern Jämtland/Härjedalen, ideell förening och del av Riksteatern. Föreningen förmedlar och subventionerar kvalitativ scenkonst till länets barn och unga samt fördelar småplatsstöd till arrangörer. Avtalet reglerar det regionala uppdraget, uppföljning av mål och resultat samt ersättning för uppdraget. De nationella kulturpolitiska målen och Regional kulturplan för Jämtland Härjedalen 2015–2018 är styrande för utformningen av verksamheten. Kulturplanen anger prioriteringar och utvecklingsområden, där bl.a. ungas delaktighet och inflytande ska stärkas och insatser göras för publikarbete och arrangörsnätverk genom ökad samverkan.

Regionen ersätter föreningen Riksteatern Jämtland/Härjedalen för uppdraget 2018 med ett enhetligt bidrag om totalt 1 005 tkr. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om statsbidrag till regional kulturverksamhet och nivån på ersättningen meddelas slutligt under mars 2018. Åtterrapporering sker till regionen genom uppföljning av mål och fastställd årsberättelse samt genom uppföljning av kvantitativa och kvalitativa resultatmått för kommande statlig åtterrapporering. Förslag till årsavtal har föregåtts av dialog mellan parterna. Ärendet har beretts med hänsyn till regional utveckling, jämställdhets-, HBTQ- och jämlikhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen tecknar föreliggande årsavtal med Riksteatern Jämtland/Härjedalen för verksamhetsåret 2018.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Ingrid Printz

Områdeschef Kultur

Utdrag till

Föreningen Riksteatern Jämtland/Härjedalen
Områdeschef Kultur

Kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063147600
E-post: ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-07

RUN/582/2017

Årsavtal med föreningen Riksteatern Jämtland/Härjedalen för verksamhetsåret 2018

1. Allmänna förutsättningar

Riksteatern Jämtland/Härjedalen är en ideell förening och del av Riksteatern. Föreningen har till uppgift att utveckla en länstäckande arrangörsorganisation, främja barn- och ungdomsteater samt verka för att utveckla scenkonsten i regionen. Riksteatern förmedlar och subventionerar kvalitativ scenkonst till länets barn och unga. Region Jämtland Härjedalen, nedan kallad regionen, tecknar avtal med Riksteatern Jämtland/Härjedalen om ett kvalitativt utbud av teater och dans till barn och unga i länet. De nationella kulturpolitiska målen samt Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015-2018 är styrande för utformningen av verksamheten. Verksamheten finansieras genom samverkansmodellen och arrangörsstöd genom statliga Riksteatern.

Verksamheten ska bidra till länsinvånarnas livskvalitet och till kontinuerlig förnyelse av kulturlivet. Hänsyn ska tas till behov och önskemål från kommuner och civilsamhälle. Verksamheten ska medverka till att länets befolkning blir delaktig i och får del av länets kulturliv samt medverka till en positiv livsmiljö, hållbar utveckling och tillväxt. Det mångkulturella perspektivet liksom mångfald, jämställdhet, jämlikhet och delaktighet ska beaktas. Kulturplanens tre prioriterade områden, kultur för alla, de professionella kulturskaparna- kärnan i kulturlivet och kulturdriven tillväxt, ska integreras i verksamheten. Handlingsplan för ökad tillgänglighet ska följas. Verksamheten ska särskilt riktas till barn och unga där verksamhet riktad till skolan är prioriterat..

2. Uppdrag

Riksteatern Jämtland/Härjedalen ska förverkliga regional och nationell kulturpolitik och vara en resurs för kommuner, skola, civilsamhälle och kulturskapare. Verksamheten ska förse hela regionen med kvalitativ scenkonst och tillgodose prioriterade grupperas särskilda behov, vilket inkluderar personer med funktionsnedsättning, barn, unga och äldre samt utlandsfödda. Region Jämtland Härjedalen ansvarar för att hantera och följa upp det årliga uppdraget till Riksteatern Jämtland/Härjedalen. Uppdraget till föreningen är att:

- Främja barn- och ungdomsteater och verka för ett kvalitativt utbud av scenkonst i regionen.
- Förmedla scenkonstföreställningar till barn- och ungdomar i regionen.
- Utveckla nya former för att använda scenkonst som pedagogiskt verktyg

3. Mål/Förväntat resultat

För 2018 anger regionen följande mål/förväntade resultat:

- Föreningen har bidragit till att antalet aktiviteter och föreställningar på scenkonstområdet för barn i förskolor och skolor har ökat. Målet är att nå minst 4 000 barn med subventionerade föreställningar.

- Samtliga länets kommuner nås av verksamheten där minst 50 % av utbudet ges utanför Östersunds kommun.
- Föreningen har bidragit till att utveckla arbetsformer för ökad samverkan inom Regionalt kulturforum.
- Föreningen har följt upp och utvecklat verksamheten avseende kvalitet och förnyelse.
- Föreningen garanterar god tillgänglighet för personer med funktionsvariationer. Insatser för ökad tillgänglighet ska vara genomförda enligt handlingsplan.
- Föreningen har i samverkan med riksteaterföreningarna i de fyra nordliga länen arrangerat Scenkonstdagar i norr, för förmedling och samordning av teater och dans.
- Föreningen har kompletterat utbudet av scenkonst till barn och unga, där ungas delaktighet och inflytande har stärkts. 2018 har föreningen särskilt verkat för förmedling av dans.
- Föreningen har beaktat ett jämställdhets, HBTQ- och normkritiskt perspektiv.

4. Inriktning

I enlighet med kulturplanen ska Riksteatern Jämtland/Härjedalen, verka för medborgarinflytande, tillgänglighet, kompetensöverföring och samverkan för att uppnå målen och ska i linje med detta:

- Ge förskolor/skolor och föreningsliv inflytande och möjlighet att påverka det scenkonstutbud som Riksteatern J/H erbjuder.
- Ge tillgång till scenkonstupplevelser för barn och unga över hela länet och därmed öka tillgängligheten till scenkonst för denna målgrupp.
- Kontinuerligt och aktivt bistå med kunskap och inspiration om scenkonst till kulturombud, arrangörer, skoledare med flera och på så sätt bidra till en ökad kulturkompetens hos länets invånare.
- Aktivt samverka med kulturinstitutioner, producenter, skolor och föreningsliv i länet i syfte att synkronisera utbudet för olika åldersgrupper för ett effektivt resursutnyttjande.
- Fördela särskilt småplatsstöd till arrangörer på mindre orter.

5. Utvecklingsområden enligt kulturplanen

Riksteatern J/H avser under perioden att;

- stärka barn och ungas tillgång till upplevelser av scenkonst med hög kvalitet
- stärka ungas delaktighet och inflytande i enlighet med Barnkonventionen
- utveckla publikarbete och arrangörsnätverk
- utveckla och stärka samarbetet med föreningslivet och kommunerna
- utveckla samverkan med norrlandsläna för ett brett och tillgängligt utbud av scenkonst
- fortsatt erbjuda arrangörsutbildningar, även i samverkan med andra parter samt verka för kompetensutveckling
- stärka dans som konstform

6. Resultatmått / Nyckeltal

Följande resultatmått/nyckeltal ska redovisas i samband med årsredovisning.

- Antal aktiviteter, föreställningar scenkonst till barn och unga per kommun, varav Östersunds kommun
- Antal deltagande barn och unga per kommun, varav Östersunds kommun
- Särskilda insatser till prioriterade grupper
- Antal aktiviteter, inom skapande skola
- Antal föreställningar fördelat på teater respektive dans
- Antal småplatsstöd per kommun
- Antal samarbetsprojekt (med exempel)

Finansiering totalt:

därav verksamhetsbidrag från region

därav statligt bidrag (enligt Kultursamverkansförordningen)

därav statligt bidrag (ej enligt Kultursamverkansförordningen)

därav verksamhetsbidrag från kommun

därav EU-medel
därav övriga regionala bidrag
därav övriga statliga bidrag
därav övriga kommunala bidrag
därav övriga intäkter

7. Avtalstid

Upprättat avtal gäller under perioden 1 januari - 31 december 2018.

8. Ekonomi/Ersättning

För verksamheten under år 2018 ersätter Region Jämtland Härjedalen föreningen Riksteatern J/H med ett enhetligt bidrag för uppdraget om **totalt 1 005 tkr**. Ersättningen inkluderar kostnader för lönerörelsen 2018. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om statsbidrag till regional kulturverksamhet och nivån på ersättningen meddelas slutligt under mars 2018. Ersättningen utbetalas per den 20:e varje månad.

9. Information, uppföljning och utvärdering

De angivna uppdragen, förväntade resultatet och aktuella resultatmått som beskrivs för verksamheten följs årligen upp av regionen. Redovisning av kvantitativa resultat ska inlämnas senast 28 februari genom Kulturdatabasen. Årsredovisning och kvalitativa resultat ska inlämnas senast 31 mars eller på annan tid som Region Jämtland Härjedalen anger. Regionen äger rätt att besluta om särskild utvärdering av de områden av föreningens verksamhet som avtalet berör. Föreningen ska i så fall bidra med att ta fram för Region Jämtland Härjedalen relevanta uppgifter och underlag.

10. Överlåtelse

Föreningen äger inte rätt att överlåta detta avtal till annan utförare.

11. Omförhandling

Om väsentliga förändringar av förutsättningarna för detta avtal inträffar under avtalsperioden, kan parterna när som helst begära omförhandlingar. Parterna skall då delge varandra den information som är av betydelse för omförhandlingen.

12. Giltighet

Detta avtal är giltigt när avtalet undertecknats. Avtalet är upprättat i två likalydande exemplar, varav parterna erhållit var sitt.

Östersund 2017 -12-

Östersund 2017 -12-

För Region Jämtland Härjedalen
Jämtland/Härjedalen

För Riksteatern

.....
Robert Uitto
Ordf. regionala utvecklingsnämnden

.....
Marie Haglund
Ordf. Riksteatern Jämtland/Härjedalen

.....
Anders Byström
Förvaltningschef regional utveckling

Ansökan om verksamhetsbidrag 2018

Senast ändrad

2017-08-30 13:35:48

Organisation**Namn**

Riksteatern J/H

Org.nummer

892000-9464

Adress

Box 377

Postnummer

831 25

Ort

Östersund

Telefon**E-post**

eva.erlingsson@riksteatern.se

Giro

5905-9261

Driftsform

Ideell förening

Huvudman

Ideell

Användare**Användarnamn**

5704RIKS

Telefon

063-12 39 79

Mobil**E-post**

eva.erlingsson@riksteatern.se

Inskickad av

EVER - (eva.erlingsson@riksteatern.se, 063-12 39 79)

Status

Inskickad

Version

2018.1

Intäkter

Bidragsintäkter	Budget 2017		Planerat 2018	
Årliga bidrag				
Verksamhetsbidrag från landsting/region	965 000	kr	990 000	kr
Statligt bidrag (ej enligt Kultursamverkansförordningen)		kr		kr
Verksamhetsbidrag från kommun		kr		kr
Övriga årliga bidrag (ej angivet ovan - specificera)				
		kr		kr
Summa årliga bidrag	965 000	kr	990 000	kr
Tillfälliga bidrag				
Från Statens kulturråd/andra statliga bidrag		kr		kr
Från region/landsting	70 000	kr	70 000	kr
EU-medel		kr		kr
Från kommun		kr		kr
Övriga tillfälliga bidrag (ej angivet ovan - specificera)				
Riksteatern	77 250	kr	77 250	kr
Summa övriga bidrag	147 250	kr	147 250	kr
Egna intäkter				
Verksamhetsintäkter	400 000	kr	300 000	kr
Sponsorintäkter		kr		kr
Övriga intäkter (specificera)				
		kr		kr
		kr		kr
		kr		kr
Summa egna intäkter	400 000	kr	300 000	kr
Summa intäkter	1 512 250	kr	1 437 250	kr

Utgifter

Kostnader	Budget 2017		Planerat 2018	
Personalkostnader	602 000	kr	614 000	kr
Verksamhetskostnader	879 250	kr	782 250	kr
Lokalkostnader	31 000	kr	31 000	kr
Övriga kostnader (specificera)				
		kr		kr
		kr		kr
		kr		kr

Summa kostnader	1 512 250	kr	1 427 250	kr
-----------------	-----------	----	-----------	----

Verksamhetsutveckling

Ange utvecklingsplaner som kan medföra ett ökat anslagsbehov för perioden 2018 - 2020		Belopp
2018		kr
Planerat 2019		kr
Planerat 2020		kr

Sökt verksamhetsbidrag 2018**990 000**

kr

18

Årsavtal med Stiftelsen Jamtli för
verksamhetsåret 2018

RUN/580/2017

Kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063147600
E-post: ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-22

RUN/580/2017

Årsavtal med Stiftelsen Jamtli för verksamhetsåret 2018

Ärendebeskrivning

Jämtlands läns landsting, Östersunds kommun, Heimbygda och Jämtlands läns konstförening är bildare av Stiftelsen Jamtli, (nedan kallad Jamtli). Huvuduppdraget beskrivs i ett Uppdragsavtal för åren 2015–2018 (LS/892/2013), fastställda av kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige. Huvudmännen Region Jämtland Härjedalen och Östersunds kommun tecknar i samarbete årliga avtal med Jamtli. Avtalet reglerar uppdrag, uppföljning av mål och resultat samt ersättning för uppdraget. Den regionala museiverksamheten och dess utvecklingsområden beskrivs även i Regional Kulturplan för Jämtland Härjedalen 2015–2018 som en av de verksamheter med statligt stöd som ingår i samverkansmodellen.

Regionen har i enlighet med kultursamverkansmodellen uppdraget att i samråd mellan huvudmännen fördela regionalt och statligt stöd till Jamtli för den regionala museiverksamheten. Regionen har även uppdraget att utföra den årliga uppföljningen och statliga återrapporteringen av Jamtlis verksamhet utifrån de nationella kulturpolitiska målen och de prioriteringar/utvecklingsområden som beskrivs i kulturplanen.

Det samlade bidraget till Jamtli (stat, region, kommun) uppgår 2018 till 39 063. 5 tkr. Region Jämtland Härjedalen ersätter Jamtli för uppdraget med **19 084 tkr**, kommunen med 11 015.5 tkr, staten med 8 964 tkr, (2017 års fördelning statsbidrag). Ersättningen inkluderar kostnader för lönerörelsen 2018. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om statsbidrag till regional kulturverksamhet och nivån på ersättningen meddelas slutligt under mars 2018. Regionen ansöker från kulturrådet utöver en uppräknings av nuvarande anslag om en förstärkning med 1 000 tkr avseende den strategiska satsningen på Nationalmuseum Jamtli.

Återrapportering från Jamtli sker till regionen under februari (preliminär) respektive mars genom fastställd verksamhetsberättelse samt genom uppföljning av mål och kvantitativa och kvalitativa resultatmått för kommande återrapportering till staten. Förslag till årsavtal har föregåtts av dialog mellan regionen, kommunen och Jamtli. Ärendet har beretts med hänsyn till regional utveckling, jämställdhets-, HBTQ- och jämlikhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen tecknar föreliggande årsavtal med Stiftelsen Jamtli om regional museiverksamhet för verksamhetsåret 2018.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Ingrid Printz
Områdeschef kultur

Utdrag till

Stiftelsen Jamtli
Kommunstyrelsen, Östersunds Kommun
Områdeschef Kultur

Regional utveckling

Område kultur
INGRID PRINTZ
063147600146700
ingrid.printz@regionjh.se ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-07

RUN/580/2017

Årsavtal med Stiftelsen Jamtli för verksamhetsåret 2018 (RUN/580/2017)

Jämtlands läns landsting, Östersunds kommun, Heimbygda och Jämtlands läns konstförening är bildare av Stiftelsen Jamtli. Enligt stiftelseurkund från den 6 september 1973 ska verksamheten bekostas av stiftarna enligt dem emellan överenskomna villkor.

Enligt stiftelsens stadgar - antagna 1974 - ”är stiftelsens ändamål att förvalta stiftelsens samlingar och markområden och hålla dem tillgängliga för allmänheten. Stiftelsen skall inom i huvudsak Jämtlands län bedriva och främja kulturminnesvård och museal verksamhet liksom annan därmed förenlig och närstående kulturell verksamhet. Stiftelsen äger även då så befinnes lämpligt, i egen regi eller genom särskilt bildat organ, genom uthyrning eller annorledes affärsmässigt utnyttja de byggnader varöver stiftelsen äger förfoga”.

Region Jämtland Härjedalen, nedan kallad regionen, Östersunds kommun, nedan kallad kommunen, Heimbygda och Jämtlands läns konstförening beskriver huvuduppdraget i Uppdragsavtal 2015 -2018, fastställda av kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige. Utöver detta beskrivs regionens prioriterade områden, den regionala museiverksamheten och dess utvecklingsområden i Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015-2018, som en av de verksamheter med statligt stöd som ingår i kultursamverkansmodellen från 2012. Regionen lämnar följande uppdrag och ersättning för verksamhetsåret 2018.

§ 1 UPPDRAG

Verksamheten ska bidra till länsinvånarnas **livskvalitet** och till en kontinuerlig **förnyelse** av kulturlivet. Hänsyn ska tas till behov och önskemål från kommuner och civilsamhälle. Området ska medverka till att länets befolkning blir delaktig i och får del av länets kulturliv samt medverka till en positiv livsmiljö, hållbar utveckling och tillväxt. Det mångkulturella perspektivet liksom mångfald, jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och delaktighet ska beaktas. Inom ramen för de nationella kulturpolitiska målen, uppdragsavtalet och kulturplanen samt regionens ersättning som regleras i detta avtal, ska Stiftelsen Jamtli under verksamhetsåret 2018 särskilt beakta att:

- kunna bistå regionen med kunskapsunderlag inom sitt verksamhetsområde
- kunna företräda regionen i olika kulturarvsrelaterade sammanhang och samarbeten på nationell och internationell nivå
- attrahera ungdomar samt stärka deras delaktighet

- mångfaldsfrågor, bland annat genom attitydfrämjande insatser för att stärka medborgarnas kunskaper och förståelse för andra kulturer. Stiftelsen Jamtli ska genomföra aktiviteter och utställningar som bidrar till att öka länsinvånarnas kunskaper om andra kulturer och sedvanor
- Jamtli ska aktivt bidra till regionen som besöksmål
- Jamtli garanterar god tillgänglighet för funktionshindrade. Insatser för ökad tillgänglighet *ska vara genomförda* enligt Jamtlis handlingsplan.
- Jamtli är ett stöd för lokala aktörer gällande kulturarv- och kulturmiljöfrågor
- Jamtli deltar inom regionens medlemskap av EARLALL.
- Jamtli ska bidra till att stärka infrastrukturen på bild- och formområdet genom etablerandet av Nationalmuseum Jamtli.

§ 2 MÅL OCH RESULTAT

Övergripande mål finns beskrivna i Uppdragsavtal Stiftelsen Jamtli 2015-2018 och gäller som övergripande dokument. Följande målområden finns angivna;

Upplevelse och besöksmål

- Stiftelsen attraherar nya grupper av besökare och bibehåller eller ökar kontinuerligt antal besök på anläggningen jämfört med tidigare år inom intervallet 180 000 -210 000 besök.
- Graden av egenfinansiering är minst 2/3 där Jamtlis egenintäkter utgörs av andra intäkter än intäkter från region och kommun.

Främja ett levande kulturarv

- Stiftelsen strävar efter att vara ledande inom utveckling av kulturarvspedagogisk verksamhet där barn- och ungdomar är en prioriterad grupp
- Stiftelsen bidrar till hållbar regional utveckling genom att aktivt verka för demokratisk, social, ekonomisk och ekologiskt hållbar utveckling i enlighet med Regional utvecklingsstrategi 2014-2030.

Utveckla det regionala kulturlivet

- Utveckla samverkan och öka den sociala gemenskapen för främjande av kulturell mångfald, demokratiskt medborgarskap och geografisk spridning av kulturutbud. I stiftelsens uppdrag ingår att stödja Heimbygda och Jämtlands läns konstförening och i nära samverkan upprätthålla ett samarbete med hembygdsrörelsen och länets konstliv.
- Stiftelsen bidrar genom sin verksamhet till att öka intresset för konst, foto och samtida uttryck

Mål 2018

Utifrån ovanstående övergripande mål har stiftelsen att verka för att uppnå följande mål:

- Antal besökare på Jamtli är minst 180 000
- Antal skolbesök från Jamtli är minst 30 (särskilda medel avsatta)
- Jamtli och/eller stiftelsens dotterbolag deltar i ett flertal nordiska eller europeiska samarbetsprojekt
- Inom ramen för regionalt uppdrag utvecklar Jamtli regionalt intressanta besöksmål i samverkan med lokal och nationell nivå

- Jamtli utvecklar volontärsarbete på besöksanläggningen
- Jamtli verkar för etablering och långsiktig drift av Nationalmuseum Jamtli
- Jamtli utvecklar regionens position som nav för kulturarvspedagogik
- Jamtli ska ha uppnått målet om tillgänglig web och enkelt avhjälpna hinder enligt tillgänglighetsplan.
- Jamtli beaktar ett jämställdhets-, HBTQ- och normkritiskt perspektiv
- Jamtli strävar efter att efterleva ramavtalet för konstnärers ersättning och medverkan vid utställningar.

§ 3 UTVECKLING AV KVALITET OCH STRATEGISKA UTVECKLINGSOMRÅDEN

Regionen och kommunen arbetar kontinuerligt med utveckling av kvalitet inom sina verksamheter och Stiftelsen Jamtli ska arbeta med nedanstående kvalitetsdimensioner i syfte att höja och säkra kvaliteten på verksamheten. Stiftelsen Jamtli ansvarar för och genomför löpande utvärderingar av verksamheten där besökare ges möjlighet att lämna synpunkter avseende kvalitet. Region och kommun ska årligen få en återkoppling av resultatet av kvalitetsarbetet via årsredovisningen.

Följande kvalitetsdimensioner ska redovisas:

- Tillgång/Tillgänglighet/Jämlikhet
- Inflytande och deltagande
- Bemötande
- Kompetens

Följande utvecklingsområden ska redovisas:

- Socialt inkluderande och ett sunt liv
- Ett hållbart län
- Barn och unga
- Internationalisering

§ 4 NYCKELTAL

För att bättre kunna följa upp verksamheten har ett antal nyckeltal utarbetats. Följande nyckeltal ska redovisas i årsredovisningen per den 31 december varje år.

Nyckeltal/volymtal
<i>Öppethållande på Jamtli</i>
Öppettider
Antal öppettdagar
Antal dagar med kvällsöppet (efter kl.18.00)
Antal öppet timmar/vecka i genomsnitt
<i>Antal besök</i>
Antal avgiftsfria besök
Antal sålda årskort
Antal deltagare i mångfaldsarbete på flykt, från åk 9

Antal besök barn/ungdom
Antal besök skolor/förskolor
Jamtli skolbesök; antal och redovisning innehåll
Antal besök hemsida
Publika aktiviteter
Visningar totalt
därav skolor/förskolor
Stadsvandringar/exkursioner
därav skolor/förskolor
Kurser, studiecirklar ledda av museets personal
därav skolor/förskolor
Övrig programverksamhet på Jamtli
därav skolor/förskolor
Övrig programverksamhet utanför Jamtli
därav skolor/förskolor
Utställningar
Antal tillfälliga utställningar
Antal egenproducerade utställningar
Antal samproducerade utställningar
Antal inlånade utställningar
därav nyproducerade
Antal utställningar med ersättning enligt MU- avtal (riktlinjer för utställningsersättning till konstnärer)
Antal utställda konstnärer
varav kv/män
varav svenska/utländska
Samverkansprojekt
Omslutning projekt och uppdrag (kr)
Informationsinsatser
Antal utställningskataloger
Antal studie-/undervisningsmaterial
Antal andra publikationer/trycksaker
Antal mässor där Jamtli deltagit
Samlingar (den 31 dec)
Antal föremål
därav dokumenterade i digital form
Antal fotografier
därav dokumenterade i digital form
Antal volymer till bibliotek
därav dokumenterade i digital form
Arkivalier hyllmeter
därav dokumenterade i digital form
Personal

Antal årsverken
varav med minst 3 års högskolestudier
Antal visstidsanställda
varav antal anställda med lönebidrag
Andel kvinnor/män
Ekonomi
Omsättning totalt
därav verksamhetsbidrag från region
därav statligt bidrag (enligt Kultursamverkansförordningen)
därav statligt bidrag (ej enligt Kultursamverkansförordningen)
därav verksamhetsbidrag från kommun
därav EU-medel
därav övriga regionala bidrag
därav övriga statliga bidrag
därav övriga kommunala bidrag
därav inträdesavgifter
därav övriga intäkter
Andel egenfinansiering (%)
H-männens driftanslag i relation till totala intäkterna

§ 5 UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING och INFORMATION

Regionen ansvarar, i samarbete med kommunen, för att utföra den löpande årliga uppföljningen som gäller verksamheten, det regionala uppdraget och de utvecklingsområden som beskrivs i årsavtalet och kulturplanen gällande stiftelsen Jämtli.

Stiftelsen ska ha utarbetade rutiner för intern kvalitetskontroll och utvärdering. Kontrollen skall omfatta såväl kvalitet ur ett besökarperspektiv som skötsel av fastigheter och anläggningar. De angivna målen och nyckeltalen följs upp årligen.

Regionen och kommunen begär inte in delårsbokslut per april om inget annat påtalats.

Jämtlis årsredovisning inklusive redovisning av Stiftelsens bolag och revisionsrapport inlämnas senast den 31 mars till regionen och kommunen. Användningen av det statliga bidraget återrapporteras till regionen senast den 28 februari genom Kulturdatabasen.

Redovisning av nedanstående uppgifter ska göras med de inlämningstidpunkter som skickas ut i särskild ordning, inför varje tillfälle.

- Delårsbokslut per 30 april
 - Preliminär årsredovisning
 - Verksamhetsberättelse (prel)
- endast på särskild anmodan
mitten av februari

- Måluppföljning (prel)
- Resultat- och balansräkning (prel)
- Reviderad årsredovisning 31 mars (enligt uppdragsavtal)
- Delårsbokslut per 31 augusti början av september
- Verksamhetsplan och budget för 2018 mitten av oktober

§ 6 MILJÖ

Stiftelsen har att följa kommunens och regionens miljöpolicy i sitt miljöarbete för ekologisk hållbar utveckling.

§ 7 ERSÄTTNING FÖR UPPDRAGET

Det samlade bidraget till Jamtli (stat, region och kommun) uppgår 2018 till 39 063.5 tkr, (**regionen med 19 084 tkr**, kommunen med 11 015.5 tkr, (staten med 8 964 tkr.) Ersättningen för det regionala museiuppdraget avser två delar med årlig uppräknings som fördelas på 1.basuppdrag och 2.särskilda ersättningar.

1. Basuppdrag

Ersättningen för basuppdraget avser verksamhet med gemensamt ansvar av regionen och kommunen enligt fördelning 65/35. Ersättningen utbetalas av regionen respektive kommunen månadsvis i förskott den 20:e varje månad, mot faktura. Ersättningen avser alla driftkostnader inklusive kostnader för lönerörelsen 2018 uppräknat med 2,4 % från 2017 års nivå. I ersättning för basuppdraget ingår, från år 2016, ersättning för kostnadsökningar för underhåll kulturhus, energi och IT/digitalisering, där regionen bidrar med 130 tkr, kommunen med 70 tkr och Stiftelsen Jamtli med 150 tkr.

Regionens ersättning basuppdrag för 2018 utgår med 16 998 tkr. Därtill erhåller Jamtli för avtalsperioden det *statsbidrag* för regional museiverksamhet som utgår från regionen och regleras i kulturplanen, för innevarande år med 8 964 tkr. Beloppet kan komma att justeras utifrån beslut om statsbidrag till regional kulturverksamhet 2018 och nivån på ersättning meddelas slutligt under mars 2017.

Kommunens ersättning basuppdrag för 2018 utgår med 9 152 tkr.

Stiftelsen Jamtli ska sträva efter att uppnå målet i uppdragsavtalet 2015-2018, om 2/3 i egenfinansiering. Om förändringar behöver göras avseende ersättningsnivån eller väsentliga förändringar i verksamheten, ska en dialog föras mellan huvudmännen och Stiftelsen.

2. Särskilda ersättningar.

Jamtli har under senare år erhållit särskilda ersättningar för vissa verksamhetsområden där fördelningen mellan region och kommun är 50/50 undantaget punkt 3. Uppräkning har för 2018 gjorts med 2.4 % från 2017 års nivå.

Regionens ersättning **för 2018** utgår med 2 086 tkr. Kommunens ersättning för 2018 utgår med 1 863.5 tkr. Särskild ersättning omfattar:

1. Ersättning för investeringar på Jamtli, från vardera huvudman om 644 tkr.
2. Ersättning för verksamheten Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik med 268 tkr per år, från vardera huvudman.
3. Ersättning för utveckling av det regionala uppdraget med 245 tkr från regionen och 131 tkr från kommunen, enligt fördelning 65/35.
4. Ersättning för hyra av regionmagasin i "Bergrum Lockne -Östersund-Rossbol 6:39" med 215 tkr från regionen och 108 tkr från kommunen.
5. Ersättning för Jamtlis pedagogiska skolbesök med 214 tkr enligt särskilt avtal mellan Jamtli och regionen.
6. 212 500 kr från kommunen i ökat driftanslag Nationalmuseum Jamtli från 2018 och framåt i 40 år. (Regionen har gjort samma ökning via statsanslaget från 2017).
7. 500 tkr årligen från regionen (och kommunen) vardera i driftanslag Nationalmuseum Jamtli.

§ 8 AVTALSTID

Upprättat avtal gäller under perioden 1 januari 2018 – 31 december 2018.

§ 9 OMFÖRHANDLING

Båda parter äger rätt påkalla omförhandling om förutsättningarna för verksamheten väsentligt förändras under avtalsperioden.

Detta avtal har upprättats i två exemplar varav parterna tagit var sitt.

Östersund 2017-12 -
För Region Jämtland Härjedalen

Östersund 2017-12 -
För Stiftelsen Jamtli

Robert Uitto
Ordf. regionala utvecklingsnämnden

Lena Bäckelin
Ordf. Stiftelsen Jamtli

Anders Byström
Förvaltningschef regional utveckling

Henrik Zip Sane
Landsantikvarie

Ansökan om verksamhetsbidrag 2018

Senast ändrad

2017-09-01 09:40:13

Organisation**Namn**

Stiftelsen Jamtli

Org.nummer

893200-0303

Adress

Box 709

Postnummer

831 28

Ort

Östersund

Telefon

063-10 61 68

E-post

info@jamtli.com

Giro

159-0306

Driftsform

Stiftelse

Huvudman

Stiftelse

Användare**Användarnamn**

5700JAM

Telefon

063-150100

Mobil

070-2491993

E-post

christina.wistman@jamtli.com

Inskickad av

Christina G. Wistman - (christina.wistman@jamtli.com, 063-150100, 070-2491993)

Status

Inskickad

Version

2018.1

Intäkter

Bidragsintäkter	Budget 2017		Planerat 2018	
Årliga bidrag				
Verksamhetsbidrag från landsting/region	18 149 004	kr	18 602 729	kr
Statligt bidrag (ej enligt Kultursamverkansförordningen)	5 718 036	kr	5 800 000	kr
Verksamhetsbidrag från kommun	10 062 000	kr	10 313 550	kr
Övriga årliga bidrag (ej angivet ovan - specificera)				
KUR	8 964 000	kr	9 188 100	kr
Summa årliga bidrag	42 893 040	kr	43 904 379	kr
Tillfälliga bidrag				
Från Statens kulturråd/andra statliga bidrag	500 000	kr	1 000 000	kr
Från region/landsting	205 000	kr	350 000	kr
EU-medel		kr		kr
Från kommun	496 000	kr		kr
Övriga tillfälliga bidrag (ej angivet ovan - specificera)				
		kr		kr
Summa övriga bidrag	1 201 000	kr	1 350 000	kr
Egna intäkter				
Verksamhetsintäkter	22 590 905	kr	22 816 814	kr
Sponsorintäkter		kr		kr
Övriga intäkter (specificera)				
		kr		kr
		kr		kr
		kr		kr
Summa egna intäkter	22 590 905	kr	22 816 814	kr
Summa intäkter	66 684 945	kr	68 071 193	kr

Utgifter

Kostnader	Budget 2017		Planerat 2018	
Personalkostnader	46 898 403	kr	48 070 863	kr
Verksamhetskostnader	14 992 042	kr	16 366 843	kr
Lokalkostnader	4 115 896	kr	4 218 794	kr
Övriga kostnader (specificera)				
		kr		kr
		kr		kr
		kr		kr

Summa kostnader	66 006 341	kr	68 656 500	kr
-----------------	------------	----	------------	----

Verksamhetsutveckling

Ange utvecklingsplaner som kan medföra ett ökat anslagsbehov för perioden 2018 - 2020		Belopp	
2018	Regional verksamhet Konstpedagogiskt arbete Samverkan i norrlandslänen	1 350 000	kr
Planerat 2019	Regional verksamhet Konstpedagogiskt arbete Samverkan i norrlandslänen	1 350 000	kr
Planerat 2020	Regional verksamhet Konstpedagogiskt arbete Samverkan i norrlandslänen	1 350 000	kr

Sökt verksamhetsbidrag 2018**10 538 100**

kr

Bifogade filer

Namn	Storlek
Stiftelsen Jamtli. Ansökan verksamhetsbidrag för 2018.doc	31,0 KB
141124_strategiplan_2015-2018.pdf	363 KB

19

Avtal med Gaaltije om samisk konst och
kultur 2018

RUN/583/2017

Kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063147600
E-post: ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-21

RUN/583/2017

Avtal med Gaaltije om samisk konst och kultur 2018

Ärendebeskrivning

Den Regionala utvecklingsstrategin och kulturplanen framhåller Gaaltije som en central aktör för den samiska kulturens bidrag till genomförandet av de regionala målen. Att bidra till att synliggöra sydsamisk kultur, konst och språk, där Gaaltije utgör ett regionalt center är angeläget. Gaaltije ska bidra till länsinvånarnas livskvalitet och till en kontinuerlig förnyelse av kulturlivet.

Uppdraget till Gaaltije för 2018 reglerar uppdrag, uppföljning och av mål och resultat samt ersättning för uppdraget där Gaaltije aktivt ska initiera och genomföra aktiviteter och projekt som utvecklar samisk kultur, konst och språk.

Hänsyn ska tas till behov och önskemål från kommuner, civilsamhälle och näringsliv. Mångfald, jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet, delaktighet och ett normkritiskt perspektiv ska beaktas. Prioriteringarna i kulturplanen 2015-2018, kultur för alla, de professionella kulturskaparna- kärnan i kulturlivet och kulturdriven tillväxt ska integreras i verksamheten. Ärendet har beretts med hänsyn till regional utveckling, jämställdhets-, HBTQ- och jämlikhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Region Jämtland Härjedalen tecknar föreliggande avtal med Stiftelsen Gaaltije för verksamhetsåret 2018.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Ingrid Printz
Områdeschef kultur

Utdrag till

Stiftelsen Gaaltje
Områdeschef Kultur

Kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063147600
E-post: ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-07

RUN/583/2017

Avtal med Stiftelsen Gaaltije om samisk konst-och kultur2018

1. Allmänna förutsättningar

Den Regionala utvecklingsstrategin framhåller Gaaltije som en central aktör för den samiska kulturens bidrag till genomförandet av de regionala målen. Att bidra till att synliggöra sydsamisk kultur, konst och språk, där Gaaltije utgör ett regionalt center är angeläget. Målet är att Gaaltije ska utgöra ett nationellt center för sydsamisk kultur.

Gaaltije ska bidra till länsinvånarnas livskvalitet och till en kontinuerlig förnyelse av kulturlivet. Hänsyn ska tas till behov och önskemål från kommuner, civilsamhälle och näringsliv. Mångfald, jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och delaktighet ska beaktats. Ett normkritiskt perspektiv ska beaktas. De prioriterade områdena i Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015-2018, kultur för alla, de professionella kulturskaparna – kärnan i kulturlivet och kulturdriven tillväxt, ska integreras i verksamheten.

2. Uppdrag

Region Jämtland Härjedalen, nedan kallad regionen, har uppgiften att hantera och följa upp det årliga anslaget till Stiftelsen Gaaltije. Uppdraget sammanfaller med regionens mål för kulturpolitiken och Gaaltijes egna ambitioner att vidareutveckla sin verksamhet som centrum för sydsamisk kultur, historia och näringsliv.

Uppdraget till stiftelsen Gaaltije är att vara en aktiv part i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin samt av regionens kulturplan och de nationella kulturpolitiska målen. Uppdraget innefattar samverkan med kommuner, region och civilsamhälle.

3. Mål/Förväntat resultat

Inom ramen för Region Jämtland Härjedalens uppföljning ska Gaaltije årligen under perioden åiterrapportera utfallet gällande förväntat resultat:

Gaaltije har aktivt bidragit till att tillgänglighet till och kvaliteten på utbudet håller hög nivå. År 2018 ska Gaaltije ha:

- aktivt bidragit till Staare -18 för att stärka den samiska kulturen
- genomfört minst en publik samisk konstutställning
- aktivt deltagit i att marknadsföra regionens Samiska stipendium
- verkat för att etablera Gaaltije som ett nationellt center för sydsamisk kultur

- samverkat med andra aktörer, institutioner för ett vitalt samiskt kulturliv

3. Inriktning

För att uppnå mål/resultat ska Gaaltije:

- samverka med kommuner, skola, civilsamhälle och näringsliv
- ge ungdomar möjlighet till inflytande och påverkan av verksamheten
- bistå med kunskap och erfarenheter till kommuner och regionen för att på så sätt bidra till en ökad samisk kompetens hos länets invånare
- aktivt samverka med regionala kulturverksamheter i syfte att kvalitetssäkra verksamheten
- aktivt initiera och genomföra projekt som utvecklar samisk kultur och näringsliv
- kontinuerligt anpassa verksamheten efter regionens samlade behov

4. Resultatmätt/Nyckeltal

Förutom en årlig verksamhetsberättelse samt bokslutsredovisning ska Gaaltije årligen lämna en beskrivning av mål/resultatuppfyllelse samt redovisa följande resultatmätt/nyckeltal:

- Antal utställningar/kulturaktiviteter i regionen
- Antal utställningar/kulturaktiviteter i andra regioner/län
- Antal deltagande konstnärer varav kvinnor/män

5. Avtalstid

Upprättat avtal gäller under perioden 1 januari 2018 - 31 december 2018.

7. Ekonomi/Ersättning

För verksamheten ersätter Region Jämtland Härjedalen Stiftelsen Gaaltije med ett enhetligt bidrag för uppdraget om **totalt 150 tkr**. Bidraget hanteras inom Kulturens befintliga ram. Bidraget kan användas som medfinansiering i projekt.

8. Information, uppföljning och utvärdering

De angivna uppdragen, förväntade resultaten och aktuella resultatmätt som beskrivs för verksamheten följs upp årligen av Region Jämtland Härjedalen. En årlig verksamhetsberättelse ska inlämnas till regionen senast den 31 december eller på annan tid som regionen anger. Regionen äger rätt att besluta om särskild utvärdering av delar eller hela verksamheten som avtalet berör. Gaaltije ska i så fall bidra med att ta fram för regionen relevanta uppgifter och underlag.

9. Uppsägning av avtalet

Parterna kan var för sig säga upp avtalet med sex månaders varsel innan avtalstidens utgång.

10. Överlåtelse

Stiftelsen Gaaltije äger inte rätt att överlåta detta avtal till annan utförare.

11. Omförhandling

Om väsentliga förändringar av förutsättningarna för detta avtal inträffar under

avtalsperioden, kan parterna när som helst begära omförhandlingar. Parterna skall då delge varandra den information som är av betydelse för omförhandlingen.

12. Giltighet

Detta avtal är giltigt när avtalet undertecknats. Avtalet är upprättat i två likalydande exemplar, varav parterna erhållit var sitt.

Östersund 2017-12-
För Region Jämtland Härjedalen

Östersund 2017-12-
För Stiftelsen Gaaltje

.....
Robert Uitto
Ordf. regionala utvecklingsnämnden

.....
Jerker Bexelius
Verksamhetschef

.....
Anders Byström
Förvaltningschef regional utveckling

Region Jämtland-Härjedalen
Länskulturen
Box 377
83125 Staare

Verksamhetsstöd 2018

Stiftelsen Gaaltje har under oktober och november 2017 med såväl regionråd Robert Uitto som länskulturchef Ingrid Printz diskuterat möjligheterna för regionen att för verksamhetsår 2018 och baserat på ett uppdragsavtal ge Stiftelsen Gaaltje ett verksamhetsstöd.

Stiftelsen Gaaltje ansöker härmed om verksamhetsstöd för år 2018 med 1.009.333kr

Bakgrund

Under 2016 och 2017 har Stiftelsen Gaaltje erhållit ett förstärkt verksamhetsstöd där syftet har varit att utveckla idén om att etablera Gaaltje som ett nationellt centrum för sydsamisk kultur. Stort fokus har lagts på att förankra idén på statlig nivå och återkommande diskussioner och underlagsutbyten har genomförts under åren. Vi har även arbetat med att ytterligare förankra idén och verksamhetsupplägget hos Östersunds kommun. Sametinget gjorde i februari i sitt budgetäskande till regeringen en speciell skrivelse om medel till Stiftelsen Gaaltje. I regeringens budgetförslag har förslaget om 10mKr extra till minoritetsinsatser, däribland till Sametinget, lagts fram. Vi har idag ingen kännedom om dessa ev. medel i sin tur kommer Stiftelsen Gaaltje till del.

Vi har under hösten 2017 fortsatt att arbeta med utgångspunkt från den strategiska plan som vi tidigare presenterat. Denna ligger även som underlag i de ansökningar om verksamhetsstöd som vi skickat och kommer att skicka till de organisationer och myndigheter som vi tidigare identifierat som intressenter i ett nationellt centrum för sydsamisk kultur. Enligt planen har vi fördelat finansieringen enligt nedan;

Sametinget	1 009 333
Region Jämtland-Härjedalen	1 009 333
Östersunds kommun	1 261 666
Förvaltningskommuner	252 333
Statlig	1 513 999
Summa	5 046 663

Påastesijje / postadress	Teelefovne / telefon	E-påaste / e-post	Org.nr	Bankgiro
Box 20 (Köpmangatan 58) 831 21 Staare/Östersund	072-5153940	administration@gaaltje.se Webb-sida www.gaaltje.se	893201-0922	5624-8891

Staare 171108

Jerker Bexelius

Verksamhetschef Stiftelsen Gaaltije

Bilagor

- Verksamhetsplan Stiftelsen Gaaltije 2018, Nationellt centrum för sydsamisk kultur
- Enkel budget nationellt centrum

Påastesijje / postadress	Teelefovne / telefon	E-påaste / e-post	Org.nr	Bankgiro
Box 20 (Köpmangatan 58) 831 21 Staare/Östersund	072-5153940	administration@gaaltije.se Webb-sida www.gaalteje.se	893201-0922	5624-8891

20

Regional biblioteksplan 2019-2022

RUN/591/2017

Kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063147600
E-post: ingrid.printz@regionjh.se

2017-11-21

RUN/591/2017

Regional biblioteksplan 2019-2022

Ärendebeskrivning

Sedan januari 2015 är Region Jämtland Härjedalen huvudman för den regionala biblioteksverksamheten, med placering på kulturen, enligt beslut i Regionstyrelsen 2014-06-16. Den regionala biblioteksverksamheten ingår i kultursamverkansmodellen.

Den nya bibliotekslagen (SFS 2013:801) har tydliggjort att varje landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Lagen har (enligt 17 §) tydliggjort att kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Kungliga biblioteket (KB) är den myndighet som har nationell överblick på biblioteksområdet och som följer upp processen med att utforma biblioteksplaner på kommunal och regional nivå.

Nu gällande biblioteksplan antogs av regionala utvecklingsnämnden i januari 2016, § 3, och gäller till och med 2018.

Processen med att utforma ett förslag till ny regional biblioteksplan i Jämtland Härjedalen kommer att ske under 2018 i nära samverkan med biblioteksverksamheten i regionen. En remissutgåva av planen planeras antas av nämnden i augusti med remisstid under september-oktober. Regionala utvecklingsnämnden beslutar senast i december 2018 om ny regional biblioteksplan för 2019–2022.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

Den regionala biblioteksverksamheten får i uppdrag att utforma ett förslag till ny regional biblioteksplan för 2019–2022.

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Ingrid Printz
Områdeschef kultur

Utdrag till

Länets kommuner och biblioteksansvariga
Områdeschef Kultur

21

Bidragsfördelning till externa
organisationer 2018

RUN/568/2017

Kultur
Jimmy Eriksson
Tfn: 063-146703
E-post: jimmy.eriksson@regionjh.se

2017-11-21

RUN/568/2017

Bidragsfördelning till externa organisationer 2018

Ärendebeskrivning

Enligt beslut i landstingsfullmäktige (JLL 332/2001) ska regionen ge stöd till länets organisations- och föreningsliv. Av regionfullmäktige fastställda Regler och villkor för bidrag till externa organisationer gäller för bidragsfördelningen.

I samband med att regionala utvecklingsnämnden fastställde sin verksamhetsplan och budget för 2018, § 167/2017, beslutades att ramfördelningen för organisationsbidrag år 2018 minskas med 1 500 000 kronor jämfört med år 2017. Minskningen av ramanslaget görs på grund av besparingskrav samt omprioriteringar inom regionala utvecklingsnämnden.

Regionala utvecklingsförvaltningens område Kultur har efter nämndens beslut ytterligare sett över budgeten inför kommande år, och har frigjort 100 000 kronor som föreslås gå till bidrag till externa organisationer. Detta innebär en minskning av ramanslaget med 1 400 000 kronor, och att 8 460 000 kronor kan avsättas för organisationsbidrag inom områdets ram under 2018. Utifrån det minskade ramanslaget så föreslås en minskning av anslaget till samtliga organisationsgrupper. Skillnaden i minskningen mellan organisationsgrupper görs utifrån prioritering av verksamhet som riktar sig till unga, lärande, integration och hälsa.

Anslagsfördelningen medför positiva effekter på flera av Regionala Utvecklingsstrategins prioriterade områden. Genom att stimulera ett regionalt organisationsliv så ökar förutsättningarna för lokal verksamhet där fler kan vara aktiva, delaktiga och skapande. Organisationerna erbjuder dessutom ett livslångt lärande som ger goda förutsättningar för Jämtland Härjedalens invånare att utvecklas.

Förvaltningschefens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionala utvecklingsnämnden

1. Regionala utvecklingsnämndens beslut § 167/2017 punkt 1. upphävs.
2. Ramfördelningen för organisationsbidrag år 2018 minskas med 1 400 000 kronor jämfört med år 2017.
3. Anslaget till organisationsgrupper 2018 fördelas enligt följande:

Studieförbund	4 300 000 kronor
Ungdomsorganisationer	300 000 kronor

Politiska ungdomsorganisationer	250 000 kronor
Idrottsförbund	1 650 000 kronor
Handikapporganisationer	960 000 kronor
Pensionärsorganisationer	240 000 kronor
Nykterhetsorganisationer	260 000 kronor
Övriga organisationer	500 000 kronor

I tjänsten

Anders Byström
Förvaltningschef

Ingrid Printz
Områdeschef Kultur

Utdrag till

Områdeschef Kultur

Kultur
Jimmy Eriksson
Tfn: 063-146703
E-post: jimmy.eriksson@regionjh.se

2017-11-08

RUN/568/2017

PM Bidragsfördelning till externa organisationer 2018

Enligt beslut i landstingsfullmäktige (JLL 332/2001) ska regionen ge stöd till länets organisations- och föreningsliv. I budgeten för 2018 har 8,46 mkr avsatts för ändamålet inom Kulturs ram. Det är en minskning av föregående års anslag med 1,4 mkr. Minskningen av ramanslaget görs på grund av besparingskrav samt omprioriteringar inom Regionala utvecklingsnämnden. Regler och villkor för bidrag till externa organisationer, fastställda 2013-12-16 med komplettering 2014-09-08 gäller för bidragsfördelningen. Anslagsfördelningen sker i tre steg;

- 1) fördelning av totalanslaget till 3 målområden
- 2) fördelning från målområdena till olika organisationsgrupper
- 3) fördelning till organisationer inom organisationsgrupper

De två första stegen sker genom politiskt beslut och den sista fördelningen sker på delegation av kulturchefen.

Ärendebeskrivning

Från och med 2014 betraktas SISU Idrottsutbildarna som ett studieförbund som i likhet med övriga studieförbund ska svara upp mot statens syfte med stöd till folkbildningen. Det innebär att regionen år 2015 förstärkte organisationsgruppen Studieförbund med 364 tkr baserat på 2013 års redovisade studietimmar. Detta gjordes genom omfördelning inom organisationsanslagets totala ram. Ramanslaget för Studieförbund blev därför 4 510 tkr från år 2015. För 2018 så minskas anslaget till Studieförbund med 210 tkr.

SISU ingår inte i Folkbildning Mittnorrland, som är mottagare av regionanslaget för fördelning till övriga studieförbund. Studieförbunden har totalt minskat sin verksamhet från föregående år men SISU Idrottsutbildarna har kraftigt ökat sin verksamhet och når dessutom upp till 70%-regeln. SISU erhåller sitt anslag direkt från regionen enligt nedanstående beräkning.

Studieförbundens verksamhet i Jämtlands län 2016	
<i>Studietimmar SISU</i>	28 079
<i>Totalt antal studietimmar, studieförbund</i>	268 118
<i>Totalt anslag, kr</i>	4 300 000
<i>Kostnad per studietimme, kr</i>	16,04
<i>Beräknat anslag SISU, kr</i>	450 387
Anslag Folkbildning Mittnorrland, kr	3 849 613

Ungdomsorganisationerna har konstant minskat under den senaste tioårsperioden, både vad gäller antal organisationer som söker regionbidrag och medlemsantal. En del organisationer är inte längre berättigade bidrag enligt bidragsreglerna. För 2018 så minskas anslaget till Ungdomsorganisationer med 110 tkr.

Hälften av de politiska ungdomsorganisationerna, vars moderparti är representerat i regionfullmäktige, ansöker inte om bidrag vilket dels kan betyda att de inte finns representerade i länet eller att de saknar kontinuerlig verksamhet. För 2018 så minskas anslaget till Politiska ungdomsorganisationer med 50 tkr.

Idrottsförbundet fick 2015 ett minskat anslag med 170 tkr då medel omfördelades till SISU. Idrottsförbundet fördelar anslag till drygt 60 specialdistriktsförbund som organiserar 440 föreningar. Totalt engagerar idrottsrörelsen ca 80 000 medlemmar i länet. För 2018 så minskas anslaget till Idrottsförbundet med 120 tkr.

Handikapporganisationerna utgörs främst av Handikappsamverkan som organiserar 29 aktiva föreningar med kontinuerlig verksamhet. Jämtlands läns brukarråd ansöker om organisationsbidrag inom ramen för Handikapporganisationer. Grundbidrag till Jämtlands läns brukarråd hanteras i särskild ordning. Övriga handikapporganisationer, DHR, SRF och Glaukomförbundet söker organisationsbidrag samfällt och når knappt upp till 500 medlemmar som är kravet för regionalt bidrag. För att dessa organisationer ska ha möjlighet till kontinuitet samt att framåt kunna anpassa sig till regelverket så föreslås ett undantag från bidragsreglerna för 2018.

Pensionärsorganisationerna har en aktiv föreningsverksamhet och genomför sociala och hälsofrämjande aktiviteter i hela länet. Medlemsantalet har ökat konstant sedan 2006 och de bidragsberättigade pensionärsorganisationerna PRO, SPF och SKPF har nu ca 18 000 medlemmar tillsammans. För 2018 så minskas anslaget till Pensionärsorganisationer med 240 tkr.

Sedan Länsnykterhetsförbundet upphörde 2010 har medlemsantalet inom Nykterhetsorganisationerna varit relativt konstant. IOGT-NTO är den enda nykterhetsorganisation som ansöker om bidrag för 2018. För 2018 så minskas anslaget till Nykterhetsorganisationer med 260 tkr.

Vad gäller Övriga organisationer så kan det ske relativt snabba förändringar från år till år vad gäller antal organisationer som söker regionalt anslag. Bland de övriga organisationerna märks större föreningar som Heimbygda, Friluftsförbundet och Jämtlands läns konstförening men även samhällsorganisationer som Röda korset, Frivilliga Samhällsarbetare och BRIS. Östersunds teaterverkstad har ett särskilt stöd för sin regionala amatörteaterverksamhet. För 2018 så minskas anslaget till Övriga organisationer med 170 tkr.

Ekonomi

Anslagsfördelningen finansieras inom Kulturens budgeterade ram och medför ingen ökad kostnad för regionen i övrigt.

Regional utveckling

Anslagsfördelningen medför positiva effekter på flera av Regionala Utvecklingsstrategins prioriterade områden. Genom att stimulera länets organisationsliv så ökar förutsättningarna för lokal verksamhet där fler kan vara aktiva, delaktiga och skapande. Organisationerna erbjuder i de flesta fall ett livslångt lärande som ger goda förutsättningar för länets invånare att utvecklas. Det breda föreningslivet bidrar till upplevelser och aktiviteter i hela länet, både för länets invånare och för besökare. Föreningslivet bidrar i en del fall till stöd och service, inte minst i glesbygdsområden, där den sociala aspekten för sammanhållning, hälsa och lärande är central.

Jämställdhet och jämlikhet

Anslagsfördelningen berör indirekt kvinnor, män, flickor och pojkar genom att regionbidraget säkerställer att resurser finns för att utveckla lokal verksamhet. När det gäller studieförbundens verksamhet så deltar kvinnor i högre utsträckning än män i

exempelvis studiecirkelverksamhet. Organisationerna försäkrar även att verka för god tillgänglighet i de lokaler som nyttjas för verksamheten. Redovisningarna visar även att det finns ett utvecklingsarbete att göra för att nå nyanlända och andra nya målgrupper.

Barns rättigheter

En stor utmaning för organisationslivet i allmänhet är att engagera och involvera barn och unga i både verksamhet och styrelsearbete. När det gäller ungdomsorganisationer så ska dessa särskilt sträva mot en majoritet av unga under 25 år i styrelsen. Vissa organisationer arbetar särskilt för barns rättigheter.

Miljö

Beslutet medför ingen direkt miljöpåverkan. Närheten till ett lokalt föreningsliv är positivt ur såväl ett demokrati- och tillgänglighetsperspektiv som ur ett miljöperspektiv.

Analys

En enkel analys visar att länets organisationsliv på olika sätt bidrar till att nå både regionens övergripande horisontella mål samt bidragsreglernas prioriterade målområden; Demokrati och delaktighet, Folkhälsa och hållbar utveckling och Det livslånga lärandet. Sammanfattningsvis är den stora utmaningen för många organisationer både att fortsatt engagera sina egna målgrupper och att nå nya målgrupper, inte minst nyanlända.

Organisationslivet och civilsamhället är i ständig förändring. Det traditionella föreningslivet tar sig nya uttryck och former och regionens regler blir i det avseendet ett trubbigt verktyg för att svara upp mot nya mål och utmaningar. Att dessutom hitta former för integration, engagemang och delaktighet ställer nya och utmanande krav på både civilsamhällets aktörer och myndigheter. Arbetet med uppföljning och statistik är omfattande och resurskrävande. Utifrån detta finns det ett stort behov av att se över hur regelverket fungerar i ett förändrat civilsamhälle samt hur ett standardiserat uppföljningsarbete kan genomföras.

Förslag

Utifrån det minskade ramanslaget till externa organisationer så föreslås en minskning av anslaget till samtliga organisationsgrupper. Skillnaden i minskningen görs utifrån prioritering av verksamhet som riktar sig till unga, lärande, integration och hälsa. Anslag till respektive organisationsgrupp framgår nedan. Förslaget innebär även att förvaltningen får göra undantag från bidragsreglerna när det gäller stödet till handikapporganisationer.

Anslag till organisationsgrupp	Anslag år 2018, tkr
Studieförbund	4 300 000
varav SISU	450 387
Ungdomsorganisationer	300 000
Politiska ungdomsorganisationer	250 000
Idrottsförbund	1 650 000
varav länshandikappidrottsförbundet	393 000
Handikapporganisationer	960 000
Pensionärsorganisationer	240 000
Nykterhetsorganisationer	260 000
Övriga organisationer	500 000
Summa fördelat totalanslag	8 460 000

Ingrid Printz
Kulturchef

Jimmy Eriksson
Kultursamordnare